6
1-f
28

130

[redacted]

VII 13

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
2 G
26

6-1-f-28

Google

Digitized by Google

GRAMMATICA
HEBRAICA
A PUNCTIS ALIISQUE INVENTIS MASSORETHICIS LIBERA.

AUCTORE

FRANCISCO MASCLEF

Presbytero, Canonico Ambianenſi.

Bibl. Coll. S. Blasii et Caroli de Urbe

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PARISIIS, ET BONONIÆ

Apud Hieronymum Corciolani, & H. H. Colli ex Typographia S. Thomæ Aquinatis. 1750.
Superiorum permiſſu.

TYPOGRAPHUS
BENIGNO LECTORI.

Celebrem Franciſci Maſclef Hebraicam Grammaticam eo animo reimprimendam ſuſcepi ut inſimul & Syriacam, & Chaldaicam darem; at cum eodem tempore aliis eximiis Operibus edendis operam navarem factum eſt, ut hæc in longum protraheretur. Editionis Pariſienſis inveniendæ ferè nulla ſpes; hinc, eruditi viri a quibus deſiderabatur, & reimpreſſionem ſuaſerant, ne hac facili methodo ediſcendæ Linguæ Sanctæ Orbis litterarius diutius privaretur, me in eam ſententiam traxerunt ut modo Hebraicam publici juris facerem, daturus poſtea ſi meus conatus tibi, benigne Lector, arriſerit, & Syriacam, & Chaldaicam. Interim igitur hac fruere. Vale.

1H÷

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PRÆFATIO.

De ratione ediſcendæ Linguæ Hebraïcæ.

HABENTUR ſecundo volumine novæ Grammatices argumenta ac vindiciæ. Hîc tantùm præmittimus quæ nobis optima videatur ediſcendę Linguę Hebraïcę ratio.

Cujuſvis Linguæ Candidati, ſi præſertim ætate judicioque polleant, quales eſſe decet eos qui Hebraïcam penitiùs addiſcere volent, explicationi, cùm primùm licebit, inſiſtant. Nec neceſſe eſt, ut ſingula præcepta Grammatices apprime calleant. Satis erit ea delibaſſe, cùm nullâ aliâ re diſcantur meliùs quàm ipſo uſu, regulaſque cum Scriptoribus conferendo. Notabimus ergo quid præſtandum, & antequam explicationi Textûs

Digitized by Google

Hebraïci detur opera, & cùm dabitur: qui Scripturæ libri primùm explicandi; qui in finem remittendi: quibus demum auxiliis acquiri ac ſervari poſſit expedita firmaque Linguæ Hebraïce notitia.

Qui ſe accingit ad ediſcendam Grammaticam Hebraïcam, is vulgò jam novit litterarum Hebraïcarum figuras, eaſque a ſe invicem diſcernit.

Primo ergo die primum Grammaticæ caput evolvet, diſcetque legere ſine punctis. Bibliis utatur ſive punctatis, ſive non punctatis, perinde eſt. Noverit etiam inter Accentus diſtinguentes primum & præcipuum vocatum *Soph Paſuk*, puncto noſtro æquivalentem; nec non ſecundum dictum *Athnach*, quo verſiculi in duo quaſi hemiſtichia ſecantur. Speramus fore ut illo ipſo die expeditè legat: ſed licet id non aſſequatur, pergat nihilominus: nam uſu continuo legendi facilitas comparabitur. Notæ Arithmeticæ in aliud tempus differendæ.

Altero die caput ſecundum leget,

quod eſt de Nomine, diſcetque potiſſimùm quibus characteribus Genera, Numeri & Caſus conſtituantur ac diſtinguantur. Cætera, nimirum quæ dicuntur de Duali, de ſtatu Abſoluto & Regiminis, de variis Nominum formis ac ſpeciebus, percurret quidem, at perdiſcenda in aliud tempus remittet.

Tertio die evolvet tertium caput de Pronominibus. Diſcet memoriter tria Pronomina primitiva integra, Affixa item ſeparata & conjuncta, prout in duabus tabellis conſpiciuntur, cæterorumque Pronominum Caſus rectos. Reliqua hujus capitis vix quemquam morabuntur.

Die quarto leget caput quartum de Verbo, illiuſque accidentibus. Leve penſum, at paulò attentiùs meditandum.

Die quinto ediſcetur memoriter Conjugatio *Kal* capite 5. obſervabunturque in primis crementa & augmenta, id eſt characteres quibus formantur Modi, Numeri, Genera & Perſonæ. Juxta propoſitum ejus Conjugationis Paradigma conjuganda

erunt alia Verborum exempla, ſcriptoque fortaſſe mandanda, donec nuſpiam vel minimùm laboretur.

Die ſexto legentur capita 6. 7. 8. id eſt, Conjugationes *Niphal*, *Hiphil*, & *Hithpael*. Ne miretur Lector tot uno die aſſignari Conjugationes, cùm vix a ſe ſe differant & a Conjugatione Kal; nec magni ſit laboris noſſe quibus characteribus diſtinguantur.

Die ſeptimo ediſcentur capita 9. & 10. de Verbis Defectivis in genere, & de primâ Defectivorum ſpecie. Nec opus omnes Verborum illorum anomalias initio perſpectas habere. Optimum tamen memoriæ mandare verſiculos, qui præcipuas complectuntur.

Die octavo percurrentur ſimili modo capita 11. 12. 13. & 14. quibus comprehenduntur reliquæ Verborum irregularium ſpecies.

Diebus 9. 10. & 11. legentur capita 15. 16. & 17. de Nominibus verbalibus, de Affixis Verborum, de Adverbiis aliiſque indeclinabilibus. Memoriter retinebuntur Affixa verborum tam ſeparata, quàm Verbo

conjuncta; ut & dictiones quas quiſque facilè diſcernet frequentiùs occurrere.

Die duodecimo percurſis capitibus 18. & 19. vacandum capiti viceſimo de Litteris tum Radicalibus, tum Servilibus: notandumque inprimis quis & quàm multiplex Litterarum Servilium uſus.

Die decimo tertio legendum caput 21. de Radicis inveſtigatione; quod quidem non poterit uno die omnino diſci, cùm ſit unum ex difficilioribus: at poſteà uſu ipſo repetitiſque lectionibus pleniùs ediſcetur.

Duobus diebus ſequentibus luſtranda Syntaxis integra, ut illius aliquantula ſaltem notitia habeatur, quæ deinde accuratiori lectione, ac potiſſimùm uſu perfectior evadet.

Igitur poſt quindecim, pro Candidatorum captu aut otio plus minùs dies, inchoanda explicatio eſt ab Exercitatione in cap. 1. Geneſeôs, quæ extat ad finem Grammaticæ. Vix dici poteſt quantum utilitatis Tyrones ex eâ percepturi ſint. Nec legenda ſemel; ſed iterum iterumque

repetenda, donec caput integrum ſine gloſsâ interlineari aliove ſubſidio curſim in libro Geneſeôs explicetur.

Explicantibus autem id agendum quod in aliis Linguis explicandis fieri ſolet. Quærendus primò Nominativus Verbi, tum Verbum, deinde Verbi Caſus: non enim ſervatur ſemper ab Hebræis vocabulorum nativus ordo, uti ferè fit in Gallico idiomate.

In illis porrò interpretationis initiis ſe ipſi ſæpè Tyrones interrogent de ſingulis regulis, & a ſe rationem exigant tam formationis quàm conſtructionis dictionum, etiam cùm ea ratio penitùs ignota non eſt. Quotidiè legendum ſedulò unum alterumve Grammatices caput, donec omnia præcepta habeantur veluti in numerato. Quid verò poſt illam Exercitationem explicandum ſit, hîc aperiemus.

Edidit ab annis paulò ſupra quadraginta Vir de rebus Hebraïcis optimè meritus *Johannes Leuſden* Linguæ ſanctæ in Academiâ Ultrajectinâ Profeſſor libellum multis nomi-

nibus commendandum, cui titulus: *Compendium Biblicum continens ex 23202. verſiculis totius veteris Teſtamenti tantùm verſiculos 2289. (non tamen integros) in quibus omnes veteris Teſtamenti voces tam primitivæ quàm derivativæ, tàm Hebraïcæ quàm Chaldaïcæ, unâ cum Verſione Latinâ inveniuntur*. Voluit Auctor, ut ipſe docet in Præfatione, *per hoc Compendium Tyrones deducere ad lectionem Bibliorum Hebraïcorum, & quaſi manu ducere, ut facillimâ Methodo Textum Hebræum addiſcerent, & voces omnes præcipuè difficiliores memoriæ mandarent*. Et poſtea: *Mediante hoc Compendio Tyro ad cognitionem vocum Hebraïcarum veteris Teſtamenti ſpatio trium menſium pervenire poterit, ſi modò ſingulis diebus abſolvat duas paginas cum dimidiâ, quas in hâc Editione in margine per dies 72. diſtinxi. Si quis breviori vel longiori tempore idem abſolvere velit, ille hos dies pro captu & libitu vel geminet vel dividat*.

Nobis autem non a Leuſdeniani alteriuſve ſimilis libri, ſed ab ipſorum

Bibliorum interpretatione inchoandum videtur. Haud alia ſanè de cauſâ Linguæ ſtudemus Hebraïcæ, niſi ut ſacrum Volumen quàm optimè intelligamus. Atqui ut eò perveniamus, non tantùm noſſe oportet quid ſingula verba ſignificent, ſed imprimis quæ ſit Hebraïci ſermonis indoles, quæ dictionum ſtuctura, quæ ſeries Phraſeôn, quæ præcipuarum locutionum ἐνέργεια, quis figurarum uſus, quæ poteſtas. Hæc ſanè omnia ex Leuſdeniano compendio haberi non poſſunt.

Deinde qui Leuſdenum diſcunt, non res ſed nuda verba diſcunt, & quidem tres menſes continuos. Ferendus pueris fortaſſe labor; at certè vix tolerandus ætati provectiori maturiſque ingeniis rerum quàm verborum avidioribus, temporiſque præter cæteros avaris, quales ferè ſunt quibus incumbit ſcire Hebraïcè.

Præterea non minor adhibendus eſt conatus in explicandâ ultimâ Compendii Leuſdeniani paginâ, quàm primâ. Idem ſingulis ferè paginis novarum dictionum numerus,

ſingulis quippe diebus centum circiter dictiones occurrunt, quæ aut nunquam aut unâ tantùm vel alterâ vice occurrerunt. Hinc nova quotidie bella, novæ difficultates expugnandæ. Nullibi molle ac planum iter, quo recreentur laborantium animi. Quid quæſo Tyronibus obtrudi poteſt faſtidioſius?

Certum eſt cujuſvis Linguæ vocabula nonniſi repetitâ exercitatione, aſſiduoque uſu memoriæ tenaciter infigi. Cum ergo in Leuſdeni Compendio vocabula ferè omnia Hebraïca rariſſimè, plurima ſemel bis terve duntaxat reperiantur, timendum profectò, ne cùm ad libri calcem ventum erit, ea tibi exciderint, quæ magno ſudore initio comparaveras. Addi poteſt nullam eſſe Linguam quæ vocibus æquivocis magis abundet quàm Hebraïca. Ut ergo variæ Verborum ſignificationes memoriæ penitùs commendentur, non ſatis eſt quòd ea ſemel aut bis aut ter repereris.

Denique cùm Leuſdenianæ phraſes majorem partem vix ullum ſen-

ſtudium his amœnitatibus. Laborem mirè lenit facilitas augeſcens in dies, progreſſuque inardeſcit animus. Stimulos addunt & alia innumera. Textus ſacer cum Verſionibus comparatur. Docet ea collatio quàm
Gratiùs ex ipſo fonte bibantur aquæ.

Hîc ab Hebraïco Textu corriguntur Verſiones, illic ab ipſis Verſionibus Textus elucidatur, & interdum emendatur. Sic tædium operis ſi non evaneſcit omninò, ſaltem haud parum imminuitur. Accedunt multæ obſervationes Criticæ vel in ipſis initiis, quæ etiam currentibus adderent calcaria. Tunc loca obſcura & difficiliora in omnem ſenſum verſantibus apparent ſæpè novarum interpretationum quaſi rudimenta non contemnenda, quæ Tyrones advertunt, & Doctiores prætervolarent. Nulla enim his in locis mora fieret. Quin & numerando ipſa capita quæ emenſus eſt, recreatur & ſibi plaudit jam prope defeſſus animus.

Ab ipſis itaque Bibliis exordiendum hoc, ut videtur, ordine. Geneſis primùm, Exodus, Leviticus, Nume-

ri, Deuteronomium, Joſue, Judices, Ruth, duo Samuëlis, duo Regum, duo Paralipomenôn, Eſther, Eſdras Nehemias; tum Pſalmi, dein Prophetæ Jeremias, Ezechiel, Daniel, duodecim minores, poſtea Iſaïas cæteris difficilior, ſaltem a capite octavo circiter ad quadrageſimum; Proverbia, Eccleſiaſtes, Canticum Canticorum; ultimò difficillimus omnium Job. Chaldaïcorum quæ ſunt in Eſdrâ & Daniele lectio differenda.

Incipientibus autem optimum erit idem caput pluries legere & relegere, priuſquam ad aliud tranſeatur. Abſoluta Geneſis a capite repetenda eſt. Sic etiam Exodus, deinde loca omnia quæ ceteris moleſtiora videbuntur.

Optanda foret Textus Hebraïci ſine punctis Editio iis omnibus commodior quæ hactenus prodierunt. Si quid vota noſtra ad id operis promovendum valerent, quatuor aut ad ſummum ſex modicis voluminibus, in 12. conſtaret, ut ex iis aliquod individuus viæ comes haberi poſſet. Nitido charactere & Athiano Biblio-

rum in 8. anni 1705. Librorum, capitum ordo idem utplurimum qui in Vulgatâ. Verſus iidem, quantùm per ſenſum liceret; a lineâ quilibet & cum ſuo numero. Latinæ interpunctionum notæ Hebraïcis ſubſtituerentur. Punctum, virgula, punctum cum virgula, duo puncta, punctum interrogationis, punctum admirationis, parentheſis, lineola ſolis punctis conſtans ad hiatus exprimendos, & cætera hujuſmodi quibus non uti, cum nihil vetet & perſpicuitas expoſcat, eſſet hominum videntium meliora probantiumque, & deteriora ſequentium. Nomina propria majuſculis litteris inchoarentur, quæ ab aliis eò ſolùm differrent quòd triente altiores eſſent, & proportione ſervatâ craſſiores pinguioreſque. Sic primo intuitu Nomina propria ab appellativis ſecernerentur. Difficultatis quidem nonnihil in exprimendis, ut par eſſet, majuſculis *Iod* & *Lamed*: ſatis tamen foret diſcriminis, ſi poſterior privaretur faſtigio, id eſt, aliquantulâ parte rami ſui ſuperioris, uti creberrimè fit, & utraque attolleretur ac

denſaretur quantùm licet ex Artis fuſoriæ legibus. Dictiones a quibus avulſæ ſunt litteræ ו & י & idcirco *Deficientes* dictæ חסרות, replerentur, & toties in integrum reſtituerentur quoties reſtitutionem faciendam eſſe non eſſet ambiguum. Stante vel leviſſimo dubio, dictio plena, id eſt, cum litterâ ſuppreſsâ ad marginem ſcriberetur; corrigeretur Textus ubicumque corrigendum eſſe conſtaret apud omnes. Si non conſtaret, correctio ad marginem amandaretur cum conjecturis & variis lectionibus, tam illis quæ a Judæis ſub nomine *keri* & *chetib* קרי וכתיב aut alio agnitæ ſunt, quàm quæ a Chriſtianis deprehenſæ, ſive è Textu Samaritano, ſive è Verſione Græcâ LXX. Interpretum, ſive è Vulgatâ, ſive ex aliis Interpretationibus. Ad calcem paginæ notæ breves purèque Grammaticæ, ſive ad indicandas difficiliorum quarumdam vocum Radices, ſive ad elucidanda loca quorum conſtructio minus obvia eſt. In difficilioribus obſcuriorum librorum locis, quales ſunt Job & nonnulli Prophetæ &c.

adderetur breviſſima ſimpliciſſimaque Paraphraſis quæ ſuum cuique voci locum aſſignaret, quodque ſubintelligendum eſt ſuppleret. Voces additititiæ in illis Paraphraſibus minori charactere diſcriminis ergo exararentur. His auxiliis juvari gauderent rudes, nec dedignarentur Docti; adeo rarum eſt Hebraïcis aſſuetum eſſe. Sed hæc in votis tantùm: omnia enim *fert ætas* ſexagenaria, *animum quoque*. Exorientur è Proſelytis noſtris qui quod dolemus non vidiſſe, felicioribus poſteris commonſtrabunt. Nunc quibus Lexicis utendum ſit, indicabimus.

Anno 1683. Cantabrigiæ edidit *Gulielmus Robertſon*, parvum Lexicon cui titulus: *Manipulus Linguæ ſanctæ, ſeu index generalis difficiliorum vocum Hebræo-biblicarum irregularium & defectivarum ad ſuas proprias Radices & Radicum Conjugationes Tempora & Perſonas &c. reductarum*. Lexicon illud perfecit J. Leuſden, ediditque Ultrajecti anno 1687. Opus ſanè Tyronibus utiliſſimum; ſi tamen poſt primum menſem ex il-

cus, id præſtitit unus ex ejus Diſcipulis libro Gallico qui nunc prælum exercet; (Racines Hébraïques ſans points.) *Exiguum quidem, ſi molem ſpectes, illud Lexicon; at omnium quotquot hactenus prodière multò locupletiſſimum*.)

Ut prima illa interpretatio gratior utiliorque ſimul fieret, vellem interpretantibus tres Verſiones adeſſent, Vulgata ſcilicet, Græca LXX. Interpretum,& alia Maſſorethicæ punctationi ſtrictius inhærens, ut Pagnini, Vatabli, Leonis Judæ, Tremellii &c. Adjiciendus etiam optimus Commentarius, qui, ſi ſit opus aut lubeat, in difficilioribus conſulatur. At interlinearibus Verſionibus & Hutterianâ Textûs Editione, in quâ dictionum omniumRadices ſpeciali charactere deſignantur, penitùs interdicimus. *Pigrorum pontes ſunt*, ut ait Sextinus Amama *Conſilio de ſtudio Hebraïco feliciter inſtituendo*.

Fortaſſis exiſtimabitur non niſi longo temporis ſpatio ſic evolvi poſſe libros omnes Biblicos. Sed experti poſſumus aſſerere homines non admo-

fragmenta quibus conſtat eſſent minùs conciſa, mentique exhiberent ſenſum clariorem magiſque completum. Talis eſt ille quem in uſum meum ab aliquot annis raptim compegi, brevi proditurum *dias in luminis oras*, ſi typographica Lucina faveret. Verùm qualecunque ſit Leuſdeni Compendium, qui primâ Textûs Hebraïci lectione defuncti fuerint, ſummam ex eo utilitatem capient.

Non minori fortaſsè fructu poſtea evolverentur quidam vocum indices tam Alphabeti quàm rerum ordine digeſti, quibus Radices omnes continentur in varias claſſes diſtinctæ, ſive communiorum, ſive difficiliorum, ſive earum quæ ſemel tantùm biſve occurrunt, aut pluribus vel paucioribus conſtant quàm tribus litteris.

Exacto Leuſdeni Compendio Codex ſacer a primo ad ultimum relegendus. Quo abſoluto, noſtri Diſcipuli eâdem facilitate libros Hiſtoricos interpretabuntur, quâ Livius, Cæſar, Salluſtius verti ſolent ab iis qui in celebriorum Academiarum Rhetoricâ primas tenent; Libros ve-

[library stamp]

rò Propheticos aut Scriptos Poëtico ſermone, quemadmodum iidem Claſſicos Auctores difficillimos. Ut in explicandis Plauto, Horatio, Juvenale, Perſio &c. ſic in Propheticis Poëticiſque Scripturæ libris haud paulò major difficultas: quòd non ſatis ſit noſſe quid verba ſignificent, ſed præterea ſciendum, quod conſilium Auctoris, quis genius, quis privus ſcribendi color, quis ordo verborum, quæ figuræ, qui ſæculi mores, quid Scriptor ſubintelligat, quibus rebus alludat & alia ſanè multa quæ nec omnibus, nec niſi poſt improbum ſtudium legentibus omnino patent.

His ego de cauſis ſemper exiſtimavi optimum quidem fore, ut in inferioribus ſcholis diſceretur legi Hebraïcè, & utinam Humaniſtis ac Rhetoribus traderetur cum Alphabeto Hebraïco ratio legendi Hebraïca, adjectis primis grammaticæ rudimentis, opere pagellarum ad ſummum duodecim. At ut Lingua Hebraïca diſcatur eo quo diſcenda eſt modo, etiam nunc mihi perſuaſum eſt, non tantùm opus eſſe ingenio fir-

mo & maturo, ſed etiam bonis litteris jam per aliquot annos gnaviter ſubacto.

Non ſatis conſultè in plano ſubſiſterent eam metam prætergreſſi quam deſignavimus, niſi ad Chaldaïca, & Syriaca confeſtim properarent. Nam præterquam quòd nihil ad perficiendam Linguæ cujuſvis notitiam magis valet quàm illius varias dialectos perſpectas haberi; tam parum ab Hebraïcis diſtant Chaldaïca & Syriaca, ut Hebraïcè jam docto, ludus ſit utraque addiſcere. Infra duos menſes curſim & properante linguâ explicabit Chaldaïca Danielis & Eſdræ ac præcipuorum Paraphraſtarum. Citiùs adhuc Syriaca pervadet. Vix enim in noſtrâ Methodo diſtant a Chaldaïcis. Si Samaritica penitùs contemnenda non exiſtimet, intra quindecim dies rem conficiet, & quicquid ex eâ Linguâ ſucci haberi poteſt exprimet. Hæc omnia probant quas Linguarum illarum Grammaticis præmiſimus Præfationes; ſed maximè ipſa experientia.

Erit ergo hæc præloquii noſtri con-

cluſio. Qui novâ Methodo impigrè uſus fuerit, intra annum vel quindecim ad ſummum menſes, ſciet Hebraïcè, Chaldaïcè, Syriacè, nec non & Samariticè, ſi non eodem prorsùs modo quo Latinè doctus eſt, at eo qui Theologum decet, imò qui Scripturæ ſanctæ Interpreti planè ſufficit. Pudere deberet omnes, qui neglecto vel contemto tam neceſſario tamque facili apparatu nihilominus ſacrarum Litterarum Interpretes vocari ſe non tantùm permittunt, ſed & gloriantur, &, ſi negetur, excandeſcunt.

GRAM-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

GRAMMATICA HEBRAICA

A punctis aliiſque inventis Maſſorethicis libera.

CAPUT PRIMUM,

De Litteris Hebraicis ac legendi ratione.

I.

Alphabetum Hebraicum,

SCRIBUNT Hebræi a dextra ad ſiniſtram. Litteras habent viginti duas, quarum figuras, nomina, & pronuntiationem videre eſt in ſubjecta tabula.

Google

Figura.	*Nomen* ſeu *Denominatio artificialis.*	*Poteſtas* ſeu *Pronuntiatio.*
א	Aleph.	a
ב	Beth.	b nunquam pronuntiatur ut conſonans *v*.
ג	Ghimel.	g ſemper pronunciatur ut in *rego*, *regalis*, *regula*.
ד	Daleth.	d
ה	He.	e
ו	Ouau.	ou ſemper vocalis.
ז	Zain.	z ζῆτα Græcorum.
ח	Heth.	é ἦτα Græcorum.
ט	Teth.	t ταῦ Græcorum.
י	Iod.	i ſemper vocalis.
כ	Chaph.	ch χῖ Græcorum.
ל	Lamed.	l
מ	Mem.	m
נ	Noun.	n
ס	Samech.	ſ
ע	Ain.	á fortiter aſpiratum & gutturale.
פ	Phe.	ph φ Græcorum.
צ	Tſade.	tſ
ק	Kouph.	k vel q κόππα, ſeu κάππα
ר	Reſſ.	r
ש	Sſin.	ſſ
ת	Thau.	th θ Græcorum.

Quinque nimirum כמנפצ in fine vocum ſic ſcribuntur ךםןףץ

Sex iſtæ אהלתמר interdum in hanc formam dilatantur אהלתםר ne ſpatium aliquod vacuum in linea relinquatur, aut vox dimidiata lineam finiat.

ﭏ Duæ litteræ א & ל in hanc formam interdum coaleſcunt.

II.

Pronuntiationis litterarum Hebraicarum amplior declaratio.

א

Aleph, ex quo ἄλφα Græcorum, una eſt ex iis, quæ vocantur a veteribus Hebræis *matres lectionis*, id eſt, vocales. Habetur nihilominus a Grammaticis hodiernis pro conſonante, ſed immerito; cum & ipſa hujus litteræ natura, veterumque omnium ea in re conſenſus perſuadeant ipſam eſſe veram vocalem. Non ſemper eodem modo pronuntiabatur. A veteribus Interpretibus pronuntiatur ut A in אדם *Adam*. ut E in אל & compoſitis ut אליהו & ישראל *Elias* & *Iſrael*. ut I in איזבל *Ieſabel*. ut O in אופיר *Ophir*. ut V in אורים *Urim*. Ubique a nobis pronuntiatur ut *a*.

Obſervabit Lector Græcos ab Hebræis

litteras accepiſſe. *Id*, inquit Euſebius l. 10. de præp. Evang. c. 6. *ex Græca ſingulorum elementorum appellatione quivis intelligit. Quid enim Aleph ab Alpha magnopere differt? Quid autem vel Betha a Beth, vel a Gamma Gimel, aut Delta a Delt, aut He ab e; aut Zain a Zeta, cæteraque deinceps his ſimilia.*

ב

BETH unde βῆτα Græcorum. A Grammaticis hodiernis duplici modo pronuntiatur; interdum ut *b*, alias vero ut conſonans *v*. In priori caſu infigunt ei in ventre punctum dictum *Dagheſſ*. Efficit autem punctum iſtud juxta illos, ut quælibet ex ſex ſequentibus litteris ב ג ד כ פ ת duriori ſono efferatur, cum ei punctum iſtud infigitur, quam ſi eo careret. Cum puncta penitus rejiciamus, has litteras ſemper pronuntiamus eodem modo.

Quam merito liquebit ex Ludovico Cappello de punctorum Hebraicorum antiquitate lib. 1. cap. 15. num. 4. & ſeqq. Neque ab Hieronymo, inquit, neque a 70 agnita fuit gemina iſta harum litterarum pronuntiatio. Nam & 70 & Hieronymus, iiſdem ſemper, non vero modo his, modo illis litteris Græcis aut Latinis ex-

preſſerunt ſex iſtas Hebraicas, ſive ex ſint Dagheſſ affectæ, ſive eo deſtitutæ. Unde liquet diſcrimen hodie uſurpatum in litterarum iſtarum pronuntiatione, recens eſſe, a Maſſorethis punctorum inventoribus duntaxat obſervatum, & ab iis punctulo iſto a ſe etiam in hunc finem excogitato deſignatum, ac non prius uſurpatum. Nam ſi jam a Moſis, aut Eſdræ tempore uſurpatum & obſervatum fuiſſet hoc diſcrimen, procul dubio & 70, & Hieronymus in tranſlationibus ſuis illud obſervaſſent, variiſque litteris Græcis & Latinis varium iſtum harum litterarum ſonum expreſſiſſent.

Videas itaque Beth Hebræorum ſive ſit Raphatum, ſive Dagheſſatum (hoc eſt ſive ſine, ſive cum Dagheſſ) ſemper a 70 exprimi per Β, Ghimel per Γ, Daleth per Δ: ab Hieronymo autem has tres litteras exprimi perpetuo per Latinas B, G, D.

Nec eſt quod hic objicias neceſſitate id ab eis factum eſſe, quod litteras Græcas & Latinas non haberent aſpiratas, quibus hoc ſoni diſcrimen exprimerent, non autem quod varium illum ſonum non agnoverint. Nam ut dem exceptionem iſtam locum aliquem habere poſſe reſpectu 70, certe non habet locum reſpectu Hieronymi. Nam primo ſi Hieronymus

agnoviſſet geminum τῦ Beth apud Hebræos ſonum, qualis hodie auditur, certe poterat Beth dagheſſatum exprimere per B Latinum; non dagheſſatum vero per V conſonum. Sic enim hodie ſolet a Judæis & Chriſtianis diſcriminis ergo pronuntiari. Secundo cum Hieronymus circa litterarum Hebraicarum poteſtatem ſatis curioſus ſit, ſi agnoviſſet ullum in harum litterarum prolatione diſcrimen, illud omnino non tacuiſſet; & ſi elementis Latinis diſcrimen iſtud exprimere non potuiſſet, ſaltem illud ipſum ſignificaſſet & annotaſſet. Quamquam quid vetabat quominus litterarum Gimel & Daleth aſpirationem exprimeret, addito H poſt litteras G & D, ſic gh, dh: quomodo aſpirationem τῦ ταῦ Hebræi, vel θῆτα Græci, exprimit per th? Quod cum non faciat, cum diſcrimen illud ſoni ne vel verbulo quidem indicet, patet id ab eo fuiſſe ignoratum.

Denique exceptio illa nullum habet locum reſpectu trium reliquarum litterarum ת, פ, כ. Nam harum litterarum & Græci & Latini agnoſcunt tum tenues, tum aſpiratas. Nihilominus tamen 70 *caph* ſemper exprimunt per χῖ, nunquam per κάππα. Hieronymus autem perpetuo per *ch*; hoc eſt ſemper ab iis aſpiratur, nunquam ut tenuis profertur. *Phe* autem

70 ſemper per Φ, Hieronymus per F aut PH exprimit; nunquam illi per Π, neque Hieronymus per P. Imo vero variis in locis aperte teſtatur ſermonem Hebræum ignorare litteram P, ac pro ea uſurpare Græcorum Φ; (ut infra amplius oſtendetur.) Ad ת quod attinet, 70 illud ſemper per θ, nunquam per ſuum ταῦ; Hieronymus ſemper per *Th*, nunquam per *T* ſimplex exprimit, etiam tum cum ת habet dagheſſ impreſſum, ut תקוע, Θεκυὲ, *Thecua*; תימן, Θαιμὰν, *Theman*, &c.

Nec eſt quod quis objiciat id factum ideo quod (ut ante probavimus) Codices, quibus 70 & Hieronymus uſi ſunt, fuerunt punctis deſtituti. Etſi enim erant Codices illi plane nudi, ſi tamen tum uſu receptum fuiſſet ut litteræ illæ ת, פ, כ bifariam efferrentur, omnino geminum earum ſonum expreſſiſſent variis Græcis & Latinis litteris. Puncta enim non efficiunt ut ſic vel ſic proferantur litteræ quotidiana loquendi conſuetudine, ſed indicant tantum quid ferat quotidianus ſermo, quidve uſu in eo receptum ſit.

Ex his omnibus liquet tres priores litteras ד, ג, ב, a 70 & Hieronymo ſemper habitas fuiſſe pro tenuibus, nunquam pro aſpiratis. Contra poſteriores tres ת, פ, כ ſemper ab iiſdem aſpirari, nunquam eſſe

illis tenues. Itaque quod jam ex illa punctatione ſex illæ litteræ modo aſpirantur, modo fiunt tenues, hoc eſt a Maſſorethis punctorum inventoribus, qui in hac parte diſceſſerunt a contribulibus ſuis doctiſſimis, tam 70 Interpretibus, quam Rabbinis illis, a quibus Hieronymus lectionem didicit Hebraicam. Non eſt ergo exiſtimandum a Moſe, vel Eſdra eſſe ejuſmodi punctum. Quis enim credat 70 Interpretes proximos ſæculo Eſdræ, quique ſcripſerunt non totis centum annis poſt ejus obitum, ignoraſſe, vel non voluiſſe obſervare harum litterarum ſonum geminum? Huc uſque Cappellus.

Ex affinitate quæ inter ב & פ intercedit effectum videtur, ut nonnullæ voces idem ſignificent ſive per ב ſive per פ ſcribantur. בזר & פזר diſperſit. בצע & פצע ſauciavit, צרב & שרף aduſſit. שרב & שרף combuſſit.

ג

GHIMEL, unde Græcorum γάμμα, prius dictum γάμλα, ſolo apice vel potius ſtimulo talari diſtans a נ una eſt ex litteris, quibus hodierni Grammatici duplicem ſonum tribuunt, alterum denſiorem & ſimilem ei, quem tribuimus litteræ *g* ante vocales *a*, *o*, *u*; leniorem alterum eique ſimilem, quem tribuimus conſonanti *j*, aut eidem litteræ *g* ante

vocales *e* & *i*. Prius Ghimel a poſteriori diſtinguunt per infixum *dagheſſ*. A nobis ubique eodem modo pronuntiatur, nimirum ut pronuntiatur *g* in iſtis Latinis vocibus *regale*, *rego*, *regula*, & iſtis Gallicis *guerir*, *Guienne*, *Guitarre*.

Denominationem artificialem hujus litteræ expreſſimus per *Ghimel*, non quod eam cenſeamus aſpirandam, ſed ſolummodo ad excludendum lenem illum ſonum, qui hodie Latinæ linguæ vocabulis tribui ſolet litteræ G, ante E & I.

ד

Daleth, Euſebio & Hieronymo Deleth & Delt, a quo δέλτα Græcorum, ſolo apice ſeu gibbo diſtans a ר. A Rabbinis dupliciter pronuntiatur, ideoque ei interdum infigunt punctum *Dagheſſ*; ſed immerito, ut viſum eſt, nulloque alio fundamento, niſi quod Arabibus, a quibus Rabbini Grammaticam acceperunt, duplex eſt *D*.

ה

Hé. Non eſt ſimplex aſpiratio, ut volunt Grammatici recentiores, & veterum plerique teſte Hieronymo ad nomina Deuteronomii: ſed vera vocalis noſtrum *e* breve, & Græcorum ἐψιλὸν exprimens: quamvis apud Euſebium &

in ipſis Bibliis reddatur per ה̇ . Figura parum differt ab ח . Uſurpatur a Samaritanis ad eum ſonum exprimendum, quem per vocalem *e* vulgo exprimimus. Juxta Hieronymum qq, in Gen. non raro per *a* exprimebatur. הבל Abel. אברהם Abraham, &c. *Nec mirandum*, inquit Sanctus Doctor, *quare cum apud Græcos & nos A littera videatur addita* (nomini Abram) *nos He litteram Hebræam dixerimus: idioma enim linguæ illius eſt per He quidem ſcribere, ſed per A legere*. Hinc 2. Paral. 22. 5. legitur הרמים pro ארמים Aramæi, Syri. Æque multiplicem habet apud Maſſorethas, immo & apud veteres pronuntiationem ac א.

ו

OUAU, uti pronuntiat Euſebius in præparatione Evang. l. 10., litteris ז & ן finali non multum abſimilis una eſt e tribus, quas veteres Hebræi *matres lectionis* vocarunt. A recentioribus habetur pro conſonante, eſtque juxta illos ipſamet conſonans *v* Latinorum. *Hanc litteram*, inquit Muiſius in cap. 1. Grammaticæ Cardinalis Bellarmini, *per* ȣ *efferunt Orientales, qui Hebræam linguam, utpote in Oriente natam, atque adeo magis patriam omnium optime pronuntiant. Illis tamen eſt conſonans, nec niſi cum vocali ſyllabam fa-*

cit. Exempli gratia וא *per oua ſeu* ȣα *una ſyllaba ab illis legitur*. Hieronymus in Abdiam docet eam dupliciter pronuntiari, & per *o*, & per *u*. *Littera* ו, inquit, *& pro u, & pro o Hebræorum lingua accipitur*. Quibus verbis aperte docet eam accipi pro vocali. Idem cenſet Domnus Bernardus de Montfaucon diſquiſitione prævia in duo Lexica ad Hexapla Origenis. *Hæc littera*, inquit, *nunquam conſonantis vice fungitur in fragmentis per Græcos deſcriptis, nec fungi poſſe videtur, quandoquidem initio vocum exprimitur per* ȣ, *ὀυαεὲ*, ויחי *& vixit*. Priorem hujus annotationis partem libentes ſuſcipimus. Rationem vero cur littera ו dicatur fungi non potuiſſe apud veteres Græcos vice conſonantis, iis expendendam relinquimus, quibus notum eſt nomina Latina, in quibus conſonans V legitur, qualia ſunt Varus, Virgilius, Veſpaſianus, Severus, a Græcis olim ſic fuiſſe reddita, Ο῎υαρος, Ο᾽υεργίλιος, Ο᾽υεσπασιανὸς, Σεουηρός &c. Eam pronuntiamus uti etiam nunc pronuntiatur ab Orientalibus, & uti ab antiquis Latinis pronuntiabatur vocalis *u*: id eſt uti nunc pronuntiamus diphthongum *ou*. Hoc pacto media eſt inter *o* & *u*, & utriuſque vices gerit.

ז

Zain, apud veteres, Euſebium ſcilicet & Hieronymum *Zai*, eſt ζῆτα Græcorum. Habet aliquid affine quantum ad ſonum cum littera ד. *Zain* quaſi *Dzain*. Hinc vocabula Hebraica a ז *Zain* incipientia, cum in linguam Chaldaicam, aut Syriacam transferuntur, mutant ז in ד. Ab Hebræo זהב *aurum*, fit Chaldaicum דהבא *idem*. Quantum ad figuram, affinis eſt litteris ו & ן finali.

ח

Heth una eſt ex litteris Hebraicis, quarum genuina pronuntiatio præ cæteris ignoratur. Græcis ac Latinis ignotam eſſe docent Rabbini, & merito ſi eorum more pronuntianda eſt. Ab eis diſſentimus, primum quod cum veteribus eam pro vocali habeamus: deinde quod illam pronuntiemus ut ἦτα Græcorum, a quo ſicut nec nomine, ita nec figura multum diſcrepat. A Samaritanis non raro commutatur cum ה; unde non obſcure probatur eam ut noſtrum *e* fuiſſe pronuntiatam: quamvis per *a* etiam nec raro enuntiaretur. Differt ab ה, ut *Eta* differt ab *Epſilon*: id eſt, ut *e* longum differt ab *e* brevi; vel potius ut *e* gutturale differt ab *e* ſimplici. A veteribus tam denſe

aſpirabatur hæc littera, ut Septuaginta & alii illam reddiderint per *Chet*, ſeu *χῖ*. *Sciendum*, inquit Hieronymus lib. de nominibus Hebraicis in Gen. in voce *Cham*, *quod χῖ litteram in Hebræo non habeat. Scribitur autem per Heth, quæ duplici aſpiratione profertur*. Et paulo poſt in voce *Chettæus*. *Sed hoc nomen non incipit a conſonante littera, verum ab Heth, de qua jam ſupra diximus*. Clare conſonantem eſſe negat. Et Comment. in cap. 9. Jerem. *Pro porta fictili Aquila, Symmachus, & Theodotio ipſum verbum Hebraicum poſuerunt* Harſith, *pro quo Septuaginta juxta morem ſuum pro aſpiratione Heth litteræ, addiderunt χι Græcum, ut dicerent* Charſith *pro* Harſith; *ſicut illud eſt pro* Hebron, Chebron, *& pro* Jeriho, Jericho.

ט

TETH, Græce τῆθ, unde adjecta aſpiratione in principio, & mutata in fine, factum eſt Græcum θῆτα. A ת in eo ſolo quantum ad pronuntiationem diſcrepat, quod ת aſpiretur, non ט. *Hanc enim litteram*, inquit Domnus Bernardus de Montfaucon, *non aſpirabant veteres*. Vocatur T ſimplex ab Hieronymo, in lib. de nom. Heb. in Gen. poſt *Talam*, ros. *Huc uſque*, inquit, *cum per litteram T ſimplicem legerimus, nunc aſpiratione*

addita legendum eſt Thabal, *ſive* Thubal, Thiras, Thogorma, Thares, &c. Et in nominibus de Joſue, poſt vocem *Tyrus*. *Huc uſque per T ſimplicem litteram legimus; exin aſpiratione addita legendum eſt* Thaphue. Hujus litteræ figura non multum differt a ט.

י

IOD ſeu Ioth, ut in Lamentationibus Jeremiæ, & apud Euſebium, unde ἰῶτα Græcorum una eſt e tribus, quas veteres Grammatici *matres lectionis* dicunt. Vocalis eſt, ut patet vel ex ipſo puncto *Hirek gadol* noſtrum *i* exprimente, quod abſque illa littera vix unquam reperitur, inquit Druſius in Alphabetho. Varie a veteribus fuit pronuntiata: ut plurimum ut *i*, nonnunquam ut *e*; quod patet ex Hieronymo in nominibus de Actis. *Eſaias*, inquit, *ſalus Domini*. *Verum apud Hebræos ab* i *littera ſumit exordium*. A nobis ſemper pronuntiatur ut *i* vocalis, nunquam vero ut *j* conſonans: in quo a veteribus recedere nos facile conceſſerimus. Sed id agimus (ſicut & in præcedenti ו quæ fortaſſe ut conſonans olim interdum habita eſt) ut brevitati ac facilitati ſtudeamus. Nimis enim incommodum eſſet pro re nullius momenti regulas multiplicare; ad ſenſum enim nihil refert, utrum י

ſit ſemper vocalis, an interdum conſona. Notant multi litteram hanc aliter a Judæis Orientalibus, & aliter a Judæis Occidentalibus pronuntiari.

כ

CHAPH, potius quam Caph, Græce χὰφ, uti legitur in Lamentationibus Jeremiæ 4. 11. & apud Origenem in Hexaplis, Euſebium & Epiphanium contra Hæreſes eſt *c* aſpiratum, *ch* Latinorum, ſive χῖ Græcorum. Hieronymus enim in nominibus de Geneſi, ubi recenſet nomina, quæ Hebræis per ק ſcribuntur, ut *Cain*, *Ceni*, *Core*, *Cedma*, &c. ſubjungit hæc verba: *Huc uſque per ſimplicem* C *litteram lecta ſunt nomina. Exin aſpiratione addita, id eſt per* χ *Græcum legenda Cherubim*, *Chettin*, *Chus*, *Chanaan*, &c. Similiter loquitur pluribus aliis in locis. *Poſcit igitur antiqua conjuetudo*, inquit Druſius in Alphabetho Hebraico veteri, *Chaph: & fruſtra ſunt qui hodie ſemper Caph ſcribunt, eoque modo ſcribendum eſſe pertinaciter contendunt. Inepti homines, quibus etiam Joſep placuit præ Joſeph.* Illam ergo litteram dure ubique pronuntiamus, uti pronuntiatur a Latinis ante *a*, *o*, & *u*. Eam ſemper eodem modo pronuntiamus, contra mo-

rem recentiorum, qui hanc litteram puncto Dagheſſ modo afficiunt, modo non afficiunt: & conſequenter modo lenius, modo durius pronuntiant. A ב vix differt quoad figuram; unde fit, ut una pro alia non raro irrepſerit.

ל

LAMED, a quo *λάμβδα* Græcorum, ejuſdemque omnino pronuntiationis.

מ

MEM a noſtro *m* pronuntiatione non differt. Cum ultimum vocis locum occupat, ſic pingitur ם, vocaturque *mem clauſum*. Habetur tamen Iſai. 9. 7. mem clauſum pro aperto, in voce לםרבה *ad multiplicationem*; & viciſſim Nehem. 2. 13. mem apertum pro clauſo, in voce המ *ipſi*.

נ

NUN, vel potius *Noun*, uti legitur in Lamentationibus Jeremiæ, 4. 14. & apud Euſebium de præp. Evang. l. 10. & Epiph. lib. de pond. & menſur. ejuſdem eſt pronuntiationis ac noſtrum *n*. Job. 38. 1. & 40. 6. legitur מנ pro מן. Sphalma graphicum ſcrupuloſe, ne dicam ſuperſtitioſe conſervatum.

SAMECH,

ס

Samech, ejuſdem fere figuræ ac ם finale, eodem modo pronuntiatur ac σῖγμα Græcorum. *Sciendum eſt*, inquit Hieronymus lib. de locis Hebraicis, in voce *Ramaſſes*, *quod apud Hebræos tres* ſ *ſunt litteræ. Una, quæ dicitur* ſ Samech, *&* *ſimpliciter legitur, quaſi per* ſ *noſtram litteram ſcribatur. Alia eſt* Sin, *in qua ſtridor quidam non noſtri ſermonis interſtrepit. Tertia* Sade, *quam aures noſtræ penitus reformidant*. Tanta autem eſt affinitas inter ס & ש, ut non pauca vocabula indiſcriminatim per ס, aut per ש ſcribantur. סתם & שתם obſtruxit. סכך & שכך operuit. רפס & רפש conculcavit, ספק & שפק plauſit. ספח & שפח ſcabies, סְטים & שטים declinantes, &c.

ע

Ain juxta Euſebium, Hieronymum & veteres omnes, non *Hain*, multo minus *Hhain*, aut *Ghain*, quod proprie Arabicum eſt. Una eſt e litteris Hebraicis, quarum genuina pronuntiatio maxime ignoratur. Vocalis eſt Hieronymo. *Sciendum eſt*, inquit lib. de Nominibus Hebraicis, verbo *Gaza*, *quod apud Hebræos non habeat in principio litteram conſonantem, verum incipiat a vocali* Ain, *&* *di-*

citur Aza. Et in voce *Gomorrha*. *G litteram in Hebraico non habet*, *ſed ſcribitur per vocalem* Ain. Et in *Segor*. *Ipſa eſt quæ eſt ſupra Seor*. *Sed ſciendum eſt*, *quod litteram* G *in medio non habeat*, *ſcribaturque per vocalem* Ain. Nobis ſimiliter vocalis eſt, pronuntiaturque ut *a*, & ab א non differt quantum ad ſonum, niſi ut *a* longum diſtat ab *a* brevi; ſeu potius ut *a* gutturale differt ab *a* ſimplici. A Samaritanis ſæpius commutatur cum א. Monet etiam David Kimchi in *Miclol*, cavendum eſſe, ne, cum א profertur, audiatur ע, quod argumento eſt litteras א & ע affinis eſſe ſoni, ita ut ſi minus accurate proferantur, una pro altera facile ſumi poſſit. *Atque adeo*, infert Muiſius in cap. 1. Grammaticæ Bellarmini, *ſonum illum ex* n *&* g *conſtatum ſtrangulato ſtatu narium adminiculo*, *perque eaſdem ſpirante*, (*quorum unum per ſe incommodum eſt*, *& contra naturam*, *alterum turpe & vitioſum*) *qui a multis litteræ* ע *tribuitur*, *peregrinum eſſe & affictitium*, *qui prava conſuetudine in hanc linguam invaſerit*. Notandum litteram iſtam a veteribus exprimi modo per *a*, modo per *e*, interdum etiam per *o*. Nonnunquam aſpirabatur, ideoque ei præfigebatur littera *G*, ut patet in *Gaza*, *Gomorrha*, &c.

פ.

PHe, idem ac *ph*, ſeu φ Græcorum, non vero *p*, uti recentioribus placet contra veterum omnium uſum. *Sciendum eſt*, inquit Hieronymus lib. de Nom. Heb. in Lucam, voce *Pilatus*, *quod apud Hebræos* p *littera non habeatur, nec ullum nomen eſt, quod hoc elementum reſonet. Abuſive ergo accipienda* (ſcilicet nomina ſcripta per *p*) *quaſi per* f *litteram ſcripta ſint*. Hinc idem S. Pater omnia nomina per פ incipientia expreſſit ibidem per *F*. Conſuli poteſt in Nominibus de Actis, ubi legit *Filippus*, *Fariſæi*, *Farao*, *Fiſidia*, &c. rationemque ſuper illam ultimam vocem aſſignat: *quia*, inquit, *ut ſupra dixi*, P *litteram non habent, propterea Piſidiam per* F *efferunt*. Et Comment. in cap. 2. Iſaiæ: P *litteram Hebraicus ſermo non habet; ſed pro ea Phi Græco utitur*. Et in cap. 11. Danielis, ſub finem, in voce *Apadno*. *Notandum autem, quod cum* P *litteram Hebræus ſermo non habeat, ſed pro ipſa utantur* Phe, *cujus vim Græcum* φ *ſonat; in iſto tantum loco apud Hebræos ſcribatur quidem* Phe, *ſed legatur* P. *Nempe ſcripturæ hujus ratio eſt*, ait Ludovicus Cappellus l. 1. de punctorum antiquitate, cap. 15. n. 5. *quod vox illa non ſit Hebræa, ſed Perſica, ut nonnulli Interpretes volunt*.

Perſæ autem litteram P *agnoſcunt .... Duæ duntaxat ſunt voces Hebraicæ, in quibus 70* פ *Hebraicum expreſſerunt per* π *Græcum. Nempe* פרס Πέρσαι (*idque quia vox eſt Perſica, utpote nomen proprium illius gentis. Perſica autem lingua agnoſcit litteram* P, *& nota jampridem erat gens illa Græcis hoc nomine*) *&* פסח Πάσχα. *Quanquam & in libris Paralipom. ſemper exprimitur per* Φ Φασεκ. *Quibus Hieronymus addit tertiam* פלשת, *Palæſtina, ubi* פ *Hebræum per* P *Latinum exprimit Hieronymus, quia regio illa hoc nomine pridem erat & Romanis, & Græcis nota, quibus* Παλαιστίνη *dicebatur. In hac tamen voce 70* פ *expreſſerunt per* Φ, *non per* Π; *reddunt enim* Φυλιςειμ. Nec mirum videri debet, quod Hebræi caruerint littera *P*; cum etiam nunc Arabes, quorum lingua eſt Hebraicæ veluti Dialectus, ea careant. Carent exempli gratia hodierni Græci littera *b*, ſeu potius ſono illi proprio, cum ubique litteram illam pronuntient ac conſonantem *v*. Pronuntiatur ergo a nobis פ ut *Ph*, nec unquam ut *P*.

צ

TSADE, olim *Sade*. Priorem pronuntiationem retinemus, non quod eam credamus veriorem, ſed ut illam litteram facilius a *Samech*, & *Sin* diſtin-

guamus. Deinde iſti pronuntiationi non multum repugnat Hieronymus. Sic enim habet in cap. 11. Iſaiæ. Sade *literæ proprietatem, & ſonum Latinus ſermo non exprimit. Eſt enim ſtridulus, & ſtrictis dentibus vix linguæ impreſſione profertur*. Et in Nominibus de Matthæo, voce *Nazareth: Scribitur autem non per z litteram, ſed per Hebræum* Sade, *quod nec* ſ, *nec* z *litteram ſonat*. Et in libro de locis Hebraicis, voce *Ramaſſes:* Sade *litteram noſtræ aures penitus reformidant*. Pronuntiamus ergo צ ut *tſ*. Aliquam habet צ cum ץ figuræ affinitatem.

ק.

KOUPH. Apud Euſebium alioſque Græcos κωφ, unde κόππα, & poſtea κάππα Græcorum. Hieronymo eſt *C* ſimplex, ut ſupra in Chaph viſum eſt. A nobis exprimitur per *K* præſertim, ut ſi contingeret Hebræa ſcribi characteribus Latinis, ק diſtingui poſſet a כ. Cæterum parum id refert, cum ſit eadem & ק & כ pronuntiatio. Utraque enim littera ſemper pronuntiatur ut *K* vel *Q*, ſeu ut *C* durum, quomodo ſonat ante *a*, *o*, & *u*. *Caro, cornu, cura*.

BIBLIOTECA ... ROMA ... VITTORIO EMANUELE

ר

RESS. ρῶς omnes libri veteres : nunc *Reſch* ; nimirum quia litteram ש Judæi hodierni pronuntiant plerumque per *Sch*. Nobis qui ש per duplex *ſ* exprimimus, ר eſt *Reſſ*. Nulla eſt controverſia circa litteræ hujus pronuntiationem. Jam olim notavit Hieronymus pluribus in locis, ר a ד ſolo apice differre: (Hoc ſenſu intelligendum illud Matth. 5. 7. *Iota unum, aut unus apex non præteribit a lege*) & idcirco ex his duabus litteris unam non raro pro alia legi. *Pro eo quod 70 Interpretes*, inquit in Eccl. cap. 8. v. 6. *& Theodotio dixerunt* ſcientia, *in Hebræo* malitiam *habet*, *non* ſcientiam. *Sed quia* ר *Reſ &* ד *Daleth litteræ Hebraicæ parvo apice ſimiles ſunt*, *pro* רעת *legerunt* דעת, *pro malitia ſcientiam. Hoc melius ſciet qui ejuſdem linguæ habuerit notitiam.*

שׂ

SSIN, Euſébio *Sen*, quod & interdum contingit Hieronymo, ut in cap. 63. Iſaiæ. *In ea*, inquit in voce *Ramaſſes*, *ſtridor quidam non noſtri ſermonis interſtrepit*. Et qq. Heb. in Gen. *Pro ſtridulo Hebræorum ſin*. Et in Epiſtolam ad Titum: *Nos & Græci unam tantum litteram S habemus. Illi vero tres*; S *Samech*, S *Sade*,

& S Sin, quæ diverſos ſonos poſſident. Hanc ob cauſam, & ut a *Samech*, & a *Tſade* diſtinguatur, illam pronuntiamus ut duplex *ſſ*:

Differre a *Samech* quoad ſonum, probant duæ celeberrimæ voces שבלת & סבלת *Judic.* 12. 6. Recentiores Judæi illam dupliciter pronuntiant: Cum punctum gerit in dextro cornu, ut *Sch*: cum in ſiniſtro, fere ut *Samech*. Sed nulla alia ratione, niſi quia ita ab Arabibus fieri viderunt primi eorum Grammatici. Primum *Sſin* vocant ימין ש Schin iamin, *Schin dextrum*: Secundum שמאול ש *Schin ſmol*, ſchin ſiniſtrum. *A Maſſorethârum tempore*, inquit Ludovicus Cappellus lib. 1. de punctorum antiquitate, cap. 15. num. 12. & 13. *littera* ש *afficitur punctulo, modo in dextero, modo in ſiniſtro cornu. Unde geminus litteræ illius hodie auditur inter legendum ſonus. Hoc ſoni diſcrimen ignorarunt tum* 70 *Interpretes, qui litteram illam ſemper exprimunt per Sigma Græcum; tum Hieronymus, qui eumdem ſive dextro, ſive ſiniſtro afficiatur puncto, ſemper exprimit per litteram* S. *Verum quia aliquis putare poſſet id ab eis propterea factum, quod nulla in Græca, & Latina lingua eſſet littera, quæ illi Hebraicæ* ש *(cum puncto dextro ſignatur) accurate reſpondeat, ac propterea eos affinem litteram iſtius loco & vice aſſumſiſſe,*

& uſurpaſſe ; notandum eſt Hieronymum, cum de littera illa verba facit, unum ei aſſignare ſonum, non geminum ; quod omnino non feciſſet, ſi jam ipſius tempore a Judæis, a quibus linguam Hebræam edoctus fuit, bifariam pronuntiatum fuiſſet iſtud elementum. Et allatis duobus teſtimoniis Hieronymi mox laudatis, pergit: *Ex his liquet* ש *Hieronymo unicum habuiſſe ſonum, non geminum, ut hodie. Sed neque modo dextro, modo ſiniſtro puncto fuiſſe notatum ; alioqui id non tacuiſſet Hieronymus, neque eum id latuiſſet. Itaque poſtmodum additum eſt hoc punctum, forte non tam ad deſignandum geminum ejus ſonum, quam ad tollendam in rudiorum gratiam quarumdam vocum homonymiam, quæ abſque illo puncto ambiguæ forent ſignificationis.*

Cappelli pronuntiatum egregie confirmat ſequens Hieronymi locus, deſumtus ex quæſt. Heb. in Gen. 41. 29. *Miror quomodo verbum Hebraicum* Sabee, *quod nos ſupra abundantiam ſive ſatietatem interpretati ſumus, 70 rectiſſime transferentes, juramentum interpretati ſunt ; cum & juramentum, & ſeptem, & ſatietas, & abundantia, prout locus & ordo flagitaverint, poſſit intelligi.*

Idem cum Cappello ſentit Druſius Obſervationum lib. 4. cap. ult. *Hoc punctum*, inquit, loquens de puncto *Sſin*, *veteres non agnoſcebant.*

Objicit nihilominus Domnus Guarin. Grammaticæ pag. 7. male a me aſſeri duplicem pronuntiationem hujus litteræ fuiſſe veteribus ignotam : & allato Hieronymi loco qq. in Gen. cap. 2. v. 23. ubi ait : *Poteſt nomen* אשה *ſecundum varietatem accentus*, *&* mulier, *&* aſſumtio *intelligi*. *Hic*, inquit Guarinus, *per varietatem accentus nihil aliud intelligit ſanctus Doctor*, *quam variam litteræ* ש *pronuntiationem*.

Sed primo. Mera conjectura nititur illa objectio, clarumque eſt locum obſcurum nihil officere pluribus aliis expreſſiſſimis S. Doctoris textibus. Secundo. Conjectura illa falſa eſt, cum facile ſit demonſtrare per varietatem accentus ab Hieronymo intellectam non fuiſſe varietatem pronuntiationis. Ait nimirum Commentario in cap. 12. Eccleſ. v. 5. *Verbum* שקד, *ſi varietur accentus*, *&* nucem *ſignificat*, *&* vigilias. Atqui vocabulum iſtud ſive *nucem* ſignificet, ſive *vigilias*, eodem modo pronuntiatur a Maſſorethis. Utrobique enim punctum habet in dextro cornu. Ergo per varietatem accentus S. Hieronymus non intellexit varietatem pronuntiationis. Quid intellexerit, necdum novi, variumque eſt variorum judicium. Sufficit impræſentiarum locum objectum mihi non adverſari.

ת

THAU, ex quo ταῦ Græcorum, aſpirata in tenuem verſa. Aſpiratur a veteribus ת non ט. Hinc ab Hieronymo ט vertitur per *t* ſimplex: ת vero per *th*, ut videre eſt in libro de nominibus Hebraicis, pluribus in locis. *Huc uſque*, inquit, *per ſimplicem t*, nomina ſcilicet in quibus reperiebatur ט; *exin aſpiratione addita*, id eſt per th, *legendum eſt*, nomina ſcilicet, in quibus reperitur ת. Dupliciter a recentioribus pronuntiatur, ideoque ei infigunt interdum punctum Dagheſſ, ſed perperam, & tantummodo, quia ſic Arabibus moris eſt, a quibus plurima ejuſcemodi deſumſerunt.

III.

Præcipuæ litterarum Hebraicarum diviſiones.

DIVIDUNTUR litteræ Hebraicæ primo in *vocales*, & *conſonantes*.
Vocales ſunt ſex. א ה ו ח י ע.
Reliquæ ſexdecim conſonantes.

Reclamant Grammatici hodierni, litteraſque Hebraicas omnes habent pro conſonantibus; ſed immerito, & contra morem antiquum, ut jam oſtenſum eſt, & ulterius oſtendi poteſt luculento Joſephi

teſtimonio . Is enim libro *6.* de bello Judaico , cap. 15. litteras quatuor , quibus conſtat nomen Dei , יהוה vocat elementa quatuor vocalia . Ταῦτα δέ ἐστι φωνήεντα τέσσαρα .

Ex vocalibus quatuor *ſimplices*, ac *breves* dici poſſunt , nimirum א ה ו י : reliquæ duæ ח & ע *duplices*, & *longæ* ; quia vehementius aſpiratæ .

Nulla vocalis cum alia in diphthongum coaleſcit in nova Grammatica ; ſed utraque ſeorſum pronuntiatur , & ſyllabam efficit . Hinc יהוה quadriſſyllabum , יהי triſſyllabum , או diſſyllabum ; &c. Id autem agimus commoditatis ergo ; & ſolummodo ad vitandam regularum multiplicationem . Scimus enim Hieronymum in nominibus propriis ex libro 2. Regum deductis , ad nomen חירם dicere , illud apud Hebræos per diphthongum ſcribi . Diſſentiunt quidem plurimi ex recentioribus . *De diphthongis* , inquit Edmundus Caſtellus cap. 2. Harmoniæ ſuæ , *apud maximam & præcipuam Orientalium , Hebræorum , Chaldæorum , Syrorum , Arabicorum Grammaticorum partem , altum eſt ſilentium . Quin ignotum illis eſt ipſum vocabulum , aut quo illud queant exprimere .* In eadem opinione eſt Dom. Guarinus . Ait enim Grammaticæ pagg. 26. & 27. *Plurimi Grammatici diphthongos conſti-*

Digitized by Google

tuunt, *ſed perperam....Judæi itaque ſaltem hodierni diphthongos non habent*. Dixerat tamen pag. 25. גוי *goi*(*gens*) *ut Græcorum diphthongus* οι *in* λόγοι, ſermones, *ſive ut oy in voce Gallica loyer*, (merces) *non goy*, *ut Gallice* moy: (*ego*) *neque cum diæreſi & diſſyllabus gôï*. גלוי *galoui*, *revelatus*, *ut ouy in voce Gallica louyez* (laudetis) *non galoui triſſyllabus: neque galouy*, *ut Gallice* ouy. (*ita*.) Quomodo iſta concilientur, *goi*que ſit monoſyllabum; *galoui* vero diſſyllabum, & tamen diphthongi non ſint, non capio. Non rarum eſt, ut qui Maſſorethas ſequuntur, quamvis aliunde perſpicaciſſimi ſint, res etiam clariſſimas non videant.

Dividuntur ſecundo litteræ Hebraicæ ratione organi, a quo potiſſimum formantur, in litteras *gutturis*, *palati*, *linguæ*, *dentium*, & *labiorum*.

Litteræ gutturis dicuntur eſſe אהחע

Palati, גיכק
Linguæ, דטלנת
Dentium, זסצרש
Labiorum, בומפ

Hæc diviſio quamvis prima fronte parvi facienda videatur, uſus eſt in Critica non contemnendi.

Dividuntur tertio in *affines*, & non *affines*. Affines dicuntur, quæ in ſe invicem poſſunt permutari. Affines autem ſunt du-

plici modo præcipue, vel ob ſonum, vel ob figuram.

Affines ſunt ob ſonum primo, quæ ab eodem organo formantur. Hinc gutturalis quælibet cum aliis gutturalibus dicitur habere affinitatem. Idem dicendum de litteris palati, dentium, &c.

Secundo Affines ſunt ob ſonum & aliæ quædam, licet ab eodem organo non formentur.

Tales ſunt טדעל
collatæ cum צזגר

Figura affines ſunt illæ, quarum figuræ inter ſe non multum diſcrepant.

Tales ſunt עסטח זו ווהדדגב
collatæ cum צסמתןןיזחךרנכ

Frequens & magni momenti eſt hujus diviſionis uſus in Critica.

Dividuntur quarto in *radicales*, & *ſerviles*:
Radicales ſunt גדזחט, סעפ, צקר
Serviles vero אבהו, יכל, מנשת

Eſt omnium celeberrima hæc diviſio quantum ad Grammaticam. Verum de ea differendi aptior erit locus, cum agetur de radicum Hebraicarum inveſtigatione. Non enim ſatis dilucide explicari poſſunt illius membra, ac ſubdiviſiones, quin plurima circa nominum, verborumque modificationes præmiſſa ſint.

IV.

Nova legendi ratio abſque punctis.

NULLO negotio legerentur voces Hebraicæ quælibet, etiam abſque punctis, ſi in ſingulis ſyllabis adeſſent ſemper vocales pronuntiandæ. Verum cum abſint illæ frequentiſſime, & reperiantur quamplurimæ voces diſſyllabæ, triſſyllabæ, quadriſſyllabæ, &c. in quibus aut una tantum, aut etiam nulla vocalis apparet; hinc oritur non levis legendi difficultas. Cum enim nulla ſyllaba efferri poſſit abſque vocali, qui textum Hebraicum non punctatum legunt, duo plerumque ignorant, ſine quibus nulla lectio ſtare poteſt. Ignorant primo, ubinam ſupplendæ ſint vocales. Secundo ignorant, quęnam vocales ſupplendæ ſint.

Duplici regula duplicem iſtum nodum ſolvimus.

Prima. *Quotieſcunque conſonans aliam conſonantem ſequitur immediate & in eadem voce, inter utramque ſupplenda eſt vocalis.* Exemplum. In voce כל, inter Chaph & Lamed ſupplenda eſt vocalis. In iſta מלך, ſupplendæ ſunt duæ vocales: una inter מ & ל; altera inter ל & ך.

Secunda. *Inter duas conſonantes ſupplenda eſt vocalis auxiliaris conſonantis prioris.*

Vocalis *auxiliaris* Hebraicæ conſonantis ea dicitur, quæ conſonantem proxime ſequitur, & cum ea ſonat in illius denominatione artificiali; ſeu cujus *auxilio* conſonantis nomen artificiale pronuntiatur.

Denominatio artificialis ſeu nomen artificiale conſonantis ב eſt *Beth*: ג eſt *Ghimel*: ד eſt *Daleth*, &c. Dicitur nomen artificiale, quoniam ab *Artis* Grammaticæ Magiſtris fuit impoſitum.

Vocalis autem, quæ ſequitur ב in illius denominatione artificiali, eſt *e*. Igitur *e* eſt vocalis auxiliaris ב.

Vocalis, quæ ſequitur ג in illius denominatione artificiali, eſt *i*. Quocirca *i* eſt vocalis auxiliaris ג.

Vocalis quæ ſequitur ד, eſt *a*; & ſic de cæteris.

Ut ergo ſciatur, quæ vocalis ſupplenda ſit poſt conſonantem, ſufficit noſſe conſonantis illius denominationem artificialem. Vocalis enim, quæ in iſta denominatione prior occurrit poſt conſonantem, illa ipſa eſt, quæ poſt eam ſupplenda eſt & legenda.

Exemplum. Legenda occurrit vox פלשת in qua nulla vocalis. Per priorem regulam vocales ſubintelligendæ ſunt poſt פ, poſt ל, poſt ש: & per ſecundam ſubintelligendum eſt *e* poſt פ, *a* poſt ל,

i poſt ש ; & conſequenter legendum *Phelaſſith*.

Similiter in iſta voce גדלים : poſt ג ſubintelligenda eſt vocalis *i* ; poſt ד *a*, poſt ל nulla, cum vocalis *i* poſt conſonantem iſtam exprimatur ; & conſequenter legendum *Ghidalim*.

Brevitatis cauſa poſſunt duæ iſtæ regulæ in unam componi : *Quotieſcunque conſonans conſonantem immediate ſequitur in eadem voce, inter utramque ſupplenda eſt ea vocalis, quæ ſonat cum priore conſonante in illius denominatione artificiali*. Hæcque una ſufficit, ut intra horam currente lingua legatur quivis textus Hebraicus, Chaldaicus, Syriacus non punctatus. Hacque legendi ratione Lingua Hebraica, aliæque veteres Orientales citius & certius diſcentur, quam huc uſque trita methodo. Verum de his alibi.

Ne quid eos moretur, qui novam legendi rationem ſequentur, exhibendum cenſuimus, quonam modo legendi ſint priores verſus capitis primi Geneſeos, tam in Textu Hebraico, quam in Paraphraſi Chaldaica, & in Verſione tum Syriaca, tum Samaritana.

Textus Hebraicus.

Beraſſith bera Aleim ath eſſimim ouath earets. Ouearets eithe theou ouheou, oueſ-
ſich

ſich ál pheni theoum: ouroué Aleim merépheth ál pheni emim. Ouiamer Aleim iei aour; ouiei aour. Ouira Aleim ath eaour chi toub: ouibedal Aleim bin eaour, oubin eéſſich Ouikoura Aleim láour ioum, ouléſſich koura lile. Ouiei áreb: ouiei bekour ioum aéd.

Paraphraſis Chaldaica dicta Onkeloſi.

Bekoudamin bera Iii ith ſſimia ouith aráa. Ouaráa eouth tſadia ourekounia, ouéſſoucha ál aphi theouma. Ourouéad Iii menouſſiba ál aphi mia. Ouamer Iii iea neoura, oueoue neoura. Ouéza Iii ith neoura ari teb. Ouaphereſs Iii bin neoura, ou bin éſſoucha. Oukoura Iii lanéoura iouma, ouléſſoucha koura lilia. Oueoue remeſſ, oueoue tſapher iouma éd.

Verſio Syriaca.

Beriſſith bera Alea ith ſſimia, ouith aráa. Ouaráa eouth thoue ouboue. Ouéſſoucha ál aphi theouma. Ourouéad Alea merépha ál aphi mia. Ouamer Alea neoua nouera, oueoua nouera. Ouéza Alea lanouera daſſiphir. Oupphereſſ Alea bith nouera léſſoucha. Oukoura Alea lanouera aimema, ouléſsoucha koura lalia. Quéoua, remeſſa, oueoua tſaphera iouma éd.

Verſio Samaritana.

Bekoumaouthe telames Alee ith Jſoumie, ouith arâe. Ouarâe eouth Jſame ourikouni. Ouéſſiche âl aphi thequme Ourié Alee menouſibe âl aphi mie. Ouamer Alee eovener, oueoue ner. Ouéze Alee ith nere elateb. Ouaphereſſ Alee bin nere oubin eſſiche. Ouézak Alee lanere aimem, ouléſſiche zak lilie. Oueoue remeſſ, oueoue tſapher ioumeéde.

V.

De notis & accentibus, quibus voces & aliæ partes orationis a ſe invicem diſtinguuntur in Libris Hebraicis.

HEBRÆI olim, ut & aliæ gentes, abſque ulla diſtinctione, & uno veluti ductu libros ſuos ſcribebant. Phraſes a phraſibus nulla intercapedine diſtinguebant, imo ne voces quidem a vocibus. Hinc fiebat, ut ægre admodum, & incerte legeretur, etiam ab iis qui legendi erant peritiores.

Aliorum exemplo excitati vetuſtiores Maſſorethæ huic malo obviam ierunt, voceſque a vocibus diſtinxerunt, interjecto vacuo aliquo ſpatiolo; verſus vero ac periodos notulis quibuſdam, ſeu ut vocant accentibus, quos eam ob cauſam

accentus pauſantes & *diſtinguentes* dixerunt.

Eorum primum juxta ſuam pronuntiandi rationem vocant *Silluk* סלוק, alio nomine סוף פסוק *Soph Paſuk*, id eſt finem verſus. Verſum integrum claudit, eſtque inſtar puncti Latinorum. Collocatur in fine verſus, habetque figuram duorum punctorum craſſiorum & quadratorum.

Secundum vocant *Athnach* אתנח. Medias periodos, ſeu potius medios verſus diſtinguit; eſtque fere inſtar duorum noſtrorum punctorum. Figuram habet tigilli fracti ^, poniturque ſub penultima dictionis littera hoc modo. דָבָר

Tertium vocant *Zakeph Katon* זקף קטון. Supra penultimam dictionis litteram ponitur. Figuram habet noſtrorum duorum punctorum: דבר. Vicem gerit noſtri puncti cum virgula, deſignatque ſemicola.

Quartum denique vocant *Revia* רביע. Minimis diſtinctionibus inſervit, inſtar noſtræ virgulæ. Supra penultimam dictionis litteram, ſicut & præcedens, incubat, habetque figuram unius puncti, דבר.

Ex his accentibus primus ſolus reperitur in libris non punctatis. Cæteri, præſertim duo poſtremi, vix diſcerni poſſunt

præ exilitate. Rem ſtudiis Hebraicis nec ingratam, nec inutilem præſtaret, qui hiſce interpunctionum notulis vulgatas ſubſtitueret, eamque hac in Grammatica tentamus. Iis non uti cum nulla ratio vetet, nihil aliud eſt, quam, invento pane, glande veſci.

Nullæ ſunt Hebræis notæ, quæ punctorum noſtrorum tum admirationis, tum interrogationis, item & parentheſium vices gerant, quod dolent Hebraizantium non Tyrones modo, ſed & Principes ac Triarii. Cappellum noſtrum audiamus eodem libro, cap. 17. n. 16. *Ut magna fuit*, inquit, *Maſſoretharum diligentia in excogitandis tot apiculis*, (loquitur de punctis) *ita etiam altera ex parte cernere in illis licet magnam ſive incuriam, ſive incogitantiam, & αβλεψίαν, quod nulla excogitarint parentheſeωn, interrogationum, interjectionum, ſive exclamationum ſigna, atque notulas proprias. Quæ tamen notæ non utiles modo, ſed prope neceſſariæ ſunt ad capiendum ſcripti alicujus, (maxime ſi paulo ſit obſcurius, intricatius, & lingua minus familiari conſcriptum) ſenſum genuinum, mentemque tenendam atque capiendam. Atque hinc etiam rurſus evinci poteſt hos apiculos non eſſe a Moſe, aliiſque Prophetis. Nam ſi adeo fuiſſent* θεόπνευστοι *illi viri in minutiis illis Grammaticalibus accurati, ut*

tot tam parum utiles, minimeque neceſſarios apiculos inter ſcribendum uſurparint; quis credat illos fuiſſe vel tam incurioſos, atque negligentes, vel tam ignaros atque incogitantes, ut de aliis apiculis longe utilioribus magiſque neceſſariis non cogitarint? Certe ejuſmodi oblivio ab incuria, ſive ab ignorantia aut ἀβλεψία profecta fuerit, in humanum quidem Maſſorethărum ſpiritum cadere potuit; at in Spiritum ſanctum, quo Moſes, reliquique Prophetæ non minus inter ſcribendum, quam inter loquendum acti ſunt, cadere non poteſt.

Licet etiam hic nobis optare, ut à Judæorum Grammaticis inventæ eſſent, & in uſum inductæ majuſculæ litteræ, quibus nomina propria ab aliis primo intuitu diſtinguerentur. Id commodi non inconcinne præſtitit Typographi noſtri ſolertia.

Communis nunc eſt doctiorum ſententia licere interdum, nempe quoties ſenſus commodior exurgit, diſtinctionem & pauſationem Maſſorethicam repudiare.

V I.

De Notis Hebræorum Arithmeticis.

SOLENT Hebræi per Alphabethi litteras numerare, ſicut & Græci. Novem prioribus deſignant unitates; novem ſequentibus decades, quatuor reli-

quis, & quinque finalibus numeros centenarios.

א	1	י	10	ק	100
ב	2	כ	20	ר	200
ג	3	ל	30	ש	300
ד	4	מ	40	ת	400
ה	5	נ	50	ך	500
ו	6	ס	60	ם	600
ז	7	ע	70	ן	700
ח	8	פ	80	ף	800
ט	9	צ	90	ץ	900

Numeros millenarios duplici modo exprimunt.

Primo iiſdem litteris duobus punctis ſuperne inſignitis in hunc modum א̈, ב̈, &c. Litteræ his punctis inſignitæ tot millenarios exprimunt, quot abſque illis punctis exprimerent unitates.

א̈	1000
ב̈	2000
ד̈	4000
י̈	10000
ק̈	100000

Secundo per littteram א duobus punctis ſuperne notatam, quæ abbreviatura quædam eſt vocis אלף ſeu אלפים *mille* ſeu *millia* ſignificantis, cui præponunt alias litteras, quibus juxta traditas regu-

Digitized by Google

las exprimunt numerum millenariorum quem volunt.

א̈	1000
ב א̈	2000
ד א̈	4000
י א̈	10000
ק א̈	100000

Ex his numeris, ſi ita loqui fas eſt, *completis*, ac *rotundis* formant numeros quoſlibet *compoſitos*, ut videre eſt in ſequenti tabula.

יא	11	קי	110
יב	12	קלד	134
יג	13	שמח	348
יד	14	סנב	652
כה	25	ךסח	868
לו	36	ץפז	987
מז	47	א̈א	1001
נח	58	א̈עא	1071
סט	69	א̈קסב	1162
עב	72	דא̈ד	4004
פד	84	קא̈עד	100074
צו	96	סדא̈ח	64008
קא	101	א̈זכז	1727

Cum quindecim numeranda ſunt, non ſcribunt יה, uti juxta regulam ſcribendum eſſet, cum י decem, & ה quinque ſignificent; ne uno ex divinis nominibus pro numero utantur, quod indecens

exiſtimant : ſed ſcribunt טו, quod eodem recidit . Nam illæ duæ litteræ faciunt quindecim, ſicut & iſtæ יה ; ſiquidem ו ſex exprimit, & ט novem, quæ conjuncta dant quindecim.

CAPUT SECUNDUM.

De Nomine.

TRES orationis partes numerant Hebræi, idque juxta Arabum morem : *Nomen*, cui pronomen adjungunt ; *Verbum*, cui annectunt participium ; & *Dictionem*, qua adverbia, præpoſitiones, conjunctiones & interjectiones complectuntur.

Circa nomina quinque potiſſimum conſideranda ſunt, nimirum genus, numerus, caſus, ſtatus regiminis, aut abſolutus, denique forma ſeu ſpecies.

I.

Quotuplex nominum genus apud Hebræos?

DUPLEX tantum proprie loquendo, *maſculinum*, & *fœmininum*. Carent genere neutro.

Verum quia non pauca eorum nomina

ſub eadem terminatione utrumque genus complectuntur, & uſurpantur modo in maſculino, modo in fœminino, his duobus generibus non incongrue additur & tertium, nempe *commune*.

Nomina autem generis communis ea ſunt præcipue, quæ ſub ſe ſexum utrumque complectuntur. Talia ſunt nomina animalium. בקר *bos*, עוף *avis*, בהמה *jumentum*, נשר *aquila*, נחש *ſerpens*, נער *puer*, *puella*, &c.

Dicitur *præcipue*: ſunt enim & alia quædam nomina, quæ ſub eadem terminatione utroque genere uſurpantur, nulla alia de cauſa, niſi quia ſic voluit linguæ uſus. Talia ſunt אש *ignis*, רוח *ſpiritus* מקום *locus*, quæ accurate noſſe nihil, aut parum intereſt.

I I.

Per quid agnoſcatur Hebraicorum nominum genus.

GENUS nominum Hebraicorum agnoſcitur *terminatione*, *ſignificatione*, *adjunctis*.

Agnoſcitur primo terminatione. Quæcunque enim nomina non terminantur in ה aut in ת ſervilibus, id eſt, radici additis, ea ut plurimum maſculina ſunt. ספר *liber*, זבח *ſacrificium*.

Quæ vero terminantur in ה aut in ת ſervilibus, ea ſunt fœminina. צדקה *juſtitia*, אגרת *epiſtola*, גפרית *ſulphur*, &c.

Facilius adhuc dignoſcitur nominum genus in numero plurali. Quæ enim terminantur in ים maſculina; מלכים *Reges*: quæ in ות fœminina ſunt; מלכות *Reginæ*, &c.

Agnoſcitur ſecundo ſignificatione.

Maſculina enim ſunt nomina hominum, & officiorum hominibus peculiarium: item & populorum, montium, fluviorum, menſium, &c. Ratio eſt, quod nomina montium, fluviorum, & menſium referantur ad aliquod nomen ex iſtis, quæ maſculina ſunt. הר *mons*, נהר *fluvius*, חדש *menſis*. Hinc גלבע *Gelboe*, פרת *Euphrates*, ניסן *Niſan* maſculina ſunt.

Feminina vero ſunt nomina mulierum & officiorum muliebrium: item & Urbium, Provinciarum, Regnorum, &c. Nempe quia Urbium, Provinciarum, & Regnorum nomina referuntur ad aliquod ex iſtis, quæ feminina ſunt. ארץ *terra*, קרית *Urbs*, מדינה *Provincia*, מלכות *Regnum*. Hinc fœminina ſunt, יהודה *Judæa*, גליל *Galilæa*, דמשק *Damaſcus*, מצרים *Ægyptus*, &c.

Denique communia ſunt, quæ ſub ſe ſexum utrumque complectuntur, qualia

ſunt nomina animalium, ut jam notatum eſt.

Agnoſcitur tertio nominum Hebraicorum genus per adjuncta, quæ plerumque ejuſdem ſunt generis, ac nomina, quibus adjunguntur. Adjuncta autem iſta ſunt nomina adjectiva, participia, pronomina, imo & verba. Verba enim, ut & nomina apud Hebræos genus habent tum maſculinum, tum fœmininum.

III.

De numeris nominum Hebraicorum, & quomodo formentur.

NUMERUS nominum Hebraicorum duplex: *Singularis*, & *Pluralis*. Additur ab aliis tertius, nimirum *Dualis*, de quo mox ſeorſum diſſeretur.

Pluralis numerus à ſingulari formatur.

In maſculino quidem additione ſyllabæ ים. שיר *canticum*, שירים *cantica*; מלך *Rex*, מלכים *Reges*.

Excipiuntur maſculina deſinentia in ה, quæ illud ה in plurali mutant in ים. שדה *ager*, שדים *agri*, non שדהים; יונה *columba*, יונים *columbæ*.

Nomina deſinentia in י pluralem quidem formant additione ſyllabæ ים. גוי *Gens*, גויים *Gentes*; נכרי *alienigena*, נכדיים *alienigenæ*; יהודי *Judæus*, יהודיים

Judæi; מצרי *Ægyptius*, מצריים *Ægyptii* &c. Verum in hujuſmodi pluralibus plerumque fit craſis, duoque Iod in unum contrahuntur. גויים, גוים *Gentes*, &c.

Fœminina, quæ maſculinorum formam imitantur, id eſt, quæ non deſinunt in ה aut in ת ſerviles, pluralem numerum formant additione ſyllabæ ות. חרב *enſis*, חרבות *enſes*; ארץ *terra*, ארצות *terræ*; קשת *arcus*, קשתות *arcus* in plurali. Scilicet in hac dictione קשת conſonans ת eſt radicalis.

Quæ vero deſinunt in ה, aut in ת ſerviles, illas mutant in ות. תורה *lex*, תורות *leges*; אגרת *epiſtola*, אגרות *epiſtolæ*.

Quæ deſinunt in ית, aut in ות, mutant illas ſyllabas in יות. ראשית *principium*, ראשיות *principia*; מלכות *regnum*, מלכיות *regna*.

I V.

Obſervationes, & anomaliæ nonnullæ circa nominum Hebraicorum numeros.

NOMINA Hebraica quamplurima ſingularem tantum habent numerum. Talia ſunt.

Primo Nomina metallorum. זהב *aurum*, ברזל *ferrum*, &c.

Secundo Nomina liquorum, יין *vinum*, תירוש *muſtum*, דבש *mel*, יצהר *oleum*, &c.

Tertio Denique alia non pauca. עשק *calumnia*, עמל *labor*, &c.

E contrario nonnulla habent tantum numerum pluralem. חיים *vita*, נעורים *juventus*, בתולים *virginitas*, &c.

Maſculina quædam in plurali habent terminationem fœmininam. אב *pater*, אבות *patres*, אוצר *theſaurus*, אוצרות *theſauri*, &c.

Viciſſim fœminina nonnulla habent in plurali terminationem maſculinam. לבנה *later*, לבנים *lateres*; שערה *hordeum*, שערים *hordea*, &c.

Quædam pluralia utramque terminationem ſortiuntur, maſculinam, & fœmininam, abſque ulla tamen generis immutatione. עצם *os*, עצמים & עצמות *oſſa*: צבא *exercitus*, צבאים & צבאות *exercitus* plur. תהלה *oratio*, תהלים & תהלות *orationes*; צבי *caprea*, צביים Nehem. 7. 56. צבאים 1. Paral. 12. 8. & צבאות Cant. 2. 7. *capreæ*,

Nec deſunt, quæ ſimul utramque terminationem complectuntur. במה *excelſum*, במותים *excelſa*. על במותי ארץ Deut. 32. 13. *ſuper excelſa terræ*.

Reperiuntur etiam in ſacro Textu pluralia quædam maſculina deſinentia in ין ritu Chaldaico. מלכין pro מלכים *Reges*, ימין pro ימים *dies*,

Huc uſque nihil difficultatis eſt in iſtis

anomaliis; ſupereſt una annotanda, quæ incipientibus aliquanto plus affert laboris & moleſtiæ.

Nimirum pluralia maſculina in ים non raro illud י amittunt: quo in caſu ſola fere loci exigentia pluralia eſſe dignoſcuntur. מלכם pro מלכים *Reges*, נשיאם pro נשיאים *Principes*, עשרם pro עשרים *viginti*, &c.

Similiter pluralia fœminina in ות ſuum ו ſæpiſſime amittunt, tuncque vix poſsunt a ſingularibus diſcerni. מארת pro מארות *lumina*, אתת pro אתות *ſigna*, &c.

Irregularitati huic cauſam dediſſe videtur punctatio Maſſorethica. Cum enim juxta Maſſoretharum principia, duæ iſtæ litteræ י & ו per ſe nullum ſonum edant, ſed tantum ratione punctorum, quibus afficiuntur; punctis illis poſitis, factæ ſunt inutiles, deinde compendii cauſa expunctæ.

Verum de harum vocalium tum in his, tum in aliquibus aliis locis omiſſione fuſius, & aptius diſſeretur infra cap. 19.

V.

De Duali Hebræorum.

ASSERUNT Grammatici hodierni omnes eſſe apud Hebræos Dualia, eaque duplicis generis.

Priora, quæ longe frequentiora ſunt, locum habent in rebus, quæ natura, aut arte duplices ſunt. יד *manus*, ידים *duæ manus*; עין *oculus*, עינים *duo oculi*; כנף *ala*, כנפים *duæ alæ*; רחים *duæ molæ*, דלתים *duæ fores*, *januæ*.

Alterum Dualium genus a Duali Græcorum minus diſtat. Quod ut clarius intelligatur, advertendum eſt Hebræos, cum exprimere volunt *duos dies*, *duo talenta*, *duo millia*, non ſemper more noſtro dicere שנים יומים *duos dies*, שנים ככרים *duo talenta*, שנים אלפים *duo millia*; ſed ſimpliciter יומים *dies*, ככרים *talenta*, אלפים *millia*, non addita voce שנים, quæ *duo* ſignificat.

In punctatione Maſſorethica Dualia iſta, tam priora, quam poſteriora, a pluralibus diſtinguuntur terminatione. Pluralia enim deſinunt in *im* ſimpliciter, Dualia vero in *aim*. Cum autem puncta Maſſorethica repudiemus, quæretur procul dubio, quibus indiciis iſta Dualia a pluribus diſtinguamus?

Primo evidens eſt iſto incommodo (ſi incommodum eſt) æqualiter premi, quotquot textum Hebraicum non punctatum legunt, licet illum legant juxta punctationis Maſſorethicæ regulas. Iſta enim Dualia, ſaltem maſculina, ſi ſolæ litteræ ſpectentur, eodem prorſus modo termi-

nantur, ac pluralia: & conſequenter in libris non punctatis nullatenus a pluralibus differunt.

Secundo, inutile eſt Dualia prioris generis, ſive maſculina ſint, ſive fœminina, a pluralibus diſtinguere. Etenim licet pro pluralibus accipiantur, eumdem ſenſum pariunt.

Tertio, quod ſpectat Dualia poſterioris generis, ea vel maſculina ſunt, vel fœminina. Fœminina facile diſtinguuntur a pluralibus. Formantur enim a plurali per additionem ſyllabæ ים. שנה *annus*, Plur. שנות. Dual. שנותים *duo anni* שפה *labium*, Plur. שפות, & detracto ו, שפת *labia*. Dual. שפתים *duo labia*. אמה *cubitus*. Plur. אמות & אמת. Dual. אמתים *duo cubiti*. ירכה *femur*. Plur. ירכת Dual. ירכתים *duo femora* aut *latera*, מאה *centum*. Plur. מאות. Dual. מאתים *ducenta*, חמה *murus*. Plur. חמת muri. Dual. חמתים Iſa. 22. 11. *duo muri*. רחמה *puella*. Plur. רחמות & רחמת. Dual. רחמתים Judic. 5. 30. *duæ puellæ*. חמור *acervus*, חמורתים Judic. 15. 16. *duo acervi*. סאה *menſura*, סאתים 1. Reg. 18. 32. *duæ menſuræ*.

Verum quidem eſt Dualia maſculina, ſi quæ ſunt, in nova methodo a pluralibus terminatione non differre: Sed duo dicimus.

Primo Terminationem in *aim* non ſemper dualitatem

dualitatem interre, etiam apud Maſſorethas; cum juxta eos conveniat quibuidam vocabulis, quæ nullam dualitatem exprimunt, מים *aquæ*, שמים *cælum*, צהרים *meridies*, ארבעתים *quadruplum*, שבעתים *ſeptuplum*. Legitur etiam Levit. 11. 23. ארבע רגלים *quatuor pedes*; 1. Sam. 2, 13. שלש השנים *tres dentes*; Ezech. 1. 16. ארבע כנפים *quatuor alæ*; Zach. 3. 9. שבעת עינים *ſeptem oculi*. Hæc omnia in Bibliis Maſſorethicis terminantur in *aim*.

Dicimus ſecundo in nova methodo dualia a pluralibus diſtingui poſſe hac regula, quæ videtur eſſe linguæ Hebraicæ propria; ſcilicet ut res plurali numero enunciatæ, numero duali ſeu binario exprimantur, & reddantur, quoties non exprimitur earum numerus, quem tamen exprimi loci circumſtantiæ exigunt.

Obſervationem hanc illuſtrabunt exempla quædam e ſacris Libris petita. Dicitur 1. Reg. 16. 24. Amri emiſſe a Somer montem Samariæ ככרים כסף, id eſt, *talentis argenti*, non expreſſo talentorum numero. Vox illa ככרים terminatione ſua nullatenus differt a plurali, verumque plurale eſt in nova methodo. At juxta regulam modo traditam, illud plurale numero duali accipiendum eſt, & per binarium efferendum cum Vulgata, & Verſionibus omnibus. Planum enim eſt Scriptorem

ſacrum indicare voluiſſe, quot talentis Amri acquiſierat montem Samariæ. Cum ergo talentorum illorum numerum taceat, admiſſa præcedente regula, ſequitur vocem illam ככרים duali numero eſſe accipiendam, duoque talenta ſignificare.

Joſ. 7. 3. dicitur: *Reverſi dixerunt ad Joſue, non aſcendat omnis populus, ſed* אלפים, ad verbum *millia*; deinde additur *aut tria millia*. Evidens eſt Auctorem ſacrum per vocem אלפים voluiſſe exprimere, quot hominum millia mittenda eſſent; & conſequenter per regulam modo propoſitam, vocem illam duali numero eſſe accipiendam, & ſignificare *duo millia*.

Num. 11. 19. Moyſes Iſraelitas alloquens: *Comedetis carnes*, inquit, *non diem unum, neque dies* ולא יומים, *neque quinque dies, neque decem dies, ſed menſem integrum*. Patet vocem יומים hic numerum quemdam determinatum ſignificare ex mente Moyſis, & conſequenter juxta regulam traditam, numerum dualem. ולא יומים *neque duos dies*.

Gen. 27. 36. *Juſte vocatum eſt nomen ejus Jacob; ſupplantavit enim me* זה פעמים *en vicibus*, id eſt, *en altera vice*. Similiter Gen. 43. 9. & Num. 20. 11.

Exod. 16. 29. יהוה נתן לכם ביום הששי לחם יומים *Dominus dans vobis die ſexto*

panem dierum, id eſt, *duorum dierum*, ſeu *pro duobus diebus*,

Amos 4. 6. על מכרם אביון בעבור נעלים *Pro vendere eos pauperem propter calceos*, id eſt, *pro pari calceorum*.

Gen. 45. 22. Joſeph dat unicuique fratrum ſuorum שמלות חלפות *mutatorias veſtes*, id eſt, *veſtem duplicem*; fratri vero uterino ſuo Benjamin, *quinque veſtes*.

Sufficienter ergo tradit nova Methodus, quandonam pluralia hujuſcemodi dualium vice fungantur. Atque hæc paulo fuſius dicta ſunt, ut obviam eatur objectioni, qua in novam Methodum inſilient procul dubio plures, eo quod prima fronte ſatis non appareat, quo indicio, punctis repudiatis, dualia poſſint a pluralibus ſecerni.

VI.

De Caſibus.

NOMINA Hebraica proprie loquendo ſunt indeclinabilia.

Quo ergo in caſu accipienda ſint, & efferenda, non terminatione dignoſcitur, ut apud Latinos & Græcos, ſed

Primo & præcipue conſtructione, & loci exigentia, id eſt, congruo orationis ſenſu, ut agnoſcit ipſe Guarinus, pag. *69*.

Secundo Præpoſitionibus quibuſdam, ſeu

litteris præpoſitionum vices gerentibus, quæ ipſis a fronte adjiciuntur, ut videre eſt in ſubjecta tabula.

Nominativus,	מֶלֶךְ	*Rex.*
Genitivus,	הַמֶּלֶךְ	*Regis.*
Dativus,	לַמֶּלֶךְ	*Regi.*
Accuſativus,	אֶת מֶלֶךְ	*Regem.*
Vocativus,	הַמֶּלֶךְ	*o Rex.*
Ablativus.	מִמֶּלֶךְ	*a Rege.*

Dictum eſt agnoſci præcipue conſtructione, & loci exigentia, quo in caſu ſint nomina Hebraica.

Nam primo Nomina illa ſæpiſſime ſunt in caſibus obliquis, & in omnibus caſibus obliquis eſſe poſſunt, licet omni littera aut particula caſus deſignante careant.

Secundo Litteræ, & particulæ iſtæ, quibus quoſdam caſus deſignari diximus, ſæpiſſime inſerviunt ad alios caſus deſignandos.

Articulus enim ה, quem pro genitivi nota tradunt communiter Grammatici, non ſolum genitivo, ſed & cæteris omnibus caſibus jungitur, nullo excepto, & præcipue vocativo; quo in caſu vocatur ה *exclamationis*; & idem ſignificat ac O. האזינו השמים Deut. 32. 1. *Audite, o Cœli.*

Littera vero ל, quæ abbreviatio eſt præpoſitionum אל, על aut למען, communiter quidem dativum denotat, non raro geni-

tivum ; quod non mirum, cum inter genitivum & dativum ſit affinitas quædam naturalis : verum jungitur inſuper, nec raro, accuſativo, ablativo, imo & nominativo. Exempla proferentur in Syntaxi.

Particula ſeu præpoſitio את vel אות non tantum accuſativo jungitur, ſed etiam dativo, ablativo, & nominativo, ut alibi videbitur.

Denique littera מ quæ eſt ipſamet præpoſitio מן abbreviata, ut plurimum ablativo jungitur; rariſſime aliis caſibus.

VII.

De ſtatu abſoluto, & regiminis nominum Hebraicorum.

Nomen dicitur a Grammaticis Hebraicis eſſe *in ſtatu abſoluto*, cum poſt ſe non regit genitivum, aut alium caſum obliquum. *In regimine* vero ſeu *in conſtructione*, cum poſt ſe genitivum, aut alium caſum obliquum regit.

Nomina, quæ ſunt in ſtatu abſoluto, communiter nullam in litteris ſuis mutationem patiuntur. מלכים צדקים *Reges juſti*, תורה אבדת *Lex periit*.

Quæ vero ſunt in ſtatu regiminis, aut aliquam ex ſuis litteris deperdunt, aut illam mutant in aliam. Verum id non

omnibus; ſed aliquibus tantum contingit; quod regulis ſequentibus planum fiet.

Prima. Nomina maſculina ſingularia nullam mutationem patiuntur in regimine: מלך ארץ *Rex terræ*. Pluralia vero ם finale abjiciunt. מלכי ארץ *Reges terræ*, non מלכים ארץ.

Participiorum idem eſto judicium. פעל און *operans iniquitatem*. פעלי און *operantes iniquitatem*, non פעלים און.

Secunda: Nomina fœminina ſingularia in ה illud ה in regimine mutant in ת. תורה *Lex*: תורת יהוה *Lex Domini*. Cætera vero, ut & pluralia, nihil immutant. מלכות שמים *Regnorum cœlorum*. בנות ירושלם *Filiæ Jeruſalem*.

Verum obſervandum eſt ab iſtis duabus regulis interdum recedi. Sæpe enim in nominibus mutationem ob regimen patientibus, ſtatus abſolutus, ut ajunt, ponitur pro ſtatu regiminis; id eſt, nulla fit in iis nominibus, etiam genitivum, aut alium caſum obliquum poſt ſe regentibus, immutatio. Legitur אמרים אמת Prov. 22. 21. *verba veritatis*, tametſi juxta regulam modo traditam legendum eſſet אמרי אמת. Item איפה שערים Ruth. 2. 17. *epha hordei*, genus quoddam menſuræ, licet legendum eſſet איפת שערים. מחלה לב Prov. 13. 12. *ægritudo cordis*, pro מחלת לב.

מים לחץ 1. Reg. 22. 27. *aqua oppreſſionis*. אלהים צבאות Pſal. 80. 5. *Deus exercituum*. טורים אבן Exod. 28. 17. *ordines lapidum*. אדירים עם Jud. 5. 13. *magnifici populi*. אנשים בקשת 1. Sam. 31. 3. *viri arcus*, ſeu ſagittarii, &c.

E contrario ſtatus regiminis ſæpe ponitur pro ſtatu abſoluto: id eſt, nomina in ſtatu abſoluto interdum eodem modo immutantur, ac ſi eſſent in ſtatu regiminis: נטעי נעמנים Iſa. 17. 10. *plantationes amœnæ*, נטעי pro נטעים, עגלת שלשיה Iſa. 15. 5. *vitula triennis*, עגלת pro עגלה. בשנת התשיעית 2. Reg. 25. 1. *in anno nono*, שנת pro שנה. מי המרים Num. 18. *aquæ amaræ*: חלוני שקפים 1. Reg. 6. 4. *feneſtræ proſpicientes*. ביד כל נביאי 2. Reg. 17. 13. *per manus omnium Prophetarum*. מזוזת רבעה Ezech. 41. 21. *poſtis quadratus*. מלאכי רעים Pſal. 78. 49. *Angeli mali*, &c.

Advertendum eſt primo mutationem quæ contingit ob ſtatum regiminis, fieri in nomine regente, non in eo, quod regitur, contra aliarum linguarum morem. Secundo: Exceptiones allatas nihil prorſus difficultatis afferre explicantibus.

VIII.

De variis Nominum Hebraicorum formis ac ſpeciebus.

PLURIMÆ ſunt nominum Hebraicorum ſpecies:

I. Alia ſunt propria, ut אברהם *Abraham*; alia appellativa, ut אב *Pater*.

II. Alia ſubſtantiva ſunt, ut בית *domus*, יד *manus*, ראש *caput*; alia adjectiva.

Adjectiva vocantur ea omnia, quæ moventur de maſculino in fœmininum; per adjectionem litteræ ה. טוב *bonus*. טובה *bona*. מלך *Rex*, מלכה *Regina*. איש *vir*, אישה *fœmina*. נביא *propheta*, נביאה *Propheteſſa*, &c.

Hinc patet apud Hebræos multa pro adjectivis haberi, quæ apud nos ſolummodo ſubſtantiva ſunt.

Jam notatum eſt, in nominibus fœmininis litteram formativam ה ſæpiſſime mutari in ת; quod contingit præſertim in fœmininis formatis a maſculinis in י. עברי *Hebræus*, עבריה & עברית *Hebræa*. יהודי *Judæus*, יהודית *Judæa*, &c.

Comparativa, & ſuperlativa proprie loquendo Hebræi non habent, ſeu potius gradus iſtos a poſitivis non diſtinguunt terminatione, uti fit apud Græcos & Latinos, ſed circumlocutione utuntur,

illöſque exprimunt particulis quibuſdam poſitivo ſuperadditis, eo fere modo, quo fit apud nos, aut etiam apud Latinos, in adjectivis, quæ iſtis gradibus carent.

Comparativi ergo particula eſt מן *præ*, ſeu illius diminutivum מ. טובה חכמה מפנינים Prov. 8. 11. *bona ſapientia præ gemmis*; id eſt, *ſapientia melior eſt quam gemmæ*.

Particula ſuperlativi eſt adverbium מאד *valde*. והנה טוב מאד Gen. 1. 31. *Et ecce bonum valde*, id eſt, *optimum*.

Comparativa, & ſuperlativa exprimunt pluribus aliis modis, de quibus commodius agetur in Syntaxi.

III. Nomina Hebraica alia ſunt primitiva, alia derivata.

Primitiva dicuntur, quæ non derivantur aliunde; ſed ex quibus derivantur alia. אור *lumen*. מות *mors*. Iſta nomina a radice Hebraica non differunt.

Eſt autem radix Hebraica vox primitiva, ex qua aliæ formantur. Ut plurimum tribus litteris conſtat; raro pluribus, aut paucioribus. In Lexicis majuſculis litteris imprimitur.

Nomina derivata ſunt ea, quæ a primaria illa voce, ſeu radice deſcendunt. מאור *luminare*, ab אור *lumen*. תמותה *occiſio*, a מות *mors*.

IV. Alia perfecta ſunt, alia imperfecta.

Perfecta ſunt ea, quæ omnes radicis ſuæ litteras conſervant, ſive eas ſolas habeant, ut אזן *auris*, דבר *verbum*; ſive alias ſuperaddant, ut קטורת *incenſum*, a קטר *adolere*: תפארת *ornamentum*, a פאר *ornare*, &c.

Imperfecta ſeu defectiva ſunt ea, in quibus una, aut altera radicis littera ſupprimitur, ut תורה *lex*, ab ירה *docere*. מטע *planta*, a נטע *plantare*: מתת *donum*, a נתן *dare*.

V. Alia ſimplicia ſunt, ut מלך *Rex*, צדק *juſtus*: alia compoſita, ut מלכיצדק *Melchiſedech*: עמנואל *Emmanuel*, &c.

Nomina compoſita ut plurimum propria ſunt. Reperiuntur tamen & appellativa quædam, ut צלמות *umbra mortis*, a צל *umbra*, & מות *mors*: בליעל *impius*, *rebellis*, ab על *jugum*, & בלי *ſine*, quaſi *ſine jugo*, &c.

VI. Denique ſunt apud Hebræos nomina numeralia, tam Cardinalia, quam Ordinalia, quæ quia frequenter occurrunt, poſſuntque incipientibus moleſtiam creare, non inutile erit hic ſubjicere.

Numeri Cardinales.

Fœminini.	Maſculini.
אחת Una.	אחד Unus.
שתים Duæ.	שנים Duo.

Fœminini.	Maſculini.	
שלש	שלשה	Tres.
ארבע	ארבעה	Quatuor.
חמש	חמשה	Quinque.
שש	ששה	Sex.
שבע	שבעה	Septem.
שמנה	שמנה	Octo.
תשע	תשעה	Novem.
עשר	עשרה	Decem.
אחת עשרת vel	אחד עשר	vel
עשתי עשרה Undecim.	עשתי עשר.	Undecim.
שתים עשרה	שנים עשר	Duodecim.
שלש עשרה	שלשה עשר	Tredecim.
ארבע עשרה	ארבעה עטר	Quatuordecim.
חמש עשרה	חמשה עשר	Quindecim.
שש עשרה	ששה עשר	Sexdecim.
שבע עשרה	שבעה עשר	Septendecim.
שמנה עשרה	שמנה עשר	Octodecim.
תשע עשרת	תשעה עשר	Novemdecim

Communis generis.

עשרים	Viginti.
שלשים	Triginta.
ארבעים	Quadraginta.
חמשים	Quinquaginta.
ששים	Sexaginta.
שבעים	Septuaginta.
שמנים	Octoginta.
תשעים	Nonaginta.

Plur. מאות Sing. מאה	Centum.
מאתים	Ducenta.
שלש מאות	Trecenta.
ארבע מאות	Quadringenta.
Et ſic deinceps.	
אלף	Mille.
אלפים vel שנים אלף	Duo millia.
שלשה אלף	Tria millia.
ארבעה אלף	Quatuor millia.
Et ſic deinceps.	
עשרה אלף	Decem millia ſeu Myrias.
עשרים אלף	Viginti millia.
שלשים אלף	Triginti millia.
מאה אלף	Centum millia.
מאתים אלפים	Ducenta millia.
אלף אלפים	Millia millium.

Exprimuntur Myriades & hoc modo.

רבבה , רבוא , רבו	Decem millia ſeu Myrias.
רבותים	Duæ myriades.
רבבות	Plures myriades.
שלש רבו	Tres myriades.
ארבע רבו	Quatuor myriades.
עשרה רבו	Decem myriades.
עשרים רבו	Viginti myriades.
מאה רבבה	Centum myriades.
רבא רבאות	Myrias myriadum.

Hac tabula patet primo nomina numeralia Cardinalia ab uno ad decem duplicis eſse

generis. Secundo. A tribus ad decem, maſculina terminationem habere fœmininam, fœminina vero maſculinam. Tertio. Ea nomina a viginti in infinitum communis eſſe generis,

Numeri Ordinales.

Fœminini.	Maſculini.	
ראשונה	ראשון	Primus.
שנית vel שניה	שני	Secundus.
Et ſic de ſequentibus.		
שלישית	שלישי	Tertius.
רביעית	רביעי	Quartus.
חמישית	חמישי	Quintus.
ששית	ששי	Sextus.
שביעית	שביעי	Septimus.
שמינית	שמיני	Octavus.
תשעית	תשעי	Nonus.
עשרית	עשרי	Decimus.

Ultra decimum non eſt ordinalis numerus apud Hebræos, ſed ejus loco deinceps uſurpatur numerus cardinalis,

אחד עשר	Undecim, & undecimus.
עשרים	Viginti, & vigeſimus.
שלשים	Triginta, & trigeſimus.
מאה	Centum, & centeſimus.
אלף	Mille, & milleſimus.
	Et ſic deinceps.

In Syntaxi plura annotabuntur circa nomina numeralia.

Ex dictis hucuſque de Nomine colliget Lector, hanc Grammaticæ partem, quæ in Maſſorethica Methodo ſatis ampla eſt ob punctationis varietatem, tantæ brevitatis eſſe in nova, ut uno alterove die abſolvi memoriaque teneri facile poſſit: ſaltem quantum ad explicationem inchoandam ſufficit.

CAPUT TERTIUM.

De Pronomine.

QUINTUPLEX Hebræis pronomen eſt; *Primitivum*, *Derivativum*, ſeu *Poſſeſſivum*, *Demonſtrativum*, *Relativum*, & *Interrogativum*.

I.

De Pronomine Primitivo.

PRONOMEN primitivum pro tribus perſonis ſic inflectitur.

Digitized by Google

Prima Perſona generis communis.

אני, אנכי	Ego.
לי	mei.
לי	mihi.
אותי	me.
ממני	a me.

אנו, אנחנו, נחנו	Nos.
לנו	noſtrum.
לנו	nobis.
אותנו	nos.
ממנו	a nobis.

Secunda Perſona,

	Fœminina.	Maſculina.	
	את אתי	אתה את אתי	Tu.
& ſic de ſe-	לך לכי	לך לכה	tui.
quentibus.	לך	לך	tibi.
	אותך	אותך	te.
	ממך	ממך	a te.
	אתן אתנה	אתם	Vos.
& ſic de ſe-	לכן לכנה	לכם	veſtrum.
quentibus.	לכן	לכם	vobis.
	אותכן	אותכם	vos.
	ממכן מכן	ממכם מכם	a vobis.

Tertia Perſona.

	Fœminina.		Maſculina.	
	היא	Illa.	הוא	Ille.
	לה		לו	illius.
	לה		raro לו,למו	illi.
	אותה	illam.	אותו	illum.
	ממנה	ab illa.	ממנו מנהו	ab illo.
et ſic de ſe-	הן הנה	Illæ.	הם המה	Illi.
quentibus.	להן	illarum.	להם	illorum.
	להן		להם למן	illis.
	אותן	illas.	אותם	illos.
	מהן		מהם	ab illis.

Pronominis primitivi pro tribus perſonis ſolus nominativus integer eſt, ac ſeparatus. Reliqui caſus componuntur ex articulis, & aliis quibuſdam litteris, vel ſyllabis, ut videre eſt in tabulis præmiſſis.

Circa pronomen tertiæ perſonæ, notandum היא poni interdum pro הוא, & vice verſa הוא pro היא,

I I.

De Pronomine Derivativo ſeu Poſſeſſivo.

NON habent Hebræi pronomina poſſeſſiva integra, & ſeparata more Latinorum, *meus*, *tuus*, *ſuus*, &c. ſed ea ex-

exprimunt mira cum brevitate, per ultimas litteras aut ſyllabas pronominum primitivorum, prout in eorumdem pronominum primitivorum caſibus obliquis fieri modo vidimus.

Ea pronomina dicuntur *derivativa*, quia a primitivis derivantur.

Dicuntur etiam *affixa*, quia dictionum fini affiguntur.

Majoris claritatis cauſa exhibebimus primum ea pronomina ſeparata, deinde nominibus conjuncta.

Affixa ſeparata.

י Meus, mea, mei, meæ.

נו Noſter, noſtra, noſtri, noſtræ.

ך כה כי Tuus, tua, tui, tuæ.

כם Veſter, &c. cum ſermo dirigitur ad perſonas maſculini generis.

כן כנה Veſter, &c. cum ſermo dirigitur ad perſonas fœminini generis.

ו הו Illius, cum ſermo eſt de perſona maſculini generis.

ה Illius, cum ſermo eſt de perſona fœminini generis.

ם הם,המה,מו Illorum.

ן, הן,הנה Illarum.

Affixa conjuncta nomini ſingulari maſculino.

ספרי	Liber meus.
ספרנו	Liber noſter.
ספרך	Liber tuus.
ספרכם	Liber veſter m.
ספרכן	Liber veſter f.
ספרו	Liber ejus m.
ספרה	Liber ejus f.
ספרם	Liber eorum.
ספרן	Liber earum.

Eodem prorſus modo affixa conjunguntur nomini ſingulari fœminino, תורתי *Lex mea*, תורתך *Lex tua*, &c.

Cum vero nominibus pluralibus conjunguntur, communiter aſſumunt ante ſe vocalem ׳, ut patet in ſequentibus tabulis: Incipimus a fœmininis.

Affixa conjuncta nomini plurali fœminino.

תורותי	Leges meæ.
תורותינו	Leges noſtræ.
תורותיך	Leges tuæ.
תורותיכם	Leges veſtræ m.
תורותיכן	Leges veſtræ f.
תורותיו	Leges ejus m.
תורותיה	Leges ejus f.
תורותיהם	Leges eorum.
תורותיהן	Leges earum.

Digitized by Google

Eodem modo affixa coniunguntur nominibus pluralibus maſculinis. Verum quidem eſt juxta regulam modo traditam dicendum tore ספריינו *libri noſtri*, ספרייכם *libri veſtri*, ספרייהם *libri eorum*. At duplex illud Iod in unum coaleſcit.

Affixa conjuncta nomini plurali maſculino.

ספרי	Libri mei.
ספרינו	Libri noſtri.
ספריך	Libri tui.
ספריכם	Libri veſtri m.
ספריכן	Libri veſtri f.
ספריו	Libri ejus m.
ספריה	Libri ejus f.
ספריהם	Libri eorum.
ספריהן	Libri earum.

Notandum primo tria nomina אב *pater* אח *frater*, חם *ſocer*, cum affixis conjuncta, aſciſcere י ante affixa. אבינו *pater noſter*, אחיהם *frater illorum*, חמיך *ſocer tuus*.

Secundo nomen פה *os*, *oris*, cum affixis mutare ה in י. פיו *os ejus*.

Tertio affixa pluralia non raro jungi nominibus ſingularibus, ut דבריך 1. Reg. 8. 26. & Jud. 13. 17. pro דברך *verbum tuum*. חמשתיו Levit. 5. 24. pro חמשתו *Quinta ejus*. פרשיו 2. Reg. 2. 12. *Eques* ſeu *Auriga ejus*. Nec non & infinitivis. בבנותיך Ezech.

16. 31. *In ædificare te*. Et viciſſim affixa ſingularia interdum jungi nominibus pluralibus. אבותם Exod. 4. 5. pro אבותיהם *patres eorum*. נפשותם Num. 17. 3. pro נפשותיהם *animæ eorum*. מכותך Deut. 28. 59. pro מכותיך *percuſſiones tuæ*. אחיותך pro אחיותיך Ezech. 16. 52. *ſorores tuæ*. צורתו Ezech. 43. 11. pro צורתיו *figuras ejus*. קול מלאככה Nah. 2. 14. pro קול מלאכיכה *vox nunciorum tuorum*, &c.

III.

De Pronomine demonſtrativo.

PRONOMEN demonſtrativum eſt
זה, זו, זוה Hic & hæc com. gen.
זאת Hæc.

Littera ה voci alicui præfixa reſpondet ſæpe articulo Græcorum ὁ, ἡ, τὸ, & gerit vices pronominis demonſtrativi.

Ex illa littera ה & præcedenti pronomine זה, cum interpoſitione litteræ ל formatur & ſequens pronomen ejuſdem ſignificationis.

הלזה, הלזו, הלז com. gen.

Plurale pronominis demonſtrativi.

אלה אל Hi & hæ, com. gen.

Caſus ſuos format pronomen iſtud, mediantibus articulis, de quibus ſupra.

זה	Hic & hæc.
לזה	Hujus.
לזה	Huic.
את זה	Hunc, hanc.
מזה	ab Hoc, ab hac.
אלה	Hi, & illæ.
לאלה	Horum, harum.
לאלה	his.
את אלה	Hos, has.
מאלה	ab His.

I V.

De Pronomine relativo.

PRONOMEN relativum eſt אשר, quod omnibus generibus, caſibus, ac nume-ris inſervit, ſignificans pro varia locorum exigentia, *qui*, *quæ*, *quod*, *cujus*, *cui*, *quem*, *quorum*, *quos*, &c.

Interdum articulis jungitur, ut & præcedentia pronomina, quibuſcum varios caſus format.

אשר	Qui, quæ.
לאשר	Cujus, quorum, quarum.
לאשר	Cui, quibus.
את אשר	Quem, quam, quos, quas.
מאשר	a Quo, a qua, a quibus.

Sæpe loco אשר uſurpatur illius dimi-

nutivum, & ab illo deſumtum ש, præcipue in Eccleſiaſte & Cantico Canticorum, dictionique præfigitur, שעלו pro אשר עלו Cant. 4. 2. *qua aſcendunt*.

Uſurpatur & ה, quod ſimili modo, ac ſenſu præfigitur dictionibus כל ההקדיש 1. Par. 26. 38. pro כל אשר הקדיש *omne quod conſecravit*. ההרימו Eſdr. 8. 25. pro אשר הרימו *quæ obtulerunt*. נפש האכלת Lev. 17. 10. *anima, quæ comederit*. השמר Pſal. 146. 6. *qui cuſtodit*. והעליה 1. Sam. 9. 24. *& quod ſuper illam erat*.

Hinc duæ illæ litteræ, ſeu particulæ ש & ה a Grammaticis *præfixa* dicuntur.

V.

De Pronominibus interrogativis.

PRONOMINA interrogativa ſunt מה, מי, *quis, quæ, quod?* cujuslibet numeri, generis, & caſus. מי ferme de ſolo homine interrogat; unde interrogativum perſonæ vocatur. מה de rebus interrogat, & dicitur interrogativum rei.

Reperitur & מן Exod. 16. 15. & Pſal. 21. 8. ubi de manna per admirationem dicitur, מן הוא *Quid hoc?*

Nonnunquam iſta pronomina, ut præcedentia, ope articulorum varios formant caſus.

לְמִי , לְמָה   Cujus, quorum.
לְמִי , לְמָה   Cui, quibus.
אֶת מִי , אֶת מָה   Quem, quos, &c.
מִמִּי   a Quo, a quibus, &c.

Non ſemper interrogativa ſunt, ut obſervant Grammatici, ſed interdum ſimpliciter demonſtrativa, aut relativa. De מה res certa eſt. דבר מה יראני Num. 23. 3. *Verbum, quod oſtendet mihi Dominus.*

Interdum pro interrogativo מה legitur ſimplex littera מ, juncta voci ſequenti מזה Exod. 4. 2. id eſt, מה זה *Quid hoc in manu tua?* מלכם Iſa. 3. 15. id eſt, מה לכם *Quid vobis?* מהם עשים Ezech. 8. 6. id eſt, מה הם עשים *Quid illi facientes?*

Littera ה non raro ſupplet vices pronominis interrogativi; ſed de hoc uberius in Syntaxi.

V I.

De Pronominibus reciprocis.

PROPRIE loquendo carent Hebræi pronominibus reciprocis, quos Latini per *ſui, ſibi, ſe, ſuus, ſua, ſuum* exprimunt. Verum ad ea pronomina exprimenda utuntur pronominibus poſſeſſivis, ſeu affixis tertiæ perſonæ. Iſa. 6. 2. dicitur de Seraphim, *duabus alis velabant*

פניו *faciem ſuam* , ורגליו *&* *pedes ſuos*. Gen. 42. 36. *Aperuerunt filii Iſrael* שקיהם *ſaccos ſuos* , *&* *viderunt* כספיהם *pecuniam ſuam*.

Antequam ad verba tranſeatur, notandum ab Hebræis modo ſibi peculiari exprimi nomina ſequentia, quæ cum pronominibus habent affinitatem. *Aliquis* , איש , *aliqua* , אשה , *aliqui* , אנשים , *omnis* , כל , *nullus* , אין כל , *quilibet* , כל אשר , איש איש. Sed de his iterum in Syntaxi.

CAPUT QUARTUM.

De Verbo in genere.

CIRCA verbum ſeptem conſideranda occurrunt; ſpecies, genera, numeri, perſonæ, tempora, modi, conjugationes, & voces.

I

De Variis verborum Hebraicorum ſpeciebus.

VERBORUM Hebraicorum alia vocantur *tranſitiva*, alia *intranſitiva*, alia *communia*.

Tranſitiva ſunt ea, quæ duplicem

vocem, duplicemque ſignificationem habent; activam, & paſſivam. Ea de cauſa *trado*, *cuſtodio*, *audio*, tranſitiva ſunt Latinis. Eadem de cauſa מסר *tradidit*, שמר *cuſtodivit*, שמע *audivit*, tranſitiva ſunt & Hebræis. Duplicem enim habent vocem, duplicemque ſignificationem; activam & paſſivam.

Intranſitiva ſunt ea quæ unam tantum vocem habent, unamque ſignificationem, ſive activam, ſive paſſivam. Talia ſunt apud Latinos *ſto*, *juro*, *lætor*, &c. Talia ſunt & apud Hebræos עמד *ſtetit*, נשבע *juravit*, חדה *lætatus eſt*.

Intranſitivorum duæ ſunt claſſes. Pleraque, ut neutra Latina, vocem habent activam, ut עמד *ſtetit*, &c. Quædam, ut deponentia Latina, paſſivam, ut נשבע *juravit*.

Communia ſunt ea, quæ ſub unica voce duplicem habent ſignificationem, ut *criminor te*, & *criminor abs te* Latinorum. Talia ſunt apud Hebræos מלא *implevit*, & *impletus eſt*; עצב *dolore affecit*, & *dolore affectus eſt*; חלף *mutavit*, & *mutatus eſt*; דקק *comminuit*, & *comminutus eſt*, &c. Aut quæ duplicem quidem vocem habent, activam & paſſivam, ſed unicam ſignificationem, ut *aſſentio*, & *aſſentior*; *reverto*, & *revertor*; *populo*, & *populor*; *ferio*, *ferias*, & *ferior*, *feriaris* La-

tinorum. Talia ſunt apud Hebræos דבר *loqui*, נדבר *idem*, בכה *flere*, נבכה *idem*; &c.

His tribus verborum ſpeciebus quinque apud Latinos uſitatæ continentur. Tranſitiva enim ſub ſe activa & paſſiva complectuntur. Intranſitiva vero neutra, & deponentia. Communia utrobique eadem ſunt.

II.

De numeris, perſonis, ac generibus verborum Hebraicorum.

VERBORUM Hebraicorum duo ſunt numeri; *ſingularis*, & *pluralis*. Perſonæ tres. A tertia incipiunt, quod ab ea per litterarum quarumdam additionem formentur reliquæ.

Genera tria, ut in nominibus; *maſculinum*, *fœmininum*, & *commune*. Varie enim pro ratione ac genere perſonarum verba terminantur. Unde per verba facile eſt cognoſcere nominum, a quibus reguntur, genus.

In omnibus temporibus prima perſona ſemper eſt communis generis, uti & præteriti ſecunda ſingularis, & tertia pluralis. Reliquæ peculiari charactere genus ſuum indicant.

I I I.

De verborum Hebraicorum modis ac temporibus.

VERBORUM Hebraicorum tres a Grammaticis pleriſque diſtinguuntur modi; *Indicativus*, *Imperativus*, & *Infinitivus*. Duo poſteriores temporibus carent. Prioris, id eſt, Indicativi duo ſunt tempora proprie dicta, *Præteritum*, & *Futurum*. Participium quod ſub Indicativo collocatur, inter Præteritum, & Futurum intermedium eſt, ac præſentis temporis plerumque vices gerit. Sub infinitivo quatuor Gerundia comprehenduntur.

Primo loco *Præteritum* ſtatuunt; tum quod præcedat reliqua tempora, tum quod radicem contineat, unde formantur cætera tempora, ac modi. Unicum eſt, atque ita pro locorum exigentia explicandum, ut nunc deſignet perfectum, nunc imperfectum, nunc pluſquam perfectum; quandoque etiam futurum, maxime ſi ו converſivum ei præfigatur: interdum etiam & præſens. Perfectum quidem, ברא אלהים Gen. 1. *Creavit Deus*. Imperfectum, והארץ היתה Gen. 1. 2. *Et terra erat*. Pluſquam perfectum, Gen. 14. 4. *Duodecim annis* עבדו *ſervierant Chodor-*

lahomor. Futurum cum ו converſivo, ודבק Gen. 2. 24. *Et adhærebit*. Idem Futurum abſque ו converſivo, את קשתי נתתי בענן Gen. 9. 13. *Arcum meum ponam in nube*. Præſens, Pſal. 1. 1. *Beatus vir qui non* הלך *ambulat*, &c.

Nec Indicativum ſolum exprimit, ſed & Optativum, & Subjunctivum, præſertim ſi præceſſerit aliqua ex his particulis לו, לוא, אהלי *utinam*, מי יתן *quis dabit*, *utinam*; כי *quamvis*, אם *ſi*, בעבור *ut*, & ſimilibus. לו עמי שמע לי Pſal. 81. 14. *Utinam populus meus audiret*, vel *audiſſet me*. לו חכמו Deut. 32. 29. *Utinam ſaperent*. לוא קרעת Iſa. 64. 1. *Utinam dirumperes cælos*. מי יתן מתנו Exod. 16. 3. *Quis dabit id eſt*, *utinam mortui eſſemus*. כי אם ברכתני Gen. 32. 26. *Niſi benedixeris mibi*. ואלו לעבדים נמכרנו Eſth. 7. 4. *Et ſi in ſervos venditi fuiſſemus*. Iterum in Syntaxi.

Sequitur *Participium*, quod duplex eſt; *Activum*, & *Paſſivum*.

Participium activum vocant *Benoni*, id eſt, *intermedium*; quia per illud ſæpe exprimunt tempus præſens, quo carent, quodque inter præteritum, & futurum intermedium eſt: tuncque ſolent ei pronomen præponere. אני מוסר *Ego tradens*, id eſt, *trado*. Non nunquam participium illud pro præterito imperfecto, imo & pro perfecto uſurpant.

Participium paſſivum ab antiquo paradigmate, de quo poſtea, vocant *Paoul*, id eſt, *factus*: perinde ac ſi Grammatici Latini, qui uti ſolent paradigmate *amo*, participium iſtud appellarent *amatus*. Reſpondet proprie participio paſſivo præſenti Græcorum. Latine redditur per participium præteriti temporis. מסור *traditus*.

Participia ſequitur futurum, quod vocant עתיד *paratum*. Non tantum futurum deſignat, ſed & præteritum, maxime ſi ei præfigatur ו converſivum, de quo alibi: nonnunquam imperfectum, aut etiam præſens: modo imperativum, modo optativum, aut ſubjunctivum juxta locorum exigentiam. ויאמר Gen. 1. 3. *Et dixit* בשתים יכסה פניו Iſa. 6. 2. *Duabus velabat facies ſuas*. נפש כי יחטא Levit. 5. 1. *Anima cum peccaverit*. לו ישכילו Deut. 32. 29. *Utinam intelligerent*. אם יהוה לא יבנה Pſal. 127. 1. *Si Dominus non ædificet*. אחלי יכוננו Pſal. 119. 5. *Utinam dirigantur*. בעבור תברכך נפשי Gen. 27. 4. *Ut benedicat tibi anima mea*. בעבור תשבו Gen. 46. 34. *Ut habitetis*. למען יארכון ימיך Exod. 20. 12. *Ut prolongentur dies tui*, לבלתי תחטאו Exod. 20. 20. *Ut non peccetis*. אשר ייטב לך Deut. 4. 40. *Ut bene ſit tibi*. אם תהיו כמנו Gen. 34. 15. *Si fueritis ut nos*. Etiam ſine ulla particula, יאבד יום Job 3. 3. *Peribit*, id eſt,

pereat dies. ישקני Cant. 1. 2. *Oſculabitur*, id eſt, *oſculetur me*.

Imperativus, quem Grammatici quidam *futurum primum*, aut *futurum imperans* vocant, conſtat ſola ſecunda perſona utriuſque generis, ac numeri. Tertiam modi hujus perſonam, tam ſingularem, quam pluralem, & primam pluralem, exprimunt Hebræi per eaſdem perſonas futuri. יהי אור Gen. 1. 3. *Fiat lux*. יקוו Gen. 1. 9. *Congregentur*. נעשה אדם Gen. 1. 26. *Faciamus hominem*. Viciſſim imperativus ſæpe vim habet futuri, & pro futuro ponitur. וחיה Gen. 20. 7. *Et vive*, id eſt, *& vives*. Interdum optativi. צלח Pſal. 45. 5. *Proſperare*, id eſt, *utinam proſpere agas*.

Infinitivus omnium eſt temporum. Sub eo comprehenduntur Gerundia quatuor, quæ his quatuor præpoſitionibus ל, כ, ב מ formantur, prout infra exponetur.

I V.

De Hebraicorum verborum vocibus & conjugationibus.

HUCUSQUE ſeptem aut etiam octo numeratæ ſunt Hebraicorum verborum conjugationes, quæ denominationem acceperunt ab antiquo paradigmate פעל, *operatus eſt*, quo utebantur veteres Gram-

matici Hebraici, ſicut Græci utuntur paradigmate *τύπτω*. Igitur prima conjugatio, quæ activa eſt, ab ipſis dicta fuit *Paal*, & frequentius *kal*, קַל, id eſt, *levis*, & *expedita*, quoniam initio præteriti nulla littera addititia oneratur. Secunda, quæ eſt paſſiva, nominata fuit *Niphal*. Tertia *Piel*. Quarta *Pual*. Quinta *Poel*. Sexta *Hiphil*. Septima *Hophal*. Octava *Hithpael*. Nihil vetat, quominus receptæ hujuſmodi conjugationum appellationes ſine pronuntiationis noſtræ detrimento retineantur. Verum, cum ex iis octo conjugationibus tres occurrant, nempe *Piel*, *Pual*, & *Poel*, a conjugatione *Paal* ſeu *Kal* ſolis diſcrepantes punctis, quæ repudiamus, reſtat, ut in nova Methodo quinque tantum numerentur.

Quinque illæ, accurate loquendo, ad tres eſſent reducendæ.

Prima duplici voce conſtans activa, & paſſiva, *Kal*, & *Niphal*, ſimplex merito diceretur, quia in ea conjugandi forma verba retinent ſimplicem, & communem ſuam ſignificationem. מכר *tradidit*, נמכר *traditus eſt*. שמר *cuſtodivit*, נשמר *cuſtoditus eſt*.

Secunda *compoſita*, & ſi ita loqui liceret, *factiva* dici poſſet, quia in ea conjugandi forma verba acquirunt novum quemdam ſignificationis, & efficientiæ

gradum. מסר *tradidit*, *Kal* המסיר *tradere fecit*. *Hiphil*. למד *didicit*, הלמיד *diſcere fecit*, ſeu *docuit*, &c. Duplici voce ſimiliter conſtat, activa, & paſſiva, id eſt, *Hiphil*, & *Hophal*. המסיר *tradere fecit*, המסר *tradi fecit*, vel *tradi factus eſt*. הלמיד *docuit*, הלמד *edoctus eſt*.

Tertia, quæ unica voce conſtat, *reflexa* aut *reciproca* dici poſſet, quia verba in ea conjugatione ſignificant, ut plurimum, actionem ejus, qui in ſeipſum agit, ſeu actionem agentis in ſeipſum reflexam. מסר *tradidit*. התמסר *tradidit ſeipſum*.

Verum, cum brevitati non magis conſulatur, tres tantum conjugationes novo more, quam quinque numerando; ex octo vulgaribus conjugationibus hæ quinque retinebuntur. *Kal*, *Niphal*, *Hiphil*, *Hophal*, *Hithpael*.

Objiciunt Maſſoretharum aſſeclæ male a nobis repudiari conjugationes *Piel*, *Pual*, & *Poel*. Nam, præterquam quod in Grammaticis omnibus locum habent, ratio docet eas reipſa eſſe recipiendas. Verba enim Hebraica multas ſæpe, eaſque valde diverſas habent ſignificationes. Neceſſe ergo eſt pro iſtarum ſignificationum varietate, varie ea pronuntiari, conjugarique. Id porro præſtatur per conjugationes *Piel*, *Pual*, & *Poel*.

Reſpondemus non conſuetudinem hic, mul-

multitudinemque Auctorum ſpectandam eſſe, ſed veritatem. Conſuetudo enim ſine veritate nihil aliud, quam *vetuſtas erroris* eſt, errantiumque numero male defenditur.

Quanquam ſi neceſſarium foret teſtimoniis, Auctoribuſque agere, non deeſſent; quibus ſe ſententia noſtra tueretur. Unum hic appellare ſatis erit, quem certo ſcimus a peritis omnibus plurimorum loco ducendum. Ludovicum Cappellum dicimus, qui abrogandas conjugationes, de quibus agitur, jamdudum cenſuit, libro ſcilicet ſexto ſacræ Criticæ cap. 11.

Verum cum non auctoritate, ſed ratione res gerenda ſit, in adverſariorum ratiocinationem advertamus.

Verba Hebraica, inquiunt, multas ſæpe, eaſque valde diverſas habent ſignificationes. Ergo neceſſe eſt pro ratione variarum iſtarum ſignificationum, ea diverſimode pronuntiari, ac conjugari.

En præcipuum, & fortaſſe unicum adverſariorum fundamentum: at quaſſum & ruinoſum. Si enim valeret hujuſmodi ratiocinatio, valeret profecto & iſta. Verba Latina *deficio*, *lego*, *ſapio*, *condo*, *torreo*, *admitto*, *pendo*, *æſtimo*, *gratulor*, &c. multas, valdeque diverſas habent ſignificationes. Ergo neceſſe eſt ea pro

iſtarum ſignificationum varietate, varie conjugari. Idem de Græcorum, imo de cujuſvis linguæ ſive mortuæ, ſive viventis verbis dici poſſet.

Sed paulo latius, & per partes exponenda eſt adverſariorum ratiocinatio, ut quæ ſit vis illius ac efficacia clarius manifeſtetur.

Ajunt ergo primo verba, quæ in *Kal* neutra erant, activa fieri in *Piel*.

Sed quid inde? Si quis enim Hebraica Dictionaria evolvat, is profecto magnum verborum numerum reperiet, quæ in *Kal* activa ſunt ſimul & neutra, ſive, ut eorum lingua loquamur, *tranſitiva* ſimul & *intranſitiva*. In exemplum afferri poſſunt verba ſequentia, de quibus ſic loquitur Hebraizantium omnium tritiſſimus Buxtorfius. בער *arſit*, *exarſit*, *&* *interdum tranſitive*, *accendit*, *exuſſit*. גלה *revelavit*, *retexit*, *&* *intranſitive*, *revelare ſe*, *retegere ſe*. יצק *fudit*, *effudit*: *quandoque intranſitive*, *effundi*, *effluere*. מוש *receſſit*, *diſceſſit*: *&* *tranſitive*, *amovit*. נחת *deſcendit*, *&* *tranſitive*, *demiſit*. נטה *declinavit*, *&* *active*, *inclinavit*, *extendit*. נטש *dimiſit*, *deſeruit*: *&* *quandoque intranſitive*, *extendit ſe*, *diffudit ſe*. שוב *reverti*, *redire*, *recedere*; *ſæpe etiam tranſitivum eſt*, *reſtituit*, *reduxit*.

Una ergo eſt ex Linguæ Hebraicæ pro-

prietatibus, ut plurima illius verba ſub una eademque conjugandi forma, duplicem habeant ſignificationem, ſintque neutra ſimul & activa: quod nec Latinis incognitum eſt, ut teſtantur ſequentia. *Ardere*, *abſtinere*, *aſſueſcere*, *clamare*, *ejulare*, *feſtinare*, *flere*, *inſanire*, *manere*, *morari*, *paſcere*, *pergere*, *ſonare*, *tardare*, *vertere*, &c. Commune etiam eſt apud Græcos, ut his verbis teſtatur Salmaſius in Epiſtola nuncupatoria Commentarii ſui de lingua Helleniſtica. *Paſſim Græcis id ſolemne, ut unum verbum duas habeat ſignificationes agentis in ſe abſolute, & actionem in alterum tranſmittentis. Hinc* καθίζειν *ſedere eſt, & aliquem in ſede conſtituere. Sic* βασιλέυειν *pro regnare, & facere ut aliquis regnet, vel Regem conſtituere. Sexcentis exemplis ac teſtimoniis id alibi confirmamus*. Imo nec id Gallis inſuetum. *Embellir*, *brûler*, *blanchir*, *noircir*, *rompre*, *plier*, *paître*, &c. Guarinus ipſe, pag. 132. *Quandoque*, inquit, *ſignificatio Piel a ſignificatione Kal nihil diſcrepat*. Non ergo ex objectione ſequitur admittendam eſſe conjugationem a conjugatione *Kal*, punctis & pronuntiatione diſtinctam.

Ajunt ſecundo verba quædam in *Kal* quidpiam ſignificare, & in *Piel* illius contrarium. Atqui una eademque conjugatio

duobus tam diverſis uſibus non poteſt inſervire.

Quid vetat? Imo illud ipſum, quod opponitur, non ſemel contingere concedunt ipſi punctorum Maſſorethicorum defenſores. Quædam enim verba in *Kal*, unum quid, illiuſque contrarium pro varia locorum exigentia ſignificant. Audiendus idem Buxtorfius. גמר *perfecit*, *defecit*. יעץ *conſilium cepit*, *conſilium dedit*, עצב *dolore affecit*, *dolore affectus eſt*. שבר *vendidit*, *emit*. Et in verbo היה *fuit*, *Niphal* נהיה *fieri*, *effici*. תאוה נהיה *deſiderium effectum*, *Prov.* 13. 19. *Et quaſi contraria ſignificatione*, *confici*, *quaſi defieri dicas*. ושנתו נהיתה *& ſomnus ejus confectus fuit ipſi*, *id eſt*, *fractus*, *interruptus*, *ſeu non factus*. *Dan.* 2. 1. Hujuſcemodi verbis adjungenda ſunt ea, quæ adverſarii ob rationem expoſitam volunt eſſe in *Piel*: ut שרש *radicare*, & *eradicare*. ברך *benedicere*, & *maledicere*. תאב *appetere*, & *adverſari*. לקח *accipere*, & juxta Pocockium in notis ad portam Moſis, *dare*. Juxta ipſum Buxtorfium lib. 2. Gram. cap. 11. pag. 446. סור eſt *accedere*, & *diſcedere*, pro diverſa conſtructione. נשא *adferre*, & *auferre*, & ſimilia alia plurima.

Idipſum contingere in nominibus agnoſcunt cum Judæis Criticorum noſtrorum doctiſſimi. *Au Chapitre cinquiéme de*

Michée, v. 2. inquit Richardus Simon, Biblioth. ſelect. to. 1. cap. 5. p. 82. *on lit dans la Vulgate, conformément au texte Hébreu,* parvulus es. *Saint Mathieu, ch. 2. v. 6. cite cette même prophétie en ces termes, qui ſemblent être opposez:* Nequaquam minima es. *Nos plus habiles Commentateurs ſe trouvent fort embaraſſez à concilier l' Evangeliſte avec le Prophéte. Pocoke réjout facilement cette grande difficulté, par une petite note Rabbinique, qui paroît bien fondée. Il y a dans le texte Hébreu du Prophéte le mot* צעיר*, qui ſignifie ordinairement* parvus*; mais Rabbi Jannahius a remarqué dans ſon Dictionnaire Hébreu, qui eſt écrit en Arabe, que ce mot Hébreu a deux ſignifications, qui ſont opposées l' une à l' autre; ce qui eſt confirmé par le Rabbin Tanchuma de Jéruſalem, & par le Gloſſaire Hébreu Arabe.*

Quod hic dicimus de variis, ac nonnunquam oppoſitis vocum Hebraicarum ſignificationibus, mirum iis non videbitur, qui ſcient idipſum in Arabum lingua frequentiſſime contingere. Teſtem habemus R. P. Joſephum Beſſon S. J. qui de ea lingua, quæ nunc in Syria & Palæſtina vulgaris eſt, ſermonem habens in ſecunda parte Syriæ ſuæ ſanctæ, p. 264. ſic loquitur. *Ici un mot ſignifie ſouvent des choſes contraires; aimer & haïr, faire la*

guerre & la paix, donner & prendre: de ſorte qu' il n' eſt point d' homme ſçavant, quelque habile qu' il ſoit, qui oſe expliquer en public un Livre, ſans l' avoir prévû avec étude,

Nec eſt id Hebræis, Arabibuſve peculiare. Eædem enim dictiones tam apud Græcos, quam apud Latinos interdum ſignificata habent prorſus diſſimilia, imo & oppoſita. *εἴργω, includo. εἵργω, excludo. ὄνημι, juvo, vitupero:* unde *ὄνητος, utilis, vituperabilis. τίω, honoro, punio. πλύνω, lavo, contamino. κῦδος, gloria, decus. κύδος, convicium, probrum;* ſicut apud Hebræos חסד ſignificat ſimiliter *beneficium & probrum; ἄγος, veneratio, ſcelus. φάρμακον, medicamen, venenum. ἀντὶ, pro & contra.* Apud Latinos vero, *tollo, deprecor, ſacer, famoſus, valetudo,* &c. *Præter* etiam ſignificat *outre* & *excepté.* Apud nos vero, *défendre.* Etenim *défendre un Livre,* pro variis circumſtantiis ſignificat *en faire l' apologie, ou le prohiber.*

Adjiciendum eſt conjugationem Hithpael non unicam habere ſignificationem. Vulgo quidem ſignificat actionem agentis in ſeipſum. Sed inſuper in illa conjugatione verba interdum illud ipſum ſignificant, quod ſignificant in *Kal.* Non pauca ſignificationem habent vocis *Niphal*,

ſuntque vere paſſiva. Quædam denique quamdam fictionem & ſimulationem important. Hæc omnia fuſius infra exponentur. An ideo triplex, quadruplexve fingenda erit conjugatio Hithpael, quarum unaquæque pronuntiatione diſcernatur ab alia?

Ex eo igitur quod nonnulla verba Hebraica habent ſignificata diverſa & oppoſita, nullatenus ſequitur ea pro diverſarum illarum ſignificationum varietate, diverſimode eſſe pronuntianda & conjuganda.

Aiunt tertio verba in *Piel* novum ſignificationis gradum acquirere, actionemque ſuam fortius exprimere, quam in *Kal*.

At merum iſtud eſt commentum Rabbinorum, noſtræque credulitatis non leve argumentum. Si quæ enim verba ſunt quæ actionem ſuam fortius exprimant, id non contingit, quia ſunt in conjugatione *Piel*, ſed quia id exigunt, & innuunt antecedentia, & conſequentia. Nec aliunde, quam ex iſta locorum exigentia norunt, qui Bibliis non punctatis uſi ſunt olim, nuncque utuntur, hujuſcemodi verba eſſe in *Piel*. Atqui, ut cunctis patet, eadem via poſſumus pariter noſſe verba illa ſumenda eſſe in illa ſpeciali ſignificatione, quæ verbis *Piel* tribui

ſolet; id eſt, actionem ſuam ſpeciali aliquo modo exprimere.

Idem dicendum de verbis *Pual*.

Verba iſta, inquiunt adverſarii, ſignificationis ſunt Paſſivæ. Ergo differt conjugatio *Pual* a conjugatione *Kal*, quæ activa eſt.

At cur tot occurrunt verba, quæ in *Kal* utriuſque ſunt ſignificationis? Conſulamus iterum Buxtorfium. בלל *perfudit & perfuſus eſt*. דקק *comminuit & comminutus eſt*. הפך *mutavit & mutatus eſt* זור *comprimere vel comprimi*. הלף *mutavit & mutatus eſt*. חלש *debilitavit, debilitatus eſt*, חנף *contaminatus eſt, & interdum active, contaminavit*. חרץ *movit, motus fuit*. מלא *compleri, & interdum active, complere*. נוח *aſperſus fuit, vel active, aſperſit*. נקש *illaqueavit vel illaqueatus fuit*. ספה *conſumere vel conſumi*, &c.

Deinde cur ex adverſariorum conceſſis verba *Poel* indifferenter activa ſunt & paſſiva? Nonne quod illis contingit, æquo jure contingere poteſt verbis *Kal*?

Præterea norunt omnes non raro apud Hebræos fieri vocum Enallagen.

Quod ſpectat conjugationem *Poel*, jamdiu eſt, quod Grammatici peritiores illam ad defectiva *Ain ouau* ablegarunt. Reperiuntur quidem verba nonnulla, quæ in præterito inſerunt ו poſt primam litte-

ram radicalem. At iſta inſertio ſæpe fit abſque ulla neceſſitate. Deinde adeo rara ſunt illa verba (exceptis defectivis *Ain ouau*) ut novam & ab aliis diverſam, eorum gratia, conjugationem conſtituere ſupervacaneum videatur.

Colligent Tyrones (qui hujuſce objectionis tractationem in aliud tempus differre poterunt non inconſulte) quoties in Lexicis occurrent verba, quæ dicuntur eſſe in *Piel*, *Pual*, aut *Poel*, eodem modo eſſe ſumenda, ac ſi dicerentur ſimpliciter eſſe in *Kal*.

CAPUT QUINTUM.

De Verborum perfectorum Conjugationibus, & primo de Conjugatione Kal.

VERBORUM Hebraicorum alia perfecta ſunt, alia imperfecta. Perfecta dicuntur, quæ in conjugando nullam litteram deperdunt. Quæ aliquam, aut plures deperdunt, ea dicuntur imperfecta. A perfectis, utpote facilioribus, ad imperfecta procedendum.

Digitized by Google

I.

De Conjugatione Kal.

CONTINET hæc conjugatio verba *tranſitiva*, *intranſitiva*, & *communia*. Tranſitiva, ut מסר *tradidit*. Intranſitiva, ut עמד *ſtetit*. Communia, ut חלף *mutavit* & *mutatus eſt*.

Indicativus.

Præteritum.

Gen. fœm.		Gen. Maſc.		
מסרה	*Tradidit.*	מסר	3 Perſ.	
		מסרת	2	Sing.
		מסרתי	1	
		מסרו	3	
מסרתן		מסרתם	2	Plur.
		מסרנו	1	

Participium *Benoni* ſeu activum.

מוסרה	*Tradens.*	מוסר	Sing.
מוסרות		מוסרים	Plur.

Participium *Paoul* ſeu paſſivum.

מסורה	*Traditus.*	מסור	Sing.
מסורות		מסורים	Plur.

Futurum.

תמסור	*Tradet*,	ימסור	3 p.	Sing.
תמסורי		תמסור	2	
		אמסור	1	
תמסורנה		ימסורו	3 p.	Plur.
תמסורנה		תמסורו	2	
		נמסור	1	

Imperativus.

מסורי	*Trade.*	מסור
מסורנה		מסורו

Infinitivus.

מסר & מסור *Tradere.*

Gerundia.

במסור
כמסור
למסור
ממסור

I I.

Obſervationes circa Præteritum.

I. OMNES præteriti perſonæ a tertia ſingulari maſculina formantur additione iſtarum litterarum ה , ת , תי , ו , תם , תן , נו , *He tha thi ou tham*

Digitized by Google

than nou, quas præteriti *crementa* vocamus. Deſumta ſunt iſta crementa a pronominibus trium perſonarum, ut inſpicienti patebit.

II. Tertia ſingularis fœminina ſæpiſſime crementum ſuum ה mutat in ת, מסרת pro מסרה *tradidit illa*. Quo in caſu a ſecunda perſona loci conſtructione diſtinguitur.

III. Secunda ſingularis fœminina ſæpe terminatur in תי. מסרתי pro מסרת *tradidiſti tu fœmina*. Nec mirum. Non enim minus dicitur אתי *tu fœmina*, quam את. Immo ipſa ſecunda ſingularis maſculina definit nonnunquam in תי. שלחתי Zach. 9. 11. *dimiſiſti*. עשיתי Ezech. 16. 31. *feciſti*.

IV. E contrario prima perſona ſingularis interdum definit in ת. משיתהו Exod. 2. 10. pro משיתיהו *extraxi eum*. ידעת Job. 42. 2. *cognovi*. Rariſſime id contingit abſque affixis; quod cum fit, Amanuenſium linguæ Chaldaicæ aſſuetorum erratum videtur potius, quam linguæ Hebraicæ idiotiſmus.

V. Tertia pluralis non raro aſſumit ן *paragogicum* ſeu *addititium*. Iſta additio litteræ ן frequens eſt perſonis omnibus deſinentibus in ו.

Nemini mirum videri debet, quod nonnullæ perſonæ ſenſu tantummodo,

& adjunctis a ſe invicem diſtingui poſſint. Commune vitium eſt linguis omnibus. Idipſum inſuper admittunt Maſſorętharum aſseclæ. Fatetur expreſse ipſe D. Guarinus Grammaticæ ſuæ pag. 321. perſonas quaſdam etiam cum punctis *ſolo ſenſu ab aliis diſtingui*. Non eſt ergo incommodum illud noſtræ Methodo peculiare.

III.

Obſervationes circa Participium activum ſeu Benoni.

I. PARTICIPIUM iſtud, uti & alia omnia, eodem modo flectitur, ac nomina adjectiva, ope crementorum *im e outh*, ים ח ות.

II. A præterito formatur, inſerendo ו poſt primam litteram radicis. מסר, מוסר. Omittitur tamen ſæpiſſime illud ו, tuncque Benoni a Præterito nonniſi loci ſenſu diſtinguitur.

III. Cum pronomen participio adjungitur, non amplius per participium reddendum eſt, ſed per tempus præſens, ut in ſubjecta tabella exprimitur.

היא מוסרה	הוא מוסר	*Tradit.*
את מוסרה	אתה מוסר	*Tradis.*
אני מוסרה	אני מוסר	*Trado.*
הן מוסרות	הם מוסרים	*Tradunt.*
אתן מוסרות	אתם מוסרים	*Traditis.*
אנחנו מוסרות	אנחנו מוסרים	*Tradimus.*

IV. Sæpe participium Benoni accipitur ſubſtantive pro nomine verbali abſque ulla temporis deſignatione. מוסר *Traditor*. שומר *Cuſtos*. שופט *Judex*. רועה *Paſtor* אוהב *Amicus*. Amplius in Syntaxi.

I V.

Obſervationes circa Participium Paſſivum ſive Paoul.

I. HOc participio carent verba intranſitiva, ut docet vel ipſa rei natura. A verbo *ſto* fit quidem participium *ſtans*, ſed non *ſtatus*. Si quandoque occurrit, nomen eſt verbale.

II. Formatur a præterito, inſerendo ו ante ultimam radicis litteram. מסר *tradidit*; מסור *traditus*. Frequenter tamen omittitur illud ו: quo in caſu a præterito & Benoni ſola loci exigentia diſtinguitur. הרג *interfecit*, *interficiens*, *interfectus*.

III. Sæpe accipitur ſubſtantive pro no-

mine verbali, abſque ulla temporis ſignificatione זכור *memor*. שכון *habitator*. ערום *aſtutus*, &c. Iterum in Syntaxi.

V.

Obſervationes circa Futurum.

I. Futurum a præterito formatur, inſerendo ו ante ultimam radicis litteram; quod tamen ſæpiſſime abeſt.

II. Formantur autem perſonæ futuri primo ope quatuor iſtarum litterarum ן, ה, י, א *Aithan*, a fronte poſitarum, quas idcirco *augmenta* futuri vocamus. Secundo Ope trium iſtorum crementorum נה, ו, י, quæ, ut jam notatum eſt, ex pronominibus ſecundæ & tertiæ perſonæ deſumta ſunt, formantque vocabulum יונה *ioune*.

III. Perſonæ futuri, quæ cremento carent, ſæpiſſime in fine aſſumunt ה paragogicum. אמסרה *tradam*, pro אמסר.

IV. Quæ vero deſinunt in ו, non raro, ut jam dictum eſt, aſſumunt ן paragogicum. ימסרון *tradent*, pro ימסרו.

V. Eadem additio fit in perſonis deſinentibus in י. תמסרין *trades tu fœmina*, pro תמסרי. מה תהילין Iſa. 45. 10. *Quare parturis*. תתחמקין Iſa. 31. 22. *circuibis*. תשתכרין 1. Sam. 1. 14. *ebria eris*.

VI. E contrario, quæ deſinunt in נה, id eſt, ſecunda, & tertia pluralis fœmi-

ninæ, ſæpiſſime deperdunt illud ה finale. תמסרן pro תמסרנה *traderis*. תלדן Gen. 30. 39. pro תלדנה *pepererunt*.

VII. Interdum iſtæ perſonæ deſinentes in נה, deſinunt ſimpliciter in ו. תמסרו pro תמסרנה *tradent fæminæ*.

Idque contingit primo ante affixa. תהשבוני Job. 19. 15. *reputabunt me*. Secundo etiam ſine affixis. אם תעירו Cant. 2. 7. *Filiæ Jeruſalem, ne excitetis*.

VIII. Jam notatum eſt futuri quaſdam perſonas, eas præſertim, quibus Imperativus caret, poni loco Imperativi. יהי אור Gen. 1. 3. *Fiat lux*. עוף יעופף ibid. 20. *Volatile volet*.

IX. Reperiuntur tertiæ perſonæ fœmininæ futuri cum cremento fœmininorum, & maſculinorum augmento; id eſt, quæ terminantur quidem in נה, ſed incipiunt per י loco ת. ויחמנה Gen. 30. 38. *& incaluerunt oves* יעמדנה Dan. 8. 22. *ſtabunt*. ישרנה 1. Sam. 6. 12. *& recta iverunt illæ*. Exempla rariſſima, quæ regulam non faciunt, nihilque difficultatis afferunt iis, qui ſemel moniti ſunt. Ortum ea ducere ex Arabibus aſſerit Buxtorfius in Concordantiis, *verbo* וישרנה.

VI.

V I.

Obſervationes circa Imperativum.

I. IMPERATIVUS a præterito formatur, inſerendo ו ante ultimam radicis litteram, quod tamen abeſt frequentiſſime.

II. Formantur autem perſonæ imperativi ope crementorum נה, ו, י.

III. Perſona ſecunda imperativi ſingularis maſculina, non raro aſſumit ה paragogicum. מסרה *trade*, pro מסר.

IV. Secunda pluralis fœminina interdum abjicit ſuum ה finale. שמען קלי נשי למך Gen. 4. 23. *Audite vocem meam, uxores Lamech*. שמען pro שמענה.

V. *Infinitivus & imperativus ſemper ſimiles ſunt, & ſenſu tantum diſtinguuntur*. Ita D. Guarinus pag. 137. ſuæ Grammaticæ; quod notandum. Loquitur enim de ſimilitudine non tantum quoad characteres, ſeu etiam quoad puncta.

V I I.

Obſervationes circa Infinitivum.

I. FORMATUR infinitivus a præterito ante ultimam radicis litteram inſerendo ו; quod tamen ſæpiſſime abeſt. מסר *tradidit*. מסור *tradere*.

Digitized by Google

II. Sæpe aſſumit ה paragogicum. מסרה *tradere*, & illud ה non raro mutatur in ת. קרבת אלהים לי טוב Pſal. 73. 28. *Appropinquare Deo mihi bonum*. Maxime cum affixis. בקרבתם Exod. 40. 32. *In appropinquare eos ad altare*.

III. Non raro gerit vices nominis ſubſtantivi. אתה ידעת שבתי, וקומי Pſal. 1. 9. 2. *Tu cognoviſti ſedere meum, & ſurgere meum*. שבתך, וצאתך, ובואך ידעתי Iſa. 37. 28. *Sedere tuum, & egredi tuum, & ingredi tuum novi*.

IV. Uſurpatur interdum loco Gerundii. אכל תאכל *comedendo comedes*. Gen. 2. 16. סקל יסקל Exod. 19. 13. *lapidando lapidabitur*.

VIII.

Obſervationes circa Gerundia.

GERUNDIA formantur ex infinitivo, præfixa aliqua ex litteris ב, כ, ל, מ, *Becalam*. Pro quarum numero fiunt Hebræis Gerundia quatuor multiplicis uſus, & ſignificationis.

ב quæ plerumque ſignificat *in*, format gerundium in *do* במסר *in tradendo*. Quod gerundium ſæpius reddendum eſt per *cum*, *quando*, *dum*, cum ſubjunctivo: quandoque per *poſtquam*, *antequam*, *quia*, &c. Interdum per ablativum abſolutum. Exempla.

בבוא אליו נתן הנביא Pſal. 51. 2. *In venire, in veniendo ad ipſum Nathanem Prophetam. Veniente ad ipſum Nathane Propheta. Cum veniret, cum veniſſet, cum venit, poſtquam venit*, &c.

בשענך על מלך ארם 1. Paral. 16. 7. *In inniti te;* id eſt, *quia innixus es ſuper Regem Aram.*

בבואו מפדן ארם Gen. 33. 18. *In veniendo eum de Padan Aram;* id eſt, *poſtquam reverſus eſſet de*, &c.

בהקבץ עמים Pſal. 102. 23. *In congregari populos;* id eſt, *cum congregati fuerint populi.*

בהבראם Gen. 2. 4. *In creari ea;* id eſt, *dum creata ſunt.*

כ Quæ idem eſt cum כאשר, & ſæpius ſignificat *ſecundum*, format gerundium a præcedenti non multum diverſum, illudque reddendum, aut per ablativum abſolutum, aut per ſubjunctivum, præcedente *cum, poſtquam, antequam*, aut alia aliqua ſimili conjunctione, juxta locorum exigentiam.

ויהי כהרימי קלי Gen. 39. 18. *Et fuit ſecundum extollere me vocem meam;* id eſt, *extollente me vocem meam*, aut *cum extollerem*, vel *cum extuliſſem.*

כשכב אדוני המלך עם אבותיו 1. Reg. 1. 21. *Secundum occumbere*, id eſt, *cum occubuerit Dominus meus Rex cum patribus ſuis*, ſeu *mortuo Rege*, &c.

כבוא השמש Deut. 24. 13. *Cum occubuerit ſol, occidente ſole, antequam occumbat ſol.*

Non raro confunduntur hæc duo gerundia, tum ob ſignificationis, tum ob litterarum ב & כ affinitatem.

ל quæ utpote diminutivum præpoſitionis אל, in uſu communi ſignificat *ad*, format gerundium in *dum*. למסר *ad tradendum*; quod eſt reddendum per ſubjunctivum, præeunte aliqua ex iſtis conjunctionibus, *ut*, *cum*, *donec*, *uſquedum*, *poſtquam*, &c.

לא יגשו אלי לכהן לי Ezech. 44. 13. *Non accedent ad me ad fungendum Sacerdotio mihi*, id eſt, *ut fungantur Sacerdotio*,

Deut. 10. 12. *Et nunc quid Dominus petit a te*, כי אם ליראה את יהוה *niſi ad timendum*; id eſt, *niſi ut timeas Dominum*.

ויהי השמש לבוא Gen. 15. 12. *Et fuit ſol ad occumbendum*; id eſt, *cum occumberet ſol*.

Vertendum etiam eſt interdum per gerundium in *di*. עת לבכות, ועת לשחוק Eccl. 3. 4. *Tempus flendi, & tempus ridendi*.

Interdum per gerundium in *dum*, abſque præpoſitione. מה לעשות לך. 2. Reg. 4. 13. *Quid faciendum tibi?*

Nonnunquam etiam per gerundium in *do*, abſque præpoſitione, aut per participium. וידבר יהוה אל משה לאמר *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicendo*, vel *dicens*.

Interdum ſimpliciter per infinitivum. Jud. 19. 10. *Noluit vir ille* ללון *pernoctare*. 2. Sam. 14. 10. *Non addet ultra* לגעת בך *tangere te*.

Nonnunquam infinitivus, præpoſito ל, ut nomen ſubſtantivum uſurpatur. 2. Par. 16. 13. *Et mortuus eſt anno quadrageſimo primo* למלכו *regni ſui*.

מ quæ diminutivum eſt præpoſitionis מן, & ſolet ſignificare *a*, format gerundium in *do*, cum præpoſitione *a*. ממסר *a tradendo*: idque reddendum ſæpiſſime per ſubjunctivum, præcedente particulà *ne*.

וימאסך ממלך 1. Sam. 15. 26. *Et contempſit te a regnando*, id eſt, *ne regnes*.

Nubibus mandabo מהמטיר *a pluendo*, id eſt, *ut non pluant ſuper eam imbrem*. Iſa. 5. 6.

סגר כל בית מבוא Iſa. 24. 10. *Clauſa omnis domus ab intrando*, id eſt, *ne quis ingrediatur*.

טח מראות עיניהם; מהשכיל לבתם Iſa. 44. 18. *Obduxit a videre oculos eorum; ab intelligere corda eorum*: id eſt, *obduxit oculos eorum, ne videant; corda eorum ne intelligant*.

שמר שבת מחללו Iſa. 56. 2. *Cuſtodiens Sabbathum a polluendo illud*; id eſt, *ne polluat illud*.

Videbitur in Syntaxi gerundia activa ſæpe ſignificationem habere paſſivam.

CAPUT SEXTUM.

De Conjugatione Niphal.

I.

Conjugatio Niphal.

CONTINET hæc conjugatio non tantum verba tranſitiva paſſiva priori conjugationi *Kal* reſpondentia, ut מסר *tradidit* נמסר *traditus eſt*; ſed etiam alia quædam ſub forma paſſiva ſignificationem activam habentia, quæ ideo *deponentia* dici poſſunt. נשבע *juravit*. נלחם *pugnavit* נדבר *locutus eſt*, &c.

Notant enim hic Grammatici generalem hanc eſſe regulam, ut verba, quæ in *Kal* non ſunt in uſu, in quacunque alia uſurpentur conjugatione, eamdem ſignificationem habeant, quam haberent in *Kal*.

Notant inſuper verba vere activa &

uſitata in *Kal*, in hac conjugatione habere nihilominus interdum ſignificationem activam. כי באש יהוה נשפט Iſa. *66.6. Quia Dominus in igne judicat*. הנני נשפט אותך Jer. 2. 35. *Ecce ego judicans te*. נשברתי את לבם Ezech.. *6. 9. Contrivi cor eorum*. אז נדברו Malach. 3. 16. *Tunc locuti ſunt*.

Notant denique conjugationem hanc interdum tribuere verbis ſignificationem reciprocam; ita ut idem ſignificent, ac ſi eſſent in conjugatione *Hithpael*. לא נשמר 2. Sam. 20. 10. *non cuſtodivit ſe, non attendit ſibi*. נטמאו Levit. 18. 24. *polluerunt ſe*. לא יטמא Levit. 21. 1. *Non polluet ſe*. הזכו Iſa. 1.16. *mundate vos, mundi eſtote*, &c.

Indicativus.

Præteritum.

Fœm.	Maſc.		
נמסרה	נמסר	3	p.
	נמסרת	2	Sing.
	נמסרתי	1	
	נמסרו	3	
נמסרתן	נמסרתם	2	Plur.
	נוסרנו	1	

Benoni.

נמסרה	נמסר
נמסרות	נמסרים

Futurum.

תמסר	ימסר	3	Sing.
תמסרי	תמסר	2	
	אמסר	1	
תמסרנה	ימסרו	3	Plur.
תמסרנה	תמסרו	2	
	נמסר	1	

Imperativus.

המסרי	המסר
המסרנה	המסרו

Infinitivus.

המסר
בהמסר
כהמסר
להמסר
מהמסר

I I.

Obſervationes circa Niphal.

I. CONJUGATIO *Niphal*, ut videre eſt, a conjugatione *Kal* cre-

mentis, id eſt, terminatione non differt, ſed ſolo augmento characteriſtico נ.

II. Augmentum iſtud locum habet præcipue in præterito; & participio; nunquam in futuro, niſi forte Ezech. 9. 8. per Amanuenſis, ut pluribus placet, errorem. ונאשאר pro ואשאר *relictus ſum*.

III. Locum etiam habet in imperativo & Infinitivo, ſed raro. נכסף Gen. 31. 30. *deſiderando*. In iſtis duobus modis littera ה ponitur loco נ.

IV. In hac conjugatione littera ו inſeritur interdum ante ultimam נחתום *ſignatus eſt*. נהפוך *converſus eſt*. נלחום *pugnare*. נשאול *poſcere*. נשלוח *mitti*. נעתור *exorari*, &c.

V. Præteritum, & participium prorſus ſimilia ſunt; facile tamen loci exigentia diſtinguuntur.

VI. Futurum ſimile eſt futuro *Kal*, & ab eo ſola loci exigentia diſtinguitur.

VII. Tria gerundia ל, כ, ב, excludunt nonnunquam litteram ה characteriſticam infinitivi. במסר pro בהמסר *cum traderetur*, בעטף Thren. 2. 10. pro בהעטף *cum operiretur*.

CAPUT SEPTIMUM:

De Conjugationibus Hiphil, & Hophal.

I.

De Conjugatione Hiphil.

CONJUGATIONIS *Hiphil* duplex eſt characteriſtica, qua a conjugatione *Kal* diſtinguitur: ה in vocis principio, & י ante ultimam. מסר *tradidit.* המסיר *tradere fecit.* Hiphil.

Verba, quæ in *Kal* activa erant, ſimplicemque actionem ſignificabant, hic dupliciter activa ſunt, duplicemque actionem exprimunt. אכל *comedit.* האכיל *comedere fecit, cibavit.* שמע *audivit.* השמיע *audire fecit.* Verba igitur in hac conjugatione non tantum actionem, ſed & actionis cauſam, & auctorem exprimunt.

Verba, quæ in *Kal* neutra erant, & intranſitiva, hic activa ſeu tranſitiva fiunt: למד *didicit.* הלמיד *diſcere fecit, docuit.* שכב *jacuit.* דשכיב *jacere fecit, collocavit.* ברח *fugit.* הבריח *fugere fecit, fugavit.*

Sunt tamen in hac conjugatione verba, quæ nullum novum ſignificationis gra-

dum acquirunt. שלך *projecit*. השליך *idem*. אזן *aurem præbuit*, *attendit*. האזין *idem*. נכה *percuſſit*. הכה Hiphil *idem*. חרש *ſiluit*. החריש *idem*.

Quædam tranſitivam ſimul, & intranſitivam ſignificationem habent. השכיל *intellexit*, & *intelligere fecit*. הבאיש *fœtuit*, & *fœtidum reddidit*. הקריב *appropinquavit*, & *appropinquare fecit*. הלבין *albuit*, & *album reddidit*.

Quædam reſtant intranſitiva. השכים *mane ſurrexit*. האדים *rubuit*. הזקין *ſenuit*.

Imo, inquit D. Guarinus Grammat. p. 133. *verba quædam in hac conjugatione paſſive ſumuntur*. כל ימי הזירו Num. 6. 6. *omnibus diebus ſeparari eum*. Non minus congrue forte diceretur infinitivum הזיר eo loci ſumi, uti ſæpiſſime fit, pro nomine verbali. *ſeparare*, pro *ſeparatione*, ut ſenſus ſit, *omnibus diebus ſeparationis ſuæ*.

Lectores noſtros non pigeat obſervare in textu Græco, verſioneque Latina tam veteris, quam novi Teſtamenti, plurima verba ſignificationem habere verborum *Hiphil*. 2. Cor. 2. 14. *Deo autem gratias, qui ſemper triumphat nos* θριαμβεύοντι ἡμᾶς *In Chriſto Jeſu*: id eſt, qui ſemper nos facit triumphare. Verbum αὐξάνω ſignificat proprie *creſco*. At 1. Cor. 3. 6. ſignificat *facere creſcere*, *incrementum dare*. *Ego plantavi*, *Apollo rigavit*, *Deus autem*

incrementum dedit. ἀλλ᾽ ὁ Θεὸς ηὔξανεν. ἀνατέλλειν proprie *oriri*. Sed Matth. 5. 45. ſignificat *facere oriri*. *Ut ſitis filii Patris veſtri, qui ſolem ſuum* ἀνατέλλει *oriri facit ſuper juſtos*, &c. κατέπαυσεν proprie *requievit*, ut Heb. 4. 10. At eodem Capite, v. 8. ſignificat *fecit requieſcere*, *requiem præſtitit*. *Nam ſi eis Jeſus* κατέπαυσεν *requiem præſtitiſſet*. Rom. 8. 26. *Spiritus poſtulat pro nobis*, id eſt, *poſtulare nos facit gemitibus inenarrabilibus*. Mich. 7. 18. *Deus qui tranſis*, id eſt, tranſire facis, ſeu aufers, *peccatum hæreditatis tuæ*. Pſal. 52. 7. *Emigrabit te*, id eſt, emigrare te faciet, *de tabernaculo tuo*. Matth. 24. 36. *De die autem illa nemo ſcit, niſi ſolus Pater*; id eſt, nullius eſt indicare momenta; quæ Pater poſuit in ſua poteſtate, &c.

Indicativus.

Præteritum.

Fœm.	Maſc.		
המסירה	המסיר	3	
	המסרת	2	Sing.
	המסרתי	1	
	המסירו	3	
המסרתן	המסרתם	2	Plur.
	המסרנו	1	

Benoni.

ממסירה	ממסיר	Sing.
ממסירות	ממסירים	Plur.

Paoul.

ממסרה	ממסר	Sing.
ממסרות	ממסרים	Plur.

Futurum.

תמסיר	ימסיר	3	Sing.
תמסירי	תמסיר	2	
	אמסיר	1	
תמסירנה	ימסירו	3	Plur.
תמסירנה	תמסירו	2	
	נמסיר	1	

Imperativus.

המסירי	המסיר
המסירנה	המסירו

Infinitivus.

המסיר
בהמסיר
כהמסיר
להמסיר
מהמסיר

I I.

Obſervationes circa Conjugationem Hiphil.

I. HUJUS conjugationis characteriſtica י in præterito reperitur ſolummodo in tertiis perſonis. Reliquæ ergo a perſonis *Hophal* ſola loci exigentia diſtinguuntur, ut mox patebit.

II. Interdum abeſt illud י ab ipſis tertiis perſonis præteriti. והילל Jerem. 47. 2. *& ejulabit*, והושע Zach. 12. 7. *& ſervabit*.

III. Participium utrumque מ aſſumit a capite, loco ה, quod eſt alterum hujus conjugationis characteriſticum, *Benoni* nonnunquam deperdit י, ſicque non differt a *Paoul*. מעזר 2. Par. 28. 23. pro מעזיר *adjuvans*.

IV. Characteriſticum ה locum non habet in futuro,

V. Interdum characteriſticum י ab ipſo futuro abeſt. ולא יבטח אתכם 2. Reg. 18. 30. *& ne ſperare faciat vos*. יבטח pro יבטיח אל תשמע Judic. 18. 25. *Ne audire facias*. תשמע pro תשמיע. Hoc in caſu futurum *Hiphil* nonniſi loci exigentia diſtingui poteſt a futuris *Kal*, *Niphal*, & *Hophal*.

VI. Illud idem י abeſt interdum ab Imperativo, & Infinitivo. הרחק Job. 13. 21. *procul amove*. האזנה Gen. 4. 23: *Audite*.

השכם Jer. 7. 13. *mane ſurgendo*. השלך Jer. 22. 19. *projiciendo*. Tunc duo illi modi ſola loci exigentia diſtinguuntur ab Imperativis, & Infinitivis *Niphal*, & *Hophal*.

VII. Infinitivus ante gerundia בכלם interdum deperdit ſuum ה characteriſticum. לסתיר Iſa. 29. 15. *ad abſcondendum*. לשבית Amos. 8. 4. *ad ceſſare faciendum*. בעשר Nehem. 10. 38. *in decimando*.

VIII. Illud idem ה abeſt quandoque ab Imperativo. שיח Job. 12. 8. *loquere*. שיחו Jud. 5. 10. *loquimini*.

III.

De Conjugatione Hophal.

CONJUGATIO *Hophal* unicam vel duplicem paſſionem ſignificat, pro ratione conjugationis activæ *Hiphil*, cui reſpondet. Unicam, ut השכב *factus eſt jacere*. Duplicem, ut האכל *factus eſt comedi*. Legitur הראית Exod. 26. 30. *Factus es videre*, non videri.

Indicativus.

Præteritum.

Fœm.	Maſc.		
המסרה	המסר	3	
	המסרת	2	Sing.
	המסרתי	1	

	3 המסרו		
המסרתן	2 המסרתם	Plur.	
	1 המסרנו		

Benoni.

המסרה	המסר
המסרות	המסרים

Paoul.

Idem ac Paoul *Hiphil*.

Futurum.

Idem ac Futurum *Niphal*.

Imperativus.

Deeſt.

Infinitivus.

Idem ac Infinitivus *Niphal*.

Characteriſtica hujus conjugationis eſt ה a fronte dictionis.

CAPUT OCTAVUM.

De Conjugatione Hithpael.

A Cæteris facillime ſecernitur hæc conjugatio: habet enim הת pro cha-

charactere diſtinctivo, מסר *Kal.* התמסר *Hithpael*.

Jam dictum eſt verba in hac conjugatione ſignificationem habere reflexivam, ſeu ſignificare actionem agentis in ſeipſum. מסר *tradidit*. התמסר *tradidit ſeipſum*.

Sunt tamen verba non pauca, quæ in *Hithpael* aliam habent ſignificationem.

Nam primo illud ipſum ſignificant, quod ſignificant in *Kal*; unde fit, ut quædam vere activa ſint, quædam neutra. הלך *ambulavit*. התהלך *idem*. פלל *oravit*. התפלל *idem*. נבא *prophetavit*. התנבא *idem*: חנן *deprecari*. התחנן *idem*. בשש *erubuit*. התבשש *idem*. ולא יתבששו Gen. 2. 25. *Et non erubeſcebant*. אדם *rubere*. התאדם *idem*. Prov. 23. 3. *Ne reſpicias vinum*. כי יתאדם *cum rubuerit in calice*. אנן *plangere, lamentari*. התאנן *idem*. מה יתאונן אדם חי Tren. 3. 39. *Cur lamentatur homo vivens?* &c.

Secundo: Non pauca vere paſſiva ſunt, idemque ſignificant, quod in *Niphal*. ברך *benedixit*. התברך *benedictus eſt*. והתברכו בזרעך Gen. 22. 18. *& benedicentur in ſemine tuo*. Hinc Gen. 28. 14. pro והתברכו legitur ונברכו in *Niphal*. התפקדו Num. 2. 33. *numerati ſunt*. וישתכחו Eccl. 8. 10. *oblivioni traditi ſunt*. התפרקו Ezech. 19. 12. *fracti ſunt*. Nec eſt longe petita iſta ſignificatio paſſiva, cum apud Chaldæos, & Syros conjugatio *Hithpael* vere ſit paſſiva, &

apud eos non reperiatur conjugatio *Niphal*. Inde fortaſſe eſt, quod in textu Græco novi Teſtamenti reperiantur paſſiva nonnulla cum ſignificatione *Hithpael*. 1. Cor. 7. 10. *Iis, qui matrimonio juncti ſunt, præcipio uxorem a viro* μὴ χωρισθῆναι *non ſeparari*; id eſt, non ſeparare ſeipſam. & v. 11. *Quod ſi* χωρισθῇ *ſeparaverit ſe*, &c.

Tertio. Nonnulla fictionem quamdam & ſimulationem ſignificant: cujus rei duplex habetur exemplum in unico verſu Prov. 13. 7. יש מתעשר ואין כל מתרושש; והון רב. Ad verbum: *Eſt ſe faciens, vel ſimulans divitem, & nihil; ſe faciens pauperem, & divitiæ multæ* והתחל 2. Sam. 13. 5. *Et finge te ægrotum*. ויצטירו Joſ. 9. 4. *Et legatos ſe finxerunt*.

Indicativus.

Præteritum.

Fœm.	Maſc.		
התמסרה	התמסר	3	
	התמסרת	2	Sing.
	התמסרתי	1	
	התמסרו	3	
התמסרתן	התמסרתם	2	Plur.
	התמסרנו	1	

Benoni.

מתמסרה	מתמסר
מתמסרות	מתמסרים

Futurum.

תתמסר	יתמסר
תתמסרי	תתמסר
	אתמסר
תתמסרנה	יתמסרו
תתמסרנה	תתמסרו
	נתמסר

Imperativus.

התמסרי	התמסר
התמסרנה	התמסרו

Infinitivus.

התמסר
בהתמסר
כהתמסר
להתמסר
מהתמסר

I. Littera ה prima conjugationis hujus charaćteriſtica pauciſſimis quibuſdam in locis mutatur in א. Sed de ea obſervatione fuſius infra, cap. 23. *de Chaldaiſmis textus Hebraici*.

II. Littera ת ſecunda conjugationis hujus characteriſtica præcedit ſemper primam radicis litteram, exceptis verbis, quæ incipiunt ab aliqua ex his quatuor litteris ש, צ, ס, ז, *za ſa tſa ſſ*.

Verba enim, quæ incipiunt a ש, aut ס, tranſponunt, rejiciuntque illud ת poſt primam radicis ſuæ litteram. הסתבל *oneravit ſe*, pro התסבל, a verbo סבל *onerare*. השתמר *cuſtodivit ſe*, pro התשמר, a verbo שמר *cuſtodire*. התשוטטנה Jerem. 49. 3. *Curſitate, o mulieres*, nihil tranſponit.

Quæ incipiunt a צ, non tantum tranſponunt, rejiciuntque illud ת poſt primam radicis ſuæ litteram, ſed illud inſuper mutant in ט. נצטדק Gen. 44. 16. *juſtificabimus nos*, pro נתצדק, a verbo צדק *juſtum eſſe*. ויצטירו Joſ. 9. 4. *& finxerunt ſe legatos*, a verbo צור.

Quæ vero incipiunt a ז, dicuntur mutare ת in ד. Nullum tamen occurrit exemplum in ſacro textu: ſed eſt illa mutatio frequens apud Chaldæos, & Syros.

III. Aufertur interdum, juxta quoſdam, littera ת ſecunda hujus conjugationis characteriſtica, ante litteras ת, ט, ז, ד, ne duæ litteræ ejuſdem ſoni, aut affinis ſe ſequantur. Id factum, ajunt, ex imitatione Chaldæorum, & Syrorum, apud quos hoc in caſu frequens eſt iſta eliſio. In rei teſtimonium adducunt ſequentia

loca. הדשנה Iſa. 34. 6. *impingua te*, pro התדשנה. אדמה Iſa. 14. 14. pro אתדמה *ſimilis fiam.* אדדה Iſa. 38. 15. pro אתדדה *vagabor.* אדדם Pſal. 42. 5. pro אתדדם *faciam eos incedere*. הזכו Iſa. 1. 16. pro התזכו *mundate vos*. הטמאה Deut. 24. 4. *polluit ſe*, pro התטמאה. Sed re examinata, aſſertum iſtud videtur carere ſufficienti fundamento. Nam primo. הדשנה juxta Buxtorfium in Concordantiis, eſt in *Hophal*, & nihil vetat. Secundo. אדמה poteſt eſſe futurum *Niphal*. Tertio. אדדה, & אדדם ſemel tantum occurrunt in ſacro textu, & tam poſſunt eſſe in *Niphal*, quam in *Hithpael*. Quarto. הזכו poteſt eſſe in *Niphal*. Quinto denique הטמאה poteſt eſse in *Hophal*. Nulla ergo ratio convincit illa verba eſse in *Hithpael*.

CAPUT NONUM.

De Verbis imperfectis ſeu defectivis in genere.

VERBA *imperfecta*, ſeu *defectiva*, item *irregularia*, & *anomala* dicimus ea, quæ in conjugando unam aut alteram radicis ſuæ litteram deperdunt. Quæ unam tantum deperdunt, ea defectiva ſimpliciter; quæ vero duas,

ea dupliciter defectiva vocamus.

Non raro more perfectorum flectuntur; quo in caſu non minus facile eſt ea diſcernere, ac interpretari, quam perfecta.

Defectivorum ſimplicium tres ſunt ſpecies. Quæ primam radicis litteram deperdunt, primam; quæ ſecundam deperdunt, ſecundam; quæ tertiam, ea tertiam ſpeciem conſtituunt.

Uſus obtinuit (& fluit ab Arabibus, teſte Morino, lib. 2. Exercit. Biblic. exercit. 18. n. 18. p. 537.) ut verba primæ ſpeciei vocentur *defectiva Phe*; ſecundæ, *defectiva Ain*; tertiæ, *defectiva Lamed*. Ratio eſt, quod Grammatici olim verbo פעל pro paradigmate conjugationis uterentur, ſicut Latini utuntur verbo *amo*. Cum autem in illa radice פ primum locum teneat, ע ſecundum, ל tertium; hinc factum eſt, ut prima littera cujuſlibet verbi, aut radicis conſtantis tribus litteris, dicta ſit פ, ſecunda ע, & tertia ל.

CAPUT DECIMUM.

De Defectivis Phe.

IN hac defectivorum claſſe ponimus verba omnia, quæ incipiunt per litteras י & נ; id eſt, omnia verba י פ *Phe iod*, & נפ *Phe noun*.

Reponuntur & a quibuſdam verba א פ *Phe aleph*, id eſt, incipientia ab א; & quædam ה פ *Phe he*, & ל פ *Phe lamed*, id eſt, incipientia per ה & ל. De ſingulis ordine dicendum.

I

De Defectivis י פ Phe iod, *&* נ פ *Phe noun*.

A Perfectis non differunt hæc verba, niſi quod primam ſuam litteram interdum amittant. Quibus vero temporibus, ac modis eam amittant, docebunt tabulæ ſequentes. In iis prima tantummodo cujuſque temporis, ac modi vox ſubjicitur, in qua ſtat tota difficultas, cum ea data, facile ſit cæteras formare, juxta exemplar verborum perfectorum.

Kal.

Fudit.	Formavit.	Habitavit.	
נסך	יצר	ישב	Præt.
נוסך	יוצר	יושב	Ben.
נסוך	יצור	ישוב	Paoul.
יסך	יצר	ישב	Fut.
סך	צר	שב	Imp.
סכת	צרת	שבת	Inf.

Præteritum, duoque participia integra ſunt. Futurum, Imperativus, & Infinitivus defectiva, ſed non ſemper. Interdum enim primam radicis ſuæ litteram retinent. Exempli cauſa, a radice יחל *expectavit*, invenitur futurum ייחל *expectabit*. Mich. 5. 7. A radice ישן *dormivit*, אישן *dormiam*. Pſal. 3. 6. ויישן Gen. 2. 21. *Et dormivit*. וייצר Gen. 2. 7. *Et formavit*. יירש Gen. 15. 4. *Hæreditabit*. Et plurima alia, quæ cum nihil difficultatis habeant, inutile eſt fuſius enumerare.

Infinitivus aſſumit ת poſt ultimam. נטע *plantavit*, טעת *plantare*. Ezech. 17. 10. נגש *acceſſit*, גשת Num. 8. 19. *accedere*. Interdum ה. ידע *ſcivit*, דעה *ſcire*. Exod. 2. 4. ירד *deſcendit*, רדה Gen. 46. 3. *deſcendere*. Nonnunquam abſque illis litteris reperitur. ישב *habitavit*. שוב Jerem. 42. 10. *habitare*. En ergo tres hujus Infinitivi

formæ. Prima שׁוֹב vel שׁוּב, quod idem eſt: altera שׁבה, addito ה paragogico: tertia שׁבת, illo ה mutato in ת, fortaſſe ad Euphoniam.

Reperitur & quarta hujus Infinitivi forma, perfectam & imperfectam complectens. יכולת *poſſe*, pro כלה Num. 14. 16. a radice יכל. יבושת Gen. 8. 7. *exſiccari*, a radice יבש.

Habetur Gen. 40. 20. & Ezech. 16. 4. הולדת *naſci*, pro לדת, a radice ילד. Sed Infinitivus iſte compoſitus eſt ex formis *Kal* & *Hophal*.

Niphal.

Fuſus eſt. Formatus eſt. Habitatus eſt.

נסך	נצר	נושב	Præt.
נסך	נצר	נושב	Ben.
ינסך	יוצר	יושב	Fut.
הנסך	היצר	הושב	Imp.
הנסך	היצר	הושב	Inf.

Conjugationis hujus anomalia e diametro diſcrepat ab anomalia conjugationis Kal. Etenim in Kal præteritum & participia perfecta erant, cætera defectiva. Hic defectiva ſunt præteritum, & Benoni tantummodo, cætera perfecta ſunt.

Obſervandum accurate pleraque verba

Phe iod, in Niphal, Hiphil, & Hophal, ſuum י radicale convertere in ו. Quin etiam verbum יכל *poteſt*, ſuum י radicale convertit in ו, in futuro Kal. היוכל Pſal. 78. 19. *Numquid poterit?*

Hiphil.

Fundere fecit.	Formare fecit.	Habitare fecit.	
הסיך	הציר	הושיב	Præt.
מסיך	מציר	מושיב	Ben.
מסך	מצר	מושב	Paoul.
יסיך	יציר	יושב	Fut.
הסיך	הציר	הושב	Imp.
הסיך	הציר	הושב	Inf.

Tota hæc conjugatio defectiva eſt. Interdum tamen perfecta eſt, retinetque ubique primam ſuam litteram, præterquam in *Paoul.* איסירם Oſe. 7. 12. *caſtigabo eos*. איליל Jer. 48. 31. *ejulabo*. איּמנה Gen. 13. 9. *dexteram petam*. מיטיבים Jud. 19. 22. *exhilarantes*.

Notandum inſuper contra regulam traditam cap. 7. §. 2. n. 4. qua dictum eſt in conjugatione *Hiphil*, characteriſticam ה locum non habere in futuro; quædam verba פ י in ea conjugatione aſſumere interdum ה poſt formativas, ſeu augmenta futuri. Quo in caſu minor eſt in his verbis diſcernendis difficultas, quam in aliis.

יוֹשִׁיעַ 1. Sam. 17. 47. & Pſal. 116. 6. *ſalvabit*. יְהֵילִילוּ Iſa. 52. 5. *ululabunt*. יְהוֹדֶה Nehem. 11. 17. *confitebitur*. יְהוֹדוּךָ Pſal. 45. 18. *confitebuntur tibi*. Videbitur infra hunc ritum ad Chaldaiſmum vergere.

Hophal.

Factus eſt fundere.	Factus eſt formare.	Factus eſt habitare.	
הֻסַּךְ	הֻצַּר	הוּשַׁב	Præt.
הֻסַּךְ	הֻצַּר	הוּשַׁב	Ben.
יֻסַּךְ	יֻצַּר	יוּשַׁב	Fut.
הֻסַּךְ	הֻצַּר	הוּשַׁב	Inf.

Hæc quoque conjugatio tota defectiva eſt.

Hithpael.

Perfecta eſt conjugatio *Hithpael* in omnibus verbis פ י & פ נ.

Reperitur tamen Exod. 2. 4. תתצב *ſtetit* pro תתיצב, a radice יצב

I I.

De Defectivis פ א.

SÆPE primam radicis ſuæ litteram deperdunt in prima perſona ſingulari futuri. אמר Gen. 24. 14. *dicam*, pro אאמר, a radice אמר *dicere*. אבידה Jerem. 46. 8. pro אאבידה *perdam*. אזין Job. 32. 12. pro

אאזין *attendam*. אהבם Oſe. 14. 5. pro אאהבם *amabo eos*. ואחר Gen. 32. 5. pro ואאחר *moratus ſum*.

Eamdem litteram deperdunt in aliis futuri perſonis, ſed rarius. יהל Iſa. 13. 20. pro יאהל *tentoria figet*. ירב 1. Sam. 15. 5. pro יארב *inſidiabitur*. ותזרני 2. Sam. 22. 40. pro ותאזרני *& accinxiſti me*. ותחז 2. Sam. 20. 9. pro ותאחז *& apprehendit*. תחד Iſa. 14. 20. & Gen. 49. 6. pro תאחד *unieris*. תמרו 2. Sam 19. 14. pro תאמרו *dicetis*. ימרוך Pſal. 139. 20. pro יאמרוך *loquentur de te, obloquentur tibi*. ותפהו 1. Sam. 28. 24. pro ותאפהו, ab אפה *& coxit eum*.

Hanc eamdem litteram deperdunt in Benoni, & aliis, ſed rarius adhuc. מזין Prov. 17. 3. pro מאזין *auribus percipiens*. מלפני Job. 3. 11. pro מאלפני *inſtruens me*. להכיל Ezech. 21. 28. pro להאכיל *ad conſumendum*. מכלת 1. Reg. 5. 11. pro מאכלת, ab אכל *cibus*. מסרת Ezech. 20. 37. *vinculum*, ab אסר.

In reliquis hæc verba non differunt a perfectis.

III.

De Defectivis פ ה.

EX verbis פ ה ſolum הלך dicitur imperfectum a quibuſdam. Nobis perfectum videtur. Vocabula autem Scrip-

turæ, in quibus verbum הלך dicitur privari. ſuo ה, dicenda ſunt potius deſcendere ab uſitato ילך ejuſdem omnino ſignificationis, quod reipſa imperfectum eſt, conjugaturque ut alia verba פ י.

I V.

De Defectivis פ ל.

EX Defectivis פ ל, duo tantum defectiva ſunt, לקח *accipere*, & לחע *commolere*. Poſterius, quod una tantum vice in ſacro textu reperitur, una etiam tantum vice defectivum eſt, idque in Niphal. נתעו Job. 4. 10, pro נלתעו *commoluntur*. Forte vitioſa lectio eſt. לקח perfectum eſt in Niphal, & Hithpael. Non reperitur in Hiphil, & Hophal. Defectivum ergo eſt tantummodo in Kal, ſequiturque formam verborum פ י.

לקח	Accepit.	Præt.
לוקח		Ben.
לקוח		Paoul.
יקח		Fut.
קח		Imp.
קחת		Inf.

CAPUT UNDECIMUM.

De Defectivis Ain.

DEFECTIVORUM *Ain* duæ ſunt ſpecies.

Prima eorum eſt, quæ pro ſecunda radicis littera habent ו vel י. שום *poſuit*. איב *odio habuit*. Unicam eorum claſſem inſtituimus, cum eodem modo inflectantur, eandemque formam ſequantur.

Secunda eorum eſt, quæ ſecundam radicis ſuæ litteram duplicant, id eſt, in quibus ſecunda, & tertia littera eadem eſt. סבב *circuire*. Ea vocantur *Duplicantia Ain*.

Superfluum nobis videtur inter defectiva recenſere verba א ע, id eſt, quæ pro ſecunda radicis habent א; cum ejuſmodi verba ſuum א nonniſi in pauciſſimis locis deperdant. Hæc tantummodo vocabula huc uſque annotavimus. מריבות Levit. 26. 16. pro מדאיבות *dolore afficientes*, a radice דאב. להשות 2. Reg. 19. 25. pro להשאות *ad conquaſſandum*, a radice שאה

I.

De Defectivis ו ע & י ע.

CUM eamdem formam ſequantur iſta verba, unicum exemplum proponere ſufficiet in verbo שום *poſuit*.

Kal.

שם	Præt.	*Poſuit*.
שם	Ben.	
שום	Paoul.	
ישום	Fut.	
שום	Imp.	
שום	Inf.	

Defectiva Ain in hac conjugatione ut plurimum ſecundam amittunt in Præterito & Benoni. Imo & eam amittunt in aliis temporibus, ac modis, ſed rarius.

Niphal.

נשום	Præt.	*Poſitus eſt*.
נשום	Ben.	
ישום	Fut.	
השום	Imp.	
השום	Inf.	

In hac conjugatione defectiva *Ain* ſervant ſecundam ſuam litteram, quam tamen deperdunt interdum.

Hujus conjugationis præteritum aliam habet flexionem ab ea, quam habent verba perfecta. Inſerit enim ו ante crementa, ſeu ante litteras formativas perſonarum, prout ſequenti paradigmate continetur.

Præteritum.

Fœm.	Maſc.		
נשומה	נשום	3	*Poſitus eſt.*
	נשומות	2	Sing.
	נשומותי	1	
	נשומו	3	
נשומותן	נשומותם	2	Plur.
	נשומונו.	1	

Hiphil.

השים	Præt.	*Ponere fecit.*
משים	Ben.	
מושים	Paoul.	
ישים	Fut.	
השים	Imp.	
השים	Inf.	

Secundam radicis litteram ubique deperdit hæc conjugatio. Deperdit interdum & ipſam charaſteriſticam ה. דיגו Jer. 16. 16. *piſcamini*, pro הדיגו, a radice דוג *piſcari*. בינו Pſal. 94. 8. *intelligite*, pro הבינו, a ra-

הבינו, a radice בון *intelligere*. שים Gen. 24. 2. *pone*, pro השים.

Præteriti duplex eſt forma ſeu flexio. Prima eadem ac perfectorum. השים, השימת, השימתי. Secunda vero eadem ac forma præcedens. השים, השימות, השימותי &c. Legitur והשבותי Amos. 1. 8. & *convertam*. והשבות Pſal. 85. 4. *avertiſti*. והשבותם 2. Par. 6. 25. *& reduces eos*.

Hophal.

הושם	Præt. *Factus eſt ponere*.
הושם	Ben.
יושם	Fut.
הושם	Inf.

Hæc conjugatio amittit ubique litteram ſecundam ſuæ radicis, & poſt ſuam figurativam aſſumit ו. הושם pro השם. Reperiuntur tamen quædam defectiva Ain, in Hophal abſque illo ו. הסג *amotus eſt*, a radice סוג Iſa. 59. 14. המך Job. 24. 24. *attenuatus eſt*, a radice מוך.

Dum agetur de Chaldaiſmis ſacri textus, oſtendetur nonnulla verba ע ו ſuum ו nonnunquam mutare in א. וקאם Oſe. 10. 14. pro וקום *& conſurget*.

I I.

De Conjugatione Poel *Defectivis* ו ע *peculiari*.

Habent defectiva ו ע conjugationem ſibi peculiarem, a Grammaticis dictam *Poel*. Formatur ex *Kal* ultimam duplicando, ut קומם, a קום *ſurgere*. Defectiva non eſt, nec ullam in modis & temporibus litteram amittit. Conjugantur illius verba ſecundum flexionem perfectorum. קוממתי, קוממה, קומם.

In hac conjugatione verba ſignificationem habent activam & paſſivam: unde pro varia loci exigentia modo actiue, modo paſſive reddi poſſunt. שומם *poſuit*, vel *poſitus eſt*.

Participium hujus conjugationis habet מ pro characteriſtica, ſicut participia Hiphil, & Hithpael. Ex רום *altum eſſe*, fit רומם *exaltare*: unde מרומם Pſal. 9, 14. *exaltans*: & Neh. 9. 5. *exaltatus*.

Ab hac conjugatione verba ו ע ſuum Hithpael mutuantur. De קומם fit התקומם: unde מתקוממים Pſal. 17. 7. *inſurgentes*.

I I I.

De Verbo בוא.

Cum verbum בוא *venire* frequenter occurrat, operæ pretium viſum eſt

illud in gratiam incipientium hic conjugare.

Kal.

Præteritum.

Fœm.	Maſc.		
באה	בא	3	Sing.
	באת	2	
	באתי	1	
	באו	3	Plur.
באתן	באתם	2	
	באנו	1	

Benoni.

באה	בא
באות	באים

Futurum.

תבוא	יבוא	3	Sing.
תבואי	תבוא	2	
	אבוא	1	
תבואנה	יבואו	3	Plur.
תבואנה	תבואו	2	
	נבוא	1	

Imperativus.

בואי	בוא
בואנה	בואו

Infinitivus.

בוא

Hiphil.

הביא	Præt.	*Adduxit.*
מביא	Ben.	
מובא	Paoul.	
יביא	Fut.	
הביא	Imp.	
הביא	Inf.	

Præteritum הביא duplicem habet formam, ſeu flexionem. Primam perfectis ſimilem. הביא, הביאת, הביאתי. Secundam ſimilem conjugationi Niphal ע ו. הביא הביאות, הביאותי.

Reperitur Jer. 19. 15. & alibi pluries מבי pro מביא *adducens*. Mich. 1. 15. אבי pro אביא *adducam*. Sicut Pſal. 141. 5. יני pro יניא *frangat*, a נוא *frangere*.

Reperitur etiam יבא pro יביא Gen. 2. 19. & alibi, quia littera י characteriſtica ſecunda conjugationis Hiphil, ſæpè abeſt a futuro, ut obſervatum eſt cap. 7. n. 2.

Hophal.

הובא	Præt.	*Adductus eſt.*
הובא	Ben.	
יובא	Fut.	
הובא	Inf.	

I V.

De Duplicantibus Ain.

DUPLICANTIA ע ſæpè perfecta ſunt. Sæpius tamen ſecundam abjiciunt. ישׁלו Habac. 2. 8. *ſpoliabunt*, a radice שׁלל. איתם Pſal. 19. 14. *perfectus ero*, a radice תמם. יועם Thren. 4. 1. *obſcurabitur*, a radice עמם. Tuncque cum defectivis ע ו conveniunt fere in omnibus.

Kal.

גל & גלל	Præt.	*Volvit.*
גל & גולל	Ben.	
גלול	Paoul.	
יגול	Fut.	
גול	Imp.	
גול	Inf.	

Præteritum aſſumit ו ante crementa; id eſt, ante formativas perſonarum. גל גלות, גלותי. Interdum tamen non aſſumit. ונחלת Ezech. 22. 16. ab חלל *prophanaberis*.

Infinitivus nonnunquam terminatur in ות. גלות *volvere*. שמות *a radice* שמם *devaſtare*. חנות a radice חנן *miſereri*, &c.

Niphal.

נגל	Præt.	*Volutus eſt.*
נגל	Ben.	

יגל Fut.
הגל Imp.
הגל Inf.

Hiphil.

הגל Præt. *Volvere fecit.*
מגל Ben.
מגול Paoul.
יגל Fut.
הגל Imp.
הגל Inf.

Conjugatio Hiphil caret י ſecunda ſua characteriſtica, unde ex hoc Capite ab Hophal non diſcrepat.

Hophal.

הוגל Præt. *Volvi factus eſt.*
הוגל Ben.
יוגל Fut.
הוגל Inf.

Conjugatio Hophal aſſumit ו in duplicantibus *Ain*, ut fit in defectivis ו *y*, poſt conjugationis figurativam ה: ſed illud interdum abjicit. המכו Job 24. 24. *depauperati ſunt*, a radice מכך. יכת pro יוכת Iſa. 24. 12. *contundetur*, a verbo כתת. יחן pro יוחן Iſa. 26. 10. *gratia donabitur*, a verbo חנן *miſereri*.

Non eſt ſilentio prætereundum *dupli-*

eantibus Ain inſtar defectivorum ו ע convenire conjugationem, quam Grammatici *Poel* nominant. Sic ex גלל fit גולל *volvit & volutus eſt*. התגולל *volvit ſeipſum*. מגוללה Iſa. 9. 5 *volutata*. להתגולל Gen. 43. 7. *ad volvendum ſe*.

CAPUT DUODECIMUM.

De Defectivis Lamed.

DEFECTIVA *Lamed* in quatuor claſſes vulgo diſtribuuntur.

Prima eorum eſt, quæ terminantur in ן, ut טמן *abſcondere*, כון *præparare*, שכן *habitare*; & vocatur ן ל *Lamed noun*.

Secunda eſt eorum, quæ terminantur in ת, ut כרת *pangere*, חרת *inſculpere*, מות *mori*; & vocantur ת ל *Lamed thau*.

Tertia eorum eſt, quæ terminantur in א, ut מצא *invenire*, מלא *implere*, רפא *ſanare*; & vocantur א ל *Lamed aleph*.

Quarta denique eorum, quæ deſinunt in ה, ut קנה *poſſidere*, *emere*, עלה *aſcendere*, גלה *revelare*; & vocantur ה ל *Lamed he*.

Hæc ſola quarta claſſis merito imperfecta dicitur. Circa alias ſufficiet paucas obſervationes ſubjicere.

I.

De Defectivis נ ל.

HÆc verba in omnibus conjugationibus perfecta ſunt. Id unum obſervandum, nempe ea ante crementa נו & נה amittere interdum ſuum נ, ne duo נ ſe ſequantur. Sic dicitur תאמנה Iſa. 60. 4. pro תאמננה *nutrientur*, ab אמן *nutrire*. תעגנה Ruth 1. 13. pro תעגננה *retardabimini*. כשענו 2. Par. 14. 11. pro כשעננו *innixi ſumus*. Exempla tamen ejuſcemodi rara ſunt.

In Bibliis punctatis iſta eliſio notatur per punctum *Dagheſſ* impreſſum in medio litteræ נ. Quod quidem punctum indicat duplicandam eſſe litteram eo fere modo, quo apud Latinos lineola ſupra litteram poſita, illam interdum duplicandam eſſe ſignificat, ut *añus*, pro *annus*; *ſuma*, pro *ſumma*. Qui vero legunt Biblia non punctata, iſtam litteræ נ abſentiam, & eliſionem loci exigentia facile deprehendunt; præſertim cum hujus obſervationis memores ſunt.

I I.

De Defectivis לה.

HÆc verba præcedentibus ſimilia ſunt, perfectaque in omnibus, niſi

quod ſuum ת interdum deperdunt ante-crementa תן , תם , תי , ת , ob rationem modo aſſignatam. מת Ezech. 28. 8. pro מתת *mortuus es*. מתי Gen. 19. 19. pro מתתי *mortuus ſum*. המתי Oſe. 9. 16. pro המתתי *interfeci*. המתם & המתן Num. 16. 41. & Exod. 1. 16. pro המתתם & המתתן *interfeciſtis*. כרתי Exod. 34. 27. pro כרתתי *pepigi*. משרת 1. Reg. 1. 15. pro משרתת *miniſtrans*. ונכרת Abd. 10. pro ונכרתת *& exſcinderis*. השבתי ſæpiſſime pro השבתתי *ceſſare feci*. חתו ſæpius pro חתתו *territi ſunt*. כצמתי Job. 23. 27. pro כצמתתי *exciſus ſum*. נבעתי Dan. 8. 17. pro נבעתתי *territus ſui*.

Iſta litteræ ת eliſio in Bibliis punctatis puncto *Dagheſſ* in ventre litteræ impreſſo dignoſcitur: in aliis vero loci contextu, & adjunctis.

III

De Defectivis לא.

Induunt ſæpiſſime verba hæc formam verborum לה , ſuumque א mutant in ה. Inde eſt, quod tam ſæpe ſuum א finale deperdunt.

Indicem ſatis longum exemplorum, in quibus iſta eliſio, mutatiove contingit, atteximus, non inutilem futurum Tyronibus, cum explicationi ſerio ſe accingent. מצתי Num. 11. 11. & 2. Sam. 3. 8.

pro מצאתי *inveni*. המציתך 2. Sam. 3. 8. *invenire feci te*. ימלה Job 8. 21. pro ימלא *impleat*. מלתי Job 32. 18. pro מלאתי *plenus ſum*. מלו Ezech. 28. 16. pro מלאו *pleni ſunt*. יצתי Job 1. 21. pro יצאתי *egreſſus ſum*. היוצת Deut. 28. 57. pro היוצאת *exiens*. וצמת Ruth 2. 9. pro וצמאת & *ſities*. צמתי Jud. 4. 19. pro צמאתי *ſitio*. להחבה 1. Reg. 22. 25. pro להחבא *ad abſcondendum*. ונחבתם Joſ. 2. 16. pro ונחבאתם & *abſcondemini*. נחבה Jer. 49. 10. pro נחבא *abſconſus*. וקיו Jerem. 25. 27. pro וקיאו & *evomite*. חטו Gen. 20. 6. pro חטוא *peccare*. אחטנה Gen. 31. 39. pro אחטאנה *expiabam illud*. נבית Jer. 26. 9. pro נביאת *prophetaſti*. והתנבית 1. Sam. 10. 6. & *prophetabis*. רפה Pſal. 60. 4. pro רפא *ſana*. וירפו 2. Reg. 2. 22. pro וירפאו & *curati ſunt*. נרפתה Jer. 51. 9. *ſanata*. יכו pro יכיא Pſal. 141. 5. a נוא *frangat*. מקנה Ezech. 8. 3. pro מקניא *zelare faciens*, *ad zelotypiam provocans*. הפלה Pſal. 4. 4. pro הפלא *mirificavit*. ונטמתם Levit. 11. 43. pro ונטמאתם & *polluemini*. כלו 1. Sam. 6. 10. pro כלאו *incluſerunt*. כלתני 1. Sam. 25. 33. pro כלאתני *impedivisti me*. ונשו Ezech. 39. 26. pro ונשאו & *ferent*. צביה Iſa. 29. 7. pro צבאיה *militantes contra eam*.

Infinitivus Kal verborum לא aſſumit ſæpe ת in fine. מצאת pro מצא *invenire*. In Niphal vero, & Hophal aſſumit ות. המצאות, נמצאות *inveniri*. בנבאותו Zach. 13. 4. *in prophetando eum*.

I V.

De Defectivis ל ה.

OMNIA verba deſinentia in ה defectiva ſunt, exceptis גבה *excelluit*, & תמה *admiratus eſt*. Legitur enim הגבהתי Ezech. 17. 24. *extuli*, *ſublimavi*, & תמרו Pſal. 48. 6. Iſa. 29. 9. Habac. 1. 5. *admirati ſunt*, *admiramini*, *obſtupeſcite*.

Addunt Grammatici & iſta duo כמה *deſideravit*, & נגה *ſplenduit*. Verum כמה non reperitur niſi ſemel Pſal. 63. 2. נגה vero reperitur quidem ſexies, ſed ſemper in tertia perſona futuri *Kal*, aut *Hiphil*, quibus in locis, regulis illæſis, ſuum ה conſervat.

Dictum eſt §. præcedenti verba לא ſæpiſſime induere formam verborum לה, eaque de cauſa ſuum א deperdere. Dicendum viciſſim verba לה mutare etiam ſuum ה in א. שנא 2. Reg. 25. 29. pro שנה *mutavit*. ישנא Thren. 4. 1. & Eccl. 8. 1. pro ישנה *mutabitur*. ויחלא 2. Par. 16. 12. pro ויחלה *& ægrotavit*; unde תחלאים *morbi*. ויחפאו 2. Reg. 17. 9. pro ויחפו, ab חפה *& occultarunt*. בזאו Iſa. 18. 2. pro בזו *diripuerunt*, a radice בזה, eo loci pro בזז *diripere*. נצא תצא, Jerem. 48. 9. *volando avolabit*, a verbo נצה *avolare*. יקראנו Gen. 42. 4. pro יקרנו *obveniet ei*, a verbo

קרה *obvenire*. קראני Job 4. 14. pro קרני, vel potius קרה לי *obvenit mihi*. וקראת Deut. 31. 29. pro וקרת *&* *obveniet*. תלאום 2. Sam. 21. 12. pro תלום, a תלה *ſuſpenderunt eos*. תלואים Oſe. 11. 7. pro תלויים *ſuſpenſi*. ויראו המוראים 2. Sam. 11. 24. pro וירו המורים ab ירה *jaculati*, *&* *jaculati ſunt jaculantes*. לירוא 2. Par. 26. 15. pro לירוה *ad jaculandum*. Hinc משאות Prov. 22. 26. *debita*, & משאת Deut. 24. 10. *mutuum*, a נשה *mutuare*. Quidam a נכה *percutere*, derivant נכאו Job 38. 8. *percuſſi ſunt*, & נכאים Iſa. 16. 7. *percuſſi*. Alii a כאה *atterere*.

Kal.

Præteritum.

Fœm.	Maſc.		
קנתה & קנית	קנה	3	*Poſſedit*.
	קנית	2	Sing.
	קניתי	1	
	קניו & קנו		
קניתן	קניתם		
	קנינו		

Benoni.

Fœm.	Maſc.
קונה & קניה	קונה & קני
קונות	קונים

Paoul.

קנויה	קנוי
קנויות	קנויים

Futurum.

תקנה & תקניה	יקנה & יקניה	3	Sing.
תקני	תקנה	2	
	אקנה	1	
תקנינה	יקנו	3	Plur.
תקנינה	תקנו	2	
	נקנה	1	

Imperativus.

קני	קנה
קנינה	קנו

Infinitivus.

קנה קנוה קנו קנות
בקנות
כקנות
לקנות
מקנות

Tertia fœminina ſingularis præteriti formatur a tertia maſculina, mutando ה in תה. Abeſt interdum illud ה. עשת pro עשתה *fecit*. Levit. 25. 21. Terminatur hæc eadem perſona nonnunquam in יה. חסיה

pro חסתה *ſperavit*. Pſal. 57. 2. ut & fœmininum participii Benoni. בוכיה Thren. 1. 16. *plorans*, עטיה Cant. 1. 7. *divertens*, *declinans*, *operiens ſe*.

In aliis omnibus præteriti perſonis ה radicale mutatur in י, Verum non ſemper exprimitur illud י. בנתי 1. Reg. 8. 44. pro בניתי *ædificavi*. Iſta ſuppreſſio contingit potiſſimum in tertia plurali, קנו ſæpius quam קניו.

Benoni ut plurimum ſequitur formam perfectorum. קונה ut מוסר. Interdum tamen ſuum ה mutat in י. פורי *fructum ferens*, pro פורה. Hinc patet non male Vulgatam vertiſſe hunc locum Pſalmi 149. 2. בעשיו *in eo qui fecit eum*: quamvis Tremellius, Bochartus, & alii eumdem locum vertant *in factoribus ſuis*, nec ii male, ut videre eſt apud eumdem Bochartum, l. 2. de animalibus Scripturæ, cap. 34. col. 347.

Paoul ſequitur formam perfectorum, niſi quod ה mutat in י. קנוי pro קנוה. Ab iſto participio formantur nonnulla verbalia in י, ut פדוי *redemptio*, כסוי *operimentum*. Abeſt interdum ipſum י. העשו Job 41. 24. *factus*. צפו Job 15. 22. *exploratus*. Hinc עשות 1. Sam. 25. 18. pro עשויות *factæ*, ablato י.

Futurum ſæpe ſuo ה radicali privatur, præſertim cum ei præfigitur ו converſi-

vum. ויקן *& emit*, pro ויקנה. תלא pro תלאה *ægre feres*. Job 4. 5. a radice לאה. אפן *reſpiciam*. Deut. 9. 15. a radice פנה, pro אִפְנֶה.

Sæpe etiam aſſumit י ante ה, aut crementa. יחסיון a radice חסה *ſperabunt*. Pſal. 36. 8. תבעיון Iſa. 21. 12. a בעה *quæretis*. אהמיה Pſal. 77. 4. a radice הסה *tumultuabor*. יכליון Iſa. 31. 3. *deficient*, a כלה *deficere*. יבביון Iſa. 40. 18. *fiebunt*, a בכה *fiere*. תרמיון Iſa. 40. 18: *aſſimilabitis*, a דמה *ſimilem eſſe*, *aſſimilare*. ותעניה Gen. 16. 6. *& afflixit eam*, ab ענה *affligere*. יאתיו Pſal. 68. 32. *venient*, ab אתה *venire*.

Imperativus futuro ſimilis eſt, & nonnunquam ſuum ה deperdit. פן Prov. 25. 8. pro פנה *reſpice*. Nonnunquam etiam aſſumit י ante crementa. בעיו Iſa. 21. 12. *quærite*, a בעה. דליו Prov. 26. 7. pro דלו *elevate*, a radice דלה.

Infinitivus perfectorum formam imitatur. קנה & קנוה. ut מסר & מסור. Interdum ה mutatur in ת. קנוה, קנות. Imo nec raro aufertur. ראו Gen. 26. 28. *videre*. געו 1. Sam. 6. 12. *mugire*. הרו והגו Iſa. 59. 13. *concipere*, *& meditari*. צפו Job 15. 22. *ſpeculari*. שתו Prov. 31. 4. *bibere*. או ibid. *deſiderare*, ab אוה.

Gerundia ב כ ל ם formam ות ſibi adjungunt.

Niphal.

נקנה	Præt.	*Poſſeſſus eſt.*
נקנה	Ben.	
יקנה	Fut.	
הקנה	Imp.	
הקנה, הקנוה, הקנות	Inf.	

Hæc conjugatio imitatur formam, ac flexionem conjugationis Kal.

נעות 1. Sam. 20. 30. a verbo עוה *perverſe agere*. Benoni fœmininum conjugationis Niphal. Sicut ex נקנה fit נקנת, ita ex נעוה fit נעות *perverſa*.

Hiphil.

הקנה	Præt.	*Poſſidere fecit.*
מקנה	Ben.	
מקנה	Paoul.	
יקנה	Fut.	
הקנה	Imp.	
הקנה	Inf.	

Littera י ſecunda conjugationis Hiphil characteriſtica abeſt a verbis לה in hac conjugatione.

Hophal.

הקנה	Præt.	*Factus eſt poſſidere.*
הקנה	Ben.	
יקנה	Fut.	
הקנה & הקנות	Inf.	

Hithpael.

Hithpael.

Hithpael, additis characteribus הת & מת, ſimilis eſt Kal.

V.

De Verbis היה, חיה, השתחוה:

SÆPE occurrunt hæc verba, & in nonnullis diſcrepant ab aliis terminatis in ה, quæ hic annotare, nec moleſtum, nec ſuperfluum videbitur incipientibus.

היה *Eſſe*.

Kal.

Præteritum.

Fœm.	Maſc.		
היתה	היה	3	*Eſt*.
	היית	2	Sing.
	הייתי	1	
	היו	3	
הייתן	הייתם	2	Plur.
	היינו	1	

Benoni.

הויה	הויה
הויות	הויים

Futurum.

תהיה	יהיה	3	Sing.
תהיי	תהיה	2	
	אהיה	1	
תהיינה	יהיו	3	Plur.
תהיינה	תהיו	2	
	נהיה	1	

Imperativus.

היי	היה
היינה	היו

Infinitivus.

היה , היו , היות

Sæpe abeſt ה radicale a futuro. יהי *erit*. תהי *eris*. אהי *ero*. נהי *erimus*.

Niphal.

Præteritum.

נהיה *Fit*.

Benoni.

נהיה *Factus*.

Cætera deſunt.

חיה *vixit*.

Eodem modo conjugatur verbum חיה *vivere*, ac היה *eſſe*, eaſdemque patitur irregularitates. Habet inſuper conjugationem Hiphil. החיה *vivificavit*.

Hiphil.

החיה	Præt.
מחיה	Ben.
מחיה	Paoul.
יחיה	Fut.
החיה	Imp.
החיות	Inf.

Interdum ſupprimitur ו in Infinitivo. להחית pro להחיות Gen. *6. 19. ad vivificandum*.

Reliqua hujus verbi non ſunt in uſu.

השתחוה *Adorare*.

Nihil difficultatis eſt circa illud verbum. Frequenter occurrit, & ob litterarum multiplicitatem agnitu facile eſt. A radice שחה *curvare*, fit in conjugatione Hithpael השתחוה per tranſpoſitionem litteræ ת, hujus conjugationis characteriſticæ, per regulam traditam ſupra cap. 8. Sequitur formam Hithpael verborum לה, niſi quod ante ה finale aſſumit ו.

השתוחה pro השתחה. Interdum ſuum ה finale deperdit more verborum לה.

CAPUT DECIMUM-TERTIUM.

De Verbis dupliciter defectivis, & quatuor aut quinque litterarum.

VERBA dupliciter defectiva ſunt ea, quæ in conjugando duas ſuæ radicis litteras, primam ſcilicet & tertiam, deperdunt. Vocantur a Grammaticis *compoſita*, non quod pluribus vocibus conſtent, ut compoſita Latinorum & Græcorum, ſed quod dupliciter defectiva ſint, ac veluti ex duplici defectivorum ſpecie compoſita.

I.

Quot ſint Verborum dupliciter defectivorum ſpecies?

GRAMMATICI quidam pluſquam viginti horum verborum ſpecies enumerant. Aliis videtur ſaltem quinque debere numerari.

I. Eorum quæ ab א incipiunt, & finiunt per ה. Vocantur *Phe aleph, Lamed he*. ל ה, פ א.

II. Eorum quæ ab י incipiunt, & finiunt per א. Vocantur *Phe iod*, *Lamed aleph*. פ י, ל א.

III. Eorum quæ ab י incipiunt, & finiunt per ה. Vocantur *Phe iod*, *Lamed he* פ י, ל ה.

IV. Eorum quæ a נ incipiunt, & finiunt per א. Vocantur *Phe noun*, *Lamed aleph*. פ נ, ל א.

V. Eorum quæ a נ incipiunt, & finiunt per ה. Vocantur *Phe noun*, *Lamed he*. פ נ, ל ה.

Verum cum ſupra viſum ſit verba פ א & ל א non eſſe defectivis annumeranda, ſequitur ex dupliciter defectivorum numero delenda eſſe verba פ א, ל ה; פ י, ל א & פ נ, ל א. Ea enim videntur potius dicenda ſimpliciter defectiva. Verba ſcilicet פ א ל ה ſunt defectiva ל ה. Verba פ י ל א ſunt defectiva פ י. Verba vero פנ ל א ſunt defectiva פ נ. Reſtat ergo ut duæ ſint dupliciter defectivorum ſpecies, nimirum פ י לה & פ נ לה, quas etiam in unam redigere eſſet ſatius. Utraque enim terminatur per ה; & ſupra viſum eſt nihil fere eſſe diſcriminis inter verba פ י & פ נ, eaque eſſe æqualiter defectiva.

De ſingulis tamen ſigillatim ſuoque ordine agemus, & ſatis fuſe, ut nulla ſuperſit explicantibus circa hæc verba difficultas. Primis Tyrocinii hebdomadi-

bus ſufficiet fortaſſe quæ ſequuntur curſim tantummodo delibare. At cum interpretationi ſedulo danda erit opera, non parum juvabit ea accurate didiciſſe.

I I.

De Defectivis פא לה.

SUNT numero ſeptem. אבה *velle*, אוה *deſiderare*, אלה *adjurare*, אנה *lugere*, אפה *coquere*, ארה *decerpere*, אתה *venire*.

Quantum ad primam, ſequuntur formam verborum פא, & perfecta ſunt, præterquam in futuro, ubi eorum nonnulla deperdunt interdum ſuum א.

Quantum ad ultimam, ſequuntur formam verborum לה.

Interpretantibus ergo non plus faceſſunt negotii, quam verba לה, niſi ubi privantur prima & ultima. Verum hi caſus admodum rari ſunt, ut eorum recenſione patebit, qua facta, nihil omnino erit, quod Tyrones moretur.

אבה *velle*, *acquieſcere*, ſemel tantum privatur ſuo א. Prov. 1. 10. *Fili*, *ſi te lactaverint peccatores*, אל תבא *ne velis*, *ne acquieſcas cum eis*. Dici poteſt תבא eo loci eſſe futurum verbi בוא, *ne venias*, *ne eas cum eis*. אוה *deſiderare*, nullibi privatur ſuo א, niſi in nomine verbali תוי. Job. 31. 35. quod Vulgata interpretatur *deſide-*

rium meum, alii *ſignum meum*, a radice התה. אלה *adjurare*, nullibi privatur ſuo א. אנה *lugere*, ſemel tantum reperitur, idque cum ſuo א. ואנו Iſa. 3. 26. *& mœrebunt*. אפה *coquere*, ſemel tantum legitur abſque א. ותפהו 2. Sam. 20. 9. *& coxit eum*. Legitur etiam Lev. 6. 14. nomen verbale תפיני ab eodem אפה, *coctura*. ארה *decerpere*, nullibi privatur ſuo א. אתה. *venire*, legitur abſque א. התיו Iſa. 21. 14. & Jerem. 12. 9. *adduxerunt*.

I I I.

De Defectivis פילא.

SUNT duo tantummodo, יצא *exivit*. ירא *timuit*.

Quantum ad primam, ſequuntur formam verborum פי. Quantum ad tertiam, formam verborum לא.

יצא bis tantum privatur ſuo א. יצתי Job. 1. 21. *egreſſus ſum*. היוצת Deut. 28. 57. *quæ egreditur*. ירא vero nunquam.

I V.

De Defectivis פנ לא.

SUNT etiam duo duntaxat hujuſce claſſis verba. נבא *prophetavit*. נשא *tulit*, *ſuſtulit*.

Quantum ad primam, ſequuntur for-

mam verborum פ נ. Quantum ad ſecundam, ſequuntur formam ל א.

נבא bis tantum privatur ſuo א. נבית Jer. 26. 29. *prophetaſti*. והתנבית 1. Sam. 10. 6. *& prophetabis*.

נשא aliquanto ſæpius, eo quod nullum fere ſit verbum, quod toties occurrat. ונשו Exod. 18. 22. Num. 4. 25. 11. 17. Ezech. 39. 26. *portabunt*. ותשינה Zach. 5. 9. Jer. 9. 17. Ruth. 1. 14. *& levaverunt illæ*. משתו Job. 41. 17. pro משאתו, nomen verbale שאת, *ab excellentia ejus*. כשוי Pſal. 32. 1. *condonatus*, *levatus*. ישי Pſal. 55. 16. *decipiet*, a נשא *decipere*. Alii deducunt a נשה *fœnerari*, *debitum exigere*, *exactorem agere*.

V.

De Defectivis פי לה.

OCTO ſunt. יאה *conveniens eſſe*. יגה *mœrore afficere*. ידה *jacere*. ינה *opprimere*. יעה *ejicere*. יפה *pulchrum eſſe*. רה *projicere*. ישה *eſt*.

Quantum ad primam, formam habent verborum פ׳. Quantum vero ad tertiam, verborum ל ה.

יאה *conveniens eſſe*, idem eſt cum נאה, de quo §. ſequenti.

יגה *mœrore afficere*, *affligere*. תגיון Job. 19. 2. *affligetis*. מוגים Iſa. 51. 23. *affligentes*. נוגי Sophon. 3. 18. *mœſti*. נוגות Thren. 1. 4.

mœſtæ. יגון Iſa. 35. 10. *mœror*. תוגת *idem*: Prov. 10. 1.

ידה *jacere*, in Hiphil *confiteri*, *celebrare*. הודינו Pſal. 75. 2. *celebramus*. מודים 1. Par. 29. 13. *celebrantes*. יהודוך Pſal. 45. 18. *celebrabunt te*. תודה Lev. 7. 13. *confeſſio*.

ינה *opprimere*. נינם Pſal. 74. 8. *opprimamus eos*. הונו Ezech. 22. 7. & 29. *vim faciunt*. מוניך Iſa. 49. 21. *oppreſſores tui*. יונו Ezech. 45. 8. *opprimunt*. תונו Lev. 19. 33. 25. 14. & 17. *opprimetis*. תוננו Deut. 23. 17. *opprimes eum*. להונותם Ezech. 46. 18. *opprimendo eos*.

יעה *ejicere*, ſemel tantum occurrit. Iſa. 28. 17. idque cum י & ה.

יפה *pulchrum eſſe*, nunquam privatur ſuo י.

ירה *projicere*. לירוא 2. Par. 10. 3. *ad jaculandum*. ויראו המוראים 2. Sam. 11. 24. *& jaculati ſunt jaculantes*. ונירם Num. 21. 30. *& jaculis confecimus eos*. הרני Job. 30. 19. *projecit me*, & alibi ſæpe. Sæpius adhuc occurrit in Hiphil, pro *docere*. הורתני Pſal. 119. 102. *docuiſti me*. הרני Job. 34. 32. *doce me*. תורם 1. Reg. 8. 36. *docebis eos*. להורתם Exod. 24. 12. *ad docendum eos*. מורה 1. Sam. 20. 37. *Doctor*. מוריך Iſa. 30. 20. *Doctores tui*.

ישה *eſt*, de quo ſpeciatim infra.

V I.

De Defectivis פ נ ל ה.

TREDECIM ſunt. נאה *conveniens eſſe*. נדה *ſeparare*. נוה *inhabitare*. נזה *ſpargere*. נהה *lamentari*. נחה *ducere*. נטה *inclinare*. נכה *percutere*. נלה *abſolvere*. נסה *tollere*. נצה *rixari*. נקה *purum eſſe*. נשה *oblivi-ſci*, *fœnerari*.

Quantum ad primam, congruunt cum verbis פ נ. Quantum ad tertiam, cum verbis ל ה.

נאה *conveniens eſſe*, nunquam privatur ſuo א, niſi in nomine verbali נוה *amænus*.

נדה *ſeparare*, conſervat ubique ſuum נ.

נוה *inhabitare*, ſimiliter, ut & נהה *lamentari*, & נחה *ducere*.

נזה *ſpargere*. יז Levit. 8. 11. & 30. *ſparget*. & Iſa. 63. 3. *aſpergetur*. והזית Hiphil. Exod. 29. 21. *aſperges*.

נטה *inclinare*. Sæpius occurrit abſque נ. יט Gen. 12. 8. *tetendit*. ויטו 1. Sam. 8. 3. *& declinaverunt*. הט Pſal. 17. 6. *inclina*. אט Job. 23. 11. *declinabo*. יטך Job. 36. 18. *avertat te*. מטי Mal. 3. 5. *inclinantes*. תט Prov. 4. 5. *declines*.

נכה *percutere*. Verbum tritiſſimum. Sæpe occurrit abſque נ. אך Exod. 9. 15. *per-*

cutiam. יך Exod. 2. 12. *percutiet*. יכו Gen. 14. 5. *percutient*. נך Joſ. 10. 4. *percutiemus*. הך Exod. 8. 12. *percute*. הכו 2. Sam. 13. 28. *percutite*. & Gen. 19. 11. *percuſſerunt*. מכה Exod. 2. 11. *percutiens*. & Iſa. 53. 4. *percuſſus*. יככה Pſal. 121. 6. *percutiet te*. הכו Iſa. 1. 5. *percutiemini*, &c.

כלה *perficere*, nuſquam abſque כ. נסה *tentare*, nunquam etiam abſque נ, niſi in nomine verbali מסה, מסת *tentatio*.

נצה *rixari*. הצו Hiphil. Num. 26. 9. *rixati ſunt*. בהצותו Pſal. 90. 2. *in rixando ipſum*. בהצותם Num. 26. 9. *in rixando ipſos*. תצינה Jer. 4. 7. *vaſtabuntur illæ*. Suſpicantur quidam תצינה poſſe deduci a נתץ *demoliri*, ita ut תצינה ſit pro תתצינה. מצה Prov. 13. 10. 17. 19. Iſa. 58. 4. &c. *jurgium*.

נקה *purum eſse*, nunquam abſque נ.

נשה *obliviſci*, *fœnerari*. תשי Deut. 32. 18. *obliviſceris*. תנשני Iſa. 44. 21. *oblivioni traderis a me*. השה Hiphil. Job. 39. 19. *obliviſci fecit*. ישה Job. 11. 6. *obliviſci faciet*. משה Deut. 15. 2. *mutuum dans*. ישה ibid. *mutuum dederit*. ישיא Pſal. 89. 23. *mutuum exiget*. ישי Pſal. 55. 16. *exiget debitum*. משא, משאת Nehem. 5. 7. Deut. 24. 10. *debitum*, *mutuum*. משאות Prov. 22. 26. *debita*.

His annotationibus concluditur leves admodum eſſe difficultates, quæ in diſ-

cernendis verbis dupliciter defectivis occurrunt. Hæc autem ideo præcipue annotavimus, ut inveſtigatio radicis illorum verborum facilior reddatur.

VII.

De Verbo ישה ſeu יש *eſt*.

CIRCA verbum iſtud hæc videntur obſervanda.

Primo Utriuſque eſt numeri, & æqualiter *eſt* & *ſunt* ſignificat.

Secundo. Imperſonale eſt. Tamen junctum pronomini ſecundæ & tertiæ perſonæ, iſtas perſonas deſignat. אם ישך Gen. 24. 42. *Si es tu?* אם ישכם ibid. v. 49. *Si eſtis vos?* הישכם Deut. 13. 4. *An eſtis vos?* ישנו Eſther 3. 8. *eſt ille*.

Tertio Notanda ſunt & iſta loca. פן יש בכם Deut. 28. 18. *Ne ſit in vobis*. ומה יש לי 2. Sam. 19. 29. *Et quid eſt mihi?* היש את בלבבך ישר 2. Reg. 10. 15. *An eſt cum corde tuo rectum? & dixit* יש *eſt*.

Quarto. Pro יש nonnunquam ſcribitur אש. האש Mich. 6. 10. *An eſt?* אם אש 2. Sam. 14. 19. *Si eſt?* Immo & איש, ſaltem ſi credendum Maſſorethis & Paraphraſtæ Chaldæo. איש רעים Prov. 18. 24. *ſunt amici*. Ex qua ultima forma prodiit Chaldaicum & Syriacum אית *eſt*, ש mutato in

ת , uti fit in vocabulis ex Hebræo in utramque linguam derivatis.

V I I I.

Verbum נתן Dedit.

Kal.

Præteritum.

Fœm.	Maſc.		
נתנה	נתן	3	Sing.
	נתת	2	
	נתתי	1	
	נתנו	3	Plur.
נתתן	נתתם	2	
	נתננו & נתנו	1	

Benoni.

נותנה	נותן
נותנות	נותנים

Paoul.

נתונה	נתון
נתונות	נתונים

Futurum.

תתן	יתן	3
תתני	תתן	2
	אתן	1

יתנו	תתננה
תתנו	תתננה
נתן	

Imperativus.

תן	תני
תנו	תננה & תנה

Infinitivus.

נתון , תנה , תתן , תת

Gerundia.

בתת
כתת
לתת
מתת

Reperitur 2. Sam. 22. 41. תתה *dediſti*, pro נתת.

Niphal.

Præteritum per omnia ſimile eſt præterito *Kal*.

Ben.	נתן
Fut.	ינתן , תנתן , אנתן
Imp.	הנתן
Inf.	הנתן & תנתון

Cætera deſunt.

I X.

De Verbis quatuor aut quinque litterarum.

NIHIL difficultatis habent hæc verba. Formam perfectorum ſequuntur. Quædam tantum notanda ſunt circa litteras quibus conſtant.

Nonnunquam conſtant litteris diverſis; ut כרסם *devaſtavit*, כרבל *operuit*, פרשן *expandit*, שמאל *ſiniſtram petit*, &c. Rariora ſunt verba ejuſcemodi.

Sæpius quatuor aut quinque litteris conſtant, quia unam aut alteram duplicant.

Sic primam duplicando, ex גלל *volvere*, fit גלגל *idem*. ex סלל *ſternere*, fit סלסל *idem*.

Duplicando tertiam, ex שאן *tranquillum eſſe*, fit שאנן *idem*. ex צמת *exſcindere*, fit צמתת *idem*. ex אמל *languere*, fit אמלל *idem*, &c.

Duplicando primam & ſecundam, ex חרה fit חרחר *incendere*. ex שעה fit שעשע *exultare*. ex יפה, יפיפית Pſal. 45. 3. *ſpecioſus factus es*.

Duplicando primam & tertiam, ex טול fit טלטל *aſportavit*. ex כול fit כלכל *ſuſtentavit*.

Denique duplicando ſecundam & tertiam, ex הפך fit הפכפך *convertit*. ex סחר fit סחרחר *circuivit*, *mercatus eſt*.

CAPUT DECIMUM-QUARTUM.

Verborum defectivorum regulæ verſibus comprehenſæ.

SUBNECTIMUS quaſi præcedentium *Anacephalæoſim*, verborum defectivorum regulas verſibus comprehenſas. Scimus fore quibus ſuperfluæ videbuntur, nec omnino immerito. Cum enim qui Hebraicis ſtudiis dant operam, vulgo provectæ ſint ætatis, judiciique jam maturi, regulas non ediſcunt memoriter, ut pueri; ſed eas recte intelligere ſatis habent. Verum nonnulli fortaſſe aliter ſentient, exiſtimabuntque regulas iſtas verſibus, quantumvis rudibus ac male tornatis contentas, Tyronibus quibuſvis profuturas.

De Verbis defectivis generatim.

DEfectiva duum generum ſunt verba: priora
Una deficiunt; at poſteriora duabus.

De Verbis ſimpliciter defectivis.

PRimorum tres ſunt ſpecies: queis littera prima

Eſt demta, hæc primam: queis demta ſecunda ſecundam:
Ternam conſtituunt, queis littera tertia demta eſt.
Eſt *Phe* prima, ſecunda *Ain*, & tertia *Lamed*.

De Defectivis Phe.

PRimæ prima perit, ſed non ſemper, nec ubique
In *Kal* Præteritum gemino cum participante
Integra ſunt: reliquis aufertur littera prima.
Diverſos patitur manes vox altera *Niphal*.
Deficiunt illi tantum duo, Præteritum & Ben.
In reliquis perfecta manet. Curtantur ubique
Hiphil atque *Hophal*: contra nullatenus *Hithpael*.
His hæc adde duo. Thau *Kal* capit Infinito:
Magnaque pars *Phe iod* in *Niphal*, *Hiphil* & *Hophal*
Radicale ſuum *Iod* in *Ouau* mutat ubique.

De Defectivis Ain.

ALtera defectivorum ſpecies duplicatur.
Namque ſubeſt illi *Ain ouau*, duplicanſque ſecundam.

De Defectivis Ain ouau.

Sit pro *Ain ouau* iſte canon: privabitur *ouau*
Kal crebro, *Niphal* raro, *Hiphil* ſemper & *Hophal*.
Eſt propria his verbis nova conjugatio: *Poel*
Dicitur hæc & fit cum tertia conduplicatur.

רום רומם התרומם

De *Roum* fac *Roumem*, de quo formes *Hitharumem*.

De Duplicantibus Ain.

Conſimiles fere ſunt ritus duplicantibus *Ain*
Niphal, *Hiphil*, *Hophal*, media minuuntur ubique
Kal eadem crebro curtatur, ſæpeque reſtat
Perfecta. Hoc tanquam proprium ſibi vindicat omne
Præteritum horum verborum: nempe ante figuram
Perſonæ cujuſvis, vocalem inſerit *Ovau*.

נגלותי נגלות נגל גלותי גלות גל

Ghil, ghilouth, ghilouthi; noughil, noughilouth, noughilouthi.
Hanc formam *Niphal* & *Hiphil*-*Ain ouau* imitantur.
Vox *Hiphil* caret י, nec ab *Hophal* ſecta videtur.
Eſt etiam his verbis formatio *Poel* ut *Ain ouau*.

הולל הלל נולל גלל

Ex Ghilal, Ghoulal: ex Helal prodit Heoulal.
Utraque præterea in *Hophal* poſt ה capit *ouau*.
Utraque flectendi variat formas: & in illis
Perfecta eſt conjug, quæ vulgo dicitur *Hithpael*.

De Defectivis Lamed he.

Tertia deficiens ſpecies, quæ dicta *Lamed he* eſt
Hoc habet abnormis. Fit tertia fœminea in *The*.

קנתה קנה

Qoune Qounouthe. Perſonis præteritorum
Queis eſt augmentum, radix ה vertitur in *Iod*
Hoc eodem ה cum Imper curtatur ſæpe Futurum

קנות קנה

Infnitorum formæ ſunt *Qoune Qounouth*que.

קנו קנוה

Kal addit geminas, וה, ו *Qounoue Qounou*.

קניה קנה קני קנת

Ben *Qoune* aut *Qouni*, fœm. *Qoune* aut *Qounie* habebit.
Propria Paoulo *Kal* forma eſt. Mutat ה in *Iod*.

קנוי קנוה

Pro *Qounoue Qounoui* dic. Hine verbalia in *Iod*.
Vox *Hiphil* caret י, ſic non diſcedit ab *Hophal*.

De Verbis dupliciter defectivis.

Bis defectivorum ſit ſpecies tibi duplex.
Prima *Phe iod Lamed he* eſt, & *Phe noun Lamed he* ſecunda.
Quas tamen in unam componere rectius eſſet.
Simplicium ad primam, per primam ambæ referuntur.
Simplicium ad ternam, per ternam ambas revocabis.

CAPUT DECIMUM-QUINTUM.

De Nominibus derivatis ſeu verbalibus.

Dictum eſt nominum Hebraicorum alia eſſe *primitiva*, alia *derivata*.

Primitiva ſunt ea quæ non derivantur aliunde, ſed ex quibus alia derivantur. Sunt communiter ipſamet radix Hebraica.

Derivata ſunt ea quæ a primaria illa voce ſeu radice deſcendunt. Vocantur verbalia, quia ut plurimum radices a quibus deſcendunt, ſunt verba. De his nominibus hic paucis agendum.

I.

Quotuplici modo formentur nomina verbalia.

QUADRUPLICI. 1. Additione. 2. Detractione. 3. Additione & Detractione. 4. Denique Duplicatione alicujus litteræ.

I I.

De Nominibus verbalibus formatis per alicujus litteræ additionem.

LITTERÆ quarum additione formantur pleraque nomina verbalia, ſunt ſeptem ſequentes, האמנתוי, quæ ſecundum punctationem Maſſorethicam, efficiunt vocabulum *Heemanthi*: unde dictæ ſunt a Grammaticis *Heemanthicæ*.

ה

NOMINIBUS perfectis, de quibus actum eſt cap. 2. num. 8. raro præpo-

nitur ה; ut השמעות Ezech. 24. 16. *auditio*, a radice שמע: ſed imperfectis, de quibus ibidem dictum eſt, ſæpius præfigitur. הצלה *liberatio*, a נצל *liberavit*. הכרה *agnitio*, a נכר *agnovit*. הוסד *fundamentum*, ab יסד *fundavit*.

In fine vero nominum aut paragogicum eſt, ut in לילה nox, חרסה *ſol*; aut nota eſt fœminini generis. צדקה *juſtitia*. חכמה *ſapientia*, &c.

א

RADICIBUS interdum præponitur א, & format nomen verbale. אזרח *indigena*, a זרח *oriri*. אכזב *mendax*; a כזב *mentiri*. אפרוח *pullus*, a פרח *flos*, *ſemen*. אזרוע *brachium*, a זרע *idem*. אשכל *botrus*, a שכל *orbare*, *abortire*. אזקים *catenæ*, a זקק. & זקים. אפריון *thalamus*, a פרה *fructum ferre*.

Contra linguæ Hebraicæ indolem eſt, ut affigatur in fine nominum. Nonnulla tamen reperiuntur in ſacro textu cum א affixo in fine loco ה. Verum id contingit quia imitantur formam Chaldaicam. De iis infra capite ſpeciali agetur.

מ

SÆPISSIME nominibus præponitur מ. מזמור *Pſalmus*, a verbo זמר *pſallere*.

מזבח *altare*, a verbo זבח *ſacrificare*. משפט *judicium*, a verbo שפט *judicare*.

Poſtponitur vero rarius. שלשום *nudius tertius*, a שלש *tres*. פדיום *redemtio*, a פדה *redimere*.

נ

A Fronte nominum raro reperitur נ. נרגן *murmurator*.

Sæpe in calce additur. קרבן *oblatio*, a קרב *offerre*. שלחן *menſa*, a שלח *mittere*. אלמן *viduus*, ab אלם *obmuteſcere*; præſertim inſerto ו. רעבון *fames*, a רעב *eſurire*. ישמון *ſolitudo*, ab ישם *deſolare*. שכרון *ebrietas*, a שכר *inebriare*. זכרון *memoria*, a זכר *recordari*. Et addito ה, אביונה *concupiſcentia*, ab אבה *velle*.

ו

NUNQUAM a fronte nominum reperitur ו. In calce non reperitur, niſi in חיתו *beſtia*. Inſeritur autem ſæpiſſime ſive poſt primam radicis litteram, uti fit in Benoni, תועבה *abominatio*, a תעב *abominari*. חותמת *ſigillum*, ab חתם *obſignare*: ſive poſt ſecundam, uti fit in Paoul. מזמור *Pſalmus*, a זמר *pſallere*, &c. ſive denique poſt omnes radicales cum alia littera, puta נ, ת, aut ם, ſyllabam novam efficiendo. חשבון *ſupputatio*, ab חשב cogi-

tavit. מלכות *regnum*, a מלך *regnavit*. פדיום *redemtio*, a פדה *redimere*.

ת

SÆPE nominibus verbalibus præponitur ת. תלמיד *diſcipulus*, a למד *diſcere*. תפארת *ornamentum*, a פאר *ornare*. תרדמה *ſopor*, a רדם, נרדם *ſopiri*.

Sæpe etiam poſtponitur, tuncque ſolet occupare locum ה. תפארת *ornamentum*, pro תפארה. תלבשת *indumentum*, a לבש *induere*, &c.

י

RARO præponitur nominibus appellativis. ילקט *pera*, a לקט *colligere*. יריב *litigator*, a ריב *litigare*. Sæpe propriis. יצחק *Iſaac*, a צחק *ridere*. יעקב *Jacob*, ab עקב *ſupplantare*.

Poſtponitur primo nominibus nationalibus. תימני *Auſtralis*. ארמי *Syrus*. נכרי *alienigena*. Secundo Numeralibus. שלישי *tertius*. רביעי *quartus*, &c. Tertio. Participiis verborum לה. פדוי *redemtus*, a פדה *redimere*. קנוי *poſſeſſus*, a קנה *poſſidere*.

I I I.

De nominibus verbalibus formatis per alicujus litteræ detractionem.

EX verbis defectivis fiunt nomina verbalia per detractionem litteræ, qua ea verba deficiunt.

Ex verbis פנ & פי per detractionem נ & י. A נשא *elevare*, fit שא *ſublimitas.* Ab יצא *exire*, fit צא *ſordes*. Ab ידע *ſcire*. fit דע *ſcientia*.

Ex verbis עו per detractionem ו, fit גר *peregrinus*, a גור *peregrinari*. צר hoſtis, a צור *obſidere*, &c.

Ex verbis duplicantibus ſecundam , per illius detractionem fit חץ *ſagitta*, ab חצץ *ſagittare*. עז *robur*, ab עזז *roborare*.

Ex verbis לה fit per detractionem ה, בן *filius*, a בנה *ædificare*. אב *Pater*, ab אבה *velle*. און *deſiderium*, ab אוה *deſiderare*.

I V.

De Nominibus verbalibus formatis tam per additionem, quam per detractionem alicujus litteræ.

NOMINA ex verbis deficientibus derivata non raro in locum litteræ radicalis quam deperdunt, aliam aut interdum plures aſſumunt ex ſequentibus האמנותי.

Derivata ex verbis פי & פנ ſæpe a capite loco radicalis quam deperdunt, aſſumunt מ aut ſolam, aut ſequente ו. מסע *profectio*, a נסע *proficiſci*. מטע *plantatio*, a נטע *plantare*. מצע *ſtratum*, ab יצע *ſternere*. מושב *ſedes*, ab ישב *habitare*. מועד *conventus*, ab יעד *condicere*.

Nonnunquam aſſumunt ת, ſequente ſimiliter ו. תודה *confeſſio*, ab ידה *confiteri*. תושב *incola*, ab ישב *habitare*.

A calce vero aut nullam litteram aſſumunt, ut modo viſum eſt; aut aſſumunt ה vel ת. שבת *habitatio*, ab ישב *habitare*. תנה *ſomnus*, ab ישן *dormire*. מולדת *nativitas*, ab ילד *genuit*. מורשה *hæreditas*, ab ירש *hæreditate acquirere*. תוכחה *increpatio*, ab יכח *increpare*. מגפה *plaga*, a נגף *vulnerare*, &c.

Derivata a verbis עו aſſumunt a fronte מ aut ת, in fine vero ה aut ת. Sæpe unam tantum, ſive in fronte, ſive in fine; ſæpe etiam unam aut plures a fronte, & ſimul unam aut plures in fine. מקום *locus*, a קום *ſtare*. מנוחה *requies*, a נוח *quieſcere*. בושת *confuſio*, a בוש *erubeſcere*. תלונה *querela*, a לון *murmurare*.

Derivata a verbis ſecundam duplicantibus eadem ratione formantur. מסב *accubitus*, a סבב *circuire*. מכס *ſupputatio*, a כסס *ſupputare*. מעוז *robur*, ab עזז *roborare*. מגלה *volumen*, a גלל *volvere*. תפלה *oratio*, a פלל *ſupplicare*, &c.

Derivata a verbis לה eodem quoque modo formantur. משקה *poculum*, a שקה *bibere*. תקוה *ſpes*, a קוה *exſpectare*. Sæpe etiam terminantur in ות aut ית. מרבית *incrementum*, a רבה *multiplicare*. שבית *captivitas*, a שבה *captivum ducere*. תבנית *exem-*

p'ar, a בנה *ædificare*. פדות *redemtio*, a פדה *redimere*. תחנות *caſtra*, ab חנה *caſtra metari*. Terminantur etiam in וי & יון. דוי *mœſtitia*, a דוה *mœſtum eſſe*, שקוי *potus*, a שקה *bibere*. עליון *excelſus*, ab עלה *aſcendere*. גאיון *ſuperbus*, a גאה *ſuperbire*.

Denique derivata a dupliciter defectivis non alia ratione formantur. Communiter enim מ ab initio, aut מו, aut etiam תו: in fine vero aut retinent ſuum ה, aut illud mutant in ת vel ות. מכה plaga, a נכה *vulnerare*. תורה *Lex*, & מורה *Doctor*, ab ירה *docere*. מצות *rixa*, a נצה *rixari*, &c.

V.

De Nominibus verbalibus formatis per ejuſdem litteræ repetitionem, aut tranſpoſitionem.

Ex בקק *evacuare*, fit בקבוק *lagena*. Ex אדם *rubeus*, fit ארמדם *ſubruſus*. Ex עקל *tortuoſus*, fit עקלקל *idem*. Ex קדד *vertex*, fit קדקד *idem*, &c.

Circa litterarum tranſpoſitionem, id unum obſervare ſufficiet, voces nonnullas reperiri, quæ tranſpoſitis litteris in eadem nihilominus ſignificatione perſeverant. כבש & כשב *agnus*. שמלה & שלמה *veſtis*. בהלה & בלהה *terror*. נאק & אנק *rudens*. חשל & חליש *laſſus*. יעף & עיף *feſſus*. סכל & כסל *ſtultus*, &c.

CAPUT DECIMUM-SEXTUM.

De Affixis Verborum.

Per *Affixa*, ut jam dictum eſt cap. 3. §. 2. intelliguntur pronomina poſſeſſiva.

Quæ ſint affixa nominum, & quomodo nominibus conjungantur, dictum eſt ibidem. Hic dicendum reſtat, quæ ſint affixa verborum, & qua ratione cum verbis in unam dictionem coaleſcant.

I.

Affixa Verborum ſeparata.

ני & י	Me
נו	Nos
ך & כה	Te maſc.
ך & כי	Te fœm.
כם	Vos maſc.
כן	Vos fœm.
ו, הו & נו	Illum.
ה & נה	Illam.
ם & מו	Illos.
ן	Illas.

Affixa ני *me*, נו *illum*, & נה *illam*, ſo-

lis verbis junguntur. Cætera tam verbis; quam nominibus.

I I.

Affixa Verbo conjuncta.

מסרי מסרני	Tradidit me.
מסרנו	Tradidit nos.
מסרך מסרכה	Tradidit te maſc.
מסרך מסרכי	Tradidit te fœm.
מסרכם	Tradidit vos maſc.
מסרכן	Tradidit vos fœm.
מסרו מסרהו מסרנו	Tradidit illum.
מסרה מסרנה	Tradidit illam.
מסרם מסרמו	Tradidit illos.
מסרן	Tradidit illas.

I I I.

Quibus Verbis jungantur affixa.

SOLIS fere activis junguntur affixa; & reddenda ſunt per accuſativum ut plurimum. מסרי *tradidit me*. מסרך *tradidit te*.

Reperiuntur tamen affixa nonnulla etiam verbis activis juncta, neceſſario reddenda per alium caſum, quam per accuſativum. בשלם 1. Reg. 19. 21. pro בשל להם *coxit eis*, non *eos*. אגדנו Job. 31. 37. pro אגד לו *nuntiabo ei*. ישלמך 1. Sam. 24. 20. pro ישלם לך *rependat tibi*. והשבני Gen. 37. 14. pro והשב לי *& renuntia mihi*, &c.

Reperiuntur etiam affixa cum Infinitivis paſſivis conjuncta. ביום הבראם Gen. 5. 2. *In die creari eos*. ביום הבראך Ezech. 28. 15: *In die creari te*. Fortaſſe quia iſti Infinitivi tenent iis in locis locum nominum ſubſtantivorum, quaſi diceretur, *in die creationis eorum*, *in die creationis tuæ*. בהמלו *In circumcidi eum*. Gen. 17. 25. בהנשאם Ezech. 1. 21. *In elevari ea*. בהנבאו Zach. 13. 3. *In prophetari eum*.

Reperiuntur denique affixa juncta verbis neutris, tuncque non per accuſativum reddenda ſunt, ſed per alios caſus congruos, ſubaudita, ſi ſenſus exigat, com-

moda aliqua particula. In Lectorum commodum exempla coacervare non pigebit. יגרך Pſal. 5. 5. non eſt reddendum *habitabit te*, ſed quaſi ſcriptum eſſet יגר עמך *habitabit tecum*. יצאוני Jerem. 10. 20. quaſi legeretur יצאו ממני *Egreſſi ſunt ex me*. חזקתני Jerem. 20. 7. quaſi חוקת ממני *Fortior es præ me*. יזעקוך Nehem. 9. 28. quaſi יזעקו אליך *clamabunt ad te*. היחברך Pſal. 94. 20. pro היחבר עמך *Num ſociabitur tecum?* אדדם Pſal. 42. 10. pro אדד עמם *Incedam cum eis*. קדשתיך Iſa. 65. 5. pro קדשתי ממך *Sanctior te ſum*. יששום Iſa. 35. 1. pro יששו עליהם *Lætabuntur de eis*. חנך Pſal. 53. 6. pro חנה עליך *caſtra metantis contra te*. יאמרוך Pſal. 139. 20. pro יאמרו בך *loquentur contra te*. דברו Gen. 37. 4. pro דבר עמו *loqui cum eo* יענוכה Jer. 7. 27. *Reſpondebunt tibi*. קמיך Exod. 15. 7. pro קמים עליך *Inſurgentes contra te*. היקרך Num. 21. 23. pro היקרה לך *An eveniet tibi?* ויסעם Jud. 16. 3. pro ויסע עמם *& profectus eſt cum illis*. תנשני Iſa. 44. 21. pro תנשה ממני *oblivioni traderis a me*, &c.

Circa affixa Infinitivis juncta notandum ea non raro referri poſſe vel ad perſonam agentem, vel ad patientem: ac proinde modo per nominativum, modo per accuſativum eſſe efferenda, juxta locorum exigentiam. ביום מסרו *In die tradere ipſum*: id eſt, *in die qua tradidit ipſe*,

vel *qua tradidit eum*. בברחו *cum fugeret ipſe*, vel *cum fugeret ipſum*. במצאכם *In inveniendo vos*, id eſt, *cum inveneritis*, vel *cum invenerit vos*.

Notandum pariter affixa ני & י Infinitivis addita, differre quoad ſenſum. בהרגני *In occidendo me*, id eſt, *cum occidor*. בהרגי *In occidere me*, id eſt, *quando ego occido*.

Notandum denique Hebræos ſæpe uti pronominibus ſeparatis etiam cum verbis activis. אותו pro מסרו *tradidit eum*.

I V.

Quæ mutatio contingat in Verbis propter affixa.

AFFIXA verbis conjuncta efficiunt interdum ut verba ultimam ſuam litteram, ſuave crementa immutent. Quandonam autem, & quomodo contingat ea immutatio, docebunt ſequentes obſervationes.

I. Tertia perſona ſingularis maſculina præteriti nullam mutationem patitur propter affixa, niſi in verbis לה, de quibus dicetur obſervatione decima tertia.

II. Secunda perſona ſingularis maſculina nullam patitur mutationem propter affixa. מסרת *tradidiſti*. מסרתני *tradidiſti me*. מסרתו *tradidiſti eum*, &c.

III. Prima perſona ſingularis maſculina communiter retinet ſuum י finale. מסרתי *tradidi*. מסרתיו *tradidi eum*. Interdum tamen illud deperdit, diciturque מסרתו pro מסרתיו. Exempl. משיתהו Exod. 2. 10. *extraxi eum*, pro משיתיהו, a verbo משה *extrahere*. Reperiuntur iſtæ Eclipſes & in Pentateucho Samaritano. Qui Bibliis punctatis utuntur, eas dignoſcunt hac nota. Littera quæ præcedit illud י, id eſt, ת, inferne puncto notatur, quod in Maſſoretharum methodo æquivalet vocali י. Rejectis autem punctis, non ita facile eſt omiſſionem iſtam diſcernere, primamque præteriti perſonam in hujuſcemodi locis a ſecunda, aut etiam a tertia fœminina diſtinguere. Videndum quam perſonam exigat loci conſtructio ac ſenſus: agendumque eodem modo ac ſi duplex eſſet primæ perſonæ terminatio. Prima & communior in תי, ſecunda vero & rarior in ת, locum habens cum affixis. Verum de iſta litteræ *Iod*, uti & aliarum quarumdam abſentia uberius alibi diſſeretur.

IV. Tertia fœminina ſingularis ſuum ה mutat in ת. מסרתו, non מסרהו *Illa tradidit illum*. אהבתהו 1. Sam. 18. 28. *amavit illum*, non אהבהו. בקשתם Oſe. 2. 7. non בקשהם *Quæſivit eos*. Iſta ergo perſona cum affixis conjuncta ſola loci exigentia a ſecunda diſtinguitur.

V. Se-

V. Secunda fœminina ſingularis duplicem, ut dictum eſt, habet formam, ſeu duplex crementum. מסרת & מסרתי *Tradidiſti, tu fœmina*. Affixis juncta utramque formam retinet, ac ſecundæ maſculinæ, primæque ſimilis eſt. ילדתני Jerem. 15. 10. *Peperiſti me*. ונתתיהו Ezech. 16. 19. *Et dediſti eum*. נשאתים Ezech. 16. 58. *Tu fœmina, portaſti ea*.

VI. Tertia pluralis communiter ſuum ו finale retinet ante affixa. מסרוהו *Tradiderunt eum*. Nonnunquam tamen illud deperdit, tuncque a tertia ſingulari ſola loci exigentia poteſt diſtingui. דקרהו Zach. 13. 3. pro דקרוהו *configent eum*. Iſta litteræ ו ſuppreſſio ante affixa reperitur in omnibus perſonis per ו terminatis. ולא חשבנהו Iſa. 53. 3. pro ולא חשבנוהו *Et non reputavimus eum*. Eadem eſt difficultas quæ modo circa ו animadverſa eſt, & de ea ſimiliter uberius infra differetur.

VII. Duæ ſecundæ perſonæ plurales מסרתם & מסרתן ante affixa mutant ם & ן in ו. מסרתוהו *Tradidiſtis eum*. non מסרתמו nec מסרתנו. Notandum inſuper illud ו interdum deficere, ſicque perſonam hanc ſola loci exigentia poſſe in hoc caſu a tertia, ſecunda & prima ſingulari diſcerni. צמתני Zach. 7. 5. pro צמתוני *Jejunaſtis mihi*, a verbo צום *jejunare*. העליתנו Num. 20. 5. pro העליתונו *Aſcendere fe-*

ciſtis nos, ab עלה *aſcendere*.

VIII. Circa Benoni nulla eſt difficultas. Obſervandum ſolummodo Benoni recipere affixa tam nominum, quam verborum. Cum affixis verborum vertendum eſt per participium. Cum affixis nominum, per nomen verbale. מוסרני *tradens me*. מוסרי *traditor meus*. שומרני *cuſtodiens me*. שמרי *cuſtos meus*.

IX. Paoul, utpote paſſivæ ſignificationis, affixa proprie non recipit. Cum ergo affixis jungitur, ita vertendum eſt, ac ſi eſſet nomen verbale. הרוגיו Iſa. 27. 7. *Occiſi ejus*, id eſt, *occiſi ab eo*. קרואיו Sophon. 1. 7. *Invitati ejus*, id eſt, *invitati ab eo*, *ſes conviez*. Pſal. 37. 22. *Quia* מברכיו *benedicti ejus*, id eſt, ab eo, *hæreditabunt terram*, ומקלליו, *& maledicti ejus*, id eſt, ab eo, *diſperibunt*.

X. Circa futurum nulla reſtat nova difficultas. Obſervandum tantummodo נ in futuro inſeri ante tria iſta affixa, ני *me*, ך *te*, הו *eum*. יכבדנני Pſal. 50. 23. *honorificabit me*. ימצאונני Prov. 1. 28. *invenient me*. אתקנך Jerem. 22. 24. *evellam te*, a verbo נתק. וארממנהו Exod. 15. 2. *Et exaltabo eum*. יברכנהו Pſal. 72. 15. *benedicet ei*. יסובבנהו Deut. 32. 10. *circumducet eum*, a סבב, &c. A Grammaticis vocatur נ iſtud *Epentheticum*, hoc eſt, *inſertum*.

XI. Futuri ſecunda & tertia pluralis

fœminina ante affixa mutant נה in ו. אל תראוני Cant. 1. 6. *ne conſideretis me*, pro אל תראנהני, a verbo ראה *videre*. Interdum deficit illud ו, ut jam dictum eſt. *Ancillæ meæ* תחשבני Job. 19. 15. pro תחשבוני *reputant me*. ומשבותיך תוכחך Jer. 2. 19. *Et averſiones tuæ corripiant te*, pro תכחוך.

XII. Eaſdem mutationes patiuntur perſonæ Imperativi terminatæ in ו & נה. Quæ terminatur in י, amittit ſuum י. היניקהו Exod. 2. 9. pro היניקיהו *lacta eum*.

XIII. Verba defectiva nullam aliam mutationem patiuntur propter affixa, quam perfecta, niſi quod verba לה ante affixa ubique ſuum ה radicale deperdunt. קנני *poſſedit me*, non קנהני. קנך *poſſedit te*. קנהו *poſſedit illum* קנם *poſſedit illos*. יקנכם *poſſidebit vos*, &c.

Idem dicendum de nominibas ex hiſce verbis deſcendentibus, & in ה terminatis. Suum quippe ה amittunt ante affixa. מקנם *poſſeſſio eorum*. נוך Job. 5. 24. *habitaculum tuum* a verbo נוה *habitare*.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

De Dictione ſeu de Particulis.

JAM dictum eſt cap. 2. Hebræorum Grammaticos ſub *dictione* comprehen-

dere *adverbia*, *præpoſitiones*, *conjunctiones*, & *interjectiones*. Iſtas autem dictiones tanto pluris intereſt ſigillatim recenſere, ac memoria tenere, quod radices plerarumque incipientibus minus obviæ ſint.

I.

Adverbia.

Loci.

אי , איה	Ubi.
איך ,איכה ,איפה ,איפוא	Ubinam?
אן , אנה	Quo? ubi?
מאן מאין	Undenam?
פה , פא	Hic, huc.
מפו , מפה	Hinc, illinc.
בזה	Hic.
מזה	Hinc.
איזה	Ubinam.
כה , הנה , הלום	Huc.
שם	Ibi.
שמה	Illuc.
משם	Inde.
בית , ביתה , מבית	Intus.
חוץ , חוצה , מחוץ	Foris.
מעל , מעלה , מלמעלה	Super, ſupra, ſuperne.
מטה , מלמטה	Infra, inferne.
ממעל	Deſuper.
מתחת	De ſub, inferne.
אחור	Retro.

פנים	Ante.
פנימה	Intus.

Temporis.

מתי , למתי	Quando.
עד מה , עד אן	Quouſque.
עד אנה , עד מתי	Quamdiu.
מחר , מחרה , מחרת	Cras.
היום	Hodie.
תמול , אתמול	Heri.
אמש	Nocte præterita.
שלשום	Nudius tertius.
יומם	Interdiu.
בקר , שחר	Mane.
ערב	Veſperi.
תמיד	Quotidie.
נצח , לנצח	In æternum.
עולם , לעולם	In æternum.
קדם , מקדם	Olim, pridem.
כבר	Jam pridem.
עד	Uſque.
עד אם , עד כי	Donec, uſquedum.
טרם	Antequam, nondum.
כי , כאשר	Quum, quando.
זה	Jam.
עתה	Jam, nunc, modo.
אז , אזי	Tunc.
בכן	Tunc.
כא	Nunc.
עד כן	Huc uſque, hactenus.
פנים , מלפנים	Ante, antea.

אחר , אחרי , אחרי כן	Poſtea.
עוד	Adhuc.
מהר , מהרה	Cito, velociter.
פתא , פתאם , פתאום	Subito, repente.
רגע	Momento.

Interrogationis.

ה	An, num, utrum?
אם	Si, an?
האם	An vero?
הלא , הכי	Nonne, an non, an quia?
למה , מדוע	Quare, quamobrem.
היך , איך , איכה , איככה	Quomodo.
כמה	Quot, quoties.

Affirmationis.

כן , אכן , בכן	Sic, ita vere, certe.
אך	Omnino, utique.
אמן , אמנם	Vere.
אולם , אולי	Certe profecto.
אבל	Vere.

Negationis, prohibitionis, dubitationis.

אין , לא , בל , בלי , בלתי	Non.
אין כל	Nihil.
אל	Ne.
פן	Ne forte.
אולי , לו	Fortaſſe.

Demonſtrationis.

הא , הן , הנה	En, ecce.
ראה	Ecce, vide.

Qualitatis.

Adverbia qualitatis plerumque ſunt nomina ſubſtantiva juncta præpoſitionibus ב כ ל ם, aut adjectiva ſive maſculina, ſive fœminina.

טוב	Bene.
רע	Male.
רשע	Impie.
ישר	Recte.
נכון	Firmiter, &c.
במשפט	Juſte, legitime.
באמת	Vere, in veritate.
שוא , בשוא	Vane.
חנם	Gratis, immerito.

Quantitatis, intentionis & remiſſionis.

רב , רבת , הרבה	Multum.
מאד	Valde.
יותר	Plus, magis.
מעט , מעט מעט	Parum, paulatim.
ועד	Modicum.
אט , לאט	Senſim, clam.
כמעט , כאין	Fere, tantum non.
אף כי	Quanto magis, vel Quanto minus juxta loci exigentiam.

Congregationis, ſeparationis, & excluſionis.

יחד , יחדו	Simul, pariter.
לבד	Seorſum.
מלבד , לבד מן	Præter.
רק , אך	Tantum, duntaxat.

Similitudinis.

כ , כה , ככה , כן	Sic, ita.
כאשר	Sicut.
כמו	Sicut.
כמו כן	Similiter.
בכה	Taliter, hoc modo.

Patronymica.

עברית	Hebraice.
יהודית	Judaice.
ארמית	Syriace.
יונית	Græce, &c.

Numeri.

ראשונה , לראשונה	Primo.
שנית	Secundo.
שלישית	Tertio, & ſic de cæteris adverbiis ordinalibus.

Quod ſpectat alia adverbia *ſemel*, *bis*, *ter*, &c. ea per circumlocutionem exprimuntur.

אחת פעם	Semel, una vice.
פעמים	Bis, duabus vicibus.
שלש פעמים	Ter.
עשרים פעמים	Vigeſies.
שלשים פעמים	Tricies, &c.

Reperitur nonnunquam vox מנים pro פעמים, a verbo מנה *numerare*. עשרת מנים Gen. 31. 7. *Decem vicibus:* necnon & שלש רגלים. רגלים Exod. 23. 14. *tribus vicibus*.

I I.

Præpoſitiones.

אל , אלי	Ad, juxta, erga.
אצל	Apud, prope, juxta.
אחר , אחרי	Poſt.
את , אות , עם , עמד	Cum.
ב	In.
בין	Inter.
בגלל , בעבור , בשל	Propter.
למען	Propter.
בעד , חלף , תחת	Pro.
בלא , בלי , מבלי בלתי	Abſque, ſine.
בלעדי , מבלעדי	Præter.
לבד , מלבד	Præter, ſine.
זולת , וולתי	Præter.
עבר	Cis, trans.
אל עבר	Contra.
מעבר	Trans.

Digitized by Google

על עבר	E regione.
עד , עדי	Uſque.
על , עלי	Super.
תחת	Sub.
הלאה	Ultra.
חוץ	Extra.
כ	Secundum, juxta.
ל	Ad.
לפי , כפי	Secundum, juxta.
לפני	Ante.
מפני	A.
עמת , לעמת . מלעמת	Juxta, coram, e regione.
נגד , נכח , לנכח	Ex adverſo, ante.
מול , ממול	Coram.
מ , מן , מני , למן , למני	A, de, ex.
מאת , מעם	A.
סביב	Circum.

III.

Conjunctiones.

Copulativæ.

ו	Et.
גם	Etiam.
אף	Quoque.

Disjunctivæ.

או	Vel, aut, ſive.
לא כן	Non ſic.

Conditionales.

אם	Si, ſiquidem, cum.
כי אם	Quod ſi.
אם לא	Si non, niſi.
לו , אלו	Si.
לולא , לולי , ולא	Niſi.

Adverſativæ.

אך , אבל , אולם	Verum, verumtamen.
כי	Quamvis, ſed.
כי אם	Sed.
גם כי	Etiam ſi.
ולא , ולו , ואם	Etſi.
אף כי	Quanto magis.
	Quanto minus.

Conjunctio hæc in comparatione affirmante ſolet ſignificare *quanto magis*; in negante, *quanto minus*.

Cauſales.

כי	Quia, nam.
אשר , ש	Quod.
יען	Eo quod, quandoquidem.
יען אשר , יען כי	Eo quod, propterea quod.
עקב , עקב אשר	Quia, eo quod.
בעבור , למען	Ut.
באשר	Ideo.
בשגם	Eo quod etiam.
לבלתי	Ut non,

Concluſivæ.

לכן ,על כן	Quare, quamobrem, quocirca, ergo, itaque, &c.

IV.

Interjectiones.

כא . אנא , אנח , כי , לו	Quæſo, obſecro.
הבה . הבו	Age, agite.
אי , אוי , הוי , הת , אהת	Væ.
אוי ,אויה הוי	Hei, heu, eheu.
אה , אחה חת	Ah.
הו הו	Heu, heu.
אללי	Hei.
הוי	O.
חלילה	Abſit.
האח האח	Euge, euge.
הוי	Heus.
אהלי , לו , לוא	Utinam.
מי יתן	Quis dabit?
אמן	Amen.

V.

De Affixis Dictionum.

ADVERBIIS quibuſdam ac omnibus præpoſitionibus junguntur affixa eodem modo, quo nominibus ac verbis junguntur. Id tantum intereſt diſcrimi-

nis, quod affixa verborum ut plurimum accuſativo reddenda ſint, nominum genitivo: affixa vero adverbiorum nominativo; præpoſitionum eo caſu, quem præpoſitio regit.

Affixa Adverbiorum.

אינני איני	Non ego.
אינך	Non tu.
איננו , אינו	Non ille.
איה	Ubi illa.
אפאיהם	Ubi illi.
כמוהן	Sicut illæ.
עודכן עודכם	Adhuc vos.
הננו	Ecce nos, &c.

Affixa Præpoſitionum.

ביני ובינך	Inter me & inter te;
בו , בה	In eo, in ea.
בעדך .	Pro te.
נגדם , נגדן	Coram eis.
אחריהם , אחריהן	Poſt eos, poſt eas.
לפניך , לפניכם	Ante te, ante vos.
תחתיך	Sub te, &c.

CAPUT DECIMUM-OCTAVUM.

De Litteris additis & redundantibus.

PER litteras additas & redundantes, eas intelligimus, quæ aut ſolius Euphoniæ cauſa, aut alia ratione nobis incognita, dictionibus quibuſdam additæ ſunt, nihilque omnino ſignificant. Quædam in principio dictionum reperiuntur, & dicuntur *Proſthetica*; quædam in medio, & dicuntur *Epenthetica*; quædam denique in fine, & dicuntur *Paragogica*.

I.

De Litteris Proſtheticis.

LITTERARUM Proſtheticarum pauciſſima ſunt exempla. נמבזה 1. Sam. 15. 9. pro נבזה vel מבזה *vile*, *contemtibile*; duabus formis in unam coalitis. שלהבת Ezech. 20. 47. & Cant. 8. 6. pro להבת *flamma*, אזקים Jerem. 40. 1. & 4. pro זקים *catenæ*. אזנים Deut. 23. 13. pro זנים *arma*. ארוש Iſa. 28. 28. pro דוש *triturans*.

Non deſunt qui exiſtimant tria poſteriora exempla regularia eſſe, reponendaque inter nomina, quæ litteram א habent pro formativa.

II.

De Litteris Epentheticis.

Quatuor litteræ אוין a Grammaticis Hebræis *Epentheticæ* dicuntur, & paulo ſæpius in medio dictionum quarumdam reperiuntur abſque ulla neceſſitate infertæ.

א

Dicitur a pleriſque א ſuperfluere in vocibus ſequentibus. קאם Oſe. 10. 14. *ſurgit*. דאג Nehem. 13. 16. *piſcis*. ראש Prov. 10. 4. & 30. 8. & 2. Sam. 12. 1. *pauper*. ראשים Prov. 13. 23. *pauperes* ראשך Prov. 6. 11. *paupertas tua*. וראמה Zach. 14. 10. *& exaltabitur*. ראמות Prov. 24. 7. *excelſæ*, &c. Verum his in locis א videtur ſimpliciter poſitum loco ו. קאם pro קום; & ſic de cæteris. Cauſa generalis hujus mutationis eſt quod litteræ י ו א ſint, ut jam dictum eſt, apud Hebræos facile permutabiles. Aſſignabitur & alia ratio magis ſpecialis, cum agetur infra de Chaldaiſmis textus Hebraici.

Dicitur etiam ſuperfluere in שאסיך Jer. 30. 16. *diripientes tui*. מאסתי Job. 7. 16. *liquefactus ſum* ימאס Job. 7. 5. *liquefacta eſt*. ימאסו Pſal. 58. 8. *liqueſcent*. De his vocibus iterum agetur, cûm ſermo erit

de Syriaſmis textus Hebraici.

Vere ſuperfluit in voce מלאכים 2. Sam. 11. 1. pro מלכים *Reges*.

ו

DICITUR quoque ו eſſe interdum Epentheticum, proponiturque a pleriſque exemplum ſequens. מדויהם 2. Sam. 10. 14. pro מדיהם *veſtes eorum*. Sed eo loci ו videtur eſſe juxta analogiam nominum verbalium ex verbis לה deſcendentium.

י

INSERITUR י in vocibus ſequentibus. לדריוש Eſdr. 10. 16. pro לדרוש *ad quærendum*. תיעשה Exod. 25. 31. pro תעשה *facies*. איתם Pſal. 19. 14. pro אתם *ero perfectus*; niſi dicatur cum Avenario vocabulum iſtud eſſe ab יתם ejuſdem ſignificationis cum תמם. אריוך Iſa. 16. 9. *irrigabo te, inebriabo te*, a רוה Hoc in vocabulo videtur eſſe mera litteræ tranſpoſitio. אריוך pro ארויך.

כ

INſeritur כ ante affixa quædam juncta perſonis futuri, ut mox obſervatum eſt cap. 16. §. 4. n. 10. agendo de affixis verborum.

Legitur

Legitur etiam *שבעָנָה* pro *שבעָה* *ſeptem*, Job. 42. 13. qua in voce נ vere eſt Epentheticum.

III.

De Litteris Paragogicis.

Litteræ paragogicæ apud Hebræos iis ſimiles ſunt, quæ apud Latinos vocibus quibuſdam adduntur Euphoniæ cauſa: *amarier*, *dicier*, &c. Quinque numerantur. אהוין.

א

Redundat in ההלכוא Joſ. 10. 24. pro ההלכו *qui venerunt*. ולא אבוא & *noluerunt* Iſa. 28. 12. pro ולא אבו, ab אבה *velle*. ואמאסאך Oſe. 4. 6. pro ואמאסך & *repellam te*, a verbo מאס *repellere*, *contemnere*.

His locis a nonnullis longe plura anneƈtuntur, in quibus ritu Chaldaico א poſitum eſt pro ה.

ה

Additur hæc littera primo nominibus quibuſdam maſculinis. נחלה *torrens*, pro נחל. חרסה *ſol*, pro חרס. לילה *nox*, pro ליל.

Secundo. Pronominibus quibuſdam, vide-

licet pronomini ſecundæ perſonæ ſingularis maſculinæ. אתה *Tu*. Gen. 3. 14. pro את. Pronomini ſecundæ perſonæ pluralis fœmininæ. אתנה Gen. 31. 6. *Vos*, pro אתן. Denique pronominibus tertiæ perſonæ pluralis, tam maſculini, quam fœminini generis. המה *Illi*. Gen. 44. 3. pro הם. הנה *Illæ*. Ezech. 16. 51. pro הן.

Tertio. Affixis iſtorum pronominum. בשמכה Jer. 29. 25. pro בשמך *In nomine tuo*. מלאככה *opus tuum*. Nah. 2. 14. pro מלאכך. כסתותיכנה *pulvillos veſtros*. Ezech. 13. 20. pro כסתותיכן. אליהמה *frontiſpicia eorum*. Ezech. 40. 16. pro אליהם. גויתיהנה *corpora earum*. Ezech. 1. 11. pro גויתיהן.

Quarto. In verbis poſt crementa ת & תן, id eſt, poſt crementa ſecundæ perſonæ ſingularis, & ſecundæ fœmininæ pluralis. בגדתה Malach. 2. 14. *perfide egiſti*. והשלכתנה Amos. 4. 3. pro והשלכתן *& abjicietis*.

Quinto. Poſt participia. ותהיה ברכה Gen. 12. 2. *& eris benedictus*. ברכה pro ברך, niſi vox iſta ſumatur pro nomine ſubſtantivo fœminino, *benedictio*, uti ſumitur a pluribus.

Sexto. Perſonis futuri & imperativi cremento carentibus, imo & infinitivis. נלבנה Gen. 11. 3. pro נלבן *faciamus lateres*. לכה Gen. 19. 32. pro לך *i*. לחמלה Ezech. 16. 5. pro לחמל *ad parcendum*.

נחפשה דרכינו ,ונחקרה ,ונשובה אל יהוה Thren. 3. 40. *Scrutemur vias noſtras*, *&* *perveſtigemus*, *&* *revertamur ad Dominum.*

Septimo. Poſt adverbia quædam. שמה pro שם *ibi*. איכה pro איך *quomodo*, &c.

י

REDUNDAT interdum hæc littera, ſed raro. חיתו Gen. 1. 24. & alibi, pro חית *beſtia*. מדו Levit. 6. 10. pro מד *veſtis*. בנו pro בן *filius*. בנו בער Num. 24. 3. *filius Beor*. למעינו Pſal. 114. 8. pro למעין *ad fontem*. מקללוני Jerem. 15. 10. pro מקללני *maledicens mihi*.

י

SÆPE ſuperfluit hæc littera. Primo poſt nomina quædam ſubſtantiva, ut אב *pater*, אח *frater*, &c. וחם ,הוא אבי כנען Gen. 9. 17. *&* *Cham*, *ipſe pater Chanaan.* שם אחי יפת Gen. 10. 21. *Sem frater Japheth*, &c. Legitur etiam 2. Reg. 9. 24. & 1. Sam. 20. 36. חצי pro חץ *ſagitta*.

Secundo. Poſt nomina ac participia deſinentia in ה. מלאתי Iſa. 1. 21. *plena*. על דברתי מלכיצדק Pſal. 110. 4. *Secundum ordinem Melchiſedech*. דברתי pro דברת. אהבתי Oſe. 10. 11. pro אהבת *dilecta*. שכנתי Jerem. 51. 13. pro שכנת *habitans*. מקננתי Jer. 22. 23.

nidificans. קפדתי pro קפדת Iſa. 38. 12. *præciſa*. In primo Lamentationum verſu tria exempla ejuſcemodi reperiuntur.

Tertio. Participiis quibuſdam maſculinis. אסרי *ligans*, pro אסר Gen. 49. 11. מקימי Pſal. 113. 7. pro מקים *ſuſcitans*. מושיבי ibid. 9. pro מושיב *collocans*.

Quarto. Pronomini ſecundæ perſonæ ſingularis fœmininæ. אתי pro את *tu:* niſi cum quibuſdam dicatur, & ut putamus rectius, י eo loci minime ſuperfluere, ſed ſecundum linguæ rationem ac indolem adeſſe.

Quinto. Affixo ſecundæ perſonæ ſingularis fœmininæ. בתוככי Pſal. 116. 19. pro בתוכך *in medio tui*.

Sexto. Poſt formativam ſecundæ perſonæ præteriti ſingularis fœmininæ. למדתי Jer. 1. 33. pro למדת *docuiſti*. שמעתי Jerem. 4. 19. pro שמעת *audiviſti*. מדוע אתי הלכתי Jerem 4. 23. *Quare tu fœmina vadis?*

Septimo. Poſt infinitivos. להושיבי Pſal. 113. 8. pro להושיב *habitare faciendo*.

Octavo. Denique poſt nonnullas particulas, præpoſitiones, & adverbia. Sic מני Judic. 5. 14. pro מן *A*. אזי pro אז *tunc*. אלי pro אל *ad*. עלי pro על *ſuper*. בלי pro בל *non*. עדי pro עד *uſque*. אחרי pro אחר *poſt*. זולתי pro זולת *præter*, &c.

נ

ADDITUR hæc littera primo poſt omnes verborum perſonas deſinentes in ו vel י. ידעון *ſcient*, pro ידעו Deut. 8. 3. תשמעון *audietis*, ibid. v. 20. pro תשמעו. יחילון *dolebunt*, Iſa. 13. 8. pro יחילו. תחילין Iſa. 45. 10. *parturis*. תדבקין *adhærebis*. Ruth. 2. 8. &c.

Secundo. Poſt infinitivos quoſdam, ſed raro. לתתן *ad dandum*, pro לתת. 1. Reg. *6.* 19. באבדן *in perdendo*, pro באבד. Eſther 8. *6.* Dici tamen poteſt infinitivum תתן eſſe juxta analogiam verbi נתן: אבדן vero non tam eſſe infinitivum, quam nomen verbale.

Digitized by Google

CAPUT DECIMUM-NONUM.

De Litteris omiſſis.

CERTUM eſt Amanuenſium potiſſimum incuria omiſſas interdum fuiſſe in pluribus vocabulis, litteras etiam radicales, contra omnes Grammaticæ regulas, de quibus Criticorum eſt judicium. Legitur exempli cauſa שלתך 1. Sam. 1. 17. pro שאלתך *petitio tua*. בלבת Exod. 3. 2. pro בלהבת *in flamma*. את Ezech. 18. 10. pro אחד *unus*. כס Exod. 17. 15. pro כסא *thronus*. ללת 1. Sam. 4. 19. pro ללדת *ad pariendum*. צנה Pſal. 8. 8. pro צאנה *pecora*. תתפל 1. Sam. 22. 26. pro תתפתל *ſimulabis te perverſum*. בנו 1. Sam. 25. 8. pro באנו *venimus*. כאר Amos. 8. 8. pro כיאר *ſicut fluvius*, &c. Quibus jungi poteſt סותה Gen. 49. 11. *veſtimentum ſuum*, ſaltem in eorum ſententia qui vocem illam deducunt a כסה *operire*. Verum de ejuſcemodi omiſſionibus non eſt impræſentiarum ſermo.

Per litteras omiſſas hic intelligimus quatuor ſequentes י ו נ ת quæ interdum abſunt ab iis locis in quibus adeſſe debe-

rent, juxta Grammaticæ regulas, ad deſignandas varias tam nominum, quam verborum affectiones, puta genera, numeros, perſonas, &c.

I.

De Litteris omiſſis ſigillatim.

י

OMITTITUR י tam in nominibus, quam in verbis.

Nonnunquam pluralia in ים amittunt ſuum י. שערם Levit. 17. 7. pro שעירים *Dæmones*. צנינם Num. 33. 55. pro צנינים *ſpinæ*. אלילם Levit. 19. 4. pro אלילים *Idola*. נתונם Num. 3. 9 pro נתונים *dati*. תומם Gen. 25. 24. pro תומים *Gemini*. תאמם Exod. 26. 24. pro תאמים *gemini*. תמימם Levit. 9. 2. pro תמימים *integri*. Reperitur illud ultimum in Samaritano textu abſque ſecundo י. Cætera vocabula integre & cum illo י leguntur. Utrum iſta omiſſio ſit Hebraicæ linguæ proprietas, an error ſeu potius uſus ab iis introductus, qui compendioſe ſcribere voluerunt, non diſquirimus.

In verbis vero omittitur interdum in prima perſona præteriti ſequente affixo. משתהו Exod. 2. 10. pro משיתיהו *extraxi eum*. עשיתם Gen. 6. 7. & Iſa. 42. 16. pro

עשיתים *Feci eos*. עשיתני Ezech. 29. 3. pro עשיתיני *Feci memet ipſum*, vel *feci mihi*. המציתך 2. Sam. 3. 8. pro המצאתיך *Invenire feci te*.

ו

OMITTITUR pariter ו in nominibus & in verbis.

In nominibus, nimirum in pluralibus fœmininis. מארת Gen. 1. 14. pro מארות *luminaria*. אתת ibid. pro אתות *ſigna*. Quo in caſu pluralia illa a ſingularibus non diſtinguuntur quantum ad litteras.

Nonnunquam etiam (quod rariſſimum eſt) in nominibus terminatis in יון. Legitur enim Exod. 21. 3. פדין pro פדיון *redemtio*.

In verbis, ſcilicet in fine omnium perſonarum deſinentium in ו, ſequente affixo, aut נ paragogico. כבשה Gen. 1. 28. pro כבשוה *ſubjicite eam*. חבלי שאול סבני 2. Sam. 22. 6. סבני pro סבוני *Funes inferni circumdederunt me*. ולא חשבנהו Iſa. 53. 3. pro ולא חשבנוהו *non reputavimus eum*. ירוין Pſal. 36. 9. pro ירויון *inebriabuntur*. ירבין Deut. 8. 13. pro ירביון *multiplicabuntur*, &c.

נ

OMITTITUR נ in verbis לנ ante crementa נו & נה. תשכנה Ezech.

17. 23. pro תשבננה *habitabunt*.

ת

OMITTITUR ת in ſverbis לת ante crementa תן תם תי ת. כרתי Exod. 34. 27. pro כרתתי *pepigi*, etiam in textu Samaritano. Sed de omiſſione iſta jam ſupra in verbis לן & לת.

Obſervatum etiam eſt verba duplicantia ſecundam, eam non raro deperdere.

I I.

Qua via detegi poſſunt litteræ omiſſæ?

IN Bibliis punctatis dignoſcuntur, ut dictum eſt, punctis quibuſdam infra, ſupra, aut intra litteram inſcriptis. At in Bibliis non punctatis, atque in nova Methodo illas dignoſcere paulo difficilius eſt.

Conſiderandum in primis quid loci ſenſus exigat, ſicque habebitur quæ ſit vocis de qua ambigitur ratio: an ea ſingularis ſit, an pluralis; an prima, an ſecunda perſona, &c.

Sed rem, utpote non levis momenti, & quæ Tyronibus interdum moleſta eſſe poſſit, penitius inveſtigemus.

Primo ergo quod ſpectat pluralia in ים, a quibus abeſt י, eodem modo agendum

eſt ad ea dignoſcenda, ac ſi pluralia maſculina duas haberent formas ſeu terminationes; primam & communiorem in ים, alteram & longe rariorem in ם. Cum ergo occurrit vox deſinens in ם, nec primo intuitu conſtat, quæ & qualis ſit, pluralis, necne, efficit iſta ambiguitas, ut in mentem veniat vocem illam forte eſſe ex earum numero, quæ in plurali leguntur modo in ים, modo in ם: tuncque ſi conſulatur, quid exigat loci ſenſus, cito innoteſcet, utrum vere ſit pluralis in ם, an non.

Eodem modo ſe res habet hoc in caſu, ac cum reperiuntur pluralia in ין. Nam quamvis rara ſint hæc pluralia, facile tamen agnoſcuntur: quia monere ſolent Grammatici reperiri pluralia quædam maſculina in ין Chaldaico more. Cum ergo pariter monitum ſit reperiri maſculina quædam deſinentia in ם, omiſſo י, facile dignoſcentur ea maſculina, ſi attendatur ad totius ſententiæ conſtructionem.

Idem agendum circa primas perſonas ſingulares præteriti, quæ ſuum י ante affixa nonnunquam deperdunt. Supponendum eſt perſonas illas duplicem formam ſeu terminationem habere; priorem magiſque uſitatam in תי; ſecundam vero & rariorem in ת, juxta morem Chaldæo-

rum, Syrorum, Samaritanorum & Arabum. Cum ergo voces hujuſmodi occurrunt, docebit ipſa loci exigentia, quam perſonam deſignent. Exemplo ſit illud Exod. 2. 10. משיתהו. Poteſt vocabulum iſtud eſſe prima, ſecunda, vel tertia perſona præteriti verbi משה *extrahere*. Ut ex iſta ambiguitate me extricem, conſidero attentius, quam perſonam exigat ſenſus loci; ſtatimque agnoſco nec ſecundam, nec tertiam, ſed primam ſolam ei loco convenire; & conſequenter vocem illam reddo per primam perſonam, *extraxi eum*.

Omiſſiones litteræ ו, utpote frequentiores, facilius adhuc dignoſcuntur.

Ac primum quod ſpectat fœminina pluralia, eodem modo agendum, ac ſi duplicem haberent terminationem; communiorem in ות, rariorem in ת. Ubi ergo occurrit fœmininum in ת, dubiumque eſt, an per plurale, an per ſingulare ſit efferendum, conſulenda ſunt vocis iſtius adjuncta, quæ nodum ſtatim expedient. Legitur Gen. 1. 16. שני המארת הגדלים. Vox iſta המארת terminationem habet ambiguam, ſingulariſque eſſe poteſt, vel pluralis. At duo illius adjuncta שני *duo*, & גדלים *magna*, ſole clarius oſtendunt eam eſſe numeri pluralis. *Duo luminaria magna.* Item ויסכרו מעינת תהום, וארבת השמים

Gen. 8. 2. *Et clauſi ſunt fontes abyſſi, & cataractæ cœli*. Verbum plurale יסכרו indicat מעינת & ארבת ſcripta eſſe pro מעינות & ארבות *fontes & cataractæ*. ויאמר מלך מצרים למילדת העברית Exod. 1. 15. *Et dixit Rex Ægypti obſtetricibus Hebræis*. Patet duas ultimas voces eſſe in plurali, idemque eſſe ac למילדות העבריות. Additur enim: *Nomen unius Sephora, nomen alterius Phua*.

Omiſſiones litteræ ו in verborum perſonis deſinentibus in נו pari facilitate dignoſcuntur. Illud enim נ quod ſupereſt, ſufficit ut innoteſcat, vocem cui adhæret נ, verbum eſſe, primamque perſonam pluralem præteriti. ולא חשבנהו Iſa. 53. 3. Nemo attentus non animadvertit eo loci חשבנהו poſitum eſſe pro חשבנוהו *Et non reputavimus eum*. נהו enim non eſt affixum, ſed tantummodo הו. Proinde נ in ea voce formativa eſt perſonæ alicujus. Non poteſt autem aliam perſonam formare, quam primam; ita ut vox integra ſit חשבנוהו.

Aliæ omiſſiones ו, eæ nimirum quæ contingunt in perſonis deſinentibus ſimpliciter in ו, etſi non ita facile, poſſunt tamen ſola loci exigentia diſcerni a ſingularibus. חבלי שאול סבני 2. Sam. 22. 6. Illud סבני primo intuitu videtur ſingulare, *circuivit me*. Refertur tamen ad חבלי *fu-*

nes, quod plurale eſt. Plurale ergo eſt, idemque eſt ac ſi ſcriptum eſſet סבוני, vel etiam סבבוני *circuierunt me*: quia in ea voce ſecundum ב omittitur, cum radix verbi hujus ſit סבב *circuire*. Similiter Gen. 19. 16. dicitur de duobus Angelis, quos Loth hoſpitio in Sodomis exceperat, ויצאהו ויּנחהו מחוץ לעיר *Et eduxerunt eum, & deduxerunt eum extra civitatem*. Evidens eſt ויצאהו & וינחהו poſita eſſe pro ויצאוהו & וינחוהו *eduxerunt eum*, & *deduxerunt eum*. לא תאכלהו Levit. 7. 24. *Non comedetis eum*, poſitum eſt pro לא האכלוהו; ſermo enim eſt de pluribus. Eadem de cauſa אל תיראם Num. 14. 9. idem eſt ac אל תיראום *ne timeatis eos*. אז יקראנני Prov. 1. 28. idem eſt ac אז יקראונני *tunc invocabunt me*. כי ירבן אנשים Exod. 21. 18. *Quando rixabuntur aliqui*. Clarum eſt ירבן eſſe pro ירבון. Nam præterquam quod nominativus אנשים id innuit, id etiam innuit ן paragogicum, quod eo loci denotat perſonam deſinentem in ו. אשר ירשיען אלהים Exod. 22. 9. *Quem condemnaverint Dii*. ירשיען pro ירשיעון. Similiter לא יאכלון, ולא יריחן Deut. 4. 28. *Non comedent, & non odorabunt*. Manifeſtum eſt ex voce יאכלון vocem יריחן eſſe pro יריחון.

Ut omiſſiones litterarum נ & ד in verbis לן & לת dignoſcantur, ſatis eſt meminiſſe, verba illa interdum hiſce litteris

privari ante crementa כה & כו. Item ת, תי, תם, תן, ut notatum eſt cap. 12. §. 1. & 2.

Cæterum ſi quæ videatur ſupereſſe difficultas in detegendis hiſce omiſſionibus, obſervandum eſt, ac pro certo habendum, eam ſolere, uti alias omnes, uſu ipſo imminui, ac tandem evaneſcere.

CAPUT VIGESIMUM.

De Litteris tum radicalibus, tum ſervilibus.

DICTUM eſt cap. 1. Grammaticæ, §. 3. litterarum Hebraicarum alias eſſe *radicales*, alias *ſerviles*, locumque huic diviſioni explicandæ aptiorem fore, explicatis prius iis omnibus quæ ad varias radicum Hebraicarum affectiones ſeu mutationes aut modificationes, variaque earum crementa & augmenta pertinent. Quæ cum hactenus præſtita ſint, tempus eſt promiſſi exolvendi.

Litteræ radicales in qualibet dictione eæ ſunt, proprie loquendo, quibus conſtat ipſa radix. Serviles vero quæ radicĩ ſunt ſuperadditæ. Exempli gratia, in iſta voce הדברים *verba*, tres iſtæ litteræ דבר

ſunt radicales: ipſam enim radicem conſtituunt. Tres aliæ הים ſunt ſerviles: radici enim ſunt ſuperadditæ.

Quotquot ſunt litteræ in Alphabetho, eæ omnes, ſi accurate loquamur, ſunt radicales. Nulla enim eſt ex viginti duabus, quæ ad radices conſtituendas non uſurpetur ſæpius.

Verum cum undecim ex iis ad radices formandas inſerviant tantummodo, reliquæ vero undecim adhibeantur inſuper ad exprimendas varias radicum mutationes, ſeu modificationes; hinc nata eſt litterarum diviſio in eas, quæ pure radicales ſunt, & eas quæ ſunt ſerviles.

Pure radicales ſic dicuntur, non quod ſolæ ſint radicales, ſed quia non adhibentur niſi ad radices conſtituendas. Sunt autem undecim ſequentes גדזחט, סעפ, צקר.

Serviles ſic dicuntur, non quod ſint pure ſemperque ſerviles, cum ex ipſis non minus quam ex cæteris radices conſtituantur; ſed quia præter iſtum uſum, habent inſuper & alium, inſerviuntque ad formandas varias radicum modificationes, variaque earum adjuncta. Sunt autem ſequentes undecim his tribus vocibus artificialibus comprehenſæ, אלבש, כנהם, יות, *albeſſ canem iouth*, quas ob uſum capite ſequenti indicandum, me-

moria tenere non parum proderit.

De iis hoc in capite paucis agendum, ſeu potius repetendum, ac veluti in unum colligendum, ad quid inſerviant.

א

HÆc littera formativa eſt primæ perſonæ ſingularis futuri, אמסר *tradam*; & quorumdam nominum verbalium. אצבע *digitus*. אשמורה *cuſtodia*, &c.

Tunc tantummodo ſervilis eſt, uti & tres ſequentes, cum dictionum initium occupat.

Notatum tamen eſt ſupra, eam paragogicam eſſe nonnunquam, ſed rariſſime, reperirique in fine quorumdam nominum formam Chaldaicam habentium.

ל

PRÆPOSITIO eſt, quæ nominibus ac verbis jungitur. Juncta nominibus nota eſt dativi, &c. Sæpius *ad* ſignificat. Interdum *in*, *pro*, *juxta*, *ſicut*, *quaſi*, *ſuper*, *contra*, *inter*, &c. ut videbitur in Syntaxi. Interdum ex nominibus facit adverbia. Juncta verborum infinitivis facit gerundia in *dum*; למסר *ad tradendum*; quæ gerundia juxta locorum exigentiam, per *ut*, *donec*, *cum*, *poſtquam*, *uſ-*

que-

quedum, & ſimilia, reddenda ſunt.

ב

PRÆPOSITIO eſt, quæ ſimiliter jungitur nominibus ac verbis. Juncta nominibus ut plurimum ſignificat *in*, nonnunquam *cum*, *pro*, *propter*, *de*, *a*, *contra*, *per*, &c. Ex nominibus ſæpe facit adverbia. Juncta verbis format unum ex quatuor gerundiis, ſignificatque *in*, *dum*, *cum*, *poſtquam*, *antequam*, *quia*, &c. juxta locorum exigentiam.

ש

DIMINUTIVUM eſt relativi אשר *qui*, *quæ*, *quod*. Frequens eſt in Eccleſiaſte, & Cantico Canticorum: in aliis vero Scripturæ Libris rarius reperitur.

כ

HÆC littera (uti & tres ſequentes) tunc tantummodo ſervilis eſt, cum in principio aut in fine dictionum reperitur. In medio vocis ſemper ad radicem pertinet. Nominibus ac verbis præponitur. Nominibus juncta interdum adverbium eſt ſimilitudinis, ſignificatque *ſicut*. Interdum adverbium eſt conjiciendi, &

ſignificat *quaſi*, *circiter*. Interdum præpoſitio eſt ſignificans *ſecundum*, *juxta*, &c. Juncta verbis gerundia facit per ſubjunctivum reddenda cum aliqua ex ſequentibus particulis, *cum*, *dum*, *ſi*, *ſicut*, *poſtquam*, *antequam*, &c. juxta loci exigentiam. Poſita in fine dictionum pronomen eſt ſecundæ perſonæ ſingularis, etiam cum ſequitur ה aut י. Si vero ſequatur ם, pronomen eſt ſecundæ perſonæ pluralis maſculinæ, כם. Si ſequatur ן, pronomen eſt ſecundæ perſonæ pluralis fœmininæ כן.

נ

CUM initium dictionum occupat hæc littera, figurativa eſt vocis *Niphal*, item & primæ perſonæ pluralis futuri. Cum vero dictionum finem occupat, una eſt ex paragogicis, formatque nomina verbalia non pauca. Sequente ו, figurativa eſt primæ perſonæ pluralis præteriti. מסרנו *tradidimus*. Sequente ה, figurativa eſt ſecundæ & tertiæ perſonæ pluralis fœmininæ, tam futuri, quam imperativi. Sequente י, eſt affixum primæ perſonæ; ſequente ו, affixum primæ pluralis, necnon & tertiæ ſingularis maſculinæ, ſequente vero ה, affixum tertiæ ſingularis fœmininæ. Sæpe etiam eſt *Epenthetica*, & inſeritur ante affixa nonnulla, cum futuris junguntur.

ה

IN principio vocis articulus eſt caſibus omnibus conveniens, ſed præcipue nominativo & genitivo. Pronomen eſt demonſtrativum demonſtrativo Græcorum ὁ, ἡ, τὸ æquivalens. Supplet vices relativi אשר. Figurativa eſt conjugationum *Hiphil*, *Hophal* & *Hithpael*, & tam imperativi, quam infinitivi *Niphal*. Denique adverbium eſt admirationis & interrogationis.

In fine vero vocis nota eſt generis fœminini. Deſignat motum ad locum, geritque vices præpoſitionis אל. Pronomen eſt tertiæ perſonæ fœmininæ. Denique non raro paragogica eſt.

מ

IN principio dictionis non ſecus ac iſtæ tres ל, כ, ב præpoſitio eſt, quæ nominibus ac verbis jungitur. Juncta nominibus nota eſt ablativi caſus, communiterque ſignificat *a*, *ab*; nonnunquam *de*, *cum*, *propter*, *præ*, &c. Juncta verborum infinitivis format gerundium in *do*, ממסר *a tradendo*, quod interdum per *ne*, interdum per *ex quo*, vel *antequam* reſolvitur. Format præterea participia

Hiphil & *Hithpael*; necnon & plurima nomina verbalia.

In fine dictionis, præſertim præcedente י, format pluralia maſculina, eſtque pronomen affixum tertiæ perſonæ pluralis maſculinæ.

י

HÆc littera, uti & duæ ſequentes, ubique, hoc eſt tam in principio, quam in medio, & fine dictionis, ſervilis eſſe poteſt.

In principio figurativa eſt tertiæ perſonæ futuri tam ſingularis, quam pluralis: necnon & formativa nominum quorumdam verbalium.

In medio figurativa eſt vocis *Hiphil*.

In fine format, primo, nomina patronymica, numeralia, & verbalia quædam. Secundo. Pronomen affixum primæ perſonæ ſingularis. Tertio. Primam perſonam ſingularem præteriti, & ſecundam ſingularem fœmininam futuri & imperativi. Quarto. Pluralia maſculina, præſertim ſequente ם. Quinto. Denique una eſt ex paragogicis.

ו

IN principio dictionis eſt conjunctio copulans *&*.

In medio format utrumque partici-

pium, futurum, imperativum, infinitivum conjugationis *Kal:* plurima item nomina verbalia.

In fine primo nota eſt pluralium fœmininorum, ſequente ת, & quorumdam infinitivorum לא & לה. Secundo. Nota eſt numeri pluralis in verbis. Tertio. Pronomen eſt affixum tertiæ perſonæ ſingularis maſculinæ. Quarto. Una eſt ex paragogicis.

ת

IN principio vocum formativa eſt ſecundæ perſonæ futuri utriuſque generis & numeri, & quorumdam nominum verbalium. Una eſt etiam ex figurativis *Hithpael*.

In medio non ſervit, niſi ad formandam conjugationem *Hithpael*, maxime in verbis quæ litteram illam ea in conjugatione tranſponunt, ut dictum eſt cap. 8. §. 8.

In fine ſæpiſſime ponitur loco ה, eſtque nota fœminini generis numeri ſingularis. Præcedente ו, nota eſt fœminini generis numeri pluralis, & interdum abſente ו. Format præterea ſecundas perſonas præteriti, utriuſque generis & numeri. Item præteriti primam ſingularem ſequente י. Denique infinitivos verborum defectivorum פ, & plerorumque לה.

CAPUT VIGESIMUM-PRIMUM.

De Radicis Inveſtigatione.

HEBRÆORUM Dictionaria non continent ordine Alphabethico voces omnes Hebraicas (*), ſed tantum earum radices, id eſt, voces primitivas, & ſub unaquaque radice omnia vocabula derivata. Ut ergo Dictionariis uti quis poſſit, neceſſe eſt ut quamlibet dictionem ad radicem ſuam reducere queat, quod Tyronibus non eſt obvium. Duas hujuſce inveſtigationis rationes proponemus, quas appoſitis non paucis exemplis, faciliores reddere conabimur.

I.

Prima ratio inveſtigandæ radicis.

PRIMO memoriæ mandanda eſt diviſio litterarum in undecim radicales צקר, סעף, גדזחט, & undecim ſerviles יות, כנהם, אלבש.

Secundo obſervandum eſt ſerviles litteras non ſemper eſſe ſerviles, ſed ſæpe ad radicem ipſam pertinere, idque non-

(*) M. Marinus in ſuo dictionario non ſolum radices hebraicas, ſed voces etiam ex iis derivatas ordine alphabetico diſponit, & explicat.

nunquam ipſa earum poſitione dignoſci: Priores enim quatuor אלבש ſerviles non ſunt, niſi cum dictionis initium occupant. Quatuor ſequentes כנהם ſerviles quidem poſſunt eſſe tam in principio, quam in fine dictionum; at nunquam in medio. Tres reliquæ ubique ſerviles eſſe poſſunt. Memoriæ juvandæ cauſa hìc ſubjicere lubet hanc regulam quatuor verſibus comprehenſam.

אלבש כנהם
Albeſſ *atque* canem *ſerviles eſſe notabis.*
יות
Cumque illis merito conſociabis iouth:
In fine aut medio vocis ne ſerviat Albeſſ:
Neve canem *in medio: ſervit* iouth *ubi vis.*

Cum ergo vocabuli alicujus quæritur radix, ab eo primum removendæ ſunt omnes ſerviles. Si tres litteræ radicales ſuperſint, illæ abſque dubio radicem conſtituunt.

Abjice ſerviles, & tres ſi forte ſuperſint,
Radicem vocis noveris eſſe tuæ.

Exemplo ſit vocabulum והתפרדו Pſal. 22. 15. *& diſperſa ſunt:* à quo ſi removeantur quatuor ſerviles והתו, reſtat פרד vocabuli hujus radix.

Si remotis ſervilibus, ſuperſint pluſquam tres radicales, eæ ſimiliter radicem conſtituunt. ברפסדות 2. Paral. 2. 16. *in ratibus*. Sublatis ſervilibus ב & ות, ſupereſt radix רפסד *ratis*.

In his & ſimilibus vocibus nulla eſt difficultas; ſed non ita de cæteris.

Si ſervilibus remotis, non remaneant tres radicales, ſed duæ, aut una tantum, aut etiam nulla, quod non raro contingit; obſervandum num forte e ſervilibus aliqua, poſitione ſua ſit radicalis, id eſt, utrum una ex his quatuor אלבש, in vocis medio aut fine reperiantur, aut ex his quatuor כנהם una reperiatur in medio: tunc enim juxta regulam modo traditam, iſtæ litteræ erunt vere radicales.

Exemplum. Datur inveſtiganda radix vocis פלאות Job. 37. 16. *mirabilia*. Rejectis ab illa voce ſervilibus omnibus, unicum פ remanet; ל & א ex ſe quidem ſerviles ſunt: ſed cum in ea voce medium occupent, procul dubio radicales ſunt, & conſequenter vocis hujus radix eſt פלא *mirum eſſe*.

Aliud exemplum. Legitur Amos. 8. 9. והחשכתי *obtenebrabo*. Remotis ſervilibus, reſtat ח. Sed כ & ש eo loci non poſſunt eſſe ſerviles per datam regulam: ergo radix vocis hujus eſt חשך *tenebræ*.

Aliud exemplum. בשלמותי *in veſtibus*

meis. In voce illa nulla eſt littera quæ ex natura ſua ſit radicalis, id eſt, pure radicalis, ſeu quæ nunquam ſervilis ſit. Tres tamen poſitione ſua, nimirum ם ל ש, radicales eſſe cognoſcuntur, cum in medio vocum non poſſint eſſe ſerviles. Ergo tres illæ litteræ radicem vocis conſtituunt. שלם *veſtis*.

Si vero in ea dictione cujus radix inveſtigatur, una aut altera tantum, vel etiam nulla reperiatur littera, quæ natura aut poſitione dignoſcatur eſſe radicalis; perpendendum num in ea dictione litteræ ſerviles non ſint vere radicales, quamvis ſint in iis locis, in quibus ſerviles eſſe ſolent. Id autem contingit ſæpiſſime.

Exempli cauſa. Quæritur radix vocis hujus נביאים *Prophetæ*. In ea nulla eſt littera pure radicalis. Verum poſitio litterarum ב & א in ea dictione docet eas eſſe radicales. At non ſatis eſt ad radicem, quæ ut plurimum tribus litteris conſtat. Videndum ergo num ex remanentibus litteris aliqua ſit, quæ duabus א ב conjuncta radicem conſtituat. Incipio a littera נ; eamque ubi reliquis duabus adjunxi, exurgit נבא, quam in Lexico quæſitam, invenio radicem eſſe poſtulatam.

Quæritur radix ואהבתי *& dilexi*. Serviles ſunt omnes vocis hujus litteræ. Tamen ה & ב poſitione ſua teſtantur ſe in-

ea dictione eſſe radicales. Quænam erit tertia? An א, an ת? Rem inveſtigo. Dictionarium evolvo, invenioque א eſſe radicalem, vociſque hujus veram radicem eſſe אהב *diligere*.

Quæritur radix ויתוה *& ſignavit*. In hac voce nulla eſt littera, quæ aut natura, aut poſitione ſua indicet ſe eſſe radicalem. Verum cum omnes poſſint eſſe radicales, examino num radix vocis hujus ſit וית, יתו, יתה, תוה, reperioque in Dictionario eſſe תוה *ſignare*.

Verum ſi exagitatis litteris omnibus dictionis alicujus, tres litteras radicales non reperio, aut quia non conſtat tribus litteris, ut יט *tendet*, יז *aſperget*, מת *mortuus eſt*, נס *fugit*, רד *deſcendit*, כן *ſic*, יד *manus*, &c. aut quia litteræ quibus conſtat non poſſunt radicem conſtituere, ut יטו *extendent*, עשיתם *feciſtis*, נתתי *dedi*, בנותיכם *filiæ veſtræ*, בתורה *in Lege*, &c. tunc certus eſſe debeo vocem, cujus radicem inveſtigo, eſſe aut particulam aliquam, aut radicem duabus tantum litteris conſtantem, aut quod longe ſæpius occurrit, vocem eſſe defectivam, quæ aliqua ex ſuis litteris radicalibus deſtituta ſit.

Quo in negotio duo caſus examinandi veniunt. Nam aut ſupererunt duæ litteræ, quas ex regulis jam traditis, radicales

eſſe poſſe judicabo, aut ſupererit una tantum.

In primo caſu, id eſt, cum habentur duæ litteræ, id agendum quod præſcribunt verſus ſequentes.

Sin tantum remanere duas conſpexeris, adde
Noun *vel* Iod *fronti*, Iod *vel* Ouau *medio*;
He *vel* A *poſtponas, aut conduplicato ſecundam:*
Prodibit radix hinc genuina tibi.

Quæritur radix vocis אביעה *eructabo*. In ea ע & ב radicales ſunt. Quæ erit tertia? Reperitur illa inter ſeptem, quarum mentionem faciunt verſus allati. Illas ergo conjungo juxta præſcriptum, incipiendo ab ipſo נ. *Adde Noun vel Iod fronti*. Exurgit נבע. Dictionarium conſulo, radicemque poſtulatam detego.

Quæritur radix למועדים *in tempeſtates*. ע & ד ſunt certe radicales. Tertia radicalis non poteſt eſſe מ; nam מעד *nutare*, iſti loco non convenit. Ergo radix eſt neceſſario vox defectiva. Quæ ut detegatur, duabus hiſce litteris ד ע, juxta verſuum modo allatorum præſcriptum, præpono primum נ, & fit נעד. נעד non eſt radix Hebraica. Præpono י, & fit יעד *ſtatuere*, vera radix vocis מועד, ex quo למועדים.

Quæritur radix ומתו & *morientur*. מ & ת poſſunt eſſe radicales. Iis præmitto נ,

fit נמת. Dictionarium conſulo. נמת non eſt radix. Præpono י, & fit ימת. Nec iſta vox radix eſt. Inſero ו inter מ & ת, & fit מות *mori*, radix vocis ומתו.

Quæritur radix vocis רקים *inanes*. Evidens eſt ים non eſſe de radice, ſed ſyllabam eſſe formativam pluralium maſculinorum. Reſtat רק, ex quo facio ירק, ווק, נרק. Sed fruſtra. Etenim vel non ſunt radices, vel non ſunt radix quam quæro. Tandem facio ריק, inſerendo י in medio, exurgitque ריק *evacuare*, radix vocis רקים.

Quæritur radix vocis עשיתם *feciſtis*. עש ad radicem pertinet. עשי non eſt radix. עשת non eſt radix quæ conveniat. נעש, יעש, עוש, עיש aut non ſunt radices, aut ſaltem non ſunt radix quam exigit vox vertenda. ה *jungo fini*. Ex עש facio עשה *facere*, radix dictionis propoſitæ.

Quæritur radix vocis מציתיך *inveni te*. תיך non eſt de radice. מצי non eſt radix. מץ poteſt eſſe pars radicis. Recurro ad regulas. Facio ſucceſſive ימץ, נמץ, מצה, סיץ, מוץ. Nihil horum convenit. Succedit מצא (ה *vel* א *poſtponas*) *invenire*, radix מציתיך *inveni te*.

Quæritur tandem radix dictionis במסבו *in accubitu ſuo*. סב ſunt profecto radicales. מסב non eſt radix, uti nec נסב, סיב, סוב, יסב, nec סבה. סבא quidem radix eſt, ſed

alia ab ea quam quæro. Unicum ſupereſt perfugium, ſecundam duplicando: (*aut conduplicato ſecundam.*) Exurgit סבב *circuire*, radix מסב *circuitus*, *accubitus*, ex quo נמסבו.

Nec putandum eſt inutiles eſſe tot circuitus ad expiicandum radicem. Nil magis juvat ad edificenda vocabula, variaque eorum ſignificata.

In ſecundo caſu, id eſt, cum unica habetur littera, quæ ſit aut poſſit eſſe radicalis, ei præponendum eſt נ aut י, ſuperaddendumque ה. Quippe dupliciter deficit.

Unica ſi reſtat, Noun *aut* Iod *addito fronti*,
He *fini: radix inde petita venit*.

Proponitur verbi gratia vox יט *tendet*, in qua ſolum ט eſt radicale. Præponendum נ aut י, ſuperaddendum ה, exurget יטה & נטה. יטה non eſt radix, ſed נטה *extendere*, ex quo in futuro יט *extendet*: quia futurum verborum לה ſæpe privatur ſuo ה radicali, ut dictum eſt cap. 12. §. 4.

Proponitur ויכום *& percuſſerunt eos*. Solum כ eſt radicale. Juxta regulas facio יכה & נכה. Prius non eſt radix, ſed poſterius, ſignificatque *percutere*, ex quo ויכום.

Denique proponitur בתורתך *in Lege tua*. ר ſolum radicale eſt: in cujus calce ad-

dendo ה, & in capite י, fit ירה *docere*, *inſtituere*; ex quo תורה *Lex*.

Advertendum ſupra dictum eſſe, cap. ſcilicet 10. §. 2. verba פא, id eſt, incipientia per א, interdum iſtam litteram deperdere. Cum autem quædam ex illis deſinant in ה, fit conſequens ut regulæ mox propoſitæ neceſſario aliquid addendum ſit. Cum enim vocabulorum ex hujuſcemodi verbis deſcendentium radix quæritur, non ſufficit addere נ vel י fronti, ſed interdum addendum eſt א, ut eorum vera radix habeatur.

Exemplo ſit ותפהו 1. Sam. 28. 24. *& coxit eum*. Solum פ eſt radicale. נפה non eſt radix. יפה *pulchrum eſſe*, non quadrat. Facio אפה, & Lexicon docet me אפה eſſe radicem vocis ותפהו.

Occurrit vox התיו Iſa. 21. 14. *venite*. Solum ת eſt radicale. יתה, נתה non ſunt radices. Facio אתה, & habeo radicem vocis התיו.

Legitur אל תבא Prov. 1. 10. ad verbum *ne venias*: ſed volunt multi vocem illam deſcendere ab אבה *velle*, *acquieſcere*, ut ſenſus ſit, quem 70. & Vulgata expreſſerunt, *ne acquieſcas*: nec repugnant inveſtigandæ radicis regulæ. Notum enim eſt verba לה non raro ſuum ה mutare in א. Notum eſt aliunde verba quæ incipiunt ab א, interdum iſtud א deperdere. Non

peccant ergo contra regulas qui תבא deducunt ab אבה.

Verum ſimul advertendum eſt rariſſima eſſe ejuſcemodi exempla, nec a me ulla præter iſta tria, & vocabulum הוי *deſiderium meum* (quod nonnulli derivant ab אוה *deſiderare*) eiſe reperta. Nulla ergo ex hoc capite Tyronibus poſt obſervationem hanc hæſitandi anſa.

I I.

Altera ratio inveſtigandæ radicis.

Brevior & fortaſſe facilior videbitur hæc ſecunda inveſtigandæ radicis ratio.

Removendæ ſunt a dictione litteræ omnes quæ ad radicem nullo fere negotio noſcuntur non pertinere. Tales ſunt litteræ quibus formantur genera, numeri, caſus, perſonæ, tempora, conjugationes, nomina verbalia, affixa, præpoſitiones בכלם, & quædam hujuſmodi. Res exemplis fiet clarior.

Datur vox ונקראתם *& vocabimini*. Statim agnoſco תם eſſe ſyllabam formativam ſecundæ perſonæ maſculinæ pluralis præteriti. Eam ergo reſeco. Reſtat ונקרא. ו eſt conjunctio copulativa, נ formativa *Niphal*; quibus reſectis, reſtat קרא *vocare*, radix dictionis propoſitæ.

Datur בארצותיכם *in terris veſtris*. יכם eſt pronomen affixum ſecundæ perſonæ pluralis maſculinæ. ות eſt formativa fœmininorum pluralium, ב una ex præpoſitionibus בכלם, quæ ſignificat *in*. Quibus reſectis, reſtat ארץ *terra*, radix vocis hujus.

Datur למבראשונה *Inde a principio*, ונה una eſt ex formativis nominum verbalium; ל מ ב tres ſunt præpoſitiones ex quatuor בכלם. His amotis, remanet ראש *principium*.

Quæritur radix באשמתנו *in peccato noſtro*. נו eſt affixum, ת nota fœminini loco ה, ב præpoſitio. Reſtat אשם *peccatum*.

Quæritur radix והאכלתי *&* *comedere feci*. תי eſt formativa primæ perſonæ præteriti numeri ſingularis; ו eſt conjunctio, ה nota conjugationis *Hiphil*. Quibus demtis, reſtat אכל *comedere*.

Si demtis radicum crementis & augmentis omnibus, plures litteræ ſuperſunt quam tres, argumentum eſt radices pluribus conſtare litteris quam tribus. Exemplum. בקרדמותיהם *in ſecuribus ſuis*. Demtis affixo יהם, formativa pluralis ות, & præpoſitione ב, ſupereſt קרדם radix בקרדמו.והם,

Si non ſuperſunt tres litteræ, aut radix non conſtabit tribus litteris, aut erit e numero vocum deficientium, quo in caſu agen-

agendum erit ut docent verſus allati paragrapho præcedenti.

Exempla primi caſus. מידכם. Demtis affixo כם & præpoſitione מ, reſtat יד *manus*, radix vocis מידכם *de manibus veſtris*. גגותיהם *tecta eorum*. Demtis affixo יהם, & plurali ות, reſtat גג *tectum*. איים *Inſulæ*. Demto ים plurali, reſtat אי *Inſula*. אחיהם *frater eorum*. Sublato יהם, reſtat אח *frater*, &c.

Exempla ſecundi caſus. להודיעך *ad indicandum tibi*. ך eſt affixum ſecundæ perſonæ, י eſt formativum *Hiphil*, הו alterum formativum *Hiphil* in verbis *Phe iod*, ל nota gerundii. Reſtat דע. Eſt ergo vox defectiva, cui ſi præponatur י, fiet ידע *ſcire*, radix vocis propoſitæ.

Datur vocabulum מבנותיכם *de filiabus veſtris*. Demamus יכם affixum plurale ſecundæ perſonæ. Demamus particulam ות formativam pluralium fœmininorum. Demamus præpoſitionem מ, reſtabit בן, cui ſucceſſive præponendo נ aut י, inſerendo ו, duplicando ſecundam, ac tandem addendo ה in fine, fiet בנה *ædificare*, radix בנות *filiæ*.

Datur התוו *deſignaverunt*. ו eſt formativa tertiæ perſonæ pluralis. ה eſt formativa *Hiphil*. Reſtat תו, cui addendo ה, fit תוה *ſignare*, radix התוו.

Datur אויתיך *deſideravi te*. Demo affi-

xum ך. Demo יתי formativam primæ perſonæ ſingularis præteriti. Reſtat אז. Ergo radix hujus verbi eſt אזה. Nam ex dictis cap. 12. §. 4. formativa יתי propria eſt verbis deſinentibus in ה.

Datur תכו *percutiemini*. Iſa. 1. 5. Demo ו & ת formativas ſecundæ perſonæ pluralis futuri. Reſtat כ. Ergo reſiduum iſtud dupliciter defectivum eſt. Ergo radix illius eſt נכה *percutere*.

Datur eadem vox תכו Deut. 33. 3. Senſus loci non patitur ut deſcendat a נכה *percutere*. Poſt aliquot circuitus, efficio תוך *medium*, & video eo loci תכו deſcendere a תוך, ſignificareque *in medio poſiti ſunt*, *adjuncti ſunt*.

Obſervabitur in tranſcurſu duas illas voces תכו *percutiemini*, & תכו *in medio poſiti ſunt*, habere eadem puncta Maſſorethica, etſi a diſſitis radicibus deſcendant.

Datur מתודה *confitens*. Demto מת formativo participii *Hithpael*, reſtat ודה, quod aliunde quam ex ידה non poteſt deduci.

Denique datur הורני. ני eſt affixum primæ perſonæ. הו eſt formativum vocis *Hiphil* in verbis *Phe iod*. Reſtat ר. Ergo ei præmittendum eſt י, & poſtponendum ה; radixque vocis הורני eſt ירה *ſtatuere*, verbum dupliciter defectivum.

Quod ſpectat verba quatuor aut quinque litterarum, notandum eſt ea duplicis eſſe generis. Vel enim conſtant litteris diverſis, ut פרשן *expandit*, כרסם *exterminavit*, סרבל *operuit*, &c. quo in caſu nihil facilius quam radicem detegere. Vel conſtant quatuor aut quinque litteris, quia unam aut alteram radicis litteram duplicant, ut סחרחר *circuivit*, כלכל *ſuſtentavit*, ערער *excitavit*, צאצאים *prognati*, &c. Hoc etiam in caſu facile eſt vocis radicem dignoſcere. Nam in verbis quinque litterarum duas litteras duplicantibus, ſi duæ geminatæ tollantur, vera remanebit radix. Si ex סחרחר tollatur חר, remanebit סחר, radix סחרחר. Idem dicendum de חמרמר *conturbavit*, הפכפך *ſubvertit*, ירקרק *ſubviridis*, אדמדם *ſubrufus*, &c. derivantur enim ex המר, הפך, ירק, אדם. In verbis vero quatuor litterarum duas item geminantibus, ſublatis duabus geminatis, reſtabunt duæ litteræ radicales, quibus præmittendo נ aut י, aut inſerendo ו, aut poſtponendo ה, aut denique ſecundam duplicando, vera radix exurget. Exempli cauſa, ex voce צאצאים tollendo geminatas, fit צא, cui addendo י, fit יצא *exire*, radix צאצאים *prognati*. כלכל *ſuſtentavit*, a כול *ſuſtentare*. קרקר *deſtruxit*, a קיר *paries*. ערער *nudavit*, ab ערה *idem*. גלגל *volvere*, a גלל *idem*.

Voces ex pluribus compoſitæ nihilo plus faceſſunt difficultatis. Cum pauciſſimæ ſint, compendioſius eſt hortari ut memoriæ infigantur, quam earum cauſa regulas regulis addere. Sunt autem צלמות Iſa. 9. 2. *umbra mortis*, id eſt, denſiſſima, a צל *umbra*, & מות *mors*. בליעל Deut. 13. 13. *rebellis*, ab. על *jugum*, & בלי *ſine*, quaſi *ſine jugo*. עבטיט Habac. 2. 6. quaſi עב טיט *denſum lutum*. תלפיות Cant. 4. 4. *locus ad arma ſuſpendenda*, a תל *ſuſpendere*, & plurali פיות a ſingulari פה *acies*. שנהבים 1. Reg. 10. 22. a שן *dens*, & הבים a Thargumiſtis per elephantum reddito, ut ſenſus vocis ſit *dentes elephantorum*. חריונים 2. Reg. 6. 25. quaſi חרי יונים *excrementa columbarum*, cui voci, quam obſcœnam putant Maſſorethæ, ſubſtituunt דביונים ejuſdem ſenſus, a דב originis Chaldaicæ, pro Hebraico זוב *fluxus*. שלהבתיה Cant. 8. 6. *flamma Dei*, id eſt, ardentiſſima, ex שלהבת *flamma*, & יה nomine Dei. מאפליה Jer. 2. 31. *caligo Dei*, id eſt, denſiſſima, a voce אפל *caligo*, & eodem Dei nomine. אריאל 2. Sam. 23. 20. *leo fortiſſimus*, ex ארי *leo*, & אל *Deus*. שקערורת Levit. 14. 37. *profunditates fœdæ*, ex שקע *deprimi*, & ריר *ſalivavit*, quaſi profunditates ſalivantes, ſeu ſanioſæ. פרשדנה Jud. 3. 22. quibuſdam locus excrementis recipiendis, a פרש *fimus*, *ſtercus*, & Chaldaico שדה *effundere*.

Idem etiam dicendum de vocibus, ex quibus ablata eſt aliqua littera radicalis, aut quibus eſt aliqua addita contra conſuetas regulas; nimirum compendioſius eſſe earum catalogum tenere, quam illarum cauſa regulas regulis addere. Tales ſunt חטה, חטים *triticum*, cujus radix per regulas ſupra memoratas haberi non poteſt, cum deſcendat a radice חנט *edidit*, *protulit*, per ſubſtractionem litteræ נ. אף *facies*, cujus radix eſt אנף, ſuppreſſo ſimiliter נ. אמת *veritas*, ab אמן, unde אמנת, & per contractionem, אמת. בת *filia*, per ſimilem contractionem, pro בנת, a בנה *ædificare*. שתים *duo*, a שנה *iterare*. E contra קנצי *Principes*, radicem habent קצה. שלאנן *tranquillus*, fit a שאנן. נכאת & נכאות *aromata*, a נכת.

Antequam capiti huic finis imponatur, notandum eſt facillime errari in inveſtigandis Hebraicorum vocabulorum radicibus. Plurima enim poſſunt ex diverſis radicibus deduci, ſæpeque nullum adeſt ſatis apertum indicium, quo dignoſcatur, ex qua radice reipſa derivanda ſint. Exemplo ſit vox שבת. Nomen forte eſt ſignificans *Sabbathum*, ut Exod. 16. 25. Forte infinitivus eſt verbi huic nomini reſpondentis, *quieſcere*. Forte præteritum eſt hujus verbi *quievit*, ut Gen. 2. 3. Forte participium eſt ejuſdem verbi. Forte infi-

nitivus verbi ישב *habitare*, ut Gen. 16. 3. Forte ſecunda perſona præteriti verbi שוב *reverti*, aut participium illius fœmininum. Forte participium eſt fœmininum verbi שבה *captivum ducere*. Forte infinitivus eſt verbi נשב *ſufflare*. Forte denique infinitivus verbi שיב *caneſcere*, aut perſona aliqua præteriti, vel etiam participium ejuſdem verbi. Ea enim dictio שבת ex his omnibus radicibus poteſt deſcendere.

Ut res adhuc clarior fiat, addamus exempla alia ex ſacro textu. Vox מוסרי habetur Pſal. 116. 16. & Prov. 10. 8. Pſalmo 116. ſignificat *vincula*, deſcenditque ab אסר *vincire*. Proverbiorum vero 8. ſignificat *eruditionem*, *doctrinam meam*, deſcenditque vel ab יסר *erudire*, vel a מסר *tradere*. Pſal. 15. 4. נשבע להרע, juxta 70. & Vulgatam להרע deſcendit a radice רעה *proximus*, & ſenſus eſt, *qui jurat proximo*, *& non decipit*. Juxta nonnullos להרע infinitivus eſt verbi רוע, uti revera eſt Gen. 31. 7. ſignificatque *ad malefaciendum ſibi*, *ad affligendum ſe*. Legitur 2. Paral. 10. 2. & 1. Reg. 12. 2. וישב. Vox iſta, ſi ſola ſpectetur, ambigua eſt. Poteſt enim deſcendere & ab ישב *habitare*, *manere*, & a שוב *reverti*. Si vero ſpectetur cum adjunctis, non eſt ambigua. Sic enim habetur 2. Paral. 10. 2. וישב ירבעם.

ממצרים, quod ob præpoſitionem מ, non poteſt aliter verti quam, *& reverſus eſt Jeroboam de Ægypto*. Primo vero Reg. 12. 2. habetur וישב ירבעם במצרים, quod ob præpoſitionem ב vertendum eſt, *& habitavit*, vel *habitaverat*, ſive *manſerat Jeroboam in Ægypto*.

Quanam ergo regula dignoſcetur, a qua radice vocabula quædam deſcendant, & conſequenter quæ ſit eorum genuina ſignificatio? Procul dubio locorum exigentia, antiquarumque Verſionum auctoritate. Verum cum non ſemper concordent antiquæ Verſiones, locique exigentia diverſa diverſis videatur, hinc eſt quod tam ſæpe diſſentiunt vel optimi Scripturæ Interpretes. Quod potiſſimum contingit, cum radices, e quibus vox aliqua deducitur, non admodum diſcrepantem habent ſignificationem, aut ſaltem eam habent, quæ non gignit ſenſum incommodum.

Legitur 1. Sam. 15. 5. *Et venit Saul uſque ad civitatem Amalek*. וירב בנחל. 70. & Vulgata vertunt, *Et inſidias poſuit in torrente*, deducendo verbum ירב a radice ארב *inſidias ponere*. Plerique recentiorum vertunt, *& contendit*, *& certavit in torrente*, deducendo vocem ירב a radice רוב *contendere*, *litigare*. Senſus utrobique non malus, licet prior videatur præferendus.

Deut. 32. 26. legitur אפאיהם ? אשביתה מאנש זכרם. Vulgata vertit: *Ubinam ſunt? Ceſſare faciam ex hominibus memoriam eorum*; vocem אפאיהם deducendo a radice פה *hic*, unde אפוא *ubi*, *ubinam*. Septuaginta vero, quibus concordant recentiorum plerique, verterunt διασπερῶ ἀυτὺς, *diſpergam eos*, vocem אפאיהם deducendo a radice פאה *angulare*, *in angulos diſpergere*, unde formant futurum אפאה, & cum affixo plurali tertiæ perſonæ אפאיהם *diſpergam eos angulatim*, *profligabo eos in quoſvis angulos*, *in quaſvis terræ extremitates diſpergam*. Pſal. 74. 3. *Leva manus tuas*, למשאות Vulgata poſt 70. & cum Hieronymo vertit *in ſuperbias*, vocem illam derivando a נשא *elevare*, unde משאת *elatio*, *elevatio*, *ſuperbia*. Recentiorum plerique vertunt *in deſolationes*, eamdem vocem deducendo a שאה *vaſtare*, *deſolari*. Pſal. 9. 7. אבד זכרם המה. *Periit memoria eorum cum ſonitu*. Ita Vulgata, quæ ſicut & 70. vocem המה deducit ab המה *tumultuari* Plerique recentiores poſt Hieronymum vertunt, *periit memoria eorum cum ipſis*, deducentes vocem המה a pronomine הוא. Pſal. 78. 69. ויבן כמורמים מקדשו *Et ædificavit ſicut excelſa* (vel in excelſis, ſi eo loci כ poſitum ſit pro ב, quod non eſt omnino improbabile) *ſanctuarium ſuum*; ita plerique vocabulum רמים deducentes a radice רום

excelſum. Vulgata vero eamdem vocem deduxit a radice ראם *unicornis*, & vertit: *Et ædificavit ſicut unicornium ſanctuarium ſuum*.

Solito longius, & fortaſſe ſcrupuloſius de radicis inveſtigatione egimus: non quod ea difficultas ſit in noſtra Methodo major quam in Maſſorethica; (utrobique enim æqualis & prorſus eadem eſt) ſed quod in noſtra Methodo nulla fere alia ſit alicujus momenti. In Maſſorethica autem tot aliæ ſunt, tantoque graviores, ut iſta cum aliis collata parvi facienda videatur, & revera parvi fiat. Immo ut tota evaneſcat, (etſi prolixitatis vitium ina nobis objiciendum ſentiamus) in hujuſce Grammaticæ fine, vocabulorum, quorum radix minus obvia eſt, indices ſubnectere non reformidabimus: ſecuri ex iis perceptum iri a noſtris Hebraizantibus eumdem fructum, quem ipſi percepimus.

CAPUT VIGESIMUM SECUNDUM.

Synopſis præcipuarum textus Hebraici Anomaliarum juxta ordinem Biblicum.

EXCERPSIMUS quem damus indcem primo ex Sixtini Amamæ Coonide ad Grammaticam Martinio Buxtorſanam, in qua ſpecialium ejuſcemodi Aomaliarum *rarius*, ut ait, *occurrentium* per ducentas fere paginas pluſquam duo millia ordine Biblico indicat, & paucis explicat. (Nota *rarius occurrentium*, & collige quis futurus fuiſſet numerus, ſi omnes obſervaſſet.) Secundo. Ex Grammticæ Johannis Avenarii parte tertia, qua earumdem Anomaliarum continetur centum paginarum catalogus ordine Alpabethico.

Decuplo & amplius brevior eſt index noſter. Continet tamen quicquid notandum occurrit non tantum apud Avenarium & Amamam, ſed & Domnum Guarinum & alios: nullumque fere vocabulum in ſacro textu irregulariter ſcriptum, notatuque dignum prætermittit.

Tanti diſcriminis ratio eſt, quod ab aliis indiſcriminatim collectæ ſint irregu-

laritates non ſolum ex ipſis characteribus, quæ facile numerantur, ſed & ex punctis fluentes, quæ innumeræ ſunt: a nobis vero eæ ſolummodo quæ ex characteribus ortum ducunt. Inde autem prudentes rerum æſtimatores concludent novam Grammaticam vel ex eo capite veteri eſſe anteponendam, quod abſque ullo veritatis commoditatiſque diſpendio, tot anomaliarum myriadas, in quibus enucleandis & enodandis cœcutiunt, fatentibus omnibus, etiam ipſi Rabbinorum doctiſſimi, uno veluti ictu expungat & exſufflet.

Ideo autem inveſtigationi radicis indicem noſtrum ſubnexuimus, quod non parum conferat ad detegendas vocabulorum anomalorum radices. Capiti tamen huic, ſicut & ſequenti ne immorentur Tyrones, priuſquam interpretationi aliquamdiu operam navaverint.

Gen. 11. 30. ולד pro ילד *filius*.

30. 11. בגד pro בא גד *venit turma*.

49. 10. שילה vox difficilis potius quam irregularis. Qui eam deducunt a שלה *tranquillum eſſe*, non facile explicant, cur in ea י inſertum ſit.

49. 11. סותה *veſtimentum*, vox ſimiliter difficilis. A pleriſque deducitur a כסה *operire*, ſuppreſſo כ; ſed nullum aliud ejuſcemodi ſuppreſſionis occurrit exemplum.

Alii vocem illam deducunt a radice סות, quæ, inquiunt, ſemel in Scripturis reperitur. Dici poteſt סותה eſſe pro כסותה, כ per Amanuenſium inadvertentiam omiſſo.

Exod. 2. 4. בלבת pro בלהבת *in flamma*.

5. 7. תאספון pro תוספון *addetis*, א poſito pro ו, cum radix ſit יסף *addere*.

15. 5. יכסימו pro יכסומו *operient eos*.

17. 16. כס per apocopen א, pro כסא *ſolium*.

25. 31. תיעשה pro תעשה *facies*: mendum quo carent tum textus Samaritanus, tum plurimi Codices manuſcripti antiqui. *Vidi Libros*, inquit Aben Eſra in hunc locum, *quos examinaverunt Sapientes Tiberiadis, & de quibus juraverant quindecim ex ſenioribus eorum, quod tribus vicibus diligenter conſideraverant omnem dictionem, omnem punctationem, & unamquamque vocem plenam & defectivam; & ecce ſcriptum erat Iod in dictione* תיעשה*: ſed non ſic inveni in Libris Hiſpaniæ & Galliæ, nec in ultramarinis.*

Levit. 21. 5. יקרחה לא pro לא קרחו *non decalvabunt*: mendum graphicum.

Num. 32. 24. לצנאכם pro לצאנכם *pecori veſtro*, per mendoſam litterarum א & נ tranſpoſitionem.

34. 10. והתאויתם *& determinabitis*, a תאה, ו inſerto poſt ſecundam radicalem contra morem verborum לה.

Deut. 3. 11. הלה pro הלא *nonne?*

11. 12. מרשית pro מראשית *a principio*.

24. 11. משאת *mutuum*, a נשה *mutuo dare*: quaſi a נשא. Verba לה & לא formas facile permutant.

33. 16. תבואתה pro תבוא *venies*; quaſi תבוא אתה.

33. 21. ויתא pro ויאת *& venit*.

Joſ. 10. 24. ההלכוא pro ההלכו *qui venerant*.

Jud. 12. 3. ואישמה pro ואשימה *& poſui*, י extra locum poſito.

1. Sam. 1. 17. שלתך pro שאלתך *petitio tua*.

4. 19. ללת pro ללדת *ad pariendum*.

15. 9. נמבזה pro נבזה vel מבזה *vilis*.

18. 29. ויאסף pro ויסף vel ויוסף *& addidit*, א contra regulam inſerto, ut ſupra in תאספון.

20. 2. לו pro לא *non*, & alibi ſæpe.

25. 8. בנו pro באנו *venimus*, א omiſſo, ut veriſimile eſt, per Amanuenſis incuriam.

25. 18. עשוות pro עשויות *factæ*.

25. 34. תבואתי pro תבואי *venies tu fœm.* quaſi תבוא אתי.

27. 10. אל pro אן *Quo?*

2. Sam. 11. 1. מלאכים pro מלכים *Reges*.

12. 1. ראש pro ריש *pauper*, ob reciprocam commutationem litterarum אוי.

14. 19. אש pro איש *vir*, vel יש *eſt*.

14.30. הציתיה pro הציתוה *incendite eam.*

18. 8. מלחמה נפוצת pro מלחמה נפצות *bellum diſperſum.*

20. 5. וייחר pro ויאחר *& diſtulit,* א mutato in י.

20. 14. ויקלהו pro ויקהלו *& congregati ſunt.*

22. 26. תתפל pro תתפתל *finges te perverſum.*

1. Reg. 7. 45. האהל pro האלה *iſta.*

12. 12. ויבו pro ויבוא *& venit.*

2. Reg. 24. 15. אולי pro אילי *fortes.*

1. Par. 12. 28. שרית pro שארית *reliquiæ.*

2. Par. 8. 18. אוניות pro אניות *naves.*

34. 4. מזבחותים pro מזבחותם *altaria eorum*, י per errorem introductо.

Eſdr. 4. 4. מבלהים pro מבהלים *conturbantes*. Utrumque bonum eſt.

8. 17. ואוצאה pro ואצוה *& præcepi.*

10. 16. לדריוש pro לדרוש *ad quærendum.*

Nehem. 3. 13. השפות pro האשפות *ſtercora.*

13. 16. דאג pro דוג *piſcis.*

Job. 3. 26. שלותי pro שליתי *tranquillus fui.*

4. 19. ידכאום לפני עש. Legendum videtur ידכאו מלפני עש *conterentur a tinea.*

15. 31. בשו pro בשוא *in vanitate.*

21. 23. שלאנן pro שאנן *tranquillus.*

29. 6. בחמה pro בחמאה *in butyro.*

42. 13. שבענה pro שבעה *ſeptem.*

Pſal. 8. 8. צנה pro צאנה *pecora*.

16. 5. תומיך pro תומך *ſuſtentans*.

19. 14. איתם pro אתם *ero perfectus*, a verbo תמם; niſi dicatur cum Avenario איתם eſſe a verbo יתם.

22. 17. כארי pro כרו vel כארו *foderunt*.

38. 9. נחתו pro ננחתו *infixæ ſunt*.

44. 20. תנים pro תנינים *ſerpentes*, a ſingulari תנין. Idem Mich. 1. 8.

49. 15. וצירם pro וצורם & *figura eorum*.

64. 7. תמנו, juxta quoſdam, pro תממו *defecerunt*.

73. 2. שפכה pro שפכו *effuſi ſunt*.

92. 11. כראים pro כראם *ſicut monocerotis*.

139. 6. פליאה pro פליאה *mirabilis*.

139. 21. ובתקוממיך pro ובמתקוממיך & *in inſurgentes in te*.

141. 5. יני pro יניא *frangat*, a נוא *frangere*.

Prov. 3. 15. מפניים pro מפנינים *præ margaritis*.

11. 3. ושדם pro ישדם *vaſtabit eos*.

13. 23. ראשים pro רשים *pauperes*, ſicut ſupra 6. 11. ראשיך *pauperes tui*.

30. 14. מלתעותיו pro מתלעותיו, a לתע *dentes molares*. Notandum tamen hanc vocem ter in ſacro textu reperiri ſub hac forma מתלעות; Job. 29. 16. Joel. 1. 6. & Prov. 30. 14. ſemel vero ſub iſta מלתעות; nempe Pſal. 58. 7.

Eccl. 4. 14. הסורים pro האסורים *vincti*.

11. 3. יהוא pro יהיה *erit*.

Cant. 3. 5. בצבאות a צבי *per capreas*.

2. 6. תימרות pro תמרות *palmæ*.

Iſa. 3. 8. עני pro עיני *oculos*.

5. 29. ושאג pro ישאג *rugiet*, ſicut ולד & ושדם.

15. 5. יעערו pro יערו, uti legitur Job. 14. 12. & Jer. 50. 40. *vociferabuntur*.

16. 9. אריוך pro ארוך *irrigabo te*, a רוה.

16. 14. בלהה pro בהלה *terror*. Utrumque dici poteſt.

29. 7. צביה pro צבאיה *bellatores ejus*.

30. 21. תאמינו pro תימינו *ad dexteram ibitis*, ab ימן; ſicut Exod. 5. 7. תאספון pro תיספון.

44. 24. מיאתי pro מאתי *a me*.

61. 6. תתימרו pro תתאמרו *prædicabitis vos ipſos*.

Jerem. 6. 29. מאשתם pro מאש תם *igne conſumitur*.

10. 5. ינשוא pro ינשאו *portabuntur*.

15. 10. מקללוני pro מקללני *maledicens mihi*.

15. 11. שרותך pro שארותך *reſiduum tuum*.

25. 27. וקיו pro וקאו *& vomite*.

29. 23. הוידע pro היודע *cognoſcens*.

30. 16. שאסיך pro שסיך *diripientes te*, a שסה.

42. 20. התעתים pro התעיתם *feciſtis errare*, a תעה.

52. 15. האמון pro ההמון *turba*.

Ezech.

Ezech. 1. 14. רצוא pro רוץ vel רצה *currere*.

8. 16. משתחויתם pro משתחוים *adorantes*.

9. 8. ונאשאר pro ואשאר & *relictus ſum*, נ per incogitantiam inſerto.

16. 50. תגבהינה pro תגבהנה, י inſerto poſt ה. גבה eſt ex verbis לה, quæ ſuum ה ubique retinent.

43. 11. מובאיו pro מבואיו *introitus ejus*.

47. 13. גה גבול pro זה גבול *hic terminus*. Mendum graphicum ג pro ז.

Oſe. 4. 6. ואמאסאך pro ואמאסך & *reprobavi te*.

11. 3. תרגלתי pro הרגלתי *ambulare feci*. Mendum graphicum ת pro ה.

Amos. 5. 11. יען בושסכם *propter conculcare vos*. בושם pro בוסם. *Poel Ain ouau*. ש pro ס; quod non infrequens.

8. 8. כאר pro כיאור *ſicut fluvius*.

8. 10. התפלשתי pro התפלשי *involve teipſam*. ת ſuperfluum, non primi ſcribentis conſilio, ſed Amanuenſis errore. Quanquam ſagaciter conjicit Guarinus vocem eſſe compoſitam ex התפלשי, & אתי, quaſi התפלשי אתי *volutare tu fœm*.

6. 10. האש pro היש *An eſt?*

Zach. 5. 11. והניחה & *deponatur*, ab ינח participium *Hophal*, pro הנחה, י contra regulam inſerto.

CAPUT VIGESIMUM-TERTIUM.

De Chaldaiſmis & Syriaſmis Hebraici textus.

Præter capita quædam Danielis & Eſdræ, & verſum 11. capitis 10. Jeremiæ, occurrunt in textu Hebraico nonnullæ voces mere Chaldaicæ. Legitur Prov. 31. 2. ברי *Fili mi*, & Pſal. 2. 12. נשקו בר *oſculamini filium*. Utrobique בר Chaldaicum loco Hebraici בן. Iſa. 14. 4. מדהבה *aurea*, pro Hebraico מזהבה, a זהב *aurum*. Iſa. 15. 5. יעערו volunt plurimi eſſe a Chaldaico עער *clamare*. Pſal. 139. 17. ולי מה יקרו רעיך אל vertit Vulgata: *Mihi autem nimis honorati ſunt amici tui, Deus;* quia vocem רעיך ſumſit ſenſu Hebraico. At Chaldæis vox רעי ſignificat *cogitationes:* unde vertunt multi: *Et mihi quam prætioſæ fuerunt cogitationes tuæ. Apud me quam magnificæ ſunt cogitationes tuæ, Deus.* Reperiuntur nonnulla alia loca ſimilia.

Verum de hujuſcemodi Chaldaiſmis non eſt hic ſermo. Loquimur de vocibus vere Hebraicis, quæ nihilominus flexionem habent Chaldaicam, & ea de cauſa ab Hebraica diſſentientem. Verſantur

autem ejuſcemodi Chaldaiſmi tam circa nomina & pronomina, quam circa verba.

I. Pluralia maſculina Hebraica terminantur in ים. Chaldaica & Syriaca in ין. Hinc

מלין Job. 12. 11. pro מלים *ſermones*; & ibidem ſæpius.

חיין Job. 24. 22. pro חיים *vita*.

אחרין Job. 31. 10. pro אחרים *alii*.

מלכין Prov. 31. 3. pro מלכים *Reges*.

רצין 2. Reg. 11. 13. pro רצים *curſores*.

צידנין 1. Reg. 11. 33. pro צידנים *Sidonii*.

שממין Thren. 1. 4. pro שממים *deſolati*.

תנין Thren. 4. 3. pro תנים *dracones*.

חטין Ezech. 4. 9. pro חטים *triticum*.

איין Ezech. 26. 18. pro איים *inſulæ*.

ימין Dan. 12. 13. pro ימים *dies*.

עיין Mich. 3. 12. pro עיים *acervi*.

II. Nomina quæ apud Hebræos terminantur in ה, apud Chaldæos & Syros terminantur in א. Hinc

תחרא Exod. 28. 32. & 39. 23. pro תחרה *thorax*.

זרא Num. 11. 20. pro זרה *faſtidium*.

מרא Ruth. 1. 20. pro מרה *amara*.

נשא 1. Sam. 22. 2. & Iſa. 24. 2. pro נשה *fænerator*.

מקוא 2. Paral. 1. 16. pro מקוה *congregatio*.

שנא Pſal. 127. 7. pro שנה *ſomnus*.

הכסא Prov. 7. 20. pro הכסה *operimentum*.

חגא Iſa. 19. 17. pro חגה *commotio*.

מרפא Jer. 38. 4. pro מרפה *debilitans*.

כמטרא Thren. 3. 12. pro כמטרה *ſicut ſcopus*.

קרחא Ezech. 27. 31. pro קרחה *calvities*.

גבהא Ezech. 31. 5. pro גבהה *excelſus*.

כלא Ezech. 36. 3. pro כלה *totus*.

חמא Dan. 11. 14. pro חמה *ira*.

Hinc etiam juxta nonnullos הוא Job. 37. 6. pro הוה *eſto*, יהוא Eccl. 11. 3. pro יהיה *erit*. דשא Jerem. 50. 11. pro דשה *triturans*.

III. Legitur Gen. 11. 30. & 2. Sam. 6. 23. ולד *filius*. Niſi ſit Amanuenſis error, Chaldaiſmus eſt. Chaldæis enim ולד idem eſt ac Hebraicum ילד. Ezech. 33. 30. חד Chaldaicum pro Hebraico אחד *unus*. Cant. 8. 6. שלהבת pro Hebraico להבת *flamma*.

IV. Reperiuntur affixa Chaldaica juncta nominibus Hebraicis. Id frequentiſſime fieri aſſerunt, qui ad puncta Maſſorethica attendunt. Verum in noſtra Methodo duo tantummodo exempla reperire fuit. תגמולוהי Pſal. 116. 12. pro תגמוליו *retributiones ejus*. Affixum והי pro ו. אתיקיהא *periſtylia ejus*. Ezech. 41. 15. pro אתיקיה. הא pro ה: niſi dicatur eo loci א eſſe mere paragogicum.

V. Conjugationum *Hiphil* & *Hithpael* characteriſtica Hebræis eſt ה, Chaldæis & Syris א. Hinc

אגאלתי Iſa. 63. 3. pro הגאלתי *pollui*.

אשכים Jerem. 25. 3. pro השכים *mane ſurgere*.

אתחבר 2. Par. 20. 35. pro התחבר *conſociavit ſe*.

אשתוללו Pſal. 76. 6. pro השתוללו *ſpoliati ſunt*.

אברך Gen. 41. 43. pro הברך, juxta nonnullos, *flecte genua*.

האדרש Ezech. 14. 3. pro ההדרש *an requirendo*.

והאזניחו Iſa. 19. 6. pro והזניחו *elongare facient*, cum utraque characteriſtica, Hebraica & Chaldaica.

VI. Apud Hebræos characteriſtica futuri perimit characteriſticam conjugationis *Hiphil*; non vero apud Chaldæos & Syros. Hinc

יהילילו Iſa. 52. 5. pro ייליליו *ejulabunt*.

יהושיע Pſal. 116. 6. pro יושיע *ſalvabit*.

יהודה Nehem. 11. 17. pro יודה *confitebitur*.

אהודנו Pſal. 28. 7. pro אודנו *celebrabo eum*.

יהודוך Pſal. 45. 18. pro יודוך *celebrabunt te*.

Eadem characteriſtica manet in participio. Ezech. 46. 22. מהקצעות pro מקצעות *angulatæ*.

VII. Media radicalis verborum עו apud Chaldæos & Syros ſæpe mutatur in א. Hinc juxta nonnullos

וקאם Oſe. 10. 14. pro וקום *& ſurget*.

וראמה Zach. 14. 10. pro ורומה *& exaltabitur*.

ראמות Prov. 24. 7. pro רומות *excelſa*.

השאטים Ezech. 28. 24. pro השוטים *flagellantes*.

השאטות Ezech. 16. 57. pro השוטות *idem*.

ויגאץ Eccl. 12. 5. pro ויגוץ *& florebit*.

Hinc olim Pſal. 22. 17. כארו pro כרו *foderunt*: nunc כארי, ad verbum *fodientes*, י finale poſito pro ו.

VIII. Apud Hebræos participium præteritum ſeu *Paoul* habet ו pro penultima. Apud Chaldæos & Syros habet י, & ideo dicitur *Pehil*. Hinc קריאי Num. 1. 16. pro קרואי *vocati*.

IX. Chaldæi & Syri gerundio מ jungunt ל. Hinc מלבוא Amos. 6. 14. pro מבוא *ab ingrediendo*, *ab ingreſſu*.

X. Chaldæi & Syri multis vocabulis ab Hebræo mutuatis, inſerunt litteram נ. Ex את *tu*, faciunt אנת. Ex אבוב faciunt אנבוב *tibia*; unde *Ambubaiæ*. Ex ארע faciunt אנדע *ſciam*; ex מרע מנדע *cognitio*; unde *Mandaitæ* ſeu *Gnoſtici*. Hinc juxta quoſdam

קנצי Job. 18. 2. pro קצי *fines*.

מעזניה Iſa. 23. 11. pro מעזיה *munitiones ejus*.

תמכו Pſal. 64. 7. pro תמו *defecerunt*. In hac ultima voce כ videtur potius per errorem poſitum pro מ. תמכו pro תממו.

XI. Apud Syros verba duplicantia Ain in Benoni mutant ſecundam radicalem in א: unde ex רגג fit ראג *concupiſcens*, ex רתת ראת *tremens*, &c. Hinc exiſtimant quidam צאלים Job. 40. 21. poſitum eſſe pro צללים *obumbrantes*; שאסיך Jerem. 30. 16. poſitum eſſe pro שסיך *diripientes te*. Verum tot ſunt vocabula in quibus א contra regulas conſuetas inſeritur, ut facilius ſit in his & ſimilibus locis recurrere ad א Epentheticum.

XII. Solemne eſt Syris in verbis עא, id eſt, quorum ſecunda radicalis eſt א, illud א interdum ante primam collocare. כאבש Pſal. 36. 5. *nocebit*, a verbo באש. כאטב Pſal. 41. 2. *beatificabit*, a verbo טאב. Hinc juxta nonnullos, אדוש Iſa. 28. 28. pro דאוש *triturando*. ולאדיב 1. Sam. 2. 33. pro לדאיב; vel potius להדאיב *ad cruciandum*, a verbo דאב.

XIII. Legitur ההלכוא Joſ. 10. 24. pro ההלכו *qui venerant*. אבוא Iſa. 28. 12. pro אבו *voluerunt*. Aiunt nonnulli utrobique א eſſe paragogicum. Nonnulli Arabiſmum ſuſpicantur, eo quod apud Arabes tertia pluralis maſculina præteriti, terminetur in וא; quod nec Samaritanis inſuetum, præſertim cum affixis. Legitur quippe

Gen. 49. 23. מלמואה *oppreſſerunt eum*.
Num 32. 39. כבשואה *ſubegerunt eam*.

CAPUT VIGESIMUM-QUARTUM.

De Syntaxi.

Et primo de Syntaxi nominum.

SYNTAXIM Hebraicam in hac editione uberius tractaturi ſumus. Lectores tamen præceptorum multitudine non fatigabimus: recreabimus potius ſelectorum & utilium exemplorum varietate. In iis præſertim capitibus immorabimur, in quibus ab aliarum linguarum Syntaxi diſcordat Hebraica. Neminem eorum, qui volent penitius noſſe, quis ſit linguæ ſanctæ genius, pigebit, ſi alicubi in Lexicographorum meſſem falcem immittimus: multo minus ſi in aperiendis fontibus, unde in textum Græcum utriuſque Teſtamenti, verſionemque Vulgatam irrepſerint tot Hebraiſmi, ſeu locutiones ab idiomate Græco & Latino aliquantiſper abhorrentes. Cum nihil fere de noſtro dicamus, nihil neceſſe fuit quavis occaſione indicare, ex quorum ſtudiis profecerimus. Publicos & pervios omnibus

fontes adivimus. In interpretandis quibuſdam ſacræ Scripturæ locis, recentiorum verſiones interdum ſecuti ſumus; ſed ſalvo ſemper honore Vulgatæ debito: nec ubique quid ſentiamus ipſi, ſed ſæpe quid alii ſenſerint, hiſtorice tantummodo proferimus.

I.

De Convenientia nominis ſubſtantivi & adjectivi.

I. Substantivum & adjectivum concordare ſolent genere, numero, & caſu. בן חכם *filius ſapiens.* תשועה גדולה *ſalus magna.* שמן טוב *unguentum bonum.*

II. Cum duo ſubſtantiva unum habent adjectivum, ponitur illud adjectivum numero plurali. אני, ובני שלמה חטאים 1. Reg. 1. 21. *Ego & filius meus Salomon peccatores.*

III. Cum duo ſubſtantiva diverſi generis idem habent adjectivum, illud adjectivum generis eſt maſculini. בניו, ובנותיו אכלים, ושתים Job. 1. 13. *Filii ejus, & filiæ ejus comedentes, & bibentes.* חקים ומצות טובים Nehem. 9. 13. *Statuta & præcepta bona.*

IV. Interdum tamen adjectivum concordat genere & numero cum proximiori ſubſtantivo. אפי, וחמתי נתכת Jerem. 7. 20.

Vultus meus & excandeſcentia mea fuſa eſt. Idem fit apud Latinos: *Gens univerſa Veneti appellati.*

V. Interdum etiam ſubſtantivum & adjectivum genere & numero differunt. עונות ראשונים Pſal. 79. 8. *Iniquitates priſtini* ſeu *priores*. מבשלות עשוי Ezech. 46. 23. *Culinæ facti*. ארחותיהם עקשים Prov. 2. 15. *Viæ eorum perverſi*. כל יהודה באים Jerem. 7. 2. *Omnis Juda venientes*. והעם מחללים 1. Reg. 1. 40. *Et populus cantantes*. לחם סתרים Prov. 9. 17. *Panis abſconditi*. קשת גברים חתים 1. Sam. 2. 4. *Arcus* (in ſingulari) *fortium fracti ſunt*, pro *fractus eſt*. ערת אילים מאדמים Exod. 25. 5. *Pelles arietum rubricati*, pro *rubricatæ*. ארריך, ארור ומברכיך, ברוך. Gen. 27. 29. *Maledicentes te maledictus: & benedicentes te benedictus.*

Eſt autem circa locutiones iſtas animadvertendum, non omnes eſſe irregulares. Cum enim verbi gratia ſubſtantivum ſingulare collectivum jungitur adjectivo plurali, ſimplex eſt ſyllepſis, conſtructioque fit juxta ſenſum potius quam juxta verba; cum hujuſcemodi voces, tametſi ſingulares, multitudinem deſignent. Nulla ergo eſt irregularitas proprie dicta in his ſimilibuſve locutionibus, *omnis Juda venientes*, *populus cantantes*, &c. Figura eſt tantummodo ipſis etiam Latinis

uſitata. *Turba ruunt, pars merſi tenuere ratem*. Nec dubium quin ea aut ſimili ratione congrue explicari poſſint quamplurimæ locutiones, quæ prima fronte videntur irregulares. At idem de omnibus aſſeri non poteſt, uti concedent qui vel unum ſacri textus Librum accurate evolverint.

Quæ hic de adjectivis dicuntur, & de participiis dici cenſenda ſunt.

I I.

De Regimine nominis ſubſtantivi.

I. Nomina ſubſtantiva poſt ſe regunt genitivum.

Cognoſcitur autem nomen eſſe in genitivo,

Primo. Cum ſubſtantivum præcedens eſt in ſtatu regiminis, de quo actum eſt cap. 2. §. 7. id eſt, cum ſubſtantivum præcedens deperdit ſuum ם finale, ſi ſit plurale maſculinum; aut quando mutat ה in ת, ſi ſit ſingulare fœmininum deſinens in ה. זקני ישראל *Senes Iſraelis*. מנת שועלים *Pars vulpium*.

Secundo. Cum ei præfigitur littera ה, quæ frequenter eſt nota genitivi. חצר הכהנים *Atrium Sacerdotum*. עץ החיים *lignum vitæ*.

Tertio. Sola connexione nominis utriuſ-

que, ac ſenſus exigentia. Jam enim notatum eſt ſtatum abſolutum ſæpe poni pro ſtatu regiminis, & viciſſim; litteramque ה quibuſvis caſibus jungi poſſe perinde ac genitivo. Sic in exemplis ſequentibus, בית יהוה *Domus Domini*, גדרות צאן *caulæ ovium*, ארך ימים *longitudo dierum*; ſola nominum connexione, locique exigentia dignoſcitur ſubſtantivorum alterum eſſe in genitivo caſu.

II. Cum plura ſubſtantiva junguntur per conjunctionem ו, interdum nomen ſequens recte per genitivum exprimitur. והיו לאותות, ולמועדים, ולימים, ושנים Gen. 1. 14. ad verbum: *& ſint in ſigna, & in tempora, & in dies, & annos*. Rectius: *ſint in ſigna temporum, dierum, & annorum*. ארבה עצבונך והרנך Gen. 3. 16. *Multiplicabo dolorem & conceptum tuum*; id eſt, *dolorem conceptus tui*. Jerem. 36. 27. *Poſtquam Rex combuſſerat* את המגלה ואת הדברים *volumen & verba*; id eſt, *volumen verborum*.

Hinc 1. Cor. 11. 7. *Vir non debet velare caput ſuum, quia imago & gloria Dei eſt*, εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων; id eſt, *imago gloriæ Dei*. Rom. 1. 5. *Per quem accepimus* χάριν καὶ Ἀποςολὴν, *gratiam & Apoſtolatum*; id eſt, *gratiam Apoſtolatus*. Act. 23. 6. *De ſpe & reſurrectione mortuorum ego judicor*; id eſt, *de ſpe reſurrectionis mor-*

tuorum. Tale eſt illud Virgilii Æneid. 1. *Molemque & montes inſuper altos impoſuit*; id eſt, *moles altorum montium*.

III. Subſtantiva verbalia ſæpe genitivum regunt. יראת יהוה *timor Domini*: ſæpe caſum ſui verbi. מלאה הארץ דעה את יהוה Iſa. 11. 9. *Plena eſt terra cognitione Dominum*. כמהפכת אלהים את סדום Iſa. 13. 19. *ſecundum ſubverſionem Dei Sodomam*. למסע את המחנות Num. 10. 2. *ad motionem* vel *profectionem caſtra*: id eſt, *caſtrorum*. יראתם אתי Iſa. 29. 13. ad verbum, *timor eorum me*; id eſt, *timor eorum erga me*; ſeu, ut Vulgata habet, *timuerunt me*. Legitur quid ſimile apud Latinos. *Reditio domum*, *ſpectatio ludos*, *quid tibi hanc curatio eſt rem?* &c.

IV. Subſtantivum regens præcedere ſolet ſubſtantivum quod regitur: interdum tamen fit vocum inverſio ſeu *Hypallage*. כסף שקלים Levit. 5. 15. *argentum ſiclorum*, pro שקלי כסף *ſicli argenti*. שבעת אסר Num. 30. 14. *juramentum obligationis*, pro אסר שבעת *obligatio juramenti* טמאת אדם Levit. 7. 21. *immunditia hominis*, pro *homine immunditiei*, ſeu *immundo*. Levit. 12. 14. *Triginta dies manebit* בדמי טהרה *in ſanguinibus purgationis*, id eſt, *in purgatione ſanguinis*. Levit. 22. 14. *Vir ex quo exiit* שכבת זרע *concubitus ſeminis*, id eſt, *ſemen concubitus*. Joſ. 2. 6. *Et abſcondit*

cos כפשתי העץ *inter lina ligni*, id eſt, *inter ligna*, ſeu potius *ſtipulas lini*. Prov. 26. 33. כסף סיגים *Argentum ſcoriarum*; id eſt, *ſcoriæ argenti*. Eſther. 9. 19. *Judæi qui habitabant* בערי הפרזות *in urbibus pagorum*; id eſt, *in pagis urbium*. Hinc Rom. 9. 31. *Iſrael ſectando legem juſtitiæ, in legem juſtitiæ non pervenit*. νόμον δικαιοσύνης legem *juſtitiæ*, pro δικαιοσύνην νόμου, *juſtitiam legis*.

V. Conſtruuntur ſubſtantiva cum infinitivis tanquam cum genitivis ביום עשות Gen. 2. 4. *In die facere*, quaſi diceretur, *in die factionis*. בימי שפוט השפטים Ruth. 1. 1. *In die judicare Judices*, quaſi diceretur, *in die judicationis Judicum*. בימי צאתך Mich. 7. 15. *In die egredi te*; id eſt, ut 70. vertunt, *in die* τῆς ἐξοδίας σου, *egreſſionis tuæ*.

VI. Notanda eſt & illa Hebraica phraſis, qua fit ut nominativus ponatur abſolute; adeo ut ſeorſum a quolibet adjuncto, vim integri membri habeat; cum emphaſi ac magnificentia ſententiæ non mediocri. יהוה בשמים כסאו Pſal. 11. 4. *Dominus, in Cœlo ſedes ejus*; id eſt, *ſedes Domini in Cœlo eſt*. האל, תמים דרכו Pſal. 18. 31. *Deus, perfecta via ejus*; id eſt, *via Dei perfecta eſt*. חסידה, ברושים ביתה Pſal. 104. 17. *Ciconia, abietes ſedes ejus*: id eſt, *domus ciconiæ ſunt abietes*. החכם, עיניו בראשו Eccl. 2. 14. *Sapiens, oculi ejus in capite*

ejus; id eſt, *oculi ſapientis in capite ejus ſunt*. אפרים כעוף יתעופף כבודם Oſe. 9. 11. *Ephraim, ſicut avis avolabit gloria eorum*: id eſt, *gloria Ephraimitarum avolabit ſicut avis*. כנען בידו מאזני מרמה Oſe. 12. 8. *Mercator, in manu ejus bilances doli*: id eſt, *bilances doloſæ ſunt in manu mercatoris*. אנוש כחציר ימיו Pſal. 103. 15. *Homo, ſicut fœnum dies ejus*: id eſt, *dies hominis ſicut fœnum*. בני אדם שניהם חנית וחצים Pſal. 57. 4. *Filii hominum dentes eorum lancea & ſagittæ*: id eſt, *dentes filiorum hominum lancea & ſagittæ*.

Idem contingit & in pronominibus. ואני זאת בריתי אתם Iſa. 59. 21. *Et ego, hoc fœdus meum cum eis*. ואני עם לבבי לבנות בית מנוחה 1. Paral. 28. 2. *Et ego cum corde meo fuit ædificare domum quietis*.

Simile quid legitur in novo Teſtamento. Apoc. 2. 26. ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ. *Qui vicerit, dabo ei*. Apoc. 6. 8. ὁ καθήμενος, ὄνομα αὐτῷ θάνατος. *Sedens, nomen ei mors*. 1. Joan. 2. 27. καὶ ὑμεῖς. *Et vos, unctionem quam accepiſtis ab eo, maneat in vobis*. Math. 21. 42. *Lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli*.

III.

De Nominibus adjectivis.

I. ADIECTIVA Hebræorum maſculini generis cujuſvis ſunt terminationis: fœminini vero generis terminantur ſemper in ה ſervile, quod, ut ſuo loco dictum eſt, interdum mutatur in ת. טוב *bonus*, טובה & טובת *bona*. מלך *Rex*. מלכה & מלכת *Regina*.

II. Neutrum genus Latinorum exprimere ſolent Hebræi per fœmininum. אתם חשבתם עלי רעה; ואלהים חשבה לטובה Gen. 50. 20. *Vos cogitaſtis adverſum me malum; & Deus cogitavit illud in bonum*. דבר אתנו קשות Gen. 42. 30. *Locutus eſt nobiſcum dura.* לשון מדברת גדלות Pſal. 12. 4. *Lingua loquens magna*. מאת יהוה היתה זאת, היא נפלאת בעינינו Pſal. 118. 23. Quem locum ſic reddiderunt 70. eorumque verſionem ſecutus eſt Dominus ipſe Math. 21. 42. Παρὰ Κυρίȣ ἐγέ ετο ἄυτη, καὶ ἔςι θαυμαςὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. *A Domino factum eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris*. אחת שאלתי מאת יהוה אותה אבקש, שבתי בבית יהוה Pſal. 27. 4. Sic verterunt 70. Μίαν ἠτησάμην παρὰ Κυρίȣ, τάυτην ἐκζητήσω; τȣ̃ κατοικεῖν με ἐν ὄικῳ Κυρίȣ. Vulgata vero ſic: *Unam petii a Domino, banc requiram: ut inbabitem in domo Domini*.

Non-

Nonnunquam tamen exprimitur genus neutrum in textu Hebræo per maſculinum. לא טוב היות האדם לבדן. Gen. 2. 18. *Non bonum eſſe hominem ſolum*. כי הוא חלקך Eccl. 9. 9. *Quia hoc pars tua*.

III. Subſtantivum præmitti ſolet adjectivo, necnon & pronomini ac participio. יד חזקה *manus fortis*. ביום ההוא *In die illa*. בן מבין *Filius intelligens*.

IV. Cum adjectiva, pronomina, aut participia præcedunt ſubſtantivum, plerumque ſubintelligitur verbum ſubſtantivum. ישר דבר יהוה Pſal. 33. 4. *Rectum verbum Domini*; id eſt, *rectum eſt verbum Domini*. רבים מכאובים לרשע Pſal. 32. 10. *Multi dolores improbo*; id eſt, *multi ſunt dolores improbo*. אלה תולדות השמים Gen. 2. 4. *Hæ ſunt generationes cœli*. נחמד העץ להשכיל Gen. 3. 6. *Deſiderabilis erat arbor ad intelligere faciendum*.

V. Excipiuntur adjectiva numeralia. Ea enim modo ante, modo poſt ſubſtantivum collocantur; nec ideo tamen ſubaudiendum eſt verbum ſubſtantivum. אלף ומאה הכסף Jud. 17. 2. *Mille & centum argentei*. שנים עצים 1. Reg. 17. 12. *Duo ligna*. שלשים בנים, ושלשים בנות Judic. 12. 9. *Triginta filii, & triginta filiæ*.

VI. Adjectiva ſæpe exprimunt Hebræi, & quidem eleganter, per ſubſtantiva, præfixa aliqua ex his tribus præpoſitionibus ב,ל,מ.

Subſtantivum cum ב *in*, pro adjectivo. אשמורה בלילה Pſal. 90. 4. *cuſtodia in nocte*, id eſt, *nocturna*. יועץ כשכל 1. Par. 26. 14. *Conſiliarius in intellectu*, id eſt, *intelligens*. כי ברע הוא Exod. 32. 22. *Quia in malo eſt*, id eſt, *malus*. קול יהוה בכח; קול יהוה בהדר. Pſal. 24. 4. *Vox Domini in fortitudine; vox Domini in magnificentia*; id eſt, *fortis & magnifica*.

Hinc Math. 22. 16. *Viam Domini* ἐν ἀληθείᾳ *in veritate doces*: id eſt, *veram viam Domini doces*. Luc. 4. 32. ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ. *In poteſtate*, id eſt, *potens erat ſermo ejus*. 1. Tim. 2. 7. διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει, καὶ ἀληθείᾳ; id eſt, πιστὸς καὶ ἀληθής. *Doctor Gentium in fide & veritate*: id eſt, *fidelis & verax*. 2. Pet. 2. 13. τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφὴν. *In die delicias*: id eſt, *quotidianas delicias*. Marc. 5. 2. *Homo* ἐν πνεύματι *in ſpiritu immundo*, id eſt, *habens ſpiritum immundum*. 1. Joan. 5. 19. *Totus mundus in maligno poſitus eſt*: id eſt, *malus eſt*.

Subſtantivum cum ל, *in*, *ad*. pro adjectivo. היו עלי לטורח Iſa. 1. 14. *Fuerunt mihi oneri*, id eſt, *oneroſi*. שרתי במדינות היתה למס. Thren. 1. 1. *Præcipua Provinciarum facta eſt ſub tributo*, ſeu *tributaria*. יהיה צמח יהוה לצבי ולכבוד Iſa. 4. 2. *Erit germen Domini in decore & gloria*, id eſt, *decorum & glorioſum*.

Hinc Joan. 8. 52. *Si quis ſermonem meum*

ſervaverit, *non guſtabit* θάνατον ἐις τὸν ἀιῶνα *mortem in æternum*, ſeu *æternam*.

Subſtantivum cum מ, *a*, *de*, *ex*, pro adjectivo. חזיר מיער Pſal. 80. 14. *Aper de ſylva*, id eſt, *ſylveſtris*. מתים מחלד Pſal. 17. 14. *Homines de mundo*, id eſt, *mundani*, *mundana ſapientes*. נכסיהֶם מדם Pſal. 16. 4. *Libamina eorum de ſanguine*, id eſt, *ſanguinea*, *cruenta*. Huc referri poteſt illud: לך זרוע עם גבורה Pſal. 89. 14. *Tibi brachium cum potentia*, id eſt, *potens*.

Hinc 1. Joan. 4. 5. ἀυτοὶ ἐκ τȣ̃ κόσμȣ εἰσι, διὰ τούτο ἐκ τȣ̃ κόσμȣ λαλȣ̃σι. *Ipſi de mundo ſunt: propterea mundana loquuntur*, Rom. 3. 26. *Qui ſunt ex fide*, id eſt, *fideles*. Rom. 4. 14. *Qui ſunt ex circumciſione*, id eſt, *circumciſi*. Rom. 2. 18. *qui ſunt ex contentione*, id eſt, *contentioſi*. Math. 5. 37. *Quod amplius eſt*, *a malo*, id eſt, *malum eſt*.

Habent Latini aliquid ſimile. *Mercenarius de villa*. Florus: *Poeta de populo*, pro, *Poeta plebeius*. Cic. pro Arch. *Servus a manu*, *a ſecretis*, *a commentariis*.

VII. Nonnunquam adjectiva per ipſamet ſubſtantiva exprimunt Hebræi, abſque ulla præpoſitione; huncque loquendi morem vocant Grammatici *abſtracta pro concretis*. לחם שעֹרים Jud. 7. 13. *Panis hordei*, id eſt, *hordeaceus*. שבט ברזל Pſal. 2. 9. *virga ferri*, id eſt, *ferrea*. ובאו חמדת כל

גוים. Agg. 2. 8. *Et venient deſideria omnium gentium:* id eſt, *veniet deſideratus cunctis gentibus*. ויהי דרכם חשך וחלקלקות Pſal. 35. 6. *Sit via eorum tenebræ & lubricitates*, id eſt, *tenebroſa & lubrica*. אכרת קומת ארזיו מבחור ברשיו 2. Reg. 19. 23. *Succidam celſitudinem cedrorum ejus, electionem abietum ejus*, id eſt, *celſas cedros & electas abietes*. Gen. 46. 34. *Abominatio*, id eſt, *abominabilis Ægyptiis omnis paſtor*.

Hinc Eph. 5. 8. *Eratis aliquando σκότος tenebræ, nunc autem φῶς lux in Domino:* id eſt; *olim cœci, nunc illuminati*. In Epiſtola ad Rom. *circumciſio* & *præputium* multoties uſurpantur pro *circumciſis* & *Gentilibus*. Luc. 16. 15. *Quod hominibus altum eſt, abominatio eſt ante Deum*. Joan. 17. 17. *Sermo tuus veritas eſt*, id eſt, *verus*. 2. Cor. 5. 21. *Ut efficeremur juſtitia Dei in ipſo*, id eſt, *juſti*.

VIII. Notanda eſt præſertim hæc loquendi ratio cum voce איש *vir*, & illius plurali אנשים *viri*. איש מלחמה 1. Sam. 16. 18. *vir belli*, id eſt, *bellicoſus*. איש אדמה Gen. 9. 20. *vir terræ*, id eſt, *agricola*. איש דמים 2. Sam. 16. 7. *vir ſanguinum*; id eſt, *homicida*. איש רמה Prov. 26. 19. *vir doli*, id eſt, *doloſus*. איש מכאבות Iſa. 53. 3. *vir dolorum*, id eſt, *doloribus plenus*. איש דברים Exod. 4. 10. *eloquens*. איש שפתים Job. 11. 2. *loquax*. איש מות 1. Reg. 2. 26. *vir morte*

dignus אנשי השם Gen. *6.* 4. *viri nominis*: id eſt, *famoſi*. אנשי חיל Gen. 47. *6. viri induſtriæ*, id eſt, *induſtrii*. אנשי עצתי Pſal. 119. 24. *viri conſilii mei*, id eſt, *conſiliarii mei*. אנשי ריבך Iſa. 41. 11. *viri contentionis tuæ*, id eſt, *adverſarii tui*.

IX. Ex duobus ſubſtantivis, quorum unum loco adjectivi eſt, nonnunquam prius eſt loco adjectivi, nonnunquam poſterius.

Prius. נתן איש חלפות שמלת Gen. 45. 22. *Dedit unicuique mutationes veſtium*, id eſt, *mutatorias veſtes*. כל שבעת אסר Num. 30. 14. *Omne juramentum obligationis*; id eſt, *omnis obligatio juramento firmata*, *ex juramento orta*. ויבחר לו חמשה חלקי אבנים 1. Sam. 17. 40. *Et elegit ſibi quinque lubricitates lapidum*, id eſt, *quinque lubricos lapides*. תכלית שנאה שנאתים Pſal. 139. 22. *Perfectione odii*, id eſt, *perfecto odio oderam illos*.

Hinc 1. Cor. 1. 21. *Placuit Deo* διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος *per ſtultitiam prædicationis*, id eſt, *per ſtultam prædicationem ſalvos facere credentes*. Gal. 3. 14. ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος, *ut promiſſionem Spiritus*, id eſt, *ut promiſſum Spiritum acciperemus*.

Poſterius. היה לי לצור מעוז Pſal. 31. 3. *Eſto mihi in petram fortitudinis*, id eſt, *fortem*. אילת אהבים Prov. 5. 19. *Cerva-*

gratiarum, id eſt, *gratiſſima*. עד אמונים Prov. 14. 5. *Teſtis veritatum*, id eſt, *verax*. זרע אנשים 1. Sam. 1. 11. *Semen virorum*, id eſt, *virile*, *puerum*.

Hinc Rom. 7. 24. *Quis me liberabit* ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου, *ex corpore mortis hujus?* id eſt, *ex hoc corpore mortali*. Col. 1. 3. υἱὸς τῆς ἀγαπῆς. *Filius dilectus.* Luc. 18. 16. ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας, id eſt, ἄδικος. *Judex iniquus*. Eph. 20. 24. *Qui creatus eſt in ſanctitate veritatis*, id eſt, *in ſanctitate vera*. 1. Tim. 6. 17. *Divitibus præcipe non ſperare* ἐπὶ πλούτου ἀδηλότητι, *in divitiarum incertitudine*, id eſt, *in divitiis incertis*. Jacob. 1. 23. *Similis eſt viro conſideranti*. τὸ πρόσωπον τῆς γενητέως αὐτοῦ, *vultum nativitatis ſuæ*, id eſt, *faciem ſuam nativam, cum qua natus eſt*. Ibid. v. 4. *Facti eſtis judices cogitationum malarum*, id eſt, *cogitantes mala*, *prave affecti*. Act. 14. 12. *Sacerdos quoque Jovis*, *qui erat ante civitatem*, ταύρους καὶ στέμματα, *tauros & coronas*, id eſt, *tauros coronatos ante januam afferens*, *cum populis volebat ſacrificare*.

Idipſum reperitur interdum apud prophanos Scriptores. Euripid. in Hecuba. *Venit Uliſſes* σπουδῇ ποδὸς, *celeritate pedis*, id eſt, *celeri pede*. Virg. Georg. 2. *Pateris libamus & auro*: id eſt, *libamus pateris aureis*. Lucan. *Chalybem frænoſque momordit*: id eſt, *momordit frænos chalybeos*.

X. In hiſce locutionibus etſi affixum pertineat ad nomen prius, affigitur ſæpe ſæpius nomini poſteriori. Deut. 1. 41. *Et accinxiſtis vos unuſquiſque* את בלי מלחמתו, ad verbum, *armis belli ſui*, id eſt, *armis ſuis bellicis*. Iſa. 2. 20. *Tempore illo abjiciet homo* את אלילי כספו *idola argenti ſui*, ואת אלילי זהבו *& idola auri ſui*; id eſt, *idola ſua aurea & argentea*. Iſa. 41. 11. *Peribunt* אנשי ריבך *viri litis tuæ*, id eſt, *tecum litigantes*. ואיש כלי משחתו בידו Ezech. 9. 1. *Et unuſquiſque habebit inſtrumentum perditionis ſuæ in manu ſua*: id eſt, *unuſquiſque habebit in manu ſua inſtrumentum ſuum perdens, factum ad perdendum*.

Hinc Math. 25. 31. *Tunc ſedebit* ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ *ſuper throno gloriæ ſuæ*, id eſt, *ſuper throno ſuo glorioſo*. Coloſſ. 1. 13. *Tranſtulit nos in regnum* τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ *filii dilectionis ſuæ*, id eſt, *filii ſui dilecti*. Mox vidimus dictum eſſe Rom. 7. 24. *Quis me liberabit de corpore mortis hujus?* pro, *quis me liberabit de hoc corpore mortali?*

XI. Viciſſim *concreta* ponuntur interdum *pro abſtractis*. Dan. 9. 24. *Ad obſignandam viſionem*, ונביא, ad verbum *& Prophetam* נביא pro נבואה *prophetiam*.

Hinc Eph. 6. 12. *Adverſus* πνευματικὰ τῆς πονηρίας *ſpiritualia nequitiæ*, id eſt, *adverſus ſpiritus nequam*. Rom. 2. 4. τὸ χρηστὸν

τοῦ Θεοῦ, pro ἡ χρηϛότης, *bonum Dei*, pro *bonitas Dei*. 1. Cor. 1. 25. τὸ μωρὸν, τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ. *Quod ſtultum, quod infirmum Dei*. Philipp. 4. 5. τὸ ἐπιεικὲς, pro ἡ ἐπιείκεια, *æquitas*. 2. Pet. 2. 14. *Oculos habentes plenos* μοιχαλίδος, *adulteræ*, id eſt, *adulterii*.

XII. Sepe adverbia tenent locum adjectivorum. כל העמים סביב Zach. 12. 6. *Omnes populi circum*, id eſt, *vicini*, *circum jacentes*. דם חנם 1. Sam. 25. 31. *Sanguis immerito* ſeu *gratis*, id eſt, *innoxius*. אל תירא מפחד פתאום Prov. 3. 25. *Non timebis a timore repente*, id eſt, *repentino*. למען סור משאול מטה Prov. 15. 25. *Ad declinandum ab inferno infra*, id eſt, *inferiori*. יום מחר Gen. 30. 33. *Dies cras*, id eſt, *craſtinus*.

Hinc Math. 6. 34. ἡ ἄυριον, pro *dies craſtina*, quaſi ἡ ἥμερα ἄυριον, *dies cras*. ἄυριον enim adverbium eſt. Luc. 10. 29. *Et quis eſt* μοῦ πλησίον, ad verbum *meus prope*, πλησίον enim adverbium eſt; id eſt; *meus proximus?* 2. Pet. 1. 9. *Oblitus purgationis* τῶν πάλαι ἀυτοῦ ἁμαρτιῶν *ſuorum olim*, id eſt, *veterum delictorum*.

Nec Græcis, nec Latinis hæc norma loquendi ignota eſt. Sophocles. τὰ πρὶν ἔργα, *opera ante*, id eſt, *res ante geſtæ*. Xenophon. αἱ παραυτίκα ἡδοναὶ, *momentaneæ voluptates*. Virg. Æneid. 1. *Neque enim*

ignari ſumus ante malorum, id eſt, *malorum præteritorum*. Terent. *Semper lenitas*, id eſt, *lenitas continua*. Livius: *Peragrare circa ſaltus*, id eſt, *ſaltus qui circa ſunt*. Plaut. *In navi ſuper*, id eſt, *in ſuperiore parte navis*.

I V.

De Comparativo.

Diximus ſupra comparativum & ſuperlativum apud Hebræos a poſitivo non diſtingui peculiari aliqua terminatione, uti fit apud Græcos & Latinos, ſed particulis quibuſdam poſitivo additis, eo fere modo quo fit apud nos. *Sage*, *plus ſage*, *tres ſage*.

I. Particula comparativo exprimendo deſerviens, eſt præpoſitio מן, illiuſque diminutivum מ, *præ*. טובים שנים מן אחד Eccl. 4. 9. *Boni duo præ uno*; id eſt, *duo ſunt meliores quam unus*. חכם אתה מדניאל Ezech. 28. 3. *Sapiens tu præ Daniele?* id eſt, *an Daniele ſapientior es?* טוב לחסות ליהוה, מבטח בנדיבים Pſal. 117. 9. *Bonum*, id eſt, *melius ſperare in Domino*, *quam confidere in Principibus*. גדול אחרון מן הראשון Agg. 2. 10. *Magna noviſſima præ prima*: id eſt, *major noviſſima quam prima*.

Hinc Math. 18.8. καλόν σοι, *bonum tibi*,

id eſt, *melius tibi eſt ad vitam ingredi debilem vel claudum*, *quam*, &c. Simile quid reperitur apud Latinos. Plaut. *Tacita bona eſt mulier, quam loquax. Bona*, id eſt, *melior*. Tacit. *Claris majoribus*, *quam vetuſtis*. Senec. l. 1. de ira. *Vir ingenii magni, quam boni*. *Magni*, id eſt, *majoris*.

II. Interdum præpoſitio על ponitur loco מן. עליון על כל גוים Deut. 26. 19. *Excelſus ſuper omnes gentes:* id eſt, *excelſior omnibus gentibus*.

III. Nonnunquam eamdem vim habet præfixum ל, quod præpoſitionis על quoddam diminutivum eſt. עליון למלכי ארץ Pſal. 89. 28. *Excelſus Regum*, vel *Regibus*, id eſt, *præ Regibus terræ*. *Excelſior Regibus terræ*.

V.

De Superlativo.

SUPERLATIVUM exprimunt Hebræi pluribus modis.

I. Adverbio מאד *valde*. והנה טוב מאד Gen. 1. 31. *Et ecce bonum valde*, id eſt, *optimum*. Cum geminatur particula מאד, augetur vis ac ſignificatio ſuperlativi. ובני ישראל יעצמו במאד מאד Exod. 1. 5. *Et filii Iſrael roborati ſunt in valde valde*, id eſt, *mirum in modum*.

II. Præpoſitione ב, quæ tunc *inter* aut

ſuper ſignificat .. היפה בנשים Cant. 1. 8. ἡ καλὴ ἐν γυναιξίν. *Pulchra inter mulieres:* id eſt, *mulierum pulcherrima*. בינו בערים בעם Pſal. 94. 8. *Intelligite inſipientes in populo*, id eſt, *inſipientiſſimi populorum*. האדם הגדול בענקים Joſ. 14. 15. *Homo ille magnus inter Anakæos*; id eſt, *maximus Anakæorum*. ליש גבור בבהמה Prov. 30. 30. *Leo fortis inter beſtias*: id eſt, *fortiſſimus beſtiarum*.

Hinc Luc. 1. 28. εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶν. *Benedicta tu in mulieribus:* id eſt, *mulierum maxime benedicta*.

III. Repetitione poſitivi. עמק עמק מי ימצאנו Eccl. 7. 24. *Profundum, profundum*, id eſt, *profundiſſimum, quis inveniet illud?* רע רע יאמר הקנה Prov. 20. 14. *Malum, malum*, id eſt, *peſſimum, ait emtor*. *Sanctus, ſanctus, ſanctus*. Iſa. 6. 3. id eſt, *ſanctiſſimus:* ſicut *terque quaterque beatus*, pro, *beatiſſimus*.

IV. Aggregatione duorum ſubſtantivorum ejuſdem ſignificationis. דברי פיו און ומרמה Pſal. 36. 4. *Verba oris ejus iniquitas & dolus*, id eſt, *iniquiſſima*. ויעלני מטיט היון Pſal. 40. 3. *Et eduxit me de luto cœni:* id eſt, *de luto denſiſſimo*. נעשה האדם כצלמנו כדמותנו Gen. 1. 26. *Faciamus hominem juxta imaginem noſtram, juxta ſimilitudinem noſtram:* id eſt, *juxta imaginem nobis ſimillimam*. רוח זלעפות Pſal. 11. 6. *Ventus procellarum*, id eſt, *vehementiſſimus*. יהוה ימלך

לעולם ועד Exod. 15. 17. *Dominus regnabit in æternum & ultra.*

V. Repetitione ejuſdem nominis ſubſtantivi, cum prius alterum regit in numero plurali. הבל הבלים *Vanitas vanitatum*, id eſt, *maxima vanitas*. Cant. 1. 2. שיר השרים *Canticum Canticorum*, id eſt, *ſuaviſſimum*. עבד עבדים Gen. 9. 25. *ſervus ſervorum*, id eſt, *ſervus viliſſimus*. קדש קדשים Exod. 26. 33. *Sanctum ſanctorum*, id eſt, *ſanctiſſimum*. שמי השמים *Cœli cœlorum*, id eſt, *ſummum cœlum*.

Hinc 1. Tim. 6. 15. *Rex Regum*, *Dominus dominantium*; & Apoc. 1. 6. *Ipſi gloria in ſæcula ſæculorum*, id eſt, *per infinita ſæcula*.

VI. Adjunctione alicujus ex nominibus Dei. אל, יה, אלהים, אדני, יהוה. ארזי אל Pſal. 80. 11. *Cedri Dei*, id eſt, *altiſſimæ*. הררי אל Pſal. 36. 7. *Montes Dei*, id eſt, *altiſſimi*. עצי יהוה Pſal. 104. 16. *Ligna Domini*, id eſt, *arbores præſtantiſſimæ*. ארץ מאפליה Jerem. 2. 31. *Terra caliginis Dei*, id eſt, *caliginis maximæ*. רשפיה רשפי אש ושלהתיה Cant. 8. 6. *Carbones ejus carbones ignis atque flammarum Dei*, id eſt, *flammarum ſummopere ardentium*. תרדמת יהוה 1. Sam. 26. 12. *Sopor Domini*, id eſt, *profundiſſimus*. ברוך הוא ליהוה Ruth. 2. 20. *Benedictus ille Domino:* id eſt, *terque quaterque beatus ſit: modis omnibus ſit ille bene-*

dictus. ונינוה היתה עיר גדולה לאלהים Jon. 3. 3. *Et Ninive erat civitas magna Deo*, id eſt, *maxima*. נשיא אלהים Gen. 23. 6. *Princeps Dei eſt in medio noſtri*, id eſt, *magnus Princeps*. חזק ואמיץ לאדני Iſa. 28. 2. *Robuſtus & fortis Domino*, id eſt, *robuſtiſſimus & fortiſſimus*.

Hinc Act. 7. 20. ἀστεῖος τῷ Θεῷ, *Bellus Deo*, id eſt, *maxime bellus*. 2. Cor. 10.4. *Arma militiæ noſtræ non ſunt carnalia, ſed* δυνατὰ τῷ Θεῷ, *potentia Deo*, id eſt juxta nonnullos, *potentiſſima*.

VII. Notandum poſitivum etiam abſque ullo adjuncto vim nonnunquam habere ſuperlativi. 2. Paral. 21. 17. *Et non remanſit ei filius niſi Joachaz* קטן בניו *parvus filiorum ejus*, id eſt, *minimus*. Prov. 30. 24. *Quatuor hæc animalia* קטני ארץ *ſunt parva terræ*, id eſt, *ſunt minima inter animantia terræ*.

Hinc Math. 5. 19. οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. *Hic magnus vocabitur in regno cælorum*. μέγας, *magnus*, pro μέγιστος, *maximus*. Dictum enim erat, *qui ſolverit unum ex mandatis*, ἐλάχιστος, *minimus vocabitur*, &c. Matth. 20. 26. *Quicunque voluerit inter vos* μέγας, *magnus*, id eſt, *major* vel *maximus*, *fieri*, *ſit veſter miniſter*. Math. 22. 36. *Magiſter*, ποῖα ἐντολὴ μεγάλη, *quod eſt mandatum magnum in Lege?* id eſt, *quod eſt maximum mandatum Legis?* μεγάλη, pro μεγίστη.

V I.

De Nominibus numeralibus.

I. NOMINA numeralia cardinalia maſculina a tribus ad decem, habent terminationem fœmininam; fœminina vero maſculinam, ut videre eſt cap. 2. §. 8.

II. Nomina numeralia cardinalia habentia terminationem pluralem junguntur ut plurimum ſubſtantivis ſingularibus; quæ vero habent terminationem ſingularem, pluralibus. ארבעה מלכים Gen. 14. 9. *Quatuor Reges*. שלשה מלכים Dan. 11. 2. *Tres Reges*. שבע מאות , חמש מאות Gen. 3. 30. *Septingenta*, *quingenta*. עשרים שנה Gen. 31. 41. ad verbum *viginti annum*, id eſt, *viginti annos*. ארבעים יום , וארבעים לילה Gen. 7. 4. *Quadraginta dies*, & *quadraginta noctes*. מאתים כסף Jud. 17. 4. ad verbum, *ducentos argenteum*, id eſt, *ducentos argenteos*. ארבעים ושתים עיר Num. 35. 6. *Quadraginta duæ urbes*.

Dictum eſt ut plurimum. Reperiuntur enim nec raro nomina numeralia terminationem ſingularem habentia, juncta ſubſtantivis ſingularibus, & vice verſa. שש עשרה נפש Gen. 46. 18. *Sexdecim animæ*. מאה אלף גבור 2. Par. 25. 6. *Centum mille robuſtorum*. חמשים צדיקים Gen. 18. 24. *Quinquaginta juſti*.

III. Nominibus numeralibus in utroque numero conjunctis, ſubſtantivum concordat numero minori. בן שלש ושמנים שנה Exod. 7. 8. *Filius trium & octoginta annorum*. שמנים וחמשה איש 1. Sam. 22. 18. *Octoginta & quinque viri*. שמנים ושבעה אלף 1. Par. 7. 5. *Octoginta & ſeptem millia*.

IV. Nomina numeralia minora præire ſolent majoribus. כל ימיו תשע וששים שנה ותשע מאות שנה Gen. 5. 27. *Omnes dies ejus novem & ſexaginta anni, & nongenti anni.*

V. In numeris compoſitis ſępe nomen rei numeratæ repetitur abſque neceſſitate. מאה שנה, ועשרים שנה, ושבע שנים Gen. 23. 1. *Centum anni, & viginti anni, & ſeptem anni*. צאן שש מאות אלף ושבעים אלף וחמשת אלפים Num. 31. 32. *Oves ſexcentum mille, & ſeptuaginta mille, & quinque millia.*

VI. Nonnunquam nomina cardinalia pro ordinalibus ponuntur. ויהי ערב ויהי בקר יום אחד Gen. 1. 5. *καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία*. *Factumque eſt veſpere, & mane dies unus*, id eſt, *primus*. אחד pro ראשון. *μία* pro *πρώτη*, *unus* pro *primus*: quod & olim animadvertit Joſephus Antiq. l. 1. cap. 2. *καὶ αὐτὴ μεν ἡ πρώτη ἡμέρα. Μωϋσῆς δὲ αὐτὴν μίαν εἶπε*. באחד לחדש Gen. 8. 5. *Prima menſis*. ביום שמונה 2. Paral. 29. 17. *In die octava*. שמונה pro שמיני.

Hinc Marc. 16. 2. καὶ λίαν πρωῒ τῆς μιᾶς σαββάτων. *Et valde mane una Sabbathorum.* Luc. 24. 1. τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων. *Una autem Sabbati* 1. Cor. 16. 2. κατὰ μίαν σαββάτων. *Per unam Sabbathorum*. Act. 20. 7. ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων. *Una autem Sabbathi.*

VII. Nomina cardinalia interdum ponuntur pro proportionalibus. שנים ישלם Exod. 22. 4. *Duplum reſtituet*, ad verbum *duo*. Legitur 2. Sam. 12. 16. ארבעתים *quadruplum*, & Pſal. 12. 7. & Prov. 6. 31. שבעתים *ſeptuplum*.

VIII. Ponuntur etiam non raro eadem nomina pro adverbiis numeralibus. שבע יפול צדיק Prov. 24. 16. *Septies cadet juſtus.*

IX. Repetitio numeri cardinalis diſtributionem ac partitionem indicat. מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה, שבעה Gen. 7. 2. *De omni animali mundo accipies tibi ſeptem, ſeptem*, id eſt, *ſeptena*.

X. Nomina numeralia ordinalia fœminina ſæpe ſumuntur adverbialiter. ויקרא שנית Gen. 22. 15. *& clamavit ſecundo:* aut proportionaliter pro parte aliquota. וחמשתו Num. 5. 7. *Et quintam partem ejus.*

VII.

V I I.

De Nominum repetitione.

FIt non raro apud Hebræos nominum repetitio. Quid iſta repetitione ſignificetur, indicabunt obſervationes ſequentes.

I. Sæpe nihil aliud innuit iſta repetitio quam emphaſim quamdam. אלי אלי *Deus meus, Deus meus*. צדק צדק תרדף Deut. 16. 20. *Juſtitiam juſtitiam ſectaberis*.

II. Sæpe etiam fit iſta repetitio ad deſignandam multitudinem. ועמק השדים בארות בארות Gen. 14. 10. *Et vallis Siddim putei putei*. Vulgata. *Vallis Siddim habebat multos puteos*. In ea erant multi putei, ſeu vortices circumquaque diſperſi. עשה הנחל הזה גבים, גבים 2. Reg. 3. 16. quem locum ſic vertunt 70. ποιήσατε τὸν χειμάῤῥουν τοῦτον βοθύνους, βοθύνους; Vulgata vero: *Facite alveum torrentis hujus foſſas & foſſas*.

III. Interdum iſta nominis repetitio univerſalitatis ſignum eſt. איש איש מבית ישראל Levit. 17. 3. ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, Vulgata quoad ſenſum: *Homo quilibet de domo Iſrael*, id eſt; *univerſi, ſinguli omnes*. והקטיר בבקר בבקר Exod. 30. 7. LXX. *Et adolebit* πρωῒ πρωῒ, *mane mane*, Vulgata ſimpliciter *mane*, id eſt, *quotidie*

mane. תלקטו לאחד אחד Iſa. 27. 12. *Congregabimini unus unus*, *filii Iſrael*, 70. κατὰ ἕνα, *ad unum*, id eſt, *omnes ſigillatim*. ברוך אדני יום יום Pſal. 68. 20. Septuaginta: *Benedictus Dominus* ἡμέραν καθ' ἡμέραν, Vulgata, *die*, *quotidie*, id eſt, *ſingulis diebus*; quod & Paulus imitatus eſt 2. Cor. 4. 16. *Sed qui intus eſt homo renovatur* ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ, *de die in diem*.

IV. Repetitio ſubſtantivi diverſo numero, aut genere indicat univerſalitatem omnimodam. עשיתי לי שרים ושרות ; שדה ושדות Eccl. 2. 8. Septuaginta, ἐποίησά μοι ᾄδοντας καὶ ᾀδούσας: οἰνοχόον καὶ οἰνοχόας, ad verbum. *Feci mihi cantores & cantatrices*; *ſymphoniam & ſymphonias*; id eſt, *omne genus muſicorum*. יהוה מסיר מירושלם משען ומשענה Iſa. 3. 1. *Dominus recedere faciet de Jeruſalem ſuſtentatorem & ſuſtentatricem*; 70. ἰσχύοντα καὶ ἰσχύουσαν, *validum & validam*: id eſt, *omne genus ſuſtentationis*. Huc etiam referri poteſt & illud, והשבתי מערי יהודה קול ששון וקול שמחה ; קול חתן , וקול כלה Jerem. 7. 34. *Ceſſare faciam de civitatibus Juda vocem gaudii*, *& vocem lætitiæ*; *vocem ſponſi*, *& vocem ſponſæ*; id eſt, *quodlibet lætitiæ genus*.

V. Interdum iſta nominis repetitio diverſitatem importat, præſertim ſi copula ו intercedat. אבן ואבן , איפה ואיפה תועבת יהוה Prov. 20. 20. *Pondus & pondus*, *men-*

ſura & menſura abominatio Domini: id eſt, *diverſum pondus & diverſa menſura*. Idem habetur Deut. 25. 13. & 14. בלב ולב ידברו Pſal. 12. 3. *In corde & corde*; id eſt, *duplici corde locuti ſunt*.

VI. Ut plurimum iſta repetitio indicat partitionem & diſtributionem in multas partes ſive æquales, ſive inæquales. ויצברו אתם חמרים, חמרים Exod. 8. 14. *Et collegerunt eas*, videlicet ranas, θημωνίας, θημωνίας, ut ajunt 70. *acervos*, *acervos*: id eſt, *diſtribuerunt eas in multos acervos*. ויתן ביד עבדיו עדר ועדר Gen. 32. 16. *Et dedit in manu ſervorum ſuorum gregem & gregem*: id eſt, *ſingulis turmis diſtribuit gregem deducendum*. קח מאתם מטה מטה Num. 17. 2. *Accipe ab eis virgam, virgam*; 70. ῥάβδον ῥάβδον; id eſt, ut Vulgata dicit, *accipe ab eis ſingulas virgas*, ſeu *virgam a ſingulis*.

Hunc morem imitati ſunt Evangeliſtæ. Marc. 6. 39. & 40. *Chriſtus præcipit Diſcipulis ſuis, ut accumbere facerent omnes ſecundum contubernia*, συμπόσια, συμπόσια, ad verbum *convivia*, *convivia*: per turmas convivantium ſuper viride fœnum: *& diſcubuerunt* πρασιαὶ, πρασιαὶ, ad verbum *areolæ*, *areolæ*, id eſt, *in partes* ſeu *cœtus*, *per centenos & quinquagenos*. Eodem cap. v. 7. *Vocavit Jeſus Diſcipulos duodecim*, *& cœpit eos mittere* δύο δύο, ad verbum

duos, *duos*, id eſt, *binos*; quod Græce diceretur *ἀνὰ δύο*, ut & ipſe Lucas ait cap. 10. 1.

VIII.

Varii Hebraiſmi circa nomina generatim.

I. PLURIMA nomina ſuperfluunt apud Hebræos. Talia ſunt

פה *os*. לפי חרב Deut. 13. 15. *ore gladii*, id eſt, *gladio*. Hinc Luc. 21. 24. *καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρας*: *& cadent ore gladii*. על פי הדברים האלה Gen. 43. 7. *Secundum os verborum iſtorum*, id eſt, *juxta illa verba*.

שם *Nomen*. Pſal. 20. 2. *Protegat te* שם אלהי יעקב *nomen Dei*, id eſt, *Deus Jacob*. והיתה לי לשם ששון Jerem. 33. 9. *Et erit mihi in nomen gaudii*, id eſt, *in gaudium*. וקראתם בשם אלהיכם ; ואני אקרא בשם יהוה 1. Reg. 18. 24. *Et invocabitis in nomine Dei veſtri, & ego invocabo in nomine Domini*: id eſt, *invocabitis Deum veſtrum, & ego Dominum*. ויקרא את שם הבכור מנשה Gen. 41. 51. *Et vocavit nomen primogeniti*, id eſt, *primogenitum*, *Manaſſen*.

Hinc Matth. 1. 25. *καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν*: *Et vocavit nomen ejus*, id eſt, *eum*, *Jeſum*. 1. Joan. 5. 13. *Hæc ſcripſi vobis*, *τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ*, *qui creditis in nomine Filii Dei*, id eſt,

in Filium Dei. Apoc. 11. 3. *Occiſa ſunt in terræ motu* ὀνόματα ἀνθρώπων *nomina hominum ſeptem millia*: id eſt ſimpliciter, *hominum ſeptem millia*.

יד *Manus*. דבר יהוה ביד ישעיהו Iſa. 20.2. *Verbum Domini per manum Iſaiæ*, id eſt, *per Iſaiam*. על ידי כלי דויד 2. Paral. 29. 27. *Cœpit canticum ſuper manus inſtrumentorum David*: id eſt, *ſuper inſtrumenta Davidis*. Gen. 9. 5. *Sanguinem veſtrum repoſcam* מיד כל חיה *de manu omnis beſtiæ*, id eſt, *ab omni beſtia*. Exod. 9. 35. *Sicut locutus eſt Dominus* ביד משה *per manum Moſis*, id eſt, *per Moyſem*.

Hinc Act. 7. 35. *Moyſem Deus redemptorem miſit* ἐν χειρὶ ἀγγέλου, *per manum Angeli*, id eſt, *per Angelum*. Ibid. v. 25. *Quia Deus* διὰ χειρὸς αὐτοῦ, *per manum ipſius daret illis ſalutem*. Gal. 3. 19. *Lex ordinata per Angelos in manu Mediatoris*, ἐν χειρὶ μεσίτου.

דבר *Verbum*, *res*, *negotium* על דבר הכסף Gen. 43. 17. *propter negotium argenti hujus*, id eſt, *propter argentum*. דברי עונות Pſal. 65. 4. *Verba iniquitatum*, id eſt, *iniquitates*, *prævaluerunt ſuper nos*. Pſal. 105. 27. *Poſuit in eis* דברי אתותיו *verba ſignorum ſuorum*, id eſt, *ſigna ſua*. דברי נפלאותיך אשיחה Pſal. 145. 5. *Verba mirabilium tuorum meditabor*. לא אחריש דבר גבורות Job. 41. 3. *Non ſilebo verbum fortitudinum ejus*, id eſt, *fortitudinem ejus*.

Hinc Act. 13. 26. *Vobis verbum ſalutis hujus miſſum eſt* ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἀπεστάλη; id eſt, *vobis ſalus iſta miſſa eſt.*

קול *Vox.* מקול אנחתי Pſal. 102. 6. *A voce gemitus mei*, id eſt, *præ gemitu meo.* הנוס מקול הפחד Iſa. 24. 18. *Fugiens a voce formidinis*; id eſt, *a* vel *præ formidine.* קול זעקה מבבל Jer. 51. 54. *Vox clamoris*, id eſt, *clamor, de Babel.*

פנים *Facies.* על פני רקיע השמים Gen. 1. 20. *In facie firmamenti cœli:* id eſt, *in firmamento cœli.* והעם נסו מפני פלשתים 1. Par. 11. 13. *Et populus fugerunt a facie Philiſtüm.* ויהי דבש על פני השדה 1. Sam. 14. 25. *Et erat mel ſuper faciem agri.* Gen. 1. 2. *Et tenebræ erant ſuper faciem abyſſi*, על פני תהום.

Hic Act. 5. 41. *Ibant gaudentes* ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, *a facie, a conſpectu concilii.* Luc. 7. 27. *Ecce ego mitto Angelum meum* πρὸ προσώπου σου, *ante faciem tuam*, id eſt, *ante te.* Luc. 21. 35. *Tanquam laqueus ſuperveniet ſuper omnes qui ſedent* ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς *ſuper faciem totius terræ*, id eſt, *ſuper terram.*

ימים *Dies*, ſi ea vox nominibus annorum aut alterius temporis præponatur. ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה Gen. 47. 9. *Dies annorum*, id eſt, *anni peregrinationis meæ triginta & centum anni.* ימי שנותינו Pſal. 90. 10. *Anni noſtri.*

Dictum eſt, ſi præponatur. Nam ſi poſtponatur, non redundat, ſed indicat annos, de quibus mentio fit, eſſe completos. מקץ שנתים ימים Gen. 41. 1. *A fine duorum annorum dierum*, id eſt, *completorum*, ſeu *poſt duos annos integros*. וישב עמו חדש ימים Gen. 29. 14. *Et manſit cum eo menſem dierum*, id eſt, *menſem integrum*.

נפש *Anima*. Addita vox iſta voci אדם, nihil ei addit ſignificationis. בנפש אדם Ezech. 27. 13. *In anima hominis*, id eſt, *in homine*. Apoc. 18. 13. Legitur eodem ſenſu, *καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων*, *& animas hominum*, id eſt, *homines*.

II. Plurima nomina reticentur apud Hebræos. Talia ſunt

איש *Vir*. אני שלום Pſal. 120. 7. *Ego pax*, id eſt, *vir pacis*, ſeu *pacificus*. ואני תפלה Pſal. 109. 4. *Et ego oratio*, id eſt, *vir orationis*, ſeu *orans*. ותהיה ברכה Gen. 12. 2. *Et eris benedictio*, id eſt, *vir benedictionis*, *benedictione plenus*, *dignus cui benedicatur*. כי חמודות אתה Dan. 9. 23. *Quia deſideria tu*; id eſt, *quia*, ut vertit Vulgata, *vir deſideriorum es*. לץ היין Prov. 20. 1. *Deriſor vinum*, id eſt, *deriſor vir vino deditus*. פי מרמה Pſal. 109. 9. *Os doli*, id eſt, *os viri doloſi*.

דבר *Verbum*, *res*. וירא מנוחה כי טוב Gen. 49. 15. *Et vidit requiem*, *quia res eſt bona*. כי נגדים אדבר Prov. 8. 6. *Quia Principes*

loquar: id eſt, דברי נגדים *verba Principum*, ſeu *a Principibus ipſis audienda*.

בית *Domus*. ראשי יעקב Mich. 3. 1. *Principes Jacob*, id eſt, *domus Jacob*. הר יהוה Mich. 4. 2. *Mons Domini*, id eſt, *mons domus Domini*.

Hinc Apoc. 3. 7. *Qui habet clavem David*, id eſt, *domus David*, uti legitur Iſa. 22. 22. εἰς ᾅδου. Act. 2. 27. *In inferni*, ſubaudi οἶκον, *domum*: ſicut cum Latini dicunt *ad Opis*, *ad Pollucis*, &c. ſubintelligendo *ædem*.

ימים *Dies*. הבאים ישרש יעקב Iſa. 27. 6. *Venientes radicem producet Jacob*: id eſt, *venient dies*, vel *venientibus*, ſeu *futuris diebus*, *radices proferet Jacob*.

יום & חדש *Dies* & *menſis*. בעשרי באחד לחדש Gen. 8. 15. *In decimo*, *in prima menſis*: id eſt, *in menſe decimo*, *prima die menſis*. Subaudiuntur חדש & יום.

פעמים *Vices*. לא אחת ולא שנים 2. Reg. 6. 10. *Non una*, *nec duabus*: id eſt, *non una vice*, *nec duabus vicibus*.

Longum eſſet hic recenſere nomina omnia quæ in ſermone Hebraico ſubintelligenda veniunt. Hic quædam tantummodo circa hujuſcemodi ellipſim obſervabuntur.

Primo. Ipſam loci conſtructionem aut exigentiam ſæpiſſime indicare quodnam vocabulum ſit ſubintelligendum. ויּמד שש

שערים Ruth 3. 15. *Et menſus eſt ſex hordeorum*. Patet ſubintelligendam eſſe vocem מדות *menſuras*, ut ſit, *& menſus eſt ſex menſuras hordei*. אכלו איש גפנו ואיש תאנתו 2. Reg. 18. 31. *Comedite unuſquiſque vitem ſuam, & unuſquiſque ficum ſuam*: ſubauditur פרי *fructus*. *Comedat unuſquiſque fructum vineæ & ficus ſuæ*. ויאכלו את המועד 2. Par. 30. 22. *Et comederunt ſolemnitatem*: id eſt, זבחי המועד *ſacrificia ſolemnitatis*. כי אדם עץ השדה Deut. 20. 19. *Quia homo*, id eſt, חיי האדם *vita hominis arbor agri*. תלבש אסתר מלכות Eſt. 5. 1. *Et induit Eſther regnum*, id eſt, בגדי מלכות *veſtes regias*. תהיה לי כמו אכזב Jerem. 15. 18. *Eris mihi ſicut fallax*, id eſt, *ſicut fons*, vel *ciſterna fallax*. יש בעדרו זכר, וזבח משחת Malach. 1. 14. *Eſt in grege ejus maſculus*, ſubaudi תמים *integer*, id enim exigit Antitheſis, *& immolat corruptum*, ſeu *non integrum*, *vitioſum*. מציל נפשות עד אמת ויפח כזבים מרמה Prov. 14. 25. *Liberans animas teſtis veritatis*, id eſt, *verax & efflat mendacia doli*, id eſt, *teſtis doli*, ſeu *doloſus*. Manifeſtum enim eſt ſubintelligendum eſſe in ſecundo membro vocabulum עד *teſtis*, quod in priori exprimitur. אל פתח שער הפנימית Ezech. 8. 3. *Ad oſtium portæ interioris*. Subauditur vox חצר *atrium*, ut ſenſus ſit, *ad oſtium portæ atrii interioris*.

Hinc Math. 10. 42. *Quicunque potum dederit uni ex minimis iſtis* ποτήριον ψυχρυ, *poculum frigidæ*, ſcilicet ὕδατος, *aquæ*. Math. 11. 8. οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες, *qui mollia geſtant*, ſcilicet ἐνδύματα, *veſtimenta*. Luc. 12. 47. *Servus noſcens voluntatem Domini ſui*, δαρήσεται πολλάς, ſubaudi πληγὰς: ut ſenſus ſit, *vapulabit plagis multis*. Apoc. 3. 4. *Ambulabunt mecum* ἐν λευκοῖς, *in albis*, ſcilicet ἱματίοις. *veſtibus*.

Secundo. Hanc nominis convenientis ſubauditionem unam eſſe e rationibus, quibus Grammatici ajunt minui ingentem illum numerum irregularitatum, quas facile annotabit unuſquiſque in conſtructione ſubſtantivorum cum adjectivis ac verbis; quæ non raro genere, numero, aut utroque diſcordant.

Exemplo ſit mox prolatus Ezechielis locus 8. 3. שער maſculini generis eſt; הפנימית fœminini. Diſcordantia ergo eſt in genere; ſed tollitur ſubauditione vocis חצר quæ generis eſt fœminini. Sic Gen. 49. 15. וירא מנוחה כי טוב *Et vidit requiem, quia bonum*. Subintellige דבר טוב דבר *res bona*, nulla remanebit irregularitas.

I X.

Varii Hebraiſmi circa nonnulla nomina ſpeciatim.

PLURIMA nomina apud Hebræos ſignificationem habent ita peculiarem, ut inutile non futurum ſit exempla quorumdam proferre.

איש proprie *vir*, junctum ſubſtantivis genitivi caſus, format, ut dictum eſt, adjectiva. איש דמים *Homicida*. איש אדמה *Agricola*. Significat etiam *aliquis*, *quidam*, *unuſquiſque*, *omnes*, *ſinguli*, *univerſi*, *alius*, *alter*, &c. אם איש יבא, ואמר היש פה איש? Jud. 4. 20. *Si aliquis veniat, & dicat, an eſt hic aliquis?* והנה איש מספר לרעהו חלום Jud. 7. 13. *Et ecce quidam narrabat proximo ſuo ſomnium*. כי יהיה ריב בין אנשים Deut. 25. 1. *Quando erit rixa inter aliquos.* ושים כסף איש בפי אמתחתו Gen. 44. 1. *Et pone pecuniam uniuſcujuſque in ore ſacci ejus*. איש ללשונו Gen. 10. 5. *Unuſquiſque juxta linguam ſuam*. וילקטו אתו איש כפי אכלו Exod. 16. 21. *Et collegerunt illud ſinguli juxta edere ſuum*, id eſt, *juxta ſufficientiam ſuam*. ופניהם איש אל אחיו Exod. 25. 30. *Et facies eorum vir ad fratrem ſuum*, id eſt, *unius ad alterum*. חמש היריעות חברות אשה אל אחותה ad verbum. *Quinque cortynæ conjunctæ mulier ad ſororem ſuam*; id

eſt, *una ad aliam*. ויאמרו איש אל רעהו Gen. 11. 3. *Et dixit vir ad proximum*, id eſt, *alius ad alium*.

בעל proprie *Dominus*, *maritus*, junctum quibuſdam ſubſtantivis format nomina adjectiva. בעל כנף Prov. 1. 7. *Dominus alæ*, id eſt, *alatus*, *volucris*. בעל חלמות Gen. 37. 19. *Magiſter ſomniorum*, id eſt, *ſomniator*. והם בעלי ברית אברם Gen. 14. 13. *Et ipſi viri fœderis*, id eſt, *fœderati Abrahæ*. מי בעל דברים יגש אלהם Exod. 34. 14. *Quiſquis eſt dominus verborum*, id eſt, *quiſquis cauſam dirimendam habuerit*, *litigator*, *litigaturus*, *accedat ad eos*. בעל חמה רב פשע Prov. 29. 22. *Vir iræ*, id eſt, *iracundus*, *multiplicat peccatum*. בעל טעם Eſdr. 4. 8. *Dominus*, ſeu *Præſes conſilii*. בעל שער 2. Reg. 1. 8. *Piloſus*. בעלת אוב 1. Sam. 28. 7. *Domina Pythonis*, *Pythoniſſa*. בעלת הבית 1. Reg. 17. 17. *Domina domus*, id eſt, *hera*. בעלי חצים Gen. 49. 13. *Sagittarii*. בעלי הפרשים 2. Sam. 1. 6. *Equites*. בעלי אספות Eccl. 12. 1. *Domini collectionum*, *collectores*, *ῥαψῳδοὶ*, *Eclogarii*.

בן proprie *filius*; ſed junctum nominibus, ut duo præcedentia, egregia producit adjectiva. בן אדם *Homo*. אשר בנו בני אדם Gen. 11. 5. *Quam ædificaverant Homines*. Hinc Marc. 3. 28. *Omnia peccata remittentur τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων*, *hominibus*.

Et Math. 12. 8. Marc. 2. 28. Luc. 6. 5. *Dominus eſt filius hominis, etiam Sabbathi.* בן שנה Levit. 12. 6. *Anniculus.* 1. Sam. 13. 1. *Innocens ut infans unius anni*, &c. בן שנים Iſa. 65. 20. *Natus annos*. בן בית Gen. 15. 2. *Domeſticus*. בן גרן Iſa. 21. 10. *Filius areæ*, id eſt, *triticum*, eo fere modo quo dicit Horatius, *Pinus filia ſylvæ*. בן קשת Job. 41. 19. *Filius arcus*, id eſt, *ſagitta*. בני אשפת Trhen. 1. 13. *Filii pharetræ*, id eſt, *ſagittæ*. בקרן בן שמן Iſa. 5. 1. *In cornu filii olei*, id eſt, *in colle pingui*. בן בקר *Juvencus*. בני יונים Joel. 3. 11. *Filii Græcorum*, id eſt, *Græci*. בני ענקים Deut. 9. 2. *Filii gigantum*, id eſt, *gigantes*; velut cum Græci dicunt υἷες Ἀχαίων, *Achivi*, ἰατρῶν παῖδες, *Medici*, δυςήνων παῖδες, infelices.

Notandum præcipue eſt circa vocabulum iſtud, quod ſæpe idem ſignificet ac *præditus*, *dignus*, *reus*, *poſterus*, *incola*, &c.

Præditus. בן חיל 1. Reg. 1. 52. *Filius virtutis*, *virtute præditus*, *generoſus*. בני עלוה Oſe. 10. 9. *Filii iniquitatis*, *iniqui*. בני בליעל Deut. 13. 13. *Filii abſque jugo*, *improbi*, *contumaces*.

Hinc Eph. 2. 2. υἱοὶ τῆς ἀπειθείας, *filii diffidentiæ*, pro ἀπειθοῦντες, *increduli*, *Pagani*, *Gentiles*. 1. Theſſ. 5. 5. υἱοὶ τοῦ φωτὸς, *filii lucis*, id eſt, πεφωτισμένοι, *illuminati*, *fideles*, Luc. 20. 36. υἱοὶ τῆς ἀναστάσεως, *filii*

reſurrectionis, id eſt, *qui reſurrexerunt*.

Dignus, *reus*. 2. בן מות האיש העשה זאת Sam. 12. 5. *Dignus morte vir qui fecit iſtud.* בן הכות Deut. 25. 2. *Filius percuſſionum*, id eſt, *ita reus*, *ut percuti mereatur*. בני המותה Pſal. 102. 21. *Filii mortis*, id eſt, *morti deſtinati*.

Hinc Math. 23. 15. ὑιὸς γεέννης, *filius gehennæ*, id eſt, *reus gehennæ*. Luc. 20. 6. ὑιὸς εἰρήνης, *filius pacis*, id eſt, *dignus pace & ſalutatione veſtra*.

Poſterus. Deut. 1. 3. *Locutus eſt Moyſes* אל כל בני ישראל *ad omnes filios*, id eſt, *poſteros*, *Iſrael*.

Hinc Act. 5. 21. Judæi dicuntur ὑιοὶ Ισραήλ. Heb. 7. 5. *Poſteri Levi*, ὑιοὶ Λευί. Luc. 1. 5. Conjux Zachariæ dicitur ἐκ τῶν θυγατέρων Ααρῶν, *ex filiabus Aaron*.

Incola. בני ציון Pſal. 149. 2. *Filii*, id eſt, *incolæ*, *Sion*. אמרו לבת ציון Iſa. 62. 11. *Dicite filiæ Sion*, id eſt, *habitantibus Jeruſalem*. גלי מאד בת ציון ; הריעי בת ירושלים Zach. 9. 9. *Exulta valde*, *filia Sion*; *clange*, *filia Jeruſalem*. Notandum in his locutionibus בת in ſingulari denotare incolam utriuſque ſexus; בנות vero in plurali fœminas tantum.

Hinc Math. 23. 37. *Quoties volui congregare filios tuos* τὰ τέκνα σου. Math. 21. 5. εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιὼν. Luc. 20. 34. ὁι ὑιοὶ αἰῶνος τούτου, *filii*, id eſt, *incolæ*, *mundi hujus*.

אח. Proprie *frater*. At non ſemper fratrem germanum ſignificat, ſed & cognatum & affinem, imo & proximum quemque. Gen. 14. 14. *Et audivit Abraham* כי נשבה אחיו *quod captivus ductus eſſet frater ejus Lot*, cujus tantummodo erat patruus; erat enim Lot filius Haran fratris Abrahæ. Gen. 13. 8. dicit Abraham eidem Lot: אחים אנחנו *Fratres nos ſumus*. Hoc ſenſu 1. Cor. 9. 5. Jacobus & Joannes dicuntur *Fratres Domini*. Ruth. 4. 3. Booz vocat Elimelechum אחינו *fratrem noſtrum*, cujus erat tantummodo cognatus; immo nec propinquior cognatus. Hoc ſenſu dicunt Judæi Chriſto Domino, Math. 12. 47. *Ecce mater tua & fratres tui*. לא תשנא את אחיך Levit. 19. 17. *Non odio habebis fratrem*, id eſt, *proximum tuum*. וישבעו איש לאחיו Gen. 36. 31. Iſaac & Abimelech *jurarunt uterque fratri ſuo*. Hoc ſenſu Math. 5. 22. *Quicunque iraſcitur fratri ſuo*, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

בית. Proprie *domus*; ſæpe pro *loco*, *vaſe*, & quovis continente. בית האסורים Judic. 16. 21. *Domus vinctorum*, *carcer*, בית הכלוא Jerem. 37. 4. *carcer*. בית עולם Eccl. 12. 5. *ſepulchrum*. בית מועד Job. 30. 23. *idem*, quia ſepulchrum locus eſt quo conveniunt omnes. בית היין Cant. 2. 4. *domus vini*, *cellarium*.

עץ *Lignum*, ſæpiſſime *arbor*. תדשא הארץ עץ Gen. 1. 11. *Germinet terra arbores*. עץ

חיים, ועץ הדעת טוב ורע Gen. 2. 9. *Arbor vitæ, & arbor ſcientiæ boni & mali.*

Hinc Apoc. 2. 7. *Vincenti dabo edere* ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, *ex ligno vitæ.*

פרי, proprie *fructus arborum*: ſed apud Hebræos multa alia ſignificat. פרי בטן *Filius.* מפרי בטנך Pſal. 132. 11. *De fructu ventris tui ponam*, &c. Luc. 1. 41. *Benedictus fructus ventris tui*, ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. Act. 2. 30. *De fructu lumbi ejus*, ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ. פרי פי *Fructus oris*, *ſermo*. מפרי פי איש תשבע בטנו Prov. 18. 20. *De fructu oris uniuſcujuſque ſatiabitur venter ejus.* Heb. 13. 15. *Propter hoc offeramus hoſtiam laudis ſemper Deo*, id eſt, καρπὸν χειλέων, *fructum labiorum confitentium nomini ejus.*

זרע *ſemen, liberi, poſteri.* שת לי אלהים זרע אחר Gen. 4. 25. *Poſuit mihi Deus ſemen aliud*, id eſt, *alium filium*. והתברכו בזרעך Gen. 22. 18. *Benedicentur in ſemine, filio, poſtero tuo.* Joan. 8. 33. σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν, *ſemen*, id eſt, *poſteri Abrahæ ſumus.*

גוי, proprie gens quælibet. Dicitur tamen ſæpius per appropriationem quamdam de gentibus infidelibus, & a Republica Iſraelica alienis. קנינו את אחינו היהודים הנמכרים לגוים Nehem. 5. 8. *Redemimus fratres noſtros Judæos venditos gentibus.* Hinc Math. 10. 5. εἰς τὴν ὁδὸν ἐθνῶν

μὴ

μὴ ἀπέλθητε, *in viam gentium ne abieritis.* Hinc Paulus *Apoſtolus gentium* dicitur, genteſque ubique in novo Teſtamento Judæis opponuntur.

יבשה, proprie *arida*, uſurpatur pro *terra*. אשר עשה את הימים ואת היבשה Jon. 1. 9. *Qui fecit mare & aridam*, id eſt, *terram*. ויקרא אלהים ליבשה ארץ Gen. 1. 11. *Et vocavit Deus aridam terram*. Hinc Math. 23. 15. περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν, *circuitis mare & aridam*.

נפש, *Anima*, etiam hominem, immo hominis cadaver ſignificat. ונכרתה הנפש ההוא Gen. 17. 14. *Et exſcindetur anima illa*, id eſt, *homo ille*. תן לי נפש Gen. 14. 21. *Da mihi animas*, id eſt, *homines*. אל נפש מת לא יבוא Num. 6. 6. *Ad animam*, id eſt, *ad cadaver mortui non accedet*. כל הנגע בנפש האדם אשר ימות Num. 19. 13. *Omnis tangens animam*, id eſt, *cadaver hominis qui mortuus fuerit*. לנפש לא יטמא Levit. 21. 1. *In mortuo non contaminet ſe*. אם יגע טמא נפש Agg. 2. 14. *Si tetigerit immundus cadaver*.

Obſervandum multa nomina vere pluralia, & a nomine ſingulari deſcendentia ſumi nihilominus ſingulariter, jungique adjectivis, pronominibus, ac perſonis verborum ſingularibus. Talia ſunt אלהים, אדנים, בעלים, בהמות, תהמות, חכמות, &c. בראשת ברא אלהים Gen. 1. 1. *In principio*

creavit Deus. כי אלהים קדשים הוא Joſ. 24. 19. & alibi, ad verbum, *quia Dii ſancti ipſe eſt:* id eſt, *quia Deus ſanctus ipſe eſt.* מלך אשור אדוניו 2. Reg. 19. 4. *Rex Aſſur Dominus ejus*, ad verbum, *Domini ejus*. גם בעליו יומת Exod. 21. 29. *Etiam Dominus ejus morietur*. שאל נא בהמות, ותורך Job. 12. 7. *Interroga nunc jumentum*, *& docebit te*. חכמות בנתה ביתה Prov. 9. 1. *Sapientia ædificavit domum ſuam*. בתהמות רבה Pſal. 78. 15. *In abyſſo magna*. להיות פקדים בית יהוה Jerem. 29. 30. *Ut ſis præfectus domus Domini*.

Ajunt Grammatici id fieri ad denotandam rerum iſtarum magnitudinem & excellentiam. Sic תהלות ישראל Pſal. 22. 4. *Laudes Iſraelis*, id eſt, *omnimoda laus Iſraelis*. ישועות Pſal. 42. 6. *Salutes*, id eſt, *perfecta ſalus*. מותי ערלים Ezech. 28. 10. *Mortibus incircumciſorum*, id eſt, *morte truculenta*. חסדי יהוה Thren. 3. 22. *Miſericordiæ Domini*; id eſt, *maxima Domini miſericordia eſt quod non ſumus conſumti*, &c.

CAPUT VIGESIMUM-QUINTUM.

De Syntaxi Pronominum.

I.

De Convenientia pronominis cum antecedente.

I. PRonomen concordare conſuevit cum antecedente genere & numero.

II. Cum duo ſubſtantiva numeri ſingularis, a fortiori diverſi numeri, unum habent pronomen, plurale eſt illud pronomen. זכר ונקבה ברא אותם Gen. 1. 27. *Maſculum & fœminam creavit eos.*

III. Cum duo ſubſtantiva diverſi generis idem habent pronomen, ponitur iſtud pronomen in maſculino, ut exemplo allato patet.

IV. Nonnunquam pronomen a ſuo ſubſtantivo diſcordat genere & numero. אם חבל תחבל שלמת רעך, כבוא השמש, תשבנו לו Exod. 22. 25. *Si pignore acceperis veſtem proximi tui, antequam occumbat ſol, reſtitues eam illi.* נו ad litteram *eum*, pro נה *eam*, uti legendum eſſet, cum pronomen

illud ſit relativum שלמת *veſtis*, quod nomen eſt fœminini generis. עמל הכסילים תיגענו Eccl. 10. 10. *Labor ſtultorum affliget eos*. תיגענו ad litteram *affliget eum*. אסרי לגפן עירה, כבס ביין סותה Gen. 49. 11. *Ligans ad vitem pullum ſuum*. עירה pro עירו, *lavans in vino veſtimentum ſuum*. סותה pro סותו. אשי יהוה הוא נחלתו Joſ. 13. 14. *Holocauſta Domini, illud*, pro *illa ſunt hæreditas ejus*. זעקה אשר כמהו לא נהיתה Exod. 1. 6. *Clamor cui ſimilis non fuit*. זעקה fœmininum, הו maſculinum. Deut. 21. 10. *Cum egreſſus fueris in prælium contra hoſtes tuos*, ונתנו, *& dederit eum Deus in manus tuas: eum* pro *eos*. Joſ. 2. 4. *Suſcepit mulier illa duos viros illos*, ותצפנו, *& abſcondit eum*, id eſt, *eos*. Legitur Num. 27. 7. להם *illis*, pro להן. Ruth. 1. 13. להן pro להם *illos*. Ruth. 1. 8. עמכם pro עמכן *vobiſcum fœm*. Iſa. 3. 16. רגליהם pro רגליהן *pedes earum*. Jud. 19. 24. אותם & להם pro אותן & להן. Thren. 2. 20. *Comedent mulieres*, פרים pro פרין, *fructum ſuum*. Non pauca ſunt alia ejuſcemodi exempla.

Hinc forte ortæ ſunt non abſimiles quæ in novo Teſtamento occurrunt anomaliæ. Math. 28. 19. *Euntes docete* πάντα τὰ ἔθνη, *omnes gentes, baptizantes eos*, ἀυτὺς. Joan. 15. 26. πνεῦμα, *Spiritus qui à Patre procedit*, ἐκεῖνος, *ille*, &c. Joan. 16.

13. *ἐκεῖνος τὸ πνεῦμα*, *ille Spiritus*. Gal. 4. 19. *τεκνία μου οὓς πάλιν ὠδίνω*, *Filioli mei, quos iterum parturio*. Rom. 9. 29. *Vaſa miſericordiæ*, *σκεύη οὓς*, *quos præparavit*. Coloſſ. 2. 19. *τὴν κεφαλὴν ἐξ οὗ*, *Caput ex quo*. Philipp. 3. 20. *Noſtra converſatio in cœlis eſt*, *ἐν οὐρανοῖς ἐξ οὗ*, *ex quo*, pro *ex quibus*. Philipp. 2. 15. *In media generationis*, *ἐν μέσῳ γενεᾶς ἐν οἷς*, *in quibus*, pro *in qua*, &c.

Non ſunt iſtæ irregularitates omnino incognitæ Latinis. Hymnus Laudum tempore Adventus: *Verbum ſupernum prodiens, qui natus orbi ſubvenis*. Horat. *Daret ut catenis fatale monſtrum, quæ generoſius perire quærens*. Terent. *Ut Di illum Deæque ſenium perdant, qui me hodie remoratus eſt*.

II.

De ordine ac valore pronominum ſeparatorum.

I. Pronomina ſeparata adjective ſumta ſequuntur ſuum ſubſtantivum, ſumuntque articulum ה. בעת ההוא Gen. 21. 22. *In tempore illo*. דברים האלה Gen. 44. 6. *Verba iſta*. בימים ההם Gen. 6. 4. *In diebus illis*.

II. Cum pronomina præcedunt nomen ſuum, ſive illud ſubſtantivum ſit, ſive

adjectivum, ſubintelligendum eſt verbum ſubſtantivum. אלה תולדות Gen. 6. 9. *Hæ generationes*, id eſt, *hæ ſunt generationes.* זה חדש Eccl. 1. 10. *Hoc novum*, ſupple, *eſt.* מי דויד ומי בן ישי 1. Sam. 25. 10. *Quis David, & quis filius Iſai?* id eſt, *quis eſt David, & quis eſt filius Iſai?* זאת המנוחה Iſa. 28. 12. *Hæc eſt requies.*

III. Immo ſubintelligendum eſt verbum ſubſtantivum cum pronominibus ſeparatis, etiam cum nomen ſuum ſequuntur. כי עפר אתה Gen. 3. 19. *Quia pulvis tu*, id eſt, *quia pulvis es.* מרגלים אתם Gen. 42. 9. *Exploratores vos*, ſupple, *eſtis.* אחותי היא Gen. 20. 2. *Soror mea hæc*, adde, *eſt.* כי טובות הנה Gen. 6. 2. *Quia pulchræ illæ*, ſubaudi, *erant.*

IV. Pronomen tertiæ perſonæ הוא, היא *ille, illa*, junctum pronominibus primæ & ſecundæ perſonæ, idem valet ac *ipſe.* Iſa. 41. 4. *Quis fecit prima & noviſſima?* אני הוא *Ego ipſe.* אתה הוא מלכי Pſal. 44. 5. *Tu ipſe Rex meus.*

III.

De Pronominibus affixis.

I. AFFIXA nominum, id eſt, juncta nominibus, vertenda ſunt per pronomina poſſeſſiva: אמי *Mater mea.* שדינו *Agri noſtri.* אביך *Pater tuus.* ידכם

Manus veſtra. צדקתם *Juſtitia eorum.*

II. Excipiuntur affixa nominum numeralium, quæ vertenda ſunt per pronomina primitiva. ויצאו שניהם Num. 12. 5. *Egreſſi ſunt ambo illi.* צאו שלשתכם Num. 12. 4. *Egredimini tres vos.*

III. Affixa nominum interdum active, interdum paſſive ſumenda ſunt. חמסי *Violentia mea*, duplici ſenſu ſumi poteſt; aut pro violentia quam facio, aut pro violentia quæ fit mihi. מוסרותיך *Vincula tua*, id eſt, *vincula quibus vincis alios*, vel *quibus vinciris ab aliis.* Quo autem ſenſu ſumenda ſint, demonſtrat ut plurimum loci exigentia. שמעתי תפלתך Iſa. 38. 5. *Audivi orationem tuam.* Manifeſtum eſt affixum ך active ſumi; *orationem tuam*, id eſt, *orationem a te factam.* בבית תפלתי Iſa. 56. 7. *In domo orationis meæ.* Manifeſtum eſt affixum י ſumi paſſive. *In domo orationis meæ*, id eſt, *in domo in qua ſervi mei orant me.* Gen. 50. 4. *Præterierunt dies* בכיתו *fletus ejus*, id eſt, *de eo.* חמסי Jerem. 51. 35. *Injuria quæ fit mihi.* שמעך Nahum. 3. 19. *Rumor tuus*, id eſt, *de te.* עם חרמי Iſa. 34. 5. *Populus anathematis mei*, id eſt, *quem anathemati devovi.* אנשי ריבך Iſa. 41. 11. *Viri contentionis tuæ*, id eſt, *qui contra te rixantur.* Si juberet loci exigentia, verti poſſet, *viri contra quos rixaris.*

IV. Affixa verborum & dictionum, id

eſt, juncta verbis aut particulis, vertenda ſunt per pronomina primitiva. אשלחך אליהם Gen. 37. 13. *Mittam te ad eos*. Sed de iis jam ſuprà, cap. 16. & 17.

V. Præcedunt nonnunquam affixa antecedens ſuum, id eſt, nomen ad quod referuntur. ותפתח ותראהו את הילד Exod. 2. 6. *Et aperuit, & vidit ipſum infantem*. הו ante ילד.

I V.

De Pronominibus demonſtrativis.

I. CUM repetitur pronomen demonſtrativum, nota eſt diſtributionis. ויקרא זה אל זה Iſa. 6. 3. *Clamavit hic ad hunc*, id eſt, *alter ad alterum*. אלה ברכב ואלה בסוסים Pſal. 20. 8. *Alii in curribus, alii in equis*.

II. Demonſtrativum זה nominibus numeralibus præpoſitum, vertendum eſt per *jam*, *nunc*, *modo*, *tandem*, &c. זה עשרים שנה אנכי עמך Gen. 31. 38. *Jam viginti annos tecum ſum*.

III. Præfixum ה reſpondet articulo Græcorum ὁ ἡ τό. Interdum vim aliquam addit nomini, cui præponitur, ideòque à Grammaticis dicitur hoc in caſu ה *notificativum*, *demonſtrativum*, *emphaticum*; interdum vero nullam.

V.

De Pronominibus interrogativis.

I. Dictum eſt cap. 3. §. 5. מי, *quis, quæ*, interrogativum eſſe perſonæ. מי דויד ומי בן ישי 1. Sam. 25. 10. *Quis eſt David, & quis eſt filius Iſai?* מי אתה בני Gen. 27. 18. *Quis es tu, fili mi?* מי את בתי Ruth. 1. 16. *Quæ es tu, filia mea?* Legitur tamen מי שמך Jud. 13. 17. *Quod eſt nomen tuum?* מי פשע יעקב Mich. 1. 5. *Quodnam eſt peccatum Jacob?* Unde fit manifeſtum מי nonnunquam eſſe, ſicut & מה, interrogativum rei.

II. Dictum eſt pariter מה eſſe interrogativum rei. מה משפט האיש 2. Reg. 1. 7. *Quiſnam eſt habitus viri illius?* מה שמך Gen. 32. 27. *Quodnam eſt nomen tuum?* מה אנוש Pſal. 8. 5. *Quid*, ſeu *quantulum rei eſt homo?*

III. Dictum eſt denique, ea pronomina non ſemper eſſe interrogativa. דבר מה יראני Num. 23. 3. *Verbum quod oſtenderit mihi*. Notandum inſuper מה ſequente relativo ש, fieri relativum, & æquivalere pronomini *is, ea, id*. מה שהיה Eccl. 1. 9. *Id quod fuit*.

IV. Cum interrogativum מי poſt ſubſtantivum ponitur, per genitivum poſſeſſoris reddendum eſt. את שור מי לקחתי

וחמור מי לקחתי 1. Sam. 12. 4. *Bovem cujuſnam accepi, aut aſinum cujuſnam accepi?* בן מי אתה 1. Sam. 17. 58. *Filius cujus es tu?*

V. Interrogativum מי reddendum ſimiliter eſt per genitivum aut dativum, cum ei præfigitur littera ל. למי אתה ולמי אלה לפניך? Gen. 32. 17. *Cujus es tu, & cujus ſunt iſta ante te?*

VI. Interrogativum מי non tantum *quis*, ſed & *ſi quis* ſæpe ſignificat. מי חכם וישמר אלה Pſal. 107. 43. *Quis ſapiens & cuſtodiet hæc?* id eſt, *ſi quis eſt ſapiens, is cuſtodiet hæc.* Hinc Jacob. 3. 13. *Quis ſapiens & diſciplinatus inter vos?* Id eſt, *ſi quis ſapiens eſt*, &c.

VII. Littera ה voci præfixa ſæpe locum tenet interrogativi, ideoque vocatur ה *interrogativum*. האיש כמוני יברח Nehem. 6. 11. *An vir ſicut ego fugiet?*

VI.

De Pronomine Relativo.

I. CUM relativum אשר *qui, quæ, quod*, ſit cujuslibet generis, numeri ac caſus, non poteſt cum ſuo antecedente non concordare.

II. Sæpe ſubintelligitur iſtud pronomen ובל יש לו, נתן בירו Gen. 39. 4. ad verbum: *Et omne eſt ei, dedit in manu ejus*, id eſt

omne, quod eſt illi. ויפל בשחת יפעל Pſal. 7. 16. *Incidit in foveam fecit*, id eſt, *quam fecit.* Evidens eſt deeſſe אשר. אשרי אנש יוכיחנו אלוה Job. 5. 17. *Beatus vir*, deeſt אשר, & ſuperfluit נו, *quem corripit eum Deus.* שפה לא ידעתי אשמע Pſal. 81. 6. *Labium non novi audiam*, id eſt, *quod non novi.* אשרי דרכי ישמרו Prov. 8. 32. *Beati*, ſubaudi *qui, vias meas cuſtodient.* בידו רצפה במלקחים לקח מעל המזבח Iſa. 6. 6. *In manus ejus carbo*, ſupple אשר *quem, forcipe tulerat de altari.* Thren. 1. 14. *Dedit me Dominus* בידי לא אוכל קום *in manus non potero ſurgere*, ſubauditur *de quibus.* יאבד יום אולד בו Job. 3. 3. *Pereat dies, naſciturus eram in eo*, id eſt, *utinam periiſſet dies in quo eram naſciturus.* 2. Paral. 16. 9. *Oculi Domini diſcurrunt, ut robuſtum ſe exhibeat*, עם לבבם שלם ad verbum, *cum cor eorum integrum*, id eſt, עם אשר *cum iis quorum cor integrum eſt.* או עם שרים זהב להם Job. 3. 15. *Aut cum Principibus, aurum ipſis*, id eſt, *quibus eſt aurum*; deficit אשר, & ſuperfluit להם הודעת להם את הדרך ילכו בה. להם Exod. 18. 20. *Notam feciſti eis viam, ambulabunt in ea*, id eſt, *in qua ambulabunt*; deeſt באשר *in qua*, & redundat בה *in ea.*

Modus loquendi parallelus habetur 1. Joan. 3. 12. οὐ καθὼς Κάϊν, ἐκ πονηροῦ ἦν. *Non ſicut Cain, ex maligno erat*; adde *qui*, ut ſit *qui ex maligno*, id eſt, *qui malus erat.*

III. Sæpe expreſſo relativo אשר, reticetur illius antecedens *ille*, *ipſe*. ויאמר יוסף לאשר על ביתו Gen. 44. 4. ad verbum: *Et dixit Joſeph cui ſuper domum ſuam*, id eſt, *ei qui erat ſuper domum ſuam*. כי אל אשר תלך אלך Ruth. 1. 16. *Nam ad quem ibis, ibo*, id eſt, *ad locum ad quem ibis, ibo*.

Hinc Rom. 6. 21. *Quem igitur fructum habuiſtis, ἐφ᾽ οἷς*, ad verbum, *de quibus*, id eſt, *ex illis de quibus nunc erubeſcitis*. Joan. 3. 34. *Is quem miſit Deus verba Dei loquitur: non enim ad menſuram dat Deus ſpiritum*, ſupple *ei*.

IV. Nonnunquam & relativum, & antecedens ſimul reticentur: שלח נא ביד תשלח Exod. 4. 13. *Mitte, quæſo, per manum* (ſubaudi *illius quem*) *miſſurus es*. אחרי לא יועילו הלכו Jerem. 2. 8. ad verbum, *poſt non proſunt ambulant*, id eſt, *poſt Idola quæ non proſunt ambulant*; quaſi ſcriptum eſſet, אחרי אלילים אשר. 1. Paral. 15. 12. *Et aſcendere facietis arcam*, אל הכינותי לו ad verbum, *ad præparavi ei*, id eſt, *ad locum quem præparavi ei*, אל המקום אשר, ſicut exprimitur Exod. 23. 20. זה מקום לא ידע אל Job. 18. 21. *Iſte locus non novit Deum*, id eſt, *illius qui non novit Deum*.

V. Sæpe אשר fit adverbium, geritque vices quamplurimarum particularum; *ut*,

quod, *quia*, *nam*, *ſi*, *cum*, *quando*, *quo*, *ubi*, &c. *Ut*. אשר לא ישמעו איש שפת רעהו Gen. 11. 7. *Ut non audiret quiſquam labium proximi ſui*. אשר ידעון כי Joſ. 3. 7. *Ut ſciant quia*. אשר ייטב לך Ruth. 3. 1. *Ut bene ſit tibi*. *Quod*, *quia*. הגיד להם אשר הוא יהודי Eſth. 3. 4. *Nuntiavit eis quia ipſe Judæus erat*. *Nam* אשר מי אל בשמים, ובארץ Deut. 3. 24. *Nam quis Deus in cœlo & in terra?* *Si*. את הברכה אשר תשמעו אל מצות יהוה Deut. 11. 27. *Benedictionem ſi audieritis præcepta Domini*. *Quando*. אשר תבואן צאן לשתות Gen. 30. 38. *Quando venient oves ad bibendum*. *Quo*. באנו אל הארץ אשר שלחתנו Num. 13. 27. *Venimus ad terram*, *quo*, ſeu *ad quam miſiſti nos*. *Ubi*. המה מי מריבה, אשר רבו בני ישראל את יהוה Num. 20. 13. *Hæ ſunt aquæ Meribæ*, ſeu *Contentionis*, *ubi rixati ſunt filii Iſrael contra Dominum*.

VI, Demonſtrativa זה, זו ponuntur interdum loco relativi אשר. ברשת זו טמנו Pſal. 9. 17. *In rete quod abſconderunt*. בארח זו הלך Pſal. 142. 4. *In via qua ambulo*. אל מקום זה יסדת להם Pſal. 104. 8. *Ad locum quem fundaſti eis*. עם זו יצרתי לי Iſa. 43. 21. *Populum quem formavi mihi*.

Notandum non minus recte dici poſse in his & ſimilibus locis poſt זה & זו ſubaudiri אשר. *Populus iſte quem formavi mihi*. *Ad locum hunc quem fundaſti eis*.

Rete illud quod abſconderunt, &c.

VII. Conjunctiones ו *&*, & כי *quia*, nonnunquam uſurpantur loco pronominis אשר. Iſa. 8. 3. *Et acceſſi ad Propheti ſſam* ותהר, *& concepit*, id eſt, *quæ concepit*. Malach. 3. 1. *Ecce ego mitto Angelum meum* ופנה, *& præparabit*, id eſt, *qui præparabit*. Exod. 10. 25. *Holocauſta dabis nobis* ועשינו *&*, id eſt, *quæ offeremus Domino*. Gen. 3. 19. *Donec revertaris in terram* כי ממנה, *quia de ea ſumtus es*, id eſt, *de qua ſumtus es*. Gen. 4. 25. *Poſuit mihi Dominus ſemen aliud pro Abel*, כי *quia*, id eſt, *quem occidit Cain*. Pſal. 90. 4. *Tanquam dies heſterna* כי *quæ præteriit*. Prov. 11. 15. *Affligetur malo* כי *qui ſpondet pro extraneo*. Prov. 20. 16. *Tolle veſtimentum ejus* כי *qui ſpopondit pro alieno*.

V I I.

De Pronomine reciproco.

I. CARENT Hebræi pronominibus reciprocis, verum ea exprimunt per affixa tertiæ perſonæ. בשתים יכסה פניו ובשתים יכסה רגליו Iſa. 6. 2. *Duabus velabat faciem ejus*, id eſt, *ſuam*, *& duabus velabat pedes ejus*, id eſt, *ſuos*. ויראו כספיהם Gen. 42. 35. *Et viderunt pecunias ſuas*.

II. Docet loci exigentia, quandonam pronomen affixum tertiæ perſonæ verten-

dum ſit per pronomen primitivum, quandonam per reciprocum; id eſt, per *ejus*, an per *ſuus*, &c.

III. Pronomen הוא junctum pronominibus primæ & ſecundæ perſonæ, eis confert vim pronominis reciproci. אני הוא *Ego ipſe*. אתה הוא *Tu ipſe*.

IV. Nomina עצם & נפש non raro obtinent vim nominis reciproci, *ille ipſe*, *ipſemet*, *ipſummet*, &c. עצם uſurpatur de re, נפש de perſona. בעצם היום הזה Gen. 7. 13. *In ipſo die illo*. נשבע אדני בנפשו Amos. 6. 8. *Juravit Dominus per animam ſuam*, id eſt, *per ſeipſum*. מה תאמר נפשך ואעשה לך 1. Sam. 20. 4. *Quod dixerit anima tua*, id eſt, *quod dixeris*, *faciam tibi:* eo fere modo quo pronomen ſecundæ perſonæ exprimunt Itali & Hiſpani, per *Voſtra Signoria*, *Vueſtra Merced*. Hanc vocem נפש affixis junctam eodem ſenſu uſurpant Chaldæi, Syri, & Arabes.

Hinc Joan. 12. 25. φιλῶν τὴν ψυχὴν ἀυτȣ̃, μισῶν την ψυχὴν ἀυτȣ̃. *Qui amat animam ſuam*, *qui odit animam ſuam*.

V. Rarum eſt quod occurrit Ezech. 34. 2. *Væ Paſtoribus Iſrael*, אשר היו רועים אותם Vulgata vertit, *qui paſcebant ſemetipſos*, accepitque אותם reciproce & recte.

VIII.

Varii Hebraiſmi circa Pronomina.

SÆPE ſuperfluunt, ſæpe reticentur pronomina quædam.

I. Pronomen primitivum dativi caſus redundat ſæpiſſime. לך לך מארצך Gen. 12. 1. *Vade tibi de terra tua*, id eſt, *exi de terra tua*. מפלטי לי Pſal. 144. 2. *Liberator meus mihi*. פרע בודד לו Oſe. 8. 9. *Onager ſolitarius ſibi*. אלך לי אל חר Cant. 4. 6. *Ibo mihi ad montem*. אם לא תדעי לך Cant. 1. 8. *Si ignoras te*. שבו לכם פה Gen. 22. 5. *Sedete vobis hic*, id eſt, *ſedete hic*. הבו לכם Deut. 1. 13. *Date*. ונס לו Iſa. 31. 8. *Et fugiet ſibi*, id eſt ſimpliciter, *fugiet*. העגלה מלאה לה עמיר Amos. 23. 13. *Plauſtrum plenum ſibi manipulis*; לה ſuperfluit. רבה שבעה לה נפשנו הלעג Pſal. 123. 4. *Multum ſaturata eſt ſibi anima noſtra ſubſannatione*. גם דור עשרי לא יבא להם בקהל יהוה Deut. 23. 4. *Etiam generatione decima non intrabit* להם *eis in Eccleſiam Dei*.

Apud Syros frequens eſt idem Pleonaſmus. Math. 3. 2. קרבת לה *Appropinquat ſibi regnum cælorum*. Math. 4. 12. שני לה *Seceſſit ſibi in Galilæam*. Math. 4. 10. זל לך *Vade tibi, Satana*. Math. 7. 23. ארחקו לכון *Diſcedite vobis a me, operarii iniquitatis*.

Nec eſt omnino incognitus Græcis, & La-

Latinis. τϛτῳ μοι προσέχετε νῦν. Demoſth. *Huic mihi mentem advertite*. τί σοι μαθήσομαι *Quid tibi docebor? Suo ſibi hunc gladio jugulo*. Terent. *Scin ubi nunc ſit tibi tua Daphnis*. Cicero.

II. Sæpe duo pronomina pronuntur, quamvis unum ſufficiat. כי אתו כהיום תמצאון אתו 1. Sam. 9. 13. *Quia eum hac ipſa hora invenietis eum*. אשר זרעו בו Gen. 1. 11. *Cujus ſemen ejus in eo*. הלילה הוא יקחהו אפל Job. 3. 8. *Noctem illam occupet illam caligo*: vel, *Nox illa, occupet illam caligo*. גם אתו הכהו 2. Reg. 9. 27. *Etiam illum percute illum*. ארץ מגריהם אשר גרו בה Exod. 6. 4. *Terra peregrinationis eorum qua peregrinati ſunt in ea*. Verterunt 70. ἐν ᾗ καὶ παρώκησαν ἐπ' αὐτῆς, *in qua & incoluerunt in ea*. Hæſit eo loci Auguſtinus, lib. 2. Locutionum de Exodo.

Hinc Act. 15. 17. *Omnes gentes*, ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μϛ ἐπ' αὐτούς, *ſuper quas invocatum eſt nomen meum ſuper eas*. Matth. 8. 1. καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ ὄρϛς, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, ad verbum: *Deſcendentem eum de monte, ſecutæ ſunt eum turbæ multæ*. Marc. 7. 25. *Mulier*, ἧς εἶχε τὸ θυγάτριον αὐτῆς, *cujus habebat filia ejus ſpiritum immundum*. Redundat αὐτῆς. Similiter & Joan. 1. 27. Act. 15. 17. &c.

III. Sæpe ſubſtantivo adjungitur pro-

nomen, etſi ſubſtantivum ſolum plene ſufficiat. Ita autem adjungitur, ut interdum præcedat, interdum ſequatur. את יהוה צבאות אתו תקדישו Iſa. 8. 13. *Dominum exercituum ipſum ſanctificabitis*. כמוץ אשר תדפנו רוח Pſal. 1. 4. *Sicut gluma quam diſpellit eam ventus*. ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו Gen. 2. 17. *Et de arbore ſcientiæ boni & mali non comedes ex ea*. ותראהו את הילד Exod. 2. 6. *Et vidit ipſum puerum*. Redundat הו. עונותיו ילכדנו את הרשע Prov. 5. 22. *Iniquitates ejus capient eum impium*. Redundat נו. וישנו את טעמו 1. Sam. 21. 14. *Et mutavit eam ſpeciem ſuam*. Redundat ו in voce ישנו.

Hinc Apoc. 6. 4. *Et exivit alius equus rufus, & ſedenti ſuper eo datum eſt ei*, αὐτῷ, *ſumere pacem de terra*. Redundat αὐτῷ Matth. 21. 41. κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτοὺς *Malos male perdet ipſos*.

IV. Repetuntur interdum pronomina ad emphaſim. אני אני אטרוף Oſe. 5. 14. *Ego, ego rapiam*. אנכי אנכי הוא מחה פשעיך Iſa. 43. 25. *Ego, ego ipſe delens iniquitates tuas*. לך לבדך חטאתי Pſal. 51. 6. *Tibi, tibi ſoli peccavi*. ברכני גם אני אבי Gen. 27. 34. *Benedic mihi etiam mihi, Pater mi*. בי אני אדני העון 1. Sam. 25. 24. *In me, in me, Domine, iniquitas iſta ſit*. הצום צמתוני אני Zach. 7. 5. *An jejunium jejunaſtis mihi, mihi, inquam?* הודעתיך היום אף אתה Prov.

22. 19. *Nota facio tibi hodie, etiam tibi.*

V. Viſum eſt ſupra non raro reticeri pronomen relativum אשר. Reticentur & alia pronomina, 2. Reg. 10. 23. *Videte ne ſit hic vobiſcum* מעבדי יהוה *de ſervis Domini*: ſubauditur *aliquis*. ותפל ארצה מן הצבא, ומן הכוכבים Dan. 8. 10. *Et dejecit in terram*, ſupple *multos* vel *quoſdam*, *de exercitu*, *&* *de ſtellis*.

CAPUT VIGESIMUM SEXTUM.

De Syntaxi Verborum.

I.

De Convenientia Verbi cum ſuo Nominativo.

I. Verbum cum nominativo concordat genere, numero, & perſona.

II. Cum duo nominativi diverſi generis unum verbum regunt, verbum illud ut plurimum generis eſt maſculini. מנוח ואשתו ראים Jud. 13. 20. *Manue & uxor ejus videntes*. Interdum concordat verbum cum nominativo proximiori. ותכתב אסתר ומרדכי Eſther. 9. 29. *Et ſcripſit Eſther & Mardochæus.*

III. Cum duo nominativi numeri ſin-

gularis, aut diverſi numeri idem verbum regunt, verbum illud ut plurimum ponitur in numero plurali. אתה ובניך תשאו Num. 18. 1. *Tu & filii tui portabitis.* Non nunquam concordat cum nominativo proximiore. צא מן התבה אתה, ואשתך, ובניך Gen. 8. 16. *Egredere de arca tu, & uxor tua, & filii tui:* quod non rarum eſt apud Latinos. *Paupertas mihi onus viſum eſt. Amantium iræ amoris redintegratio eſt.* Nonnunquam etiam cum remotiore. האשה ובניה תהיה לאדניו Exod. 21. 4. *Mulier & filii ejus erit domino ejus.* תהיה *erit*, pro יהיו *erunt*. צרה וחבלים אחזתה Jerem. 49. 24. *Anguſtia & dolores apprehendet eam. Apprehendet*, pro *apprehendent*. מספר שנים נצפנו Job. 15. 20. *Numerus annorum abſconditi ſunt.* קול שמעה הנה באה Jerem. 10. 22. *Vox rumoris ecce venit.* באה congruit cum שמעה, cum congruere deberet cum קול.

IV. Sæpe verbum a nominativo diſcordat genere. יאבד את לב מתנה Eccl. 7. 7. *Perdet animum donatio.* ובא עליך רעה Iſa. 47. 11. *Veniet ſuper te malum.* Nominativus in his exemplis fœminini eſt generis, verbum maſculini. ואתי שדוד מה תעשי Jerem. 4. 30. *Et tu vaſtata, quid facies?* שדוד pro שדודה.

V. Sæpe verbum a nominativo diſcordat numero. וכל הארץ באו מצרימה Gen.

41. 57. *Et omnis terra venerunt in Ægyptum*. יהי מארות Gen. 1. 14. *Fiat luminaria* בנות צעדה Gen. 49. 22. *Filiæ diſcurrit*. בהמות השדה תערוג Joel. 1. 20. *Beſtiæ agri clamabit*. ולא יהיה עוד המים Gen. 9. 15. *Et non erit amplius aquæ diluvii*. ידיו לא שפכה Deut. 21. 7. *Manus noſtræ non effudit*. שתי כתפת חברת יהיה Exod. 28. 7. *Duæ oræ junctæ erit*. מחלליה מות יומת Exod. 31. 14. *Prophanantes illud morte morietur*. ויאמר בני גד Num. 32. 25. *Et dixit*, id eſt, *dixerunt*, *filii Gad*. ויהי ידיו Exod. 17. 12. *Et fuit*, id eſt, *fuerunt manus ejus*.

VI. Interdum etiam perſona verbi a nominativo ſuo diſcordat, eaque irregularitas a Grammaticis vocatur perſonarum *enallage* ſeu *commutatio*. שובו כלם כלם Job. 17. 10. *Omnes ipſi revertimini*. pro כלכם. *Audite, populi omnes vos*. כי יבשו מאילים אשר חמדתם Iſa. 1. 29. *Quia pudefient propter lucos quos deſideraſtis*. יבשו *pudefient*, pro תבשו *pudefietis*. באשת נעוריך לא יבגד Malach. 2. 15. יבגד pro תבגד. *In uxorem adoleſcentiæ tuæ ne perfide agas*. ואלמנותיך עלי תבטחו Jerem. 49. 11. *Et viduæ tuæ in me confident*.

Obſervandum Grammaticorum nonnullos has & ſimiles locutiones ab anomalia ſaltem ſtricte dicta variis modis, nec incongrue quoad partem aliquam, vindicare. Ajunt etenim

Primo Anomaliam non eſſe proprie, cum nomini collectivo ſingulari jungitur verbum plurale; cum nomina collectiva etiam numero ſingulari pluralitatem quamdam vere deſignent. Hinc non eſt major anomalia in illo loco Geneſeos 41. 11. וכל הארץ באו מצרימה *Et omnis terra venerunt in Ægyptum*, quam in iſtis: *Turba ruunt, pars merſi tenuere ratem.* ὁ πολὺς λεὼς χαίρουσι. Lucian. *Multitudo populi gaudent*. Matth. 1. 21. *Ipſe enim ſalvum faciet* τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, *populum ſuum a peccatis eorum.*

Secundo Nec Anomaliam eſſe ſaltem ſtricte dictam cum nomen plurale diſtributionem aut partitionem indicans, jungitur verbo ſingulari. בהמות השדה תערוג Joel. 1. 20. *Beſtiæ agri clamabit.* שאל נא בהמות, ותרך Job. 12. 7. *Interroga nunc jumenta, & docebit te.* In his locis ſenſus eſt, *unumquodque jumentorum clamabit, & docebit te.*

Tertio Cum fœmininum nomen jungitur verbo maſculino, ſubintelligi interdum nomen maſculinum, & viciſſim. יאבד את לב מתנה Eccl. 7. 7. Fœmininum מתנה jungitur verbo יאבד, quod maſculinum eſt. Sed ſubintellige איש, ut ſenſus ſit איש מתנה *vir donationis*, *vir munificus pervertet animum*; & omnia concordabunt. Similiter illo loco Iſa. 47. 11. ובא עליך

רעה *Et veniet ſuper te malum*, ſubaudi דבר *negotium*, vel potius יום, uti integre legitur Pſal. 27. 5. & habebis conſtructionem regularem, ſenſuſque erit, *veniet ſuper te dies malus*.

Addi poteſt, ejuſcemodi loca, quæ paſſim irregularitatis arguuntur, multiplici alia via poſſe ab irregularitatis vitio defendi, ut exemplis patebit.

Prov. 28. 1. נסו ואין רודף רשע ad verbum, *Fugerunt impius, quamvis nullus ſit perſequens. Fugerunt impius* non concordat. Sed quid vetat quominus dicatur legendum eſſe נס in ſingulari, cum 70. & Vulgata: *Fugit impius*, *φεύγει ἀσεβὴς*, *non* נסו *Fugerunt*. Nam cum vox ſequens ואין incipiat ab ו, proclive fuit Amanuenſi audienti vel legenti נס ואין, putare quod ſcribendum fuerit נסו. Jerem. 8. 5. מדוע שובבה העם הזה *Quare rebellis eſt populus iſte?* Fœmininum cum maſculino. Sed forte eadem de cauſa additus eſt ה in שובבה, propter ה vocis ſequentis העם, & ſuperfluit. Exod. 1. 10. כי תקראנה מלחמה *Cum ingruerint bellum*. Sed quare cum 70. Vulgata, Chaldæo Paraphraſte & Exemplari Samaritano non legimus תקראנו, *cum ingruerit nobis bellum*, ſenſu commodiori. Agg. 2. 8. ובאו חמדת כל גוים *Et venient deſiderium cunctarum gentium*. Pro חמדת nil vetat quin legatur חמדות,

& venient deſideria cunctarum gentium. Immo legendo חמדת, ſumi poteſt ea vox numero plurali, ſicut & aliæ multæ, in quibus ו, quod eſt nota pluralis fœminini, omiſſum eſt. Gen. 35. 26. אלה בני יעקב, אשר ילד לו *Hi filii Jacob, qui natus eſt ei*. Ita vertemus, ſi punctationi Maſſorethicæ adhæreamus. Sed ſi aliter legerimus, vertemus rectius: *Hi ſunt filii Jacob quos genuit ſibi*. Poteſt inſuper dici לו *ſibi*, eo loci eſſe ſuperfluum, ſicut לך לך *vade tibi*. Jerem. 49. 11. ואלמנותיך עלי תבטחו *Et viduæ tuæ in me confident*. Duplex irregularitas, inquiunt quidam; ſubſtantivum fœmininum cum verbo maſculino, & quidem ſecundæ perſonæ. Reguläriter dicendum füiſſet תבטחנה. Sed jam notatum eſt ſupra, cap. 5. §. 5. n. 8. perſonas futuri fœmininas deſinentes in נה, deſinere etiam interdum in ו, maxime cum affixis. Nulla ergo eo loci ſupponenda eſt irregularitas, & enallage. Malach. 2. 15. ובאשת נעוריך לא יבגד. Legendum, inquiunt, תבגד; ut ſenſus ſit: *Et contra uxorem adoleſcentiæ tuæ ne prævariceris, ne perfide agas*. Sed dici poteſt יבגד eſſe in voce paſſiva, ſenſumque eſſe, *& in uxorem adoleſcentiæ tuæ ne perfide agatur*. Iſa. 54. 1. רני עקרה לא ילדה; פצחי רנה, וצהלי, לא חלה. Sic reddunt hunc locum: *Exulta ſterilis, non parit. Vocifera*

exultationem & hinni, non parturivit. Sed quare voces ילדה & חלה ſumunt in præterito? Non minus congrue dici poſſunt eſſe in participio; tuncque abſque anomalia & enallage ſenſus erit: *Lauda ſterilis non pariens*, id eſt, *quæ non pariebas*. *Decanta laudem & hinni non parturiens*, id eſt, *quæ non parturiebat*.

Cæterum quamvis, ut patet, ab irregularitate excuſari poſſint, præſertim in nova Methodo, quæ punctis non arctatur, nec ſervit, plurimæ locutiones quæ ab inſignibus Grammaticis cum irregularibus connumerantur; fatendum eſt non poſſe omnes univerſim excuſari. Inde autem oritur irregularitatum iſte ingens numerus, quod lingua Hebraica manca admodum & imperfecta ſit; ſacrique Scriptores qui ea uſi ſunt, longe minus de verbis, quam de rebus fuerint ſolliciti.

VII. Partes ſermonis Hebraici non ſemper eum locum occupant, quem poſtulat ordo naturalis, qui in lingua Gallica ſervari conſuevit. Hinc quamvis nominativus ſæpe verbum ſuum præcedat, non raro ei poſtponitnr, ſequiturque & verbum, & verbi ſui caſum. ברא אלהים Gen. 1. 1. *Creavit Deus*. בעורי ובבשרי דבקה עצמי Job. 19. 20. *In cute mea, & in carne mea, adhæſit os meum*. הרשיכם ומועדיכם

שנאה נפשי Iſa. 1. 14. *Neomenias veſtras, & ſolemnitates veſtras odit anima mea.*

I I.

De Verbo activo generatim.

I. VERBA activa ut plurimum regunt accuſativum rei, & dativum perſonæ.

II. Verba activa regunt accuſativum rei vel mediante particula את ſeu אות, quæ eſt accuſativi nota; vel nude abſque illa particula. בראשת ברא אלהים את השמים Gen. 1. 1. *In principio creavit Deus cœlum.* כבד את אביך ואת אמך Exod. 20. 12. *Honora patrem tuum & matrem tuam.* ברא אלהים אדם Deut. 4. 32. *Creavit Deus hominem.* עשה שחר Amos. 4. 13. *Faciens Auroram.*

III. Verba activa regunt dativum perſonæ vel mediante littera ל, quæ eſt nota dativi; vel nude abſque illa littera. הטיבה יהוה לטובים Pſal. 125. 4. *Bene fac, Domine, bonis.* לקח טוב נתתי לכם Prov. 4. 2. *Doctrinam bonam do vobis.* ורב יעבוד צעיר Gen. 25. 23. *Et major ſerviet minori.* חבלתו חוב ישיב Ezech. 18. 7. *Pignus ſuum debitori reddiderit.*

III.

De Verbo paſſivo generatim.

I. NOMINATIVUS verborum paſſivorum non raro annexam habet particulam את, quæ poſt verba activa nota eſt accuſativi. ישרף באש אתו, ואת כל אשר לו Joſ. 7. 15. *Comburetur in igne ipſe, & omne quod ejus eſt.* לא תנתן את העיר הזאת ביד מלך 2. Reg. 18. 30. *Non tradetur civitas hæc in manu Regis.* יבקש את עון ישראל. Jerem. 50. 20. *Requiretur iniquitas Iſraelis.* בגורל יחלק את הארץ Num. 26. 55. *Sorte dividetur terra.* לא יקרא עוד את שמך אברם Gen. 17. 5. *Non vocabitur amplius nomen tuum Abram.* וימלא כבודו את כל הארץ Pſal. 72, 19. *Et replebitur gloria ejus omnis terra.* Non omittendum hunc ultimum locum, ut & alia multa, in quibus verbum dicitur eſſe in paſſiva conjugatione, non minus commode reddi per activam vocem: *Et replebit gloria ejus omnem terram.*

II. Verba paſſiva regunt nomen ſuum, mediante præpoſitione מן, quæ eadem eſt cum præpoſitione Latinorum *a* vel *ab*, aut illius diminutivo מ. כבלעו מן היין Iſa. 28. 7. *Abſorpti ſunt a vino.* והארץ תעזב מהם Levit. 26. 43. *Et terra deſeretur ab eis.*

III. Nonnunquam verba paſſiva regunt ſuum nomen immediate & abſque ulla præpoſitione. שכרון ויגון תמלאי Ezech. 23. 33. *Ebrietate & dolore repleberis.* וימלאו אסמיך שבע ותירוש Prov. 3. 10. *Et implebuntur borrea tua ſaturitate & muſto.* Poteſt & iſte locus æque commode ſic verti: *Et implebunt borrea tua ſaturitas & vinum.*

IV. Interdum præfixum ל poſt verba paſſiva tenet locum præpoſitionis מ. כשאר נשמע לסנבלט Nehem. 6. 1. *Cum auditum eſſet Sanabaleto*, id eſt, *a Sanabaleto*. נדרשתי ללוא שאלו; נמצאתי ללא בקשוני Iſa. 65. 1. *Quæſitus fui ab iis qui non interrogabant; inventus ſum ab iis qui non quærebant me.* נכריות נחשבנו לו Gen. 31. 15. *Extraneæ reputatæ ſumus ipſi*, id eſt, *ab eo*.

V. Verborum intranſitivorum nominativus ſæpe adjunctam habet particulam את, ut & nominativus paſſivorum. Nec mirum, cum utraque ſpecies verborum non multum diſcrepet. את עמוד הענן לא סר Nehem. 9. 19. *Columna nubis non receſſit* את כל הרעה הזאת באה עלינו Dan. 9. 12. *Omne malum iſtud venit ſuper nos.* ואת ברזל נפל על המים 2. Reg. 6. 5. *Et ferrum cecidit in aquas.* ובא הארי ואת הדוב 1. Sam. 17. 34. *Et veniebat leo, vel urſus*: niſi dicatur hoc ultimo loco את irrepſiſſe loco אף, quod habetur in Chaldæo.

VI. Verborum activorum tertia perſona ſive ſingularis, ſive pluralis, uſurpatur ſæpe ſenſu paſſivo & imperſonali. Ratio eſt, quod in iis loquendi modis ſubaudiatur איש *homo*, vel אנשים *homines*: ita ut vox ſubintellecta iis in locis eumdem ſenſum habeat ac particula Gallica *on*, quæ, ut notum eſt, idem ſignificat ac *homo*, deſcenditque a veteri *homs*. על כן קרא לבאר Gen. 16. 14. *Idcirco vocavit puteum*, id eſt, *vocatus eſt puteus*, *on appella ce puits*. Exod. 10. 21. *Extende manum tuam verſus cælum, ut ſint tenebræ ſuper terram Ægypti*, וימש & *palpabit tenebras*, id eſt, *palpabuntur tenebræ*, *on touchera les tenebres*. כי אמר אלי 1. Sam. 23. 22. *Quia dixit mihi*, id eſt, *dictum eſt*, *on m' a dit*. Job. 3. 2. *Pereat dies in qua* אמר *dixit*, id eſt, *dictum eſt*, *on a dit*, *natus eſt homo*. ביום הוא ישא עליכם משל Mich. 2. 4. *In illa die proferet*, id eſt, *proferetur ſuper vos parabola*. מעולם לא שמעו לא האזינו Iſa. 64. 3. *A ſæculo non audiverunt, neque auribus perceperunt*, id eſt, *non eſt auditum*, &c. לילות עמל מנו לי Job. 7. 3. *Noctes moleſtiæ conſtituerunt*, id eſt, *conſtitutæ ſunt mihi*.

Hinc Luc. 12. 20. *Stulte, hac nocte animam tuam* ἀπαιτοῦσιν, *repetent a te*, id eſt, *anima tua repetetur a te*. Ibid. 48. *Cui commodaverunt multum, plus petent ab eo*.

Luc. 6, 38. *Menſuram bonam* δώσουσιν, *dabunt in ſinum veſtrum*, Joan. 15. 6. *Colligent eum, & in ignem mittent*. Apoc. 16. 15. *Ne videant turpitudinem ejus*, id eſt, *ne videatur turpitudo ejus*.

I V.

De Verbo ſubſtantivo.

I. VERBUM ſubſtantivum היה ante & poſt ſe nominativum poſtulat, ut & reliqua verba, quæ ſimplicem connexionem duorum terminorum innuunt. Iſte autem nominativus, ut & nominativus verborum paſſivorum & intranſitivorum, ſæpe adjunctam habet particulam את. ואת כל העץ פרי לכם יהיה לאכלה Gen. 1. 29. *Et omnis arbor fructifera vobis erit in cibum*.

II. Sæpe nomen ſequens verbum היה regitur mediantibus præpoſitionibus ב & ל, *in*, *inter*, *vice*, *loco*, &c. eodem fere modo quo apud Latinos dicitur *eſſe in magnis viris*, *celeberrimus eſt inter Oratores*, &c. יְהוָה לִי בְּעֹזְרָי Pſal, 118. 7. *Dominus mihi in auxiliatoribus meis*, id eſt, *auxiliator meus*. את היית בעכרי Jud. 11. 31. *Tu es in turbatoribus meis*, id eſt, *turbator meus*. אדני בסמכי נפשי Pſal. 54. 6. *Dominus in ſuſtententibus animam meam*, id eſt, *ſuſtentans me*. אל תהי בתקעי כף Prov.

22. 26. *Ne ſis inter complodentes manus*, ſeu *fidejuſſores*; id eſt, *ne ſis fidejuſſor*. אל תהי בסבאי יין, בזוללי בשר Prov. 23. 20. *Ne ſis in potatoribus vini, in comeſſatoribus carnis*; id eſt, *ne ſis potator & comeſſator*. ביראת יהוה סור מרע Prov. 16. 16. *In timore Domini recedere a malo*, id eſt, *timor Domini*, ſeu *verus cultus Domini eſt recedere a malo*. אהי להם למשל Pſal. 69. 12. *Factus ſum illis parabola*. אתה תהיה לו לאלהים Exod. 4. 16. *Tu eris ei loco Dei*. משה ואהרן בכהניו Pſal. 99. 6. *Moyſes & Aaron Sacerdotes ejus*. והיו לבשר אחד Gen. 2. 24. *Et erunt in carnem unam*, id eſt, *una caro*.

Hinc Matth. 19. 5. *Et erunt duo in carne una*, id eſt, *una caro*. Matth. 21. 42. *Lapis quem reprobaverunt ædificantes, hic factus eſt* εἰς κεφαλὴν γωνίας, *in caput*, id eſt, *caput anguli*. 1. Joan. 5. 8. καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἕν εἰσιν: *Et hi tres in unum*, id eſt, *unum ſunt*.

III. Cum verba ſubſtantiva היה & יש ſumuntur in ſenſu poſſeſſivo, regunt dativum perſonæ. עבד עבדים יהיה לאחיו Gen. 9. 25. *Servus ſervorum erit fratribus ſuis*. כל יש לו Gen. 39. 4. *Omne quod eſt ei*.

IV. Sæpe omittitur verbum ſubſtantivum etiam cum ſenſum poſſeſſivum habet. כרמי שלי לא נטרתו Cant. 1. 6. *Vineam meam quæ mihi, non cuſtodivi*; שלי *quæ mihi*,

id eſt, *quæ eſt mihi*. ושפה אחת לכלם Gen. 11. 6. *Et labium unum omnibus illis*, ſubaudi, *eſt*. ולשרה בן Gen. 18. 10. *Et Saræ erit filius*. גדול עוני Gen. 4. 13. *Major eſt iniquitas mea*. וחשך על פני תהום Gen. 1. 2. *Et tenebræ erant ſuper faciem abyſſi*. אי הבל Gen. 18. 9. *Ubi eſt Abel?* הנך יפה Cant. 1. 16. *Ecce tu pulcher es*. מרגלים אתם Gen. 42. 9. *Exploratores vos eſtis*.

Hic Luc. 2. 41. *Gloria in excelſis Deo*, ſupple, *ſit*. Joan. 4. 24. πνεῦμα ὁ Θεὸς, *Spiritus eſt Deus*. 2. Tim. 3. 16. πᾶσα γραφὴ θεόπνευςος, *Omnis Scriptura eſt divinitus inſpirata*.

V. Sicut ſæpe omittitur verbum ſubſtantivum, ita & ſæpe ſuperfluit, præſertim ſermonis initio. ויהי בימי שפוט Ruth. 1. 1. *Et fuit in diebus quibus judicabant Judices*. ויהי אחרי מות יהושע Jud. 1. 1. *Et factum eſt poſt mortem Joſue*. ויהיה כל אשר יקרא בשם יהוה Joel. 3. 5. *Et erit omnis qui invocaverit nomen Domini*.

Hinc Luc. 1. 23. καὶ ἐγένετο. *Et factum eſt ut impleti ſunt dies officii ejus* Luc. 2. 1. ἐγένετο δὲ, *Factum eſt autem in illis diebus*. Act. 2. 21. καὶ ἔςαι. *Et erit omnis qui invocaverit*, &c. Act. 2. 17. *Et erit in noviſſimis diebus*.

V.

V.

Obſervationes nonnullæ circa Participia, Infinitivos, ac Gerundia.

I. PARTICIPIA *Benoni*, & *Paoul* crebro pro nominibus verbalibus uſurpantur. Hinc רועה & *paſcentem*, & *paſtorem* ſignificat. Jerem. 23. 2. *Sic dicit Deus Iſraelis* על הרועים את עמי *de paſtoribus paſcentibus populum meum*. אוהב pro locorum differentia verti poteſt *amans* vel *amicus*. רופא *ſanans* & *medicus*. מושל *dominans* & *dominator*. סוחר *negotians* & *negotiator*. יקוש *auceps*. שכון *habitator*. מושיע *ſalvator*. רכוב *eques*, &c.

Hinc Matth. 4. 3. ὁ πειράζων, *tentans* & *tentator*. Marc. 6. 14. ὁ βαπτίζων, *baptizans* & *baptiſtes*. 1. Cor. 9. 24. ἀγονιζόμενος, *certans*, *certator*, *athleta*.

II. Participia ut plurimum eumdem caſum poſtulant ac ſua verba: nonnunquam tamen cum genitivo conſtruuntur. בזוי עם Pſal. 22. 7. *Contemtus plebis*, id eſt, *a plebe*, מכה אלהים Iſa. 53. 4. *Percuſſus Dei*, id eſt, *a Deo*. הרוגיו Iſa. 27. 7. *Occiſi ejus*, id eſt, *ab eo*. קרואיו Sophon. 1. 7. *Invitati ejus*, id eſt, *ab eo*. בוא ברוך יהוה Gen. 24. 3. *Ingredere benedicte Domini*, id eſt, *a Domino*. למודי יהוה Iſa. 54. 13. *Docti Dei*, id eſt, *a Deo*. ילוד אשה

Job. 14. 1. *Natus mulieris*, id eſt, *ex muliere*. חולת אהבה Cant. 2. 5. *Ægra amoris*, id eſt, *præ amore*. תמימי דרך Pſal. 119. 1. *Integri vitæ*. נקי כפים, ובר לבב Pſal. 24. 4. *Innocens manibus*, & *mundus corde:* ſicut apud Latinos, *metuens Legum*, *æger animi*, *reverens Deorum*, *integer vitæ*, *ſceleriſque purus*, &c.

Hinc Matth. 25. 34. *δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου*. *Venite, benedicti Patris mei*. Matth. 11. 1. *ἐν γεννητοῖς γυναικῶν*, *inter natos mulierum*. Joan. 6. 45. *Erunt omnes docibiles Dei*.

III. Accuſativus infinitivorum apud Latinos toties uſitatus, apud Hebræos rariſſimus eſt. Occurrit tamen. לא טוב היות האדם לבדו Gen. 2. 18. *Non eſt bonum eſſe hominem ſolum*.

IV. Ut plurimum accuſativus ille effertur per nominativum, addita conjunctione כי *quod*, *quia*. מי הגד לך כי עירם אתה Gen. 3. 11. *Quis indicavit tibi te nudum eſſe?* ad verbum, *quia nudus tu*.

V. Conjunctionis כי in hiſce phraſibus non raro fit ellipſis. ידעו גוים אנש המה Pſal. 9. 21. *Sciant gentes homo illæ*, id eſt, *ſe homines eſſe*, *quod homines ſint*. שמענו אלהים עמכם Zach. 8. 29. *Audivimus Deus vobiſcum*, id eſt, *Deum eſſe vobiſcum*, *quia Deus vobiſcum eſt*.

VI. Gerundia activa ſæpe habent ſi-

gnificationem paſſivam. Gen. 4. 13. *Major eſt iniquitas mea* מנשא *a remittendo*, hoc eſt, *quam ut remittatur, ut veniam merear*. Alii: *Major eſt pœna quam minaris* מנשא *a ferendo*, id eſt, *quam ut feratur, ut eam ferre poſſim.* Gen. 4. 26. *Tunc cœptum eſt invocare*, לקרא id eſt, *invocari in nomine Domini*. *Scire licet*, inquit Druſius, lib. 6. Præteritorum, p. 198. *verbum activum in gerundio habere ſignificationem paſſivam*. *Tunc cœptum eſt* לקרא *invocari nomen Domini, ac ſi eſſet* להקרא. Exod. 9. 16. *Propter hoc excitavi te* למען ספר שמי *propter enarrare nomen meum*, id eſt, *ut enarretur nomen meum*. באמר אלי כל היום Pſal. 42. 4. *In dicendo*, id eſt, *dum dicitur mihi quotidie*. למען תזכה בשפטך Pſal. 51. 6. *Ut purus ſis in judicare te*, id eſt, *dum judicaris*. צרפתנו כצרף כסף Pſal. 66. 10. *Examinaſti nos ſicut examinatur argentum*. כי טוב אמר לך, עלה הנה, מהשפילך לפני נדיב Prov. 25. 7. *Quia melius eſt dici tibi, aſcende huc, quam humiliari te coram ingenuo*. Notum eſt illud Virgilii, Eclog. 8. *Cantando rumpitur anguis; cantando*, id eſt, *dum cantatur*: & illud Æneid. *Uritque videndo fœmina*, id eſt, dum videtur, dum aſpicitur.

VI.

De quibuſdam Claſſibus Verborum, quorum conſtructio habet aliquid præ cæteris obſervandum.

VERBORUM claſſes omnes prætermittemus, quæ cum vulgares & ordinarias Syntaxeos regulas ſequantur, nihil negotii faceſſunt explicare aggredientibus. De iis duntaxat acturi ſumus, quorum ſtructura abhorret ab uſu communi cæterarum linguarum, Latinæ præſertim. Pluſcula forte exempla proferri a nobis cauſabuntur doctiores. At id agimus, ut liquidius innoteſcat linguæ Hebraicæ genius, minuſque hæreant Tyrones, cum verſioni dabunt operam.

I. Plurimæ verborum claſſes, quæ poſt ſe videntur requirere accuſativum, habent tamen dativum, ſeu quod impræſentiarum idem eſt, nomen ſuum regunt ſæpiſſime non mediante particula את, quæ eſt nota accuſativi, ſed mediante particula ל, quæ nota eſt dativi.

Talia ſunt verba *vocandi*, *expectandi*, *interrogandi*, *ſanandi*, *opprimendi*, *contemnendi*, *honorandi*, *oſculandi*, *decipiendi*, &c. ויקרא אלהים לאור יום ; ולחשך קרא לילה Gen. 1. 5. ad verbum, *Et vocavit Deus*

luci, diem; & tenebris vocavit noctem.
Rectius: *Vocavit Deus lucem, diem; & tenebras vocavit noctem.* וקראת לישי. 1. Sam. 16. 3. *Et vocabis Iſai.* קראו למקוננות Jer. 9. 17. *Vocate lamentatrices.*

נקוה למשפט ; ואין ; לישועה , רחקה ממנו Iſa. 59. 11. *Expectavimus judicium, & non eſt: ſalutem, procul eſt a nobis.* בתר לי זעיר Job. 36. 2. *Expecta me paululum.*

וישאל לו במשפט האורים . Num. 27. 21. *Et interrogabit eum in judicio Urim.* ושאלו לך לשלום 1. Sam. 10. 4. *Et interrogabunt te de pace; pacifice* ſeu *conſueta ſalutatione ſalutabunt te.*

הרופא לכל תחלואיכי Pſal. 44. 4. *Sanans omnes languores tuos.* וזרועם לא הושיעה למו. Pſal. 44. 4. *Et brachium eorum non ſalvavit eos.*

יציק לך בשעריך Deut. 28. 57. *Opprimet te in portis ſuis.*

עין תלעג לאב , ותבז ליקהת אם Prov. 30. 17. *Oculus qui* (ſubauditur enim אשר) *ſubſannabit Patrem, & contemnet obedientiam matris.* ותבז לו בלבה 2. Sam. 6. 16. *Et contemſit eum in corde ſuo.* בזה לך , לעגה לך Iſa. 37. 22. *Contemſit te, ſubſannavit te.*

ויכבדו לשמך Pſal. 86. 9. *& honorabunt nomen tuum.* לאלוה מעזים יכבד Dan. 11. 38. *Et Deum Maozim honorabit.*

ויחבק לו וינשק לו Gen. 29. 13. *Et am-*

plexatus eſt illum, & *oſculatus eſt illum*. אשקה נא לאבי 1. Reg. 19. 20. *Oſculer, quaſo, Patrem meum*.

אל ישיאו לכם הנביאיכם Jerem. 29. 8. *Ne ſeducant vos Prophetæ veſtri*.

II. In ſequentibus videtur litera ל efficere conſtructionem adhuc multo magis incongruam: ideoque Grammatici quidam audacter pronunciant in iis fieri *Enallagen* dativi pro accuſativo: alii vero redundare ל. לכל כליו תעשה נחשת Exod. 27. 3. ad verbum: *Omnibus vaſis ejus facies æs*, id eſt, *omnia vaſa ejus facies ærea*. ואהבת לרעך כמוך Levit. 19. 18. *Diliges proximum tuum ſicut teipſum*. הרגו לאבנור 2. Sam. 3. 30. *Occiderunt Abnerum*. שלח לשריו 2. Paral. 17. 2. *Miſit Principes ſuos*. גדלו ליהוה אתי Pſal. 34. 4. *Magnificate Dominum mecum*. ינקש נשה לכל אשר לו Pſal. 109. 11. *Illaqueet fœnerator quicquid ejus eſt*. פתחת למוסרי Pſal. 116. 16. *Aperuiſti, dirupiſti vincula mea*. בעטרה שעטרה לו אמו Cant. 3. 11. *Cum corona qua coronavit eum mater ejus*. עשקה לי Iſa. 38. 14. *Oppreſſit me*. ויקח רב טבחים לירמיהו Jerem. 4. 2. *Et accepit Præfectus ſatellitum Jeremiam*. יכרת יהוה לאיש Mal. 2. 12. *Exſcindet Dominus virum illum*.

III. Inde ſaltem fit conſequens, litteram ל non ſemper eſſe notam dativi. Et hoc libentius concedent, qui obſervabunt lite-

teram hanc poſt plurima verba locum tenere præpoſitionum על *ſuper*, *de*, אל *ad*, למען *propter*, &c. נקם יהוה לצריו Nah. 1. 2. *Ultionem capiens Deus de inimicis ſuis*. ל pro על, ut patet ex loco parallelo. נקם על עלילותם Pſal. 99. 8. *Ultionem ſumens de actionibus ipſorum*. כל השמע ישחק לי Gen. 21. 6. לי pro עלי. *Omnis audiens, quicunque audierit ridebit de me*. מתנחם לך Gen. 27. 42. לך pro עליך. *Conſolatur ſe ſuper te*. וישאלו אנשי המקום לאשתו Gen. 26. 8. *Et interrogaverunt loci illius de uxore ejus*: quaſi ſcriptum eſſet על אשתו. המבים לארץ Pſal. 104. 32. *Qui intuetur terram:* quaſi אל ארץ. קנא לאלהיו Num. 25. 15. *Zelatus eſt pro Deo ſuo*, &c.

IV. Viciſſim plurimæ verborum claſſes quæ dativum perſonæ poſt ſe videntur poſtulare, ſæpiſſime habent accuſativum, ſeu quod hic idem eſt, verbum ſuum regunt, non mediante dativi nota ל, ſed mediante particula את, quæ nota eſt accuſativi.

Talia ſunt verba *jubendi*, *reſpondendi*, *annunciandi*, *ſerviendi*, *occurrendi*, &c. כשר צוה יהוה את משה Exod. 12. 28. *Sicut præcepit Dominus Moyſi*. וצויתה אתו Num. 27. 19. *Et præcipies ei*. ולא ענו אתו דבר 1. Reg. 18. 21. *Et non reſponderunt ei verbum*. אבשרה את המלך 2. Sam. 18. 19. *Nun-*

ciabo Regi. ואת אחיך תעבד Gen. 27. 40. *Et fratri tuo ſervies*. וישרת אתו Gen. 39. 4. *Et miniſtrabat ei*. פגעת את שש Iſa. 64. 6. *Occurriſti gaudenti*. ויפגעו את משה Exod. 5. 2. *Et occurrerunt Moyſi*.

V. Plurima verba, quæ, ſi ſenſus ſpectetur, accuſativum videntur poſtulare, nomen ſuum regunt mediante præpoſitione ב. Talia ſunt verba *apprehendendi*, *videndi*, *ſpernendi*, *eligendi*, *increpandi*, *conteſtandi*, *odorandi*, *urgendi*, &c. אחזת ביד ימיני Pſal. 73. 23. *Apprehendiſti manum dexteram meam*. ראה בעבים לא יקצר Eccl. 11. 4. *Qui intuetur nubes, nunquam metet*. מאוס ברע, ובחור בטוב Iſa. 7. 15. *Spernere malum, & eligere bonum*. אשר בחרת באברם Nehem. 9. 7. *Qui elegiſti in Abraham*, id eſt, *Abraham*. Hinc Act. 15. 7. ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο. Vulgata: *Deus in nobis elegit*, id eſt, *nos elegit*. גוער בים Nah. 1. 4. *Increpans mare*. העד העד בנו האיש Gen. 43. 3. *Conteſtando conteſtatus eſt nos vir ille*. לא אריח בעצרותיכם Amos 5. 21. *Non odorabor feſta veſtra*, ſeu *ſacrificia ſolemnitatum veſtrarum*. ויפצר בם מאד Gen. 19. 3. *Et urſit eos valde*.

VI. Verba *nuncupandi* ampliorem obſervationem requirunt. Cum in conjugatione paſſiva ſunt, pro nominativo habent dativum. לזאת יקרא אשה Gen. 2. 23. ad verbum: *Huic vocabitur vira*, id eſt,

לא יקרא עוד לנבל *hæc vocabitur virago*. נדיב ; ולכילי לא יאמר שוע Iſa. 32. 5. *Non clamabitur, non dicetur amplius ſtulto, tu es ingenuus; & avaro, non dicetur, tu es liberalis*. Senſus eſt: *Stultus non vocabitur amplius ingenuus, & avarus non dicetur liberalis*. לא יאמר לך עזובה ; ולארצך לא אמר שממה : כי לך יקרא חפצי בה ; ולארצך בעולה Iſa. 62. 4. *Non dicetur tibi amplius* (ſubaudi, *tu es*) *derelicta; & terræ tuæ non dicetur* (tu es) *deſolata: ſed tibi vocabitur* (tu es): *voluntas mea in ea*; id eſt, *vocabitur nomen tuum voluntas mea in ea; & terræ tuæ* (ſubaudi, *dicetur tu es*) *domina vel maritata*, id eſt, *terra tua non erit amplius ſerva & vidua*.

Ajunt Grammatici quidam in his locutionibus voces לזאת, לנבל, לכילי, לך, לארצך vere eſſe in nominativo caſu. At iis aſſentiri difficile eſt. Si enim in priori exemplo לזאת eſſet nominativus verbi, congrueret verbum cum ſuo nominativo genere, diceretúrque תקרא לזאת *hæc vocabitur*; quod cum non fiat, videtur potius eſſe dicendum, ſubaudiri nomen, vel pronomen aliquod conveniens, uti in iſtorum locorum verſione præſtitum eſt.

VII. Verba *quietem* ſignificantia nomen ſuum regunt cum præpoſitione ב. שבה בביתך 2. Paral. 25. 19. *Sede in domo tua*,

ſ-

ויחנו בגלעד Jud. 10. 17. *Et caſtrametati ſunt in Galaad.* Interdum abſque præpoſitione. ואת כל הכלים הנמצאים בית יהוה 2. Reg. 14. 14. *Et omnia vaſa inventa in domo Domini.*

VIII. Verba *motum* ſignificantia nomen ſuum regunt, mediante aliqua ex his præpoſitionibus, ב, ל, אל, על, עד, *in*, *ad*, *uſque*, &c. וירדו במצולת Exod. 15. 5. *Et deſcenderunt in profundum.* לכו איש למקומו Jud. 7. 7. *Abeant unuſquiſque ad locum ſuum.* שנים מכל תביא אל התבה Gen. 6. 19. *Bina ex ſingulis adduces in arcam.* על מבועי מים ינהלם Iſa. 40. 10. *Ad ſcaturigines aquarum deducet eos.* עד בואכם עד המקום הזה Deut. 1. 31. *Donec veniretis ad locum iſtum.* אעברה נא בארצך Deut. 2. 27. *Tranſeam, obſecro, per terram tuam.*

Interdum littera ה in fine nominis poſita tenet locum illarum præpoſitionum, & idcirco vocatur ה *locale*. ארד עמך מצרימה Gen. 46. 4. *Deſcendam tecum in Ægyptum.* Sed de ה locali iterum infra.

Nonnunquam etiam verba motum ſignificantia nomen ſuum regunt abſque ulla præpoſitione, & ה locali. ויבוא ירושלם 1. Reg. 3. 15. *Et venit Jeroſolymam.*

IX. Verba ſignificantia motum de loco ad locum, nomen ſuum regunt cum præpoſitione מן, aut illius diminutivo מ. אצ

לאיסור מן הארץ Gen. 31. 13. *Exi de terra.* שבט מיהודה Gen. 49. 10. *Non recedet ſceptrum*, ſeu *tribus de Juda.* Interdum abſque præpoſitione. הם יצאו את העיר Gen. 44. 4. *Ipſi egreſſi erant urbem*, id eſt, *de urbe*, quaſi eſſet מאת העיר.

X. Nomina *tempus* deſignantia verbis ſuis junguntur cum præpoſitionibus ב, vel ל; vel etiam nude, & abſque ulla præpoſitione. ביום הזה נבקעו Gen. 7. 11. *In die illo diſrupti ſunt.* ותבא אליו היונה לעת ערב Gen. 8. 11. *Et reverſa eſt ad eum columba ad tempus veſperæ.* וישב עמו חדש ימים Gen. 29. 14. *Et manſit apud eum menſem integrum.* ויחל שבעת ימים Gen. 8. 10. *Et exſpectavit ſeptem dies.* ואקום לילה Nehem. 2. 12. *Surrexi noctu.*

XI. Verba *pretii* conſtruuntur cum ſuo caſu cum præpoſitione ב. אכל תשברו בכסף Deut. 2. 6. *Cibum emetis pecunia.* בכסף מימינו שתינו Thren. 5. 4. *Pro pecunia aquas noſtras bibimus.* בכסף מלא תנהו לי 1. Par. 21. 22. *Argento pleno da eum mihi.*

XII. Verba *copiam* exprimentia, nomen ſuum regunt vel nude, vel cum præpoſitionibus ב aut מ. עינו לא תשבע עשר Eccl. 4. 8. *Oculus ejus non ſatiabitur divitiis.* חסד יהוה מלאה הארץ Pſal. 33. 5. *Miſericordia Domini plena eſt terra.* מלא ידו בקשת 2. Reg. 9. 24. *Implevit manum ſuam arcu.* מלא כרשו מעדני Jer. 51. 34. *Implet*

ventrem ſuum ex deliciis meis.

Interdum etiam ea verba conſtruuntur cum particula את, quæ eſt nota accuſativi. את חמת יהוה מלאתי Jer. 6. 11. *Excandeſcentia Domini plenus ſum.* וימלא הבית את הענן, והחצר מלאה את נגה כבוד יהוה Ezech. 10. 4. *Et impleta fuit domus nube, & atrium plenum erat ſplendore gloriæ Domini.*

XII. Verba *adorandi* ſæpius conſtruuntur cum ל & לפני. השתחוו ליהוה. Pſal. 29. 2. *Adorate Dominum.* להשתחות לו 1. Sam. 2. 36. *Ad adorandum illum.* וישתחוה לו 1. Reg. 22. 54. *Et adoravit eum.* Hinc Joan. 4. 23. *Veri adoratores*, προσκυνήσȣσι τῷ πατρὶ, pro τὸν πατέρα, *adorabunt Patrem.* וישתחו אברהם לפני עם הארץ Gen. 23. 12. *Et adoravit Abraham coram populo terræ.* Hinc Luc. 4. 7. ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώπιόν μȣ. *Si adoraveris coram me*, id eſt, *me.*

Concludendum ex dictis, non eſſe ab iis, qui Hebraica vertunt, anxie & ſerviliter inſiſtendum exprimendis ad verbum præpoſitionibus omnibus, quæ occurrunt; ſed ſæpe ſæpius vel omittendas eſſe omnino, vel mutandas in aptiores, id eſt, in eas quas exigit indoles ac ſyntaxis linguæ, in quam fit tranſlatio.

VII.

Notabiles quidam Hebraiſmi circa verborum conſtructionem.

I. VERBA Hebraica frequenter junguntur nomini ſuo verbali, ſeu conjugato, ut loquuntur Grammatici; id eſt, cognato, & ab eadem radice procedenti. צידה לי ציד Gen. 27. 3. *Venare mihi venationem*. 70. θήρευσόν μοι θήραν. חגי יהודה חגיך Nah. 2. 1. *Feſtive agito, o Juda; feſta tua*. 70. ἑόρταζε, Ἰούδα, τὰς ἑορτάς σου. משלים את המשל הזה Ezech. 18. 2. *Parabolizantes parabolam iſtam*. דן דין עני Thren. 3. 58. *Judicavit judicium*, id eſt, *cauſam pauperis*. בכו בכי גדול מאד 2. Sam. 13. 36. *Fleverunt fletu magno valde*. וייראו יראה גדולה Jon. 1. 10. *Et timuerunt timore magno*. ויחרד יצחק חרדה גדלה Gen. 27. 33. *Tremuit Iſaac tremore magno*. שם פחדו פחד, לא היה פחד Pſal. 53. 6. *Ibi timuerunt timore, ubi non erat timor*. Innumera ſunt ejuſcemodi exempla. Gen. 43. 16. *Mactare mactationem*. 2. Sam. 12. 16. *Jejunare jejunium*: Pſal. 144. 6. *Fulgurare fulgurationem*. Gen. 1. 11. *Herbaſcere herbam*. Ibid. *Sementare ſemen*. 2. Reg. 13. 14. *Ægrotare ægritudinem*. Mich. 2. 4. *Lamentari lamentum*. Gen. 28. 20. *Vovere votum*, &c.

Hinc Matth. 2. 10. ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα *Gaviſi ſunt gaudio magno valde*. Luc. 2. 9. ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν: *Timuerunt timore magno*, Joan. 3. 29. χαρᾷ χαίρει, *gaudio gaudet propter vocem ſponſi*.

Simile quid reperitur apud Græcos, & Latinos. δουλεύειν δουλείαν, *ſervire ſervitutem*. μάχομαι μάχην, *pugno pugnam*. *Pugna ſumma contentione pugnata*. Cic. pro Mur. *Hunc oro ſine me furere ante furorem*. Virg. Æneid. 12. *Hunc ſcio mea gaviſurum gaudia*. Terent. *Bene ei qui hoc gaudio gaudet*. Plaut. &c.

II. Nomen iſtud conjugatum ſæpe ſupprimitur, & conſtructionis ergo ſubintelligendum eſt, פן אישן המות Pſal. 13. 4. *Ne dormiam mortem*; id eſt, שנת המות, *dormitionem mortis*, ut exprimitur Jer. 51. 39. וישנו שנת עולם *Et dormient ſomnum æternum*. 70. & Vulgata pro המות legerunt במות in morte. לשאת את כל העם הזה Num. 11. 14. *Ad ferendum omnem populum iſtum*. Dici poteſt ſubintelligi vocem המשא *onus*, vel במשא, *ad ferendum onus populi hujus*, uti habetur verſu 17. ſequenti. ונשאו אתך במשא העם *Et portabunt tecum onus populi*.

III. Frequentius adhuc verba Hebraica junguntur ſuis infinitivis. אכל תאכל Gen. 2. 16. *Comedendo comedes*. מות תמות Gen. 2. 17. *Morte morieris*, *moriendo morieris*.

סקל יסקל Exod. 19. 13. *Lapidando lapidabitur*. ערום יערם הוא 1. Sam. 22. 23. *Callide agendo, callide aget ille*. ברך אברכך, והרבה ארבה את זרעך Gen. 22. 17. *Benedicendo benedicam tibi, & multiplicando multiplicabo ſemen tuum*. Hinc Heb. 6. 14. εὐλογῶν εὐλογίσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε: *Benedicens benedicam tibi, & multiplicans multiplicabo te*. כי בא יבא לא יאחר Habac. 2. 3. *Quia veniens veniet, & non tardabit*. Heb. 10. 37. ὁ ἐρχόμενος ἥξει. שמעו שמוע ואל תבינו, וראו ראו אל תדעו Iſa. 6. 9. *Audite audiendo, & non intelligetis: & videte videndo, & non cognoſcetis*. Quæ verba Matthæus 13. 14. ſic reddit: ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ ἐυ μὴ συνῖτε; καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ ὀυ μὴ ἴδητε: *Auditu audietis, & non intelligetis; & videntes videbitis, & non videbitis*.

Utrum in iſtis locutionibus ſit emphaſis quædam, Grammatici certant; ex adjunctis judicium ferendum eſt.

IV. Plurima verba ſequente infinitivo melius & elegantius redduntur per adverbium; quo in caſu infinitivus exprimendus eſt ea perſona, eoque tempore, quo verbum cui erat adjunctum. ותסף ללדת Gen. 4. 2. *Et addidit parere*, id eſt, *iterum peperit*. לא תשוב ללכת בדרך 1. Reg. 13. 17. *Non reverteris ad eundum per viam*: id eſt, *non amplius ibis per viam*. ויסף שלח

התבה מן היונה את Gen. 8. 10. *Et adjecit mittere*, id eſt, *iterum miſit columbam ex arca:* & v. 12. ולא יספה שוב *Et non adjecit reverti*, id eſt, *non amplius reverſa eſt*, הנשוב להפר מצותיך Eſdr. 9. 14. *An revertemur ad irrita facienda præcepta tua?* id eſt, *an iterum ea irrita faceremus?* וישב יצחק, ויחפר את בארות המים Gen. 26. 18. *Et reverſus eſt Iſaac, & fodit*, id eſt, *iterum fodit puteos aquarum*. היטבת לראות Jerem. 1. 12. *Benefeciſti videre*, id eſt, *bene vidiſti*. היטיבו נגן בתרועה Pſal. 33. 3. *Benefacite pulſare cum clangore*, id eſt, *optime pulſate*. הגדיל יהוה לעשות עם אלה Pſal. 126. 2. *Magnificavit Dominus facere cum illis*, id eſt, *magnifice egit cum illis*. הסכלת עשו Gen. 31. 8. *Stultus fuiſti agere*, id eſt, *ſtulte egiſti*.

Hinc Luc. 20. 11. καὶ προσέθετο πέμψαι, *& addidit mittere*, id eſt, *iterum miſit*. Act. 15. 16. μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω, καὶ ἀνοικοδομήσω: *Poſt hæc rurſus ædificabo*.

V. Interdum duo verba ejuſdem temporis finiti juncta per copulam ו ita vertenda ſunt, ac ſi unum eorum eſſet infinitivo. איכבה אוכל וראיתי באבדן מולדתי Eſth. 8. 6. *Quomodo potero & aſpiciam*, id eſt, *quomodo potero aſpicere perditionem gentis meæ*. ויחל נח איש אדמה ויטע כרם Gen. 9. 20. *Et cœpit Noe vir terræ, & plantavit vineam;* id eſt, *cœpit plantare*.

ושמעתם

אם תאבו ושמעתם Iſa. 1. 19. *Si volueritis, & audieritis;* id eſt, *ſi volueritis audire*.

Exemplum ſimile habemus Rom. 10. 20. Ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾶ καὶ λέγει. *Iſaias vero audet & dicit*, id eſt, *audet dicere*, vel *audenter dicit*.

VI. Immo & id fit etiamſi duo illa verba per copulam ו non conjungantur. אל תבהל מפניו תלך Eccl. 8. 3. *Ne feſtines a facie ejus abibis;* id eſt, *ne feſtines a facie ejus abire*. אל תרבו תדברו גבהה 1. Sam. 2. 3. *Ne multiplicate loquemini ſublimia*, ſeu, ut Vulgata vertit, *nolite multiplicare loqui ſublimia*. Eo loci 70. repetunt negativam אל, quod non videtur minus commodum. Μὴ καυχᾶθε, καὶ μὴ λαλεῖτε ὑψηλά. *Ne gloriemini, & ne loquamini excelſa*. לא תוסיפי יקראו לך רכה Iſa. 47. 1. *Non addes vocabunt te teneram:* id eſt, *non amplius vocabunt te teneram*, vel *non amplius vocaberis tenera*.

VIII.

Alii Verborum Hebraiſmi.

I. Ostensum eſt ſuperius ellipſin verbi ſubſtantivi eſſe frequentiſſimam. Rarior eſt aliorum verborum ellipſis: occurrit tamen. איש אל עירו, ואיש אל ארצו 1. Reg. 22. 36. *Unuſquiſque in civitatem ſuam, unuſquiſque in terram ſuam*, ſub-

intelligitur verbum ישוב *revertatur*. זאת רעה מאת יהוה 2. Reg. 6. 33. *Hoc malum a Domino*, ſubauditur באה *venit*. שמרו מי בנער באבשלום 2. Sam. 18. 12. *Cavete ne quis in puerum, in Abſalonem*, ſupple הדם האנשים ישלח ידו *mittat manum ſuam*. ההלכים בנפשותם 2. Sam. 23. 17. *An ſanguinem virorum, qui iverunt contra animas ſuas*, id eſt, *qui tanto periculo ſe objecerunt*, ſubintellige אשתה *biberem?* Quæ vox reipſa ſuppletur 1. Paral. 1. 19. ubi idem factum narratur. באזני יהוה צבאות Iſa. 5. 9. *In auribus meis Dominus exercituum*, ſupple cum Vulgata אמר *dicit*. חדש שבת מקרא לא אוכל Iſa. 1. 13. *Neomenias, Sabbatha, Feſta non poſſum*, adde שאת *ferre*. עד מתי לא יובלו נקיון Oſe. 8. 5. *Uſquequo non potuerunt innocentiam*, deeſt verbum שמר *ſervare*, vel aliud ſimile. חשבו מזמה בל יוכלו Pſal. 21. 12. *Cogitaverunt conſilium quod non potuerunt*, ſupplet Vulgata עשה *ſtabilire*. נשגבה לא אוכל לה Pſal. 139. 6. *Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me, excelſa eſt, confortata eſt, & non potero ad eam*, ſcilicet *pertingere*.

Hinc 1. Cor. 3. 2. *Lac vobis potum dedi, non eſcam: nondum enim poteratis*, (ſubaudi ferre) *ſed nec nunc quidem poteſtis*. Apoc. 19. 10. ὅρα μή. *Vide ne*: adde *feceris*, uti habet Verſio Latina. Rom. 8. 3.

Nam quod impoſſibile erat legi, *Deus*, ſupple ἐτέλεσεν, *perfecit*, &c.

II. Jam dictum eſt ſæpe ſuperfluere verbum ſubſtantivum, והיה, ויהי, *& factum eſt*, *& fuit*. Superfluit etiam ויען *& reſpondit*. ויען אברהם ויאמר Gen. 18. 27. *Et reſpondit Abraham*, *& dixit*. ויען אליה וידבר אלירם 2. Reg. 1. 12. *Et reſpondit Elias*, *& dixit eis*. Similiter Marc. 3. 33. καὶ ἀπεκρίθη ἀυτοὶς λέγων: *Et reſpondit eis*, *dicens*. Joan. 1. 48. ἀπεκρίθη ὁ Ιησȣ͂ς, καὶ εἶπεν ἀυτῷ: *Reſpondit Jeſus*, *& dixit ei*.

III. Præteritum ſæpe tenet locum præſentis & imperfecti, quibus proprie loquendo carent Hebræi. קניתי איש את יהוה Gen. 4. 1. *Gratia Dei poſſideo filium*. ויאמר לא ידעתי Gen. 4. 9. *Et dixit Cain*, *neſcio*. קטנתי מכל החסדים Gen. 32. 10. *Parvus ſum præ omnibus iſtis beneficiis*: *impar ſum ut gratias rependam*. הגדתי היום יהוה Deut. 26. 3. *Confiteor hodie coram Domino*. 2. Reg. 3. 11. *Eſt hic Eliſæus filius Saphat*, אשר יצק *qui infundebat aquam ſuper manus Eliæ*.

Hinc Joan. 1. 15. ȣ͂τος ἦν ὃν εἶπον: *Hic erat*, id eſt, *hic eſt de quo dixi*. Ibid. v. 26. μέσος δὲ ὑμῶν ἕστηκεν: *Medius autem veſtrum ſtetit*, id eſt, *ſtat*. Joan. 5. 45. *Eſt qui accuſat vos Moyſes*, εἰς ὃν ὑμεῖς ἐλπίκατε, *in quem vos ſperaſtis*, id eſt, *in quem ſperatis*. Joan. 11. 27. *Utique*, *Domine*, ἐγὼ πεπίσ-

τευκα, *ego credidi*, id eſt, *credo*, *quia tu es Filius Dei*. Joan. 16. 27. *Ipſe enim Pater amat vos, quia vos me amaſtis, & credidiſtis, quia a Deo exivi*, id eſt, *amatis & creditis*. Rom. 5. 2. *Per quem acceſſum* ἐσχήκαμεν, *habuimus*, id eſt, *habemus*. 1. Tim. 4. 10. *In hoc enim laboramus*, ὅτι ἠλπίκαμεν, *quia ſperamus in Deum vivum*, &c.

IV. Sæpe præteritum tenet locum pluſquam perfecti. שתים עשרה שנה עבדו Gen. 14. 4. *Duodecim annis ſervierant*. ובני ישראל עשו כדבר משה, ושאלו ממצרים כלי כסף Exod. 12. 35. *Et filii Iſrael fecerant juxta verbum Moyſis, & petierant ab Ægyptiis vaſa argentea*. 2. Paral. 7. 7. *Sanctificavit quoque Salomon medium atrii ante Templum Domini*; כי עשה שם העלות: *quia obtulerat ibi holocauſta: quia altare æneum* אשר עשה *quod fecerat, non poterat ſuſtinere holocauſta, & ſacrificia, & adipes*.

Hinc Math. 14. 3. ὁ γὰρ Ἡρώδης κρατήσας τὸν Ἰωαννὴν ἔδησεν αὐτὸν καὶ ἔθετο: *Herodes enim apprehendens Joannem vinxerat eum, ac poſuerat in carcerem*. Luc. 19. 15. *Juſſit vocari ſervos*, οἷς ἔδωκε τὸ ἀργύριον, *quibus dederat pecuniam*, &c. Joan. 4. 44. *Ipſe enim Jeſus* ἐμαρτύρησεν, *teſtimonium perhibuerat, quia Propheta in patria ſua honorem non habet*. Joan. 5. 13. *Is autem qui*

ſanus fuerat effectus, neſciebat quis eſſet. Jeſus enim ἐξένευσεν, *declinaverat*. Apoc. 21. 1. *Et vidi cælum novum, & terram novam; primum enim cælum, & prima terra* παρῆλθε, *abierat*.

V. Præteritum ſæpe ponitur pro futuro, quod ubique obvium eſt, cum ei præfigitur ו, quod idcirco vocant ו converſivum. ועבר יהוה Exod. 12. 23. *Et tranſibit Dominus*. ונכרתה הנפש הוא Exod. 12. 15. *Et exſcindetur anima illa*. והאבדתי חכמים מאדום Abd. 8. *Perdam ſapientes de Idumæa*. Idipſum non raro contingit etiam abſente ו. אל תשמחי איבתי לי, כי נפלתי קמתי Mich. 7. 8. *Ne læteris inimica mea ſuper me, quia cecidi: conſurgam*. את קשתי נתתי בענן Gen. 9. 13. *Arcum meum ponam in nubibus*.

Hinc Joan. 5. 24. *Qui verbum meum audit*, μεταβέβηκεν, *tranſiit*; hoc eſt, *tranſibit de morte ad vitam*. Rom. 8. 30. οὓς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε: *Quos autem juſtificavit, illos & glorificavit*, id eſt, *glorificabit*.

VI. Viciſſim futurum ſæpe ponitur pro præterito. ויאמר אלהים Gen. 1. 2. *Et dixit Deus*, etiam abſque ו converſivo, licet rarius. אעלה אתכם ממצרים Jud. 2. 1. *Aſcendere feci vos de Ægypto*. תהמות יכסימו, ירדו במצולת כמו אבן Exod. 15. 4. *Abyſſi operuerunt eos, deſcenderunt in pro-*

Digitized by Google

fundum quaſi lapis. וכן יעשה לכל ערי בני עמון 2. Sam. 12. 31. *Sic fecit omnibus civitatibus Ammonitarum*. הכמות נבל ימות אבנר 2. Sam. 3. 33. *An ſecundum mortem ſtulti mortuus eſt Abner?* ורוח על פני יחלף ; תסמר שערת בשרי Job. 4. 15. *Spiritus ante faciem meam tranſivit; horripilare fecit crinem carnis meæ.*

VII. Futurum interdum tenet locum præſentis. ונהר משם יפרד לארבעה ראשים Gen. 2. 10. *Et flumen inde dividitur in quatuor capita*. מאין תבא Job. 1. 7. *Unde venis?* למה יתן לעמל אור Job. 3. 19. *Quare dat ærumnoſo lucem?* ובתורתו יהגה יומם ולילה Pſal. 1. 2. *Et in lege ejus meditatur die ac nocte*. אלהי אקרא יומם ולא תענה Pſal. 22. 3. *Deus meus, clamo per diem, & non reſpondes*. בידך אפקיד רוחי Pſal. 30. 6. *In manus tuas commendo ſpiritum meum.*

Hinc Luc. 23. 46. πάτερ εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου. *Pater, in manus tuas*, (non commendabo, ſed) *commendo ſpiritum meum*. Rom. 3. 30. *Unus Deus* ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως, *qui juſtificat circumciſionem ex fide.*

VIII. Tenet interdum futurum locum præteriti imperfecti. ככה יעשה איוב כל הימים Job. 2. 5. *Sic faciebat Job cunctis diebus*. בשתים יכסה פניו Iſa. 6. 2. *Duabus velabat faciem ſuam*. Interdum plusquam perfecti. ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו

Gen. 2. 2. *Et complevit*, id eſt, *compleverat Deus die ſeptimo opus ſuum. Nam completio operis*, inquit Druſius lib. 4. præteritorum, pag. 123. *eſt opus. Si complevit die ſeptimo, igitur opus fecit, nec plane requievit illo die. Id movit Græcos, ut diem ſeptimum mutarent in diem ſextum, contra codicum omnium fidem.* Subjungit Druſius: *Hujuſmodi obſervationes licet leves videantur, non ſunt contemnendæ; nam ignoratæ magnas quandoque tenebras offundunt magnis viris.*

IX. Sæpe ponitur pro imperativo. יהוה אלהיך תירא Deut. 6. 13. *Dominum Deum tuum time.* וישמחו כל חוסי בך Pſal. 5. 12. *Et lætentur omnes, qui ſperant in te.* Cum imperativus apud Hebræos ſolis ſecundis perſonis conſtet, naturale eſt ut alias perſonas aliunde deſumat. Non poteſt autem eas aliunde commodius deſumere, quam ex futuro, ut attendenti patebit.

X. Participium activum dictum *Benoni* præſens tempus ſignificat, cum ei pronomen aliquod adjungitur. הנה אנכי שלח מלאך לפניך Exod. 23. 20. *Ecce ego mittens*, id eſt, *mitto Angelum ante te.* הלהרגני אתה אמר Exod. 2. 14. *An ad occidendum me tu loquens?* id eſt, *an cogitas me occidere?* Immo etiam cum nullum adjungitur pronomen. הכסיל חובק את ידיו Eccl. 4. 5. *Stultus complicans*, id eſt, *com-*

plicat manus ſuas. כל הנחלים הולכים אל הים . Eccl. 1. 7. *Omnia flumina eunt in mare*.

XI. Idem participium aliquando tempus imperfectum, aliquando perfectum, aliquando etiam futurum ſignificat. Imperfectum. ונהר יוצא מעדן Gen. 2. 10. *Et fluvius egrediens*, id eſt, *egrediebatur de Eden*. ויהוה הולך לפניהם Exod. 13. 21. *Et Dominus antecedebat eos*. ובני ישראל יצאים ביד רמה Exod. 14. 8. *Et filii Iſrael egrediebantur in manu excelſa*.

Perfectum. עיניכם הראות את אשר עשה יהוה Deut. 4. 3. *Oculi veſtri viderunt quæ fecit Dominus*. כי אתה אתם מבקשים Exod. 10. 11. *Quia hoc vos ipſi petiviſtis*.

Futurum. אני מביא את המבול Gen. 6. 17. *Adducam diluvium* אתם עוברים בגבול אחיכם Deut. 2. 4. *Tranſibitis per terminos fratrum veſtrorum*. ויאמר לו הנך מת Gen. 20. 3. *Et dixit illi, en tu mortuus*, id eſt, *morieris*. למועד זה אתי חבקת בן 2. Reg. 4. 16. *In tempore iſto tu amplexaberis*, ſeu juxta Vulgatam, *in utero habebis filium*.

XII. Participium Benoni nonnunquam optime redditur per participium futurum. הימים הבאים Eccl. 2. 16. *Dies venturi*. וימצא אניה באה תרשיש Jon. 1. 3. *Et invenit navem mox ituram in Tharſis*. מבכור פרעה הישב על כסאו Exod. 11. 5. *A primogenito Pharaonis ſedente*, id eſt, *ſeſſuro ſuper thronum ejus*. מבניהם מספרים

תהלות יהוה Pſal. 78. 4. *A filiis eorum narrantibus*, vel potius *narraturis laudes Domini*.

Hinc quamvis in lingua Græca ſit participium futurum multiplex, participium præſens ponitur nonnunquam in Græco novi Teſtamenti pro futuro. Math. 11. 3. *Tu es* ὁ ἐρχόμενος. proprie *veniens*, ibi, *qui venturus es?* Apoc. 2. 8. ὁ ὢν, καὶ ὁ ἦν, καὶ ὁ ἐρχόμενος: *Qui eſt*, & *qui erat*, & *qui venturus eſt*. 2. Pet. 3. 11. τȣ́των ȣ̓ν πάντων λυομένων; ad Verbum: *His igitur omnibus diſſolutis*. Vulgata quoad ſenſum & melius vertit: *Cum igitur iſta omnia diſſolvenda ſint*. Heb. 11. 21. Ἰακὼβ ἀποθνήσκων: *Jacob jamjam moriturus*.

XIII. Participium *Benoni* interdum pro *Paoul*, & vice verſa *Paoul* pro *Benoni*. עיפה נפשי להורגים Jerem. 4. 31. *Laſſata eſt anima mea*, ad verbum, *propter interficientes*; ſenſus poſtulat, *propter interfectos*. השכם ושלוח Jerem. 7. 25. *Mane ſurgens*, ad verbum, & *miſſus*: ſenſus poſcit, & *mittens*.

XIV. Imperativus ponitur frequenter pro futuro & optativo. אברכך והיה ברכה Gen. 12. 2. *Benedicam tibi*, & *eſto*, id eſt, & *eris benedictus*. יתפלל בעדך וחיה Gen. 20. 7. *Orabit pro te*, & *vive*, id eſt, *vives*. אתנה לכם את טוב ארץ, ואכלו את חלב הארץ Gen. 45. 18. *Dabo vobis optimum*

terræ, *& comedite*, id eſt, *comedetis adipem terræ*. Pſal. 37. 27. *Declina a malo, & fac bonum*, ושכן *& habita*, id eſt, *habitabis in ſæculum*. שמר מצותי חיה Prov. 4. 4. *Obſerva præcepta mea, & vives*. שמעו עלי ואכלו טוב Iſa. 55. 2. *Audite me, & comedetis bonum*.

Hinc Joan. 2. 19. λύσατε, *ſolvite*, id eſt, *ſolvetis*, *diſſolvetis templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud:* dicebat enim de templo corporis ſui.

Non incognita eſt Latinis iſta imperativi pro futuro acceptio. Virg. Eclog. 7. *Si fœtura gregem ſuppleverit, aureus eſto*, id eſt, *aureus eris*.

XV. Infinitivus nonnunquam ponitur pro præſenti, imperfecto, futuro, participio, & nomine ſubſtantivo.

Pro præſenti דברי רשעים ארב דם Prov. 12. 6. *Verba impiorum inſidiari ſanguini*, id eſt, *inſidiantur ſanguini*. הפר מחשבות מאין סוד Prov. 15. 22. ad verbum: *Infringere cogitationes in non conſilio*, id eſt, ut vertit Vulgata, *diſſipantur cogitationes, ubi non ſunt conſilia*.

Pro imperfecto. והחיות רצוא ושוב Ezech. 1. 14. ad verbum: *Et animalia currere, & reverti*, id eſt, *currebant, & revertebantur*.

Pro præterito. אשר תנה הודך על השמים Pſal. 8. 2. ad verbum: *Qui dare*, id eſt,

qui dediſti gloriam tuam ſuper cœlos. אילת ילדה ועזוב. Jerem. 14. 5. *Cerva peperit*, & *relinquere*, id eſt, & *reliquit*.

Pro futuro. בעת קבצי אתכם Sophon. 2. 20. *In tempore congregare me vos*, id eſt, *quo congregabo vos*. Iſa. 5. 5. *Et nunc oſtendam vobis quid faciam vineæ meæ*. הסר משוכתו, והיה לבער; פרץ גדרו, והיה למרמס *Auferre*, id eſt, *auferam ſepem ejus*, & *erit in conflagrationem: diruere*, id eſt, *diruam maceriam ejus*, & *erit in conculcationem*.

Pro participio. והמים היו הלוך והסור Gen. 8. 5. *Et aquæ erant ire* & *deficere*, id eſt, *euntes* & *deficientes*. Pſal. 32. 9. *Nolite fieri ſicut equus*, & *ſicut mulus*, אין הבין; ad litteram, *non intelligere*, id eſt, *non intelligens*.

Pro nomine. עשה סטים שנאתי Pſal. 101. 3. *Facere*, hoc eſt, *factum declinantium odivi*. 2. Reg. 19. 27. *Exaudies eos* בכל קראם *in omni invocare ipſos*, id eſt, *in omni invocatione ipſorum*, &, ut vertit Vulgata, *in univerſis pro quibus invocaverint te*. שבתך, וצאתך, ובאך ידעתי 1. Reg. 19. 27. *Sedere tuum*, & *egredi tuum*, & *venire tuum novi*, id eſt, *novi ſeſſionem tuam*, & *profectionem tuam*, & *inceſſum tuum*.

Hinc Luc. 7. 21. *Cæcis multis* ἐχαρίσατο τὸ βλέπειν, *donavit videre*, id eſt, *viſum*

Heb. 2. 15. ὅσοι διὰ παντὸς τοῦ ζῆν: *Qui per omne vivere*, id eſt, *qui per totam vitam*.

Nec eſt iſte modus loquendi Græcis ac Latinis barbarus. καλῶς τεθνῆναι. Iſocrat. *Honeſta mors*. Plaut. *Hic vereri perdidit*, id eſt, *verecundiam*.

Vice verſa nomen pro infinitivo quandoque uſurpatur. Iſa. 7. 1. *Aſcendit Raſin Rex Syriæ in Jeruſalem*, למלחמה עליה ad verbum, *ad bellum*, id eſt, להלחם *ad bellandum contra eam*.

Hinc Marc. 12. 38. καὶ ἐλέγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. *Et dicebat illis in doctrina ſua*, id eſt, ἐν τῷ διδάσκειν, *inter docendum*, *cum doceret eos*.

XVI. Nonnunquam vox pro voce ponitur. *Hophal* pro *Hiphil*. והבואתים Nehem. 1. 9. *Et reducam illos*, pro והביאתים. *Hithpael* pro *Niphal*, ſæpiſſime; quod non mirum, cum in omnibus aliis linguæ Hebraicæ dialectis paſſiva ſit. מעונותיהם יתענו Pſal. 107. 17. *Propter injuſtitias ſuas humiliati ſunt*. והתפרדו כל עצמותי Pſal. 22. 14. *Et diſperſa ſunt omnia oſſa mea*.

XVII. Quandoque fit enallage ipſarum perſonarum, ita ut in uno eodemque verſu ab una perſona fiat tranſitus ad aliam. וישמן ישרון, ויבעט : שמנת, עבית כשית, ויטש אלוה עשהו ; וינבל צור ישעתו Deut. 32. 15. ad verbum: *Et impinguatus*

eſt Iſſiron, *rectus*, id eſt, *Iſrael*, *& recalcitravit*. Huc uſque tertia perſona ; ſed mox fit tranſitus ad ſecundam. *Impinguatus es*, *incraſſatus es*, *adipe obductus es*. Deinque rurſus tranſitus fit ad tertiam. *Et dereliquit petram ſalutis ſuæ*. ויהי כאשר באו היהודים הישבים אצלם , ויאמרו לנו עשר פעמים מכל המקמות אשר תשובו עלינו Nehem. 4. 12. *Et fuit cum veniſſent Judæi habitantes apud eos*, *& dixiſſent nobis decem vicibus ex omnibus locis*, *quibus venerant ad nos ;* תשיבו proprie *veneratis*, videtur eſſe pro ישיבו *venerant*, prout habetur in Vulgata. כי אתה תאיר כרי יהוה , אלהי יגיה חשכי Pſal. 18. 29. *Quia tu illuminabis lucernam meam*, *Domine*. *Deus meus illuminabit tenebras meas*. יאכלו ענוים וישבעו , יהללו יהוה דרשיו : יחי לבבכם לעד Pſal. 22. 27. *Edent pauperes*, *& ſaturabuntur : laudabunt Dominum qui requirunt eum*. *Vivat cor veſtrum in æternum*. כם videtur irrepſiſſe pro הם. Vulgata enim commodiore ſenſu legit : *Vivent corda eorum in ſæculum*. בצאתו על ארץ מצרים , שפת לא ידעתי אשמע Pſal. 81. 6. *Cum exiret in terram Ægypti*, *linguam quam non novi*, *audivi*. Vulgata videtur legiſſe, שפת לא ידע ישמע ; vertit enim : *Linguam*, *quam non noverat*, *audivit*. והאכילהו מחלב חטה , ומצור דבש אשביעך Pſal. 81. 17. *Et cibavit eum ex adipe frumenti*, *& de petra melle ſaturabo te*. Vi-

detur Vulgata legiſſe ישביעהו *ſaturavit eum*. והדפתיך ממצבך , וממעמדך יהרסך Iſa. 22. 19. *Et expellam te de ſtatione tua, & de ſtatu tuo diruet te*. Tranſitus a prima perſona ad tertiam. Vulgata nihilominus vertit: *Et de miniſterio tuo deponam te*. כי יבשו מאילים אשר חמדתם Iſa. 1. 29. *Quia pudefient ab arboribus quas concupiviſtis*, pro *quas concupierunt*. ראית רבות, ולא תשמר פקח אזנים, ולא ישמע Iſa. 42. 20. *Vides multa, & non obſervabis: aperiens aures, vel apertas habens aures, & non audiet*, ſeu *non audies*. ויהוה הודיעני, ואדעה: אז תראיתני מעלליהם Jerem. 11. 18. *Et Dominus ſcire fecit me, & ſcivi: tunc videre feciſti me ſtudia eorum*, id eſt, *videre fecit*. ישוב ירחמנו; יכבוש עונותינו, ותשליך במצולות ים כל חטאתם Mich. 7. 19. *Revertetur, miſerebitur noſtri; ſubjiciet iniquitates noſtras, & projicies in profundum maris omnia peccata eorum*.

Hinc Rom. 7. 4. *Itaque fratres mei & vos mortificati eſtis legi per corpus Chriſti, ut ſitis alterius, qui ex mortuis reſurrexit, ut fructificemus Deo*. *Fructificemus*, pro *fructificetis*.

XVIII. Sunt in lingua Hebraica, ut & in aliis fere omnibus linguis, *Hypallages* & *Hyperbata*, id eſt, vocum tranſpoſitiones & inverſiones, quarum nonnullæ nihil negotii faceſſunt explicanti-

bus, aliæ plurimum. ואת העיר שלחו באש Jud. 1. 8. *Et civitatem miſerunt in ignem,* id eſt, *ignem injecerunt in civitatem.* ותשם בפוך עיניה 2. Reg. 9. 30. *Et poſuit in fuco oculos ſuos*, id eſt, *fucum appoſuit oculis ſuis.* ויתן אותם לרחמים Pſal. 106. 46. *Et dedit eos in miſericordiam*, id eſt, *miſericordiam dedit eis.* וקראו מספד אל יודעי נהי Amos. 5. 16. *Et vocabunt planctum ad ſcientes lamentum;* id eſt, *vocabunt ſcientes lamentum ad lamentandum.* Prov. 7. 22. *Abit poſt mulierem alienam* כעכס אל מוסר אויל *Sicut compes ad caſtigationem ſtulti:* id eſt, *ſicut ſtultus ad caſtigationem compedis.* אדם כי יקריב מכם קרבן Levit. 1. 2. *Homo cum obtulerit de vobis oblationem;* id eſt, *homo de vobis cum obtulerit oblationem.* אוצרותיך לבז אתן, במותיך בחטאת בכל גבוליך Jerem. 17. 3. *Theſauros tuos in direptionem dabo, excelſa tua propter peccata in omnibus finibus tuis:* id eſt, *theſauros tuos in direptionem dabo in omnibus finibus tuis, propter peccatum excelſorum tuorum.* ונחרם את כל העיר מתים Deut. 2. 3. *Et exterminavimus omnem civitatem hominum*, id eſt, *omnes homines civitatis.* קשת גבורים חתים 1. Sam. 2. 4. *Arcus fortium confracti ſunt:* id eſt, *fortes arcu confracti ſunt.*

Hinc Math. 8. 3. *Et confeſtim mundata eſt lepra ejus*, id eſt, *mundatus eſt a lepra ſua.* Act. 21. 3. *Cum apparuiſſemus Cypro:*

detur Vulgata legiſſe ישביעהו *ſaturavit eum*. והדפתיך ממצבך, וממעמדך יהרסך. Iſa. 22. 19. *Et expellam te de ſtatione tua, & de ſtatu tuo diruet te*. Tranſitus a prima perſona ad tertiam. Vulgata nihilominus vertit: *Et de miniſterio tuo deponam te*. כי יבשו מאילים אשר חמדתם Iſa. 1. 29. *Quia pudefient ab arboribus quas concupiviſtis*, pro *quas concupierunt*. ראית רבות, ולא תשמר פקח אזנים, ולא ישמע Iſa. 42. 20. *Vides multa, & non obſervabis: aperiens aures, vel apertas habens aures, & non audiet*, ſeu *non audies*. ויהוה הודיעני, ואדעה: אז תראיתני מעלליהם Jerem. 11. 18. *Et Dominus ſcire fecit me, & ſcivi: tunc videre feciſti me ſtudia eorum*, id eſt, *videre fecit*. ישוב ירחמנו; יכבוש עונותינו, ותשליך במצולות ים כל חטאתם Mich. 7. 19. *Revertetur, miſerebitur noſtri; ſubjiciet iniquitates noſtras, & projicies in profundum maris omnia peccata eorum*.

Hinc Rom. 7. 4. *Itaque fratres mei & vos mortificati eſtis legi per corpus Chriſti, ut ſitis alterius qui ex mortuis reſurrexit, ut fructificemus Deo. Fructificemus*, pro, *fructificetis*.

XVIII. Sunt in lingua Hebraica, ut & in aliis fere omnibus linguis, *Hypallages* & *Hyperbata*, id eſt, vocum tranſpoſitiones & inverſiones, quarum nonnullæ nihil negotii faceſſunt explicanti-

bus, aliæ plurimum. ואת העיר שלחו באש Jud. 1. 8. *Et civitatem miſerunt in ignem*, id eſt, *ignem injecerunt in civitatem.* ותשם בפוך עיניה 2. Reg. 9. 30. *Et poſuit in fuco oculos ſuos*, id eſt, *fucum appoſuit oculis ſuis.* ויתן אותם לרחמים Pſal. 106. 46. *Et dedit eos in miſericordiam*, id eſt, *miſericordiam dedit eis.* וקראו מספד אל יודעי נהי Amos. 5. 16. *Et vocabunt planctum ad ſcientes lamentum;* id eſt, *vocabunt ſcientes lamentum ad lamentandum.* Prov. 7. 22. *Abit poſt mulierem alienam* כעכס אל מוסר אויל *Sicut compes ad caſtigationem ſtulti:* id eſt, *ſicut ſtultus ad caſtigationem compedis.* אדם כי יקריב מכם קרבן Levit. 1. 2. *Homo cum obtulerit de vobis oblationem;* id eſt, *homo de vobis cum obtulerit oblationem.* אוצרותיך לבז אתן, במותיך בחטאת בכל גבוליך Jerem. 17. 3. *Theſauros tuos in direptionem dabo, excelſa tua propter peccata in omnibus finibus tuis:* id eſt, *theſauros tuos in direptionem dabo in omnibus finibus tuis, propter peccatum excelſorum tuorum.* ונחרם את כל העיר מתים Deut. 2. 3. *Et exterminavimus omnem civitatem hominum*, id eſt, *omnes homines civitatis.* קשת גבורים חתים 1. Sam. 2. 4. *Arcus fortium confracti ſunt:* id eſt, *fortes arcu confracti ſunt.*

Hinc Math. 8. 3. *Et confeſtim mundata eſt lepra ejus*, id eſt, *mundatus eſt a lepra ſua.* Act. 21. 3. *Cum apparuiſſemus Cypro:*

id eſt, *cum apparuiſſet nobis Inſula Cyprus.* Joan. 47. 5. *Clarifica me, tu Pater, apud temetipſum claritate quam habui, priuſquam mundus fieret:* id eſt, *clarifica me claritate quam habui apud temetipſum, priuſquam mundus fieret*, &c.

Legitur Æneid. 6. *Ibant obſcuri ſola ſub nocte*, id eſt, *ſoli ſub obſcura nocte*. Æneid. 3. *Dare claſſibus Auſtros*, id eſt, *dare claſſem Auſtris*. Cicero pro Marcello: *Gladius vagina vacuus:* id eſt, *vagina vacua gladio*, &c.

CAPUT VIGESIMUM-SEPTIMUM.

De Syntaxi Adverbiorum.

I.

De Adverbiis generatim.

I. PLERAQUE adverbia, præſertim qualitatis, ſunt ipſamet nomina ſive adjectiva, ſive ſubſtantiva; ſive maſculina, ſive fœminina; ſive ſingularia, ſive pluralia; ſive nude, ſive cum præpoſitione poſita. טוב *bene*. צדק *juſte*. כפלאות פלאים Thren. 1. 9. *mirabiliter*. Job. 37. 5. *mirabiliter*. נוראות נפליתי Pſal. 139. 14. *Terribiliter mirificatus ſum*. הלך צדקות

צדקות Iſa. 33. 15. *Ambulans juſtitias*, id eſt, *juſte*. מישרים אשפט Pſal. 75. 2. *Juſtitias*, id eſt, *juſte judicabo*. לשקר, falſo. לבטח *In ſecuritate*, *confidenter*. באמת *vere*. לעולם *In æternum*. בפרך *Duriter*, &c.

II. Adverbii repetitio ſuperlativi aut diſtributionis nota eſt. יעלה עליך מעלה מעלה ; ואתה תרד מטה מטה Deut. 28. 43. *Aſcendet ſupra te ſupra, ſupra*, id eſt, *valde ſupra*; *& tu deſcendes infra infra*, id eſt, *valde infra*. Superlativum eſt, etſi idem adverbium non repetatur, ſed aliud ejuſdem ſignificationis. קל מהרה Iſa. 5. 26. *cito velociter*, id eſt, *velociſſime*. לפתע פתאום Iſa. 29. 5. *maxime ſubito*. וילקטו אותו בבקר בבקר Exod. 16. 21. *Et colligent eum mane, mane*, id eſt, *ſingulis diebus mane*.

I I.

De Adverbiis loci, & temporis.

I. ADVERBIA loci repetita loci diverſitatem indicant. ויפן כה וכה Exod. 12. 2. *Et reſpexit huc & illuc*. לנוס הנה והנה Joſ. 8. 20. *Ad fugiendum huc & illuc*. עמדים מזה ומזה Joſ. 8. 33. *Stantes hinc & inde*.

II. Adverbia אז *tunc*, & טרם *antequam*, futurum ſæpe vertunt in præteritum, ſive perfectum, ſive imperfectum..

אז יבדיל משה שלש ערים Deut. 4. 41. *Tunc ſeparavit Moyſes tres urbes*. טרם יחמץ Exod. 12. 34. *Antequam fermentaretur*.

III. Heri & nudius tertius uſurpantur pro quolibet tempore præterito. 2. Sam. 15. 2. dicit David ad Ethai: תמול בואך *Heri venire tuum*: id eſt, *nuper, non ita pridem veniſti*. כי תמול אנחנו Job. 8. 9. *Quia heri nos*, id eſt, *non ita pridem nati ſumus*. כי ערוך מאתמול תפתה Iſa. 30. 33. *Quia diſpoſita eſt ab heri Topheth*: id eſt, *jam ante paratus eſt exitii locus*. איננו בתמול שלשום Gen. 31. 2. *Non ille ſicut heri & nudius tertius*, id eſt, *ſicut antea*.

IV. Hodie pro tempore præſenti. היום אם בקולו תשמעו Pſal. 95. 7. *Hodie ſi vocem ejus audieritis*. Hinc Heb. 3. 13. *Adhortamini voſmetipſos per ſingulos dies, donec hodie cognominatur*.

V. Cras pro tempore futuro indeterminate. וענתה בי צדקתי ביום מחר Gen. 30. 33. *Et reſpondebit mihi juſtitia mea die craſtina*: id eſt, *teſtimonium perhibebit de me juſtitia mea in poſterum*. ישאלך בנך מחר Exod. 13. 14. *Interrogabit te filius tuus poſthac*. Hinc Math. 6. 34. *Nolite ſolliciti eſſe* εἰς τὴν αὔριον, *in craſtinum*, id eſt, *in futurum tempus*. Hier. epiſt. ad Amand. *Craſtinum in Scripturis ſanctis futurum tempus ſignificat*.

VI. Semper, nihil interdum aliud

ſignificat quam quotidie, quoties, ſæpe. להעלות נר תמיד Exod. 27. 20. *Ad accendendum lucernam ſemper*; id eſt, *quotidie.* Exod. 28. 30. *Geſtabit Aaron judicium filiorum Iſrael in pectore ſuo in conſpectu Domini* תמיד *ſemper*, id eſt, *quoties ingreditur Sanctuarium*. 1. Reg. 10. 8. *Beati homines tui qui ſtant coram te* תמיד *ſemper*, id eſt, *frequenter*.

Hinc Luc. 18. 1. *Oportet* πάντοτε *ſemper orare*, id eſt, *ſæpiſſime*. Luc. 24. 53. *Et erant* διὰ παντὸς *ſemper in Templo*, id eſt, *frequentiſſime*. Joan. 18. 20. πάντοτε *ſemper*, id eſt, *creberrime*, *docui in Synagoga & in Templo.*

VII. Adverbium עד ſignificans *donec*, *uſque ad*, &c. non ſemper excludit tempus ſequens actionem, de qua ſermo eſt. Pſal. 110. 1. *Dixit Dominus Domino meo: ſede a dextris meis*, עד אשת *donec ponam inimicos tuos*. Donec eo loci ſignificat *nunc & cum poſuero inimicos tuos*, &c. Pſal. 123. 2. *Oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum*, עד שיחננו *donec miſereatur noſtri.* עד זקנה Iſa. 46. 4. *Uſque ad ſenium ego ipſe*, ועד שיבה *& uſque ad caniciem*, *ego portaturus ſum*. לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך Gen. 28. 15. *Non derelinquam te donec perfecero, quæ dixi tibi.* לא ירוץ עד ישים בארץ משפט Iſa. 42. 4. *Non confringetur*, *donec ponat in terra judicium.*

Hinc Matth. 1. 25. *Et non cognoſcebat eam*, ἕως οὗ *donec peperit filium ſuum primogenitum*. Matth. 28. 20. *Ego vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſæculi*. Act. 3. 21. *Quem oportet cœlum ſuſcipere uſque ad tempus reſtitutionis omnium.* Rom. 5. 13. *Uſque ad Legem peccatum erat in mundo.* 1. Tim. 4. 13. *Uſque dum venio, attende lectioni*.

III.

De Adverbiis affirmandi, negandi, & interrogandi.

I. ADVERBIA negandi verbis præpoſita æquivalent alpha privativo Græcorum. לא ישמח אבי נבל Prov. 10. 1. *Non lætabitur*, id eſt, *dolebit pater ſtulti*. לא ינקה יהוה את אשר ישא את שמו לשוא Exod. 20. 7. *Non habebit inſontem*, id eſt, *ſontem habebit Dominus eum, qui aſſumſerit nomen ejus in vanum*. יקריבו אש זרה אשר לא צוה Levit. 10. 1. *Filii Aaron obtulerunt ignem alienum, quem non præceperat*, id eſt, *quem probibuerat Dominus*. ובהמותם לא ימעיט Pſal. 107. 38. *Et jumenta eorum non minoravit*, id eſt, *auxit*.

Hinc Joan. 14. 18. *Non relinquam vos orphanos:* id eſt, *ero veſter tutor, potenter vos protegam*. Rom. 4. 19. καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει: *Et non infirmatus fide*, id eſt,

corroboratus fide. Heb. 11. 16. *Non confunditur*, id eſt, *gloriatur vocari Deus eorum*. Apoc. 11. 12. *Non dilexerunt animas ſuas uſque ad mortem:* id eſt, *animæ ſuæ prodigi fuerunt uſque ad mortem; ſponte &, imperterrite morti ſe obtulerunt*.

II. Idem contingit, cum adverbia negandi præponuntur nominibus. הוא בן לא
חכם Oſe. 13. 13. *Ipſe filius non ſapiens*, id eſt, *inſipiens*. מגוי לא חסיד Pſal. 43. 1. *A gente non miſericordi*, id eſt, *crudeli*. בלתי
טהור הוא 1. Sam. 20. 26. *Non mundus ille*, id eſt, *immundus eſt*. שאת פני רשע לא טוב Prov. 18. 5. *Accipere perſonam impii non bonum*, id eſt, *malum eſt*. הנמלים עם לא עז Prov. 30. 25. *Formicæ populus non fortis*, id eſt, *infirmus*, &c.

Hinc Matth. 2. 6. *Et tu, Bethleem, nequaquam minima es*, id eſt, *maxima es*. Apoc. 11. 7. *Vidua non ſum*, id eſt, *populoſa ſum admodum*.

III. Sæpe adverbia abſoluta non negant abſolute, ſed habent tantummodo vim præpoſitionis comparativæ, ſignificantque *potius quam*, *non tam*, *non ſolum*. קרעו לבבכם ואל בגדיכם Joel. 2. 13. *Scindite corda veſtra, & non*, id eſt, *potius quam veſtimenta veſtra*. קחו מוסרי ולא כסף Prov. 8. 10. *Accipite correptionem meam, & non*, id eſt, *potius quam pecuniam*. חסד
חפצתי ולא זבח Oſe. 6. 6. *Miſericordiam*

volo, *&* *non*, id eſt, *pluſquam ſacrificium*. לא אתך מאסו כי אתי 1. Sam. 8. 7. *Non te ſpreverunt*, *ſed me*, id eſt, *non te ſolum*, *ſed etiam me*, *&* *me potiſſimum*. לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל Gen. 32. 28. *Non ſolum Jacob dicetur nomen tuum*, *ſed etiam Iſrael*.

Hinc Matth. 10. 20. *Non vos eſtis qui loquimini*, *ſed Spiritus Sanctus*, id eſt, *non tam vos quam*, &c. Marc. 9. 36. *Quicunque me ſuſceperit*, *non me ſuſcipit*, id eſt, *non me ſolum ſuſcipit*, *ſed eum qui miſit me*. Luc. 14. 12. *Cum facis prandium*, *noli vocare amicos*, *ſed pauperes*, id eſt, *pauperes potius quam amicos & divites*. Joan. 6. 27. *Operamini non cibum qui perit*, id eſt, *non tam cibum qui perit*, *quam*; *ſed qui permanet*. Act. 5. 4. *Non es hominibus mentitus*, *ſed Deo*; id eſt, *non tantum hominibus*, *ſed etiam Deo*. 1. Cor. 1. 17. *Non miſit me Chriſtus baptizare*, *ſed evangelizare*, id eſt, *non baptizare ſolum*, *ſed præcipue evangelizare*. Eph. 6. 12. *Non eſt nobis colluctatio adverſus carnem & ſanguinem*, *ſed adverſus Principes & Poteſtates*: id eſt, *non ſolum*, *ſed præcipue*.

IV. Vice verſa comparationis particulæ quandoque pro adverbiis negativis uſurpantur. חפצתי דעת אלהים מעלות Oſe. 6. 6. *Volo cognitionem Dei præ ſacrificiis*, id eſt, *&* *non ſacrificia*. Loquitur enim eo

loci Propheta de ſacrificiis ex hypocriſi oblatis.

Hinc Luc. 18. 14. *Deſcendit hic juſtificatus in domum ſuam ab illo*. Non eſt ſenſus magis juſtificatus quam ille: *Sed deſcendit Publicanus juſtificatus, Phariſæus vero magis reus quam antea*. 1. Pet. 3. 17. *Melius eſt benefacientes pati, quam malefacientes*: id eſt, *bonum eſt benefacientes pati, non malefacientes*.

V. Adverbia negandi לא & אין juncta nominibus כל *omnis*, איש *vir*, אחד *unus*, univerſaliter negant: ita ut *non omnis* idem ſit ac *nullus*. כי לא יצדק לפניך כל חי Pſal. 143. 2. *Quia non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens*: id eſt, *nullus juſtificabitur in conſpectu tuo*. כי לא במותו יקח הכל Pſal. 49. 18. *Quia non in morte ſua auferet omnia*, id eſt, *nihil auferet*. יש מהעשר ואין כל Prov. 13. 7. *Eſt qui ſe facit divitem, & non omne*, id eſt, *& nihil habet*. אין כל חדש תחת השמש Eccl. 1. 9. *Non omne novum ſub ſole*: id eſt, *nihil ſub ſole novum*. ולא נפקד ממנו איש Num. 31. 49. *Et non deſideratus de nobis vir*: id eſt, *nullus de nobis deſideratur*. ולא עמד איש אתו Gen. 45. 1. *Et non remanſit vir*, id eſt, *ullus cum eo*. ולא נותר מהם אחד 2. Sam. 13. 30. *Et non remanſit ex eis unus*, id eſt, *nullus remanſit*. על כל אלוה לא יבין Dan. 11. 37. *Ad omnem Deum non attendet*; id eſt, *nullum Deum reverebitur*.

Hinc Matth. 24. 22. *Niſi breviati fuiſſent dies illi*, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ, *non fieret ſalva omnis caro*, id eſt, *nulla caro ſalva eſſet*. Luc. 1. 37. οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ῥῆμα: *Non erit impoſſibile apud Deum omne verbum:* id eſt, *nihil erit impoſſibile Deo*. Rom. 3. 20. *Ex operibus Legis non juſtificabitur omnis*, id eſt, *ulla caro*. Apoc. 9. 4. *Præceptum eſt illis, ne læderent neque omne viride, neque omnem arborem*: id eſt, *ne læderent ullum viride, ullamve arborem*.

VI. Negativa particula in priori membro phraſis alicujus expreſſa, ſæpe ſubintelligenda eſt in ſequentibus membris ejuſdem phraſis, etſi in illis non exprimatur. כי לא לנצח ישכח אביון ; תקות ענוים תאבד לעד Pſal. 9. 19. *Quia non in æternum oblivio erit pauperis; patientia pauperum peribit in finem*. Adde *non*, & dic, *patientia pauperum non peribit in finem*. כי לא שאול תודך, מות יהללך Iſa. 38. 18. *Quia non infernus confitebitur tibi, mors laudabit te*, id eſt, *neque mors laudabit te*.

VII. Adverbium interrogandi ה *an*, in interrogationibus affirmativis negat, in negativis affirmat. 2. Sam. 7. 5. *Num quid tu* האתה *ædificabis mihi domum?* 1. Paral. 17. 4. habetur לא אתה. *Non tu ædificabis*, &c. 1. Par. 21. 17. *An non ego ſum* הלא *qui peccavi?* id eſt, *revera is ſum, qui peccavi*.

Nec eſt id Hebræis peculiare, ſed ut attendenti patebit, ex natura ipſa deſumtum.

VIII. Non raro deeſt interrogativum ה. Gen. 27. 24. אתה *Tu es filius meus Eſau:* ſupple *numquid*, ac ſi eſſet האתה. Job. 2. 10. *Si bona ſuſcepimus de manu Domini, mala* לא נקבל *non ſuſcipiamus:* ſupple ה, ut ſit הלא *An non, quare mala non ſuſcipiemus?* Iſta litteræ ה congruenti ſubauditione elucidantur non pauca Scripturæ loca.

I V.

De Adverbio Similitudinis.

I. כ adverbium eſt ſimilitudinis, notatque inſuper conjecturam numeri, menſuræ, aut temporis. Nominibus, & verbis præfigitur. כשושנה Cant. 3. 2. *Sicut lilium.* כרוח קדים Jer. 18. 7. *Sicut ventus orientalis.* כעשרים 1. Sam. 14. 14. *Circiter viginti.* כאלפים Joſ. 3. 4. *Quaſi duo millia.* כעשר שנים Ruth. 1. 4. *Circiter decem annos.*

II. Nonnunquam geminatur iſtud adverbium, & tunc ſignificat *ſicut, ſic: tam, quam: talis, qualis: tantus, quantus*, juxta locorum exigentiam. כעם כבהן Iſa. 24. 2. *Sicut populus, ſic Sacerdos.* כל העדה כגור, כאזרח Lev. 24. 16. *Omnis Eccleſia,*

tam peregrinus quam indigena. כחטאת כאשם Lev. 7. 7. *Quale ſacrificium pro peccato, tale ſacrificium pro delicto*. ככוחי אז ; ככוחי אתה Joſ. 14. 11. *Quantum erat robur meum tunc, tantum eſt etiam nunc*.

III. Interdum conjunctio ו gerit vices adverbii ſimilitudinis. כעבור סופה ואין רשע Prov. 10. 25. *Sicut tranſit turbo, &, id eſt, ſic non eſt impius*. מצרף לכסף, וכור לזהב ; ובחן לבות יהוה Prov. 17. 3. *Conflatorium argento, & caminus auro, &, id eſt, ſic probat corda Deus*. כרחל לפני גוזיה נעלמה, ולא יפתח פיו Iſa. 53. 7. *Sicut ovis coram tondente ſe, ſine voce, &, id eſt, ſic non aperuit os ſuum*. Sic vertitur iſte locus Act. 8. 32. οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ ςόμα αὐτοῦ. והיתה יד יהוה בכם ובאבותיכם 1. Sam. 12. 15. *Et erit manus Domini contra vos & contra patres veſtros*, id eſt, ut vertit Paraphraſis Chaldaica, & ſenſus exigit, *ſicut fuit contra patres veſtros*.

Hinc Matth. 6. 10. *Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra*: id eſt, *ſicut in cœlo, ita & in terra*. Marc. 3. 26. *Et ſi Satanas*, id eſt, *ſic ſi Satanas conſurrexerit, in ſemetipſum diſpertitus eſt*. Act. 7. 51. ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς: *Sicut patres veſtri, & vos*, id eſt, *ita & vos*. Joan. 20. 21. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos*.

IV. Sæpiſſime deeſt adverbium ſimili-

tudinis. כל מבצריך תאנים Nah. 3. 12. *Omnes munitiones tuæ ficus*, id eſt juxta nonnullos, *ſicut ficus:* & verſu ſequenti: הנה עמך נשים *Ecce populus tuus ſicut mulieres*. גור אריה יהודה Gen. 49. 9. *Catulus leonis Juda*, id eſt, *ſicut catulus leonis*. אמרות יהוה אמרות טהרות כסף צרוף Pſal. 12. 7. *Eloquia Domini eloquia caſta*, *argentum conflatum*, id eſt, *ſicut argentum conflatum*. Dicendum forte eſt, his & ſimilibus locis non tam contineri comparationem, quam metaphoram, & conſequenter nec adverbium ſimilitudinis eſſe, ſaltem expreſse, ſubintelligendum.

Sed ſunt alii loci non infrequentes, in quibus potiori jure ſubintelligenda videtur ſimilitudinis particula. ואשא אתכם על כנפי נשרים Exod. 19. 4. *Portavi vos quaſi ſuper alas aquilarum*. בן שנה שאול במלכו 1. Sam. 13. 1. *Filius anni Saul cum regnare cœpit*. Chaldæus vertit: כבר *Sicut filius unius anni*. ירושלם הרים סביב לה; ויהוה סביב לעמו Pſal. 125. 2. *Jeruſalem montes circum illam: & Dominus circa populum ſuum:* id eſt, *ſicut montes ſunt in circuitu Jeruſalem*, *ita Dominus eſt in circuitu populi ſui*. קרא דגר, ולא ילד: עשה עשר, ולא במשפט Jerem. 17. 11. *Perdix colligit ova, & non parit: faciens divitias, & non in judicio:* id eſt, *ſicut perdix colligit ova, & non parit, ſic qui colligit divitias injuſte*.

ציה גם חם יגזלו מימי שלג : שאול חטאו Job. 24. 19. ad verbum*: Siccitas & æſtus rapient aquas nivis: ſepulcrum peccaverunt:* id eſt, *ſicut ſiccitas & æſtus brevi momento diſſipant aquas nivis, ſic ſepulcrum eos qui peccaverunt.*

Hinc Joan. 5. 17. *Pater meus uſque modo operatur, & ego operor:* id eſt, *ſicut Pater meus operatur, & ego operor.* Joan. 14. 1. *Creditis in Deum, & in me credite:* id eſt, *ſicut creditis in Deum, & in me credite.* Jacob. 1. 11. *Exortus eſt enim ſol cum ardore, & areſecit fœnum, ita & dives in itineribus ſuis marceſcet:* id eſt, *ſicut ortus eſt ſol, & areſecit, ita,* &c.

V. Vice verſa non raro ſuperfluit iſtud adverbium. נמשל כבהמות Pſal. 49. 13. *Comparatus eſt ſicut jumenta*, id eſt, *jumentis*. אתמשל כעפר ואפר Job. 30. 19. *Comparatus ſum ſicut pulvis & cinis*, id eſt, *pulveri & cineri*. ויהי העם כמתאננים Num. 11. 1. *Et fuit populus quaſi murmurantes*. Redundat כ ſi ſenſus attendatur : Erat enim populus vere murmurans. עמך כמרירי כהן Oſe. 4. 4. *Populus tuus ſicut contradicentes Sacerdoti*, id eſt, *contradicentes Sacerdoti*. גם אתה כאחד מהם Abd. 11. *Tu quoque quaſi unus ex eis: vere unus ex eis.*

Hinc Joan. 1. 14. *Vidimus gloriam ejus quaſi unigeniti a Patre, vere unigeniti a Patre*. Rom. 9. 29. *Sicut Gomorrha ſimiles*

fuiſſemus. Matth. 14. 5. Herodes volens Joannem occidere, timuit populum, *quia ut ſicut Prophetam eum habebant*. Vere populus Joannem Prophetam exiſtimabat.

CAPUT VIGESIMUM-OCTAVUM.

De Syntaxi Præpoſitionum.

EX præpoſitionibus quinque ל, כ, ב ה, מ ſunt inſeparabiles, id eſt, ita dictioni annexæ, ut cum ea unam vocem efficiant. Licet ה locale vocibus non præponatur ſicut aliæ quatuor, ſed poſtponatur, ideoque præpoſitio non poſſit nuncupari, ſi nominis etymologia ſpectetur, tamen quia idem præſtat ac vera præpoſitio, de ea cum aliis agetur.

I.

De ה *locali*.

I. SIGNIFICAT ergo ה locale *in*, *ad*, *verſus*, &c. Æquivalet præpoſitioni אל, illiuſque diminutivo ל. Denotat terminum ad quem tendit motus. ונסע המדברה Deut. 2. 1. *Et profecti ſumus deſertum verſus*. ויבאו שני המלאכים סדמה Gen. 19. 1. *Et venerunt duo Angeli Sodo-*

mam. אבא אל ארני שעירה Gen. 32. 14. *Veniam ad Dominum meum in Sebir*. ארד עמך מצרימה Gen. 46. 4. *Deſcendam tecum in Ægyptum*.

II. Cum nomen loci, ad quem fit motus, compoſitum eſt, conſtatque duabus vocibus, littera ה poſt primam aliquando collocatur, hoc modo. ויבא בארה שבע Gen. 46. 1. *Et venit in Berſabee*.

III. Sæpe duæ præpoſitiones ה & ל concurrunt, eidemque nomini annectuntur: tuncque una videtur ſuperfluere. לשאולה Pſal. 9. 18. *Ad ſepulcrum*. לצפונה 1. Par. 26. 17. *Ad ſeptentrionem*. לנגבה ibid. *Ad meridiem*.

IV. Interdum utraque particula omittitur. ויבוא ירושלם 1. Reg. 3. 15. *Et venit Jeruſalem*. ויעמוד פתח האהל Num. 12. 5. *Et ſtetit ad oſtium tabernaculi*. Deeſt utrobique ה & ל.

I I.

De Præpoſitione ב.

DE hujus præpoſitionis & ſequentium ſignificationibus, cum gerundiis junguntur, ſatis ſupra dictum eſt. Examinanda reſtat earum vis, cum annectuntur aliis partibus orationis.

I. Primaria præpoſitionis ב ſignificatio

eſt *in*. בראשית Gen. 1. 1. *In principio*. בסיר 2. Reg. 4. 40. *in olla* ſignificat etiam.

Inter. בחנפי Pſal. 35. 16. *Inter hypocritas*. באדם Pſal. 68. 19. *Inter homines*.

Ad. בשמים Gen. 11. 4. *Ad cœlum*.

Contra. ידו בכל, ויד כל בו Gen. 16. 12. *Manus ejus contra omnes, & manus omnium contra eum*. משא בערב Iſa. 21. 13. *Onus contra Arabiam*.

De. Levit. 8. 32. *Quicquid reliquum fuerit* בבשר, ובלחם *de carne, & de pane*. נכר לא יאכל בו Exod. 12. 43. *Alienigena non comedet de eo*. אדבר בך אל אבי 1. Sam. 19. 3. *Loquar de te ad Patrem meum*. Hinc forte Rom. 11. 2. *An neſcitis* ἐν Ηλίᾳ, *in Elia quid dicat Scriptura: in Elia*, pro *de Elia*.

Ex. לעשות בזאב, ובכסף, ובנחשת Exod. 35. 32. *Ad faciendum ex auro, & ex argento, & ex ære*. צדיק באמונתו יחיה Habac. 2. 4. *Juſtus ex fide ſua vivet*.

Pro. Gen. 29. 18. *Serviam tibi* ברחל *pro Rachel ſeptem annis*.

Propter. Gen. 18. 28. *An perdes* בחמשה *propter quinque totam civitatem*. Deut. 24. 16. *Unuſquiſque* בחטאו *in*, id eſt, *propter peccatum ſuum morietur*. Hinc Act. 7. 29. *Fugit autem Moyſes* ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. *in verbo iſto*, id eſt, *propter verbum iſtud*.

Per. בי נשבעתי Gen. 22. 26. *Per memetipſum juravi*. Deut. 32. 21. *Ipſi me provo-*

caverunt בלא אל *in eo qui non erat Deus*; id eſt, *per Idola quæ non ſunt Deus*. Num. 12. 2. *Numquid tantum* במשה *per Moyſen loquitur Deus? An non etiam* בנו *per nos?* Hinc Heb. 1. 1. *Olim Deus loquens patribus* ἐν προφήταις. *in Prophetis*, id eſt, *per Prophetas*, *noviſſime locutus eſt nobis* ἐν υἱῷ. *in Filio*, id eſt, *per Filium*. Luc. 4. 1. *Jeſus agebatur* ἐν τῷ πνεύματι, *per Spiritum in deſertum*. Gal. 1. 16. *Ut revelaret Filium ſuum* ἐν ἐμοὶ, *in me*, id eſt, *per me*.

Cum. Exod. 15. 19. *Ingreſſus eſt enim Pharao* ברכבו ובפרשיו, *cum curru ſuo*, & *equitibus ſuis in mare*. 1. Sam. 25. 39. *Miſit David*, & *locutus eſt* באביגיל *cum Abigail*. Exod. 10. 9. *Ibimus* בבנינו *cum filiis noſtris*, ובבנותנו & *cum filiabus noſtris*, בצאננו *cum ovibus noſtris*, ובבקרנו *et cum bobus noſtris*, &c.

A. Eccl. 2. 3. *Cogitavi abſtrahere* ביין *a vino carnem meam*.

II. Jam dictum eſt præpoſitionem ב non raro notam eſſe genitivi, junctamque nominibus ſubſtantivis vim iis adverbii tribuere. Similiter plurima verba caſum ſuum ea mediante regere.

III. Inſervit hæc præpoſitio ad exprimendum ablativum *cauſæ*, *modi*, *inſtrumenti*, *pretii*, *temporis*, &c. בחכמה יבנה בית Prov. 24. 3. *Sapientia ædificabitur domus*. ברזל בברזל יחד Prov. 27. 17. *Ferrum ferro*

ferro acuitur. אקנה בכסף מלא 1. Par. 21.
24. *Comparabo pretio pleno*. Vulgata: *Ar-
gentum dabo quantum valet*. יצער בנשף, בערב
יום Prov. 7. 9. *Gradictur in crepuſculo, in ve-
ſpera diei*.

IV. Videtur nonnunquam deficere.
Prov. 8. 22. *Dominus poſſedit me* ראשית *i-
nitium viarum ſuarum*. ראשית videtur poſi-
tum pro בראשית *in initio, ab initio*. ומלכים
ירד Iſa. 41. 2. *Et in Reges dominabitur*.
ושמי יהוה לא נודעתי . במלכים pro מלכים
להם Exod. 6. 3. שמי pro בשמי *Et in no-
mine meo Jehova non innotui eis*.

Dignoſcitur autem hæc abſentia loci
exigentia, præcipue vero cum legitur in
priori phraſis membro, nec tamen legi-
tur in ſecundo, quamvis ſenſus expoſcat.
בישישים חכמה ; ארך ימים תבונה Job. 12. 12.
*In ſenibus eſt ſapientia; longævitas dierum
intelligentia*. ארך ימים pro בארך ימים *in
longævitate dierum*, quia in priori mem-
bro legitur בישישים *in ſenibus*. יעשה חפצו
בבבל וזרעו כשדים Iſa. 48. 14. *Faciet vo-
luntatem ſuam in Babylonem, & brachium
ſuum in Chaldaos*. כשדים pro בכשדים.

V. Sæpius adhuc videtur redundare.
Job. 16. 10. *Diſtendunt contra me* בפיהם
os ſuum. לכו לחמו בלחמי ; ושתו ביין מסכתי
Prov. 9. 5. *Venite, comedite panem meum,
& bibite vinum quod miſcui*. פרשה ציון בידיה
Threu. 1. 17. *Expandit Sion manus ſuas*.

III.

De Præpoſitione כ.

I.] JAM dictum eſt, præfixum כ adverbium eſſe ſimilitudinis, notareque conjecturam numeri, menſuræ, & temporis. Eſt etiam præpoſitio ſignificans *ſecundum*, *juxta*, *ad*, &c.

Gen. 1. 26. *Faciamus hominem* כדמותנו *ad*, *juxta ſimilitudinem noſtram*. כדבר הזה תדברון Gen. 32. 20. *Juxta verbum hoc loquemini*. 1. Sam. 13. 14. *Quæſivit ſibi Dominus virum* כלבבו *juxta cor ſuum*. Pſal. 51. 3. *Miſerere mei*, *Deus*, כחסדך *ſecundum miſericordiam tuam*.

II. Affinitas figuræ, & ſignificationis, quæ inter כ & ב intercedit, efficit ut non raro confundantur, unaque pro alia uſurpetur. כי כלו כעשן ימי Pſal. 102. 4. *Quia defecerunt ſicut fumus dies mei*. Ita 70. & Vulgata. Alii legunt בעשן *in fumo*. Perinde eſt, & ſenſui nihil deperit, utrovis modo legatur.

IV.

De præpoſitione ל.

I. PRIMARIA præpoſitionis hujus ſignificatio eſt *ad* vel *in*, cum accuſativo. Unde quibuſdam videtur illam

diminutivum eſſe præpoſitionis אל. Pſal. 68. 19. *Aſcendiſti* למרום *in altum*, εἰς ὕψος, ut habetur Eph. 4. 8. כשה לטבח יובל Iſa. 53. 7. *Sicut ovis ad occiſionem ducetur.* Gen. 2. 22. *Ædificavit coſtam* לאשה *in mulierem.* 2. Sam. 8. 3. *Unxerunt David* למלך *in Regem*. Iſa. 58. 4. *Ecce* לריב *ad contentionem jejunatis*.

Significat etiam *in* cum ablativo. Pſal. 16. 10. *Non relinques animam meam* לשאול *in inferno*. Oſe. 7. 2. *Non dicunt* ללבבם *in corde ſuo*. לבקרים Pſal. 73. 14. *In matutinis*.

Inter. Exod. 12. 2. *Hic menſis erit primus* לחדשי השנה *inter menſes anni*.

Super. Quo caſu dici poteſt diminutivum eſſe præpoſitionis על. Pſal. 9. 5. *Sediſti* לכסא *ſuper ſolium*. Gen. 26. 7. *Interrogaverunt viri loci iſtius* לאשתו *ſuper uxore ſua*.

Juxta, *prope*. Gen. 49. 13. *Zabulon* לחוף *juxta littus maris habitabit*.

Erga. 2. Sam. 18. 5. לאט לאבשלום *Leniter erga Abſalonem*.

Secundum. Gen. 1. 21. *Creavit Deus volatile* למינהו *ſecundum genus ſuum*.

Contra. Prov. 1. 11. נצפנה לנקי *Abſcondamus nos contra innocentem*.

De. אמרי לי Gen. 20. 13. *Dic de me*. Gen. 44. 20. *Ipſe ſolus* (Benjamin) *relictus eſt* לאמו *de matre ſua jam mortua*.

Pſal. 91. 11. כי מלאכיו יצוה לך *Quoniam Angelis ſuis mandavit de te.*

A vel *ab*. 2. Par. 1. 13. *Et venit Salomon* לבמה *ab excelſo, quod erat in Gabaon, in Jeruſalem.*

Præ, propter. Quo caſu poteſt eſſe diminutivum præpoſitionis למען. Num. 16. 34. *Omnes Iſraelitæ* נסו לקולם *fugerunt propter vocem eorum*. Iſa. 36. 9. *Confidis ſuper Ægyptum* לרכב ולפרשים *propter currus & propter equites.*

Pro, loco, vice, in gratiam, χάριν· ἕνεκα. Exod. 14. 25. *Dominus* נלחם להם *pugnat pro eis*. Exod. 14. 14. יהוה ילחם לכם *Dominus pugnabit pro vobis*. Gen. 11. 3. *Habueruntque lateres* לאבן *pro lapide, & bitumen* לחמר *pro cœmento*. Exod. 4. 16. *Ipſe erit tibi* לפה *pro ore; tu vero ei eris* לאלהים *pro Deo*; id eſt, *vice oris, loco Dei.*

Dei. Pſal. 118. 5. יהוה לי *Dominus mecum eſt*. Gen. 46. 26. *Omnes animæ quæ venerant* ליעקב *cum Jacob in Ægyptum.*

Uſquedum, donec. Iſa. 7. 15. *Butyrum & mel comedet*, לדעתו *uſquedum ſciat reprobare malum.*

Videtur etiam in aliquibus locis ſignificare &. בין מים למים Gen. 1. 6. *Inter aquas & aquas*. בין דם לדם, בין דין לדין, ובין נגע לנגע Deut. 7. 8. *Inter ſanguinem & ſanguinem; inter litem & litem, & inter*

plagam & plagam. ביניכם לבין אלהיכם Iſa. 59. 2. *Inter vos & inter Deum veſtrum*.

II. Dictum eſt litteram hanc notam eſſe dativi caſus. Non raro tamen jungitur genitivo. מזמור לדוד *Pſalmus Davidis*. שיר למעלות Pſal. 121. 1. *Canticum graduum*. Immo & accuſativo. הרגו לאבנר *Occiderunt Abnerum*. Verum de iſta conſtructione litteræ ל cum verbis, quæ naturaliter accuſativum poſtulant, dictum eſt ſupra. Jungitur juxta quoſdam & nominativo. ולשת גם הוא ילד בן Gen. 4. 26. *Et Seth etiam ipſe genuit filium*. ולשם ילד גם הוא Gen. 10. 21. *Et Sem genuit etiam ipſe*. & v. 25. ולעבר ילד שני בנים. *Et Heber genuit duos filios*. Ajunt alii ſuperfluere his in locis litteram ל; quibus facile aſſentirer, ſi paulo rariora eſſent ejuſcemodi exempla. Obſervandum dici a quibuſdam ל eo loci idem ſignificare ac, *quod attinet ad*. Si fides habeatur Paraphraſi Chaldaicæ Onkeloſi, iis in locis ל eſt nota dativi, verbumque eſt in voce paſſiva. *Et Sethо natus eſt etiam ipſi filius*.

III. Deeſt quandoque hæc præpoſitio. ודוד הגד 2. Sam. 15. 31. pro ולדוד *Et Davidi nuntiatum eſt*. Pſal. 45. 5. *Thronus tuus Deus* עולם pro לעולם *in æternum*. Colligitur nonnunquam ex antecedenti membro alicujus periodi, ſubintelligendam eſſe in ſequenti. תורה צוה לנו משה

מורשה קהלת יעקב Deut. 33. 4. *Legem præcepit nobis Moyſes, bareduatem* קהלת pro לקהלת *cœtui Jacob.*

IV. Redundat etiam non raro. השלישי לאבשלום 1. Paral. 3. 2. *Tertius Abſalom.* Error fortaſſe. Legitur enim 2. Sam. 3. 3. ſine ל. ולשרים למשפט ישרו Iſa. 32. 1. *Et Principes juſte dominabuntur.* מדוע אדם ללבושך Iſa. 63. 2. *Quare rubrum eſt indumentum tuum?* אנש לשברך Jerem. 30. 12. *Deſperata eſt plaga tua.* למען למוג לב Ezech. 31. 15. *Propter diffluere cor.* למן עולם Jer. 7. 7. *A ſæculo.* למימי אבותיכם Malach. 3. 7. *A diebus patrum veſtrorum.*

V. Plurimæ præpoſitiones nomen ſuum regunt cum præfixo ל, pleonaſtice quidem, ſed non ineleganter מתחת לרקיע Gen. 1. 7. *Sub firmamento.* מעל לרקיע ibid. *Super firmamentum.* מחוץ לעיר Gen. 19. 16. *Extra civitatem.* אל מחוץ למחנה Levit. 4. 12. *Extra caſtra.* מהלאה למגדל Gen. 35. 21. *Ultra turrim.* סביב למשכן Num. 1. 50. *Circa tabernaculum.* למטה לארץ Eccl. 3. 21. *Infra terram.* מעבר לים Deut. 30. 13. *De trans mare*, &c.

V.

De præpoſitione מ.

I. SIGNIFICATIO primaria præpoſitionis מ, quæ diminutivum eſt

præpoſitionis integræ מן, eſt *a* vel *ab*. מעולם *A Jaculo*. מרחוק *A longe*. Quo ſenſu non raro negationem aut privationem connotat, ſive infinitivo, ſive nomini præponatur. Gen. 31. 22. *Cave tibi* מדבר *a loquendo cum Jacobo malum:* id eſt, *ne loquaris ei malum*. Pſal. 69. 24. *Obſcurentur oculi eorum* מראות *a videndo*, id eſt, *ne videant*. שמר רגלך מלכד Prov. 2. 26. *Cuſtodi pedem tuum a capiendo*, id eſt, *ne capiatur*. 1. Reg. 15. 13. *Et removit eam* מגבירה *a Domina*, *ab Auguſta*, id eſt, *privavit eam bonoribus reddi ſolitis uxori Regis*. Jerem. 48. 2. *Exſcindamus eam* מגוי *a gente*, id eſt, *ita ut deſit eſſe gens*. Job. 33. 21. *Conſumetur caro ejus* מראי *a viſu*, id eſt, *ita ut non videatur*, *deſinet videri præ macie*.

Ex, *de*. Oſe. 1. 1. ממצרים *Ex Ægypto vocavi filium meum*. מבטן אמי Pſal. 22. 11. *De ventre matris meæ*. מחמר קרצתי גם אני Prov. 3. 26. *De luto formatus ſum etiam ego*.

Præ. Pſal. 6. 8. *Contabeſcit* מכעס *præ indignatione oculus meus*.

Propter. מעובותיהם יתענו Pſal. 107. 17. *Propter injuſtitias ſuas humiliati ſunt*. מחרף עצל לא יחרש Prov. 20. 4. *Propter frigus piger non arabit*.

II. Deeſt quandoque hæc præpoſitio. אולי יחסרון חמשים הצדיקים חמשה Gen. 18.

28. *Si defuerint de quinquaginta juſtis quinque.* חמשים pro מחמשים. השמרו לכם עלות בהר Exod. 19. 12. *Cavete vobis ab aſcendendo, ne aſcendatis in montem.* עלות pro מעלות. עד יקם איביו Joſ. 10. 13. *Donec vindictam ſumeret de inimicis ſuis.* איביו pro מאיביו. אלחנן בית לחם 2. Sam. 23. 25. *Elchanan de Bethleem.* בית לחם pro מבית לחם.

III. Redundat etiam non raro, præſertim cum præpoſitionibus plurimis, quibus annectitur. מטרם *priuſquam.* מתחת *ſubter.* מעל *ſupra.* מחוץ *extra*, &c.

IV. Tres præpoſitiones ב כ ל interdum aſſumunt particulam expletivam מו abſque ulla ſignificationis immutatione. במו ארב Job. 37. 8. *In inſidiis.* כמו יוצר Iſa. 41. 25. *Sicut figulus.* כמוני, כמוך 2. Reg. 3. 7. *Sicut ego, ſic tu.* למו חרב Job. 27. 14. *ad gladium.*

V I.

Varia de Præpoſitionibus.

I. QUÆDAM præpoſitiones eleganter junguntur infinitivis: quo in caſu per dictionem congruam reddendæ ſunt, verbum vero tempore finito & convenienti exprimendum. אחרי הולידו את שת Gen. 5. 4. ad verbum, *Poſt gignere ipſum Seth*, id eſt, *poſtquam genuit Seth.*

בעבור הראותך את כחי , ולמען ספר שמי Exod. 9. 16. ad verbum, *Propter oſtendere tibi potentiam meam, & ad narrare faciendum nomen meum*: id eſt, *ut oſtendam tibi potentiam meam, & narrare faciam nomen meum*. ולפי העלות הענן Exod. 9. 17. *Et ſecundum extolli nubem*, id eſt, *cum nubes extollebatur*. יען דברכם שוא Ezech. 13. 8. *Propter loqui vos vanum*: id eſt, *quia locuti eſtis vana*. עד היותי על אדמתי Jon. 4. 2. *Adhuc eſſe me in terra mea*: id eſt, *cum adhuc eſſem in terra mea*.

II. Junguntur etiam præpoſitiones verbis finitis, fiuntque adverbia vel conjunctiones. למען יארכון ימיך Exod. 20. 12. *Ut prolongentur dies tui*. בעבור תשבו Gen. 46. 34. *Ut habitetis*. לבלתי תחטאו Exod. 20. 20. *Ut non peccetis*.

III. Præpoſitiones ſæpe adverbiis junguntur, tuncque vim peculiarem acquirunt. באין מבין Iſa. 57. 1. *In non intelligente*, id eſt, *nemine intelligente*. לאין מספר 1. Par. 22. 4. *Abſque numero*. מאין אדם ומאין בהמה Jer. 33. 10. *Abſque homine & abſque jumento*. מבלי באי מועד Thren. 1. 4. *Præ non venientibus ad ſolemnitatem*: id eſt, *eo quod non ſint qui veniant ad ſolemnitatem*.

IV. Præpoſitiones ſæpe junguntur aliis præpoſitionibus, tuncque altera videtur non raro ſuperfluere. למימי קדם , למרחוק non

2. Reg. 19. 25. *A longe, a diebus antiquis.* עזרי מעם יהוה Pſal. 121. 2. *Auxilium meum de a Domino.* מאחר עלות Pſal. 78. 71. *De poſt fœtantes.* למבראשונה 1. Par. 15. 13. ב, מ, ל tres præpoſitiones, *De a in principio.* Ipſi Latini dicunt, *de ſub Alpibus: de ſub ipſis Italiæ faucibus: de ſuper, de ſubito, de repente,* &c.

V. Sæpe fit præpoſitionum permutatio. אל interdum ponitur pro ב. Gen. 6. 6. *Et doluit* אל לבו *in corde ſuo.* Gen. 49. 29. *Sepelite me* אל מערה *in ſpelunca.* 1. Reg. 8. 30. יתפללו אל המקום הזה *Orabunt in loco iſto.* Hinc Matth. 2. 23. *Et veniens habitavit* εἰς πόλιν, hoc eſt, ἐν πόλει, *in civitate.* Marc. 1. 9. *Venit Jeſus, & baptizatus eſt a Joanne* εἰς τὸν Ιορδάνην, *in Jordanem,* id eſt, *in Jordane.* Joan. 1. 18. *Filius qui eſt* εἰς τὸν κόλπον, *in ſinum,* hoc eſt, *in ſinu Patris.* Matth. 12. 18. *Dilectus meus,* εἰς ὅν, *in quem,* id eſt, *in quo mihi bene complacui.* Luc. 16. 8. *Filii ſæculi prudentiores ſunt* εἰς τὴν γενεὰν, *in generatione ſua.*

Vice verſa ב non raro ponitur pro אל. Levit. 16. 22. *Et emittet hircum* במדבר *in deſerto,* pro אל המדבר *in deſertum.* Hinc Luc. 7. 17. *Et exiit hic ſermo* ἐν ὅλῃ τῇ Ιȣδαίᾳ, *in univerſa Judæa,* id eſt, *in univerſam Judæam.* Luc. 1. 17. *Ut convertat incredulos* ἐν φρονήσει, pro εἰς φρόνησιν, *in prudentiam juſtorum.* 1. Joan. 4. 9. *In hoc*

pateſacta eſt charitas Dei ἐν ἡμῖν, *in nobis*, pro εἰς ἡμᾶς. *in nos*, *erga nos*.

VI. Sæpe præpoſitiones eædem repetuntur cum venuſtate quidem, ſed abſque ulla neceſſitate. נשא ידו במלך בדוד 2. Sam. 20. 21. *Levavit manum ſuam in Regem, in Davidem*, id eſt, *in Regem Davidem*. מנחה הוא שלוחה לאדני לעשו Gen. 32. 18. *Munus eſt miſſum ad Dominum meum Eſau*. Jud. 11. 36. *Fecit Dominus vindictam* מאויביך מבני עמון *de inimicis tuis*, *de filiis Ammon*. 2. Sam. 7. 7. *Et præcepi paſcere* את עמי את ישראל *populum meum Iſrael*. באנו אל אחיך אל עשו Gen. 32. 6. *Venimus ad fratrem tuum Eſau*. בטחת לך על משענת הקנה הרוץ הזה, אל מצרים 2. Reg. 18. 21. *Confidis tibi ſuper baculum arundineum confractum iſtum Ægyptum*, לא יירש עם בני עם יצחק Gen. 21. 10. *Non hæreditabit cum filio meo cum Iſaac*, id eſt ſimpliciter, *cum filio meo Iſaac*.

VII. Nonnunquam omittuntur præpoſitiones. Levit. 26. 42. ter in uno verſu omittitur præpoſitio עם vel את. וזכרתי את בריתי יעקב, ואף את בריתי יצחק, ואף את בריתי אברהם *Et recordabor fœderis mei Jacob*, deeſt עם *cum*, & *fœderis mei Iſaac*, id eſt, *cum Iſaac*, & *fœderis mei Abraham*, id eſt *cum Abraham*. הרנינו גוים עמו Deut. 32. 43. *Lætamini*, *Gentes*, ſupple את vel עם *cum plebe ejus*, uti ha-

betur Rom. 15. 10. אבד זכרם המה Pſal. 9. 7. *Periit memoria eorum cum ſonitu*, vel *cum ipſis*.

CAPUT VIGESIMUM-NONUM.

De Syntaxi Conjunctionum.

I.

De Conjunctione copulativa.

I. CONIUNCTIO copulativa ו *&*, tot & tam varias habet ſignificationes, ut a quibuſdam *Hebræorum Proteus* nec immerito nuncupetur. Primaria & communior ſignificatio eſt *&*.

Interdum *quia*. נחשתי ויברכני יהוה בגללך Gen. 30. 28. *Cognovi quia benedixit mihi Dominus propter te*. הנך מת על האשה אשר לקחת, והוא בעלת בעל Gen. 20. 3. *Ecce tu mortuus propter mulierem quam accepiſti, quia illa maritata eſt marito*. Iſa. 39. 1. *Miſit Merodach litteras ad Ezechiam*, וישמע *& audierat*, id eſt, *quia audierat quod ægrotaſſet & convaluiſſet*. הבה לנו עזרת ושוא תשועת אדם Pſal. 108. 13. *Da nobis auxilium, quia vana ſalus hominis*.

Nam. Gen. 14. 18. *Melchiſedech Rex Salem obtulit panem & vinum;* והוא כהן

עליון אל *erat enim Sacerdos Dei Altiſſimi*: Exod. 2. 10. *Et vocavit nomen ejus Moyſen*; ותאמר *dixit enim, quia ex aqua extraxi eum.*

Si. ויאמרו לי Exod. 3. 13. *Si dixerint mihi.* וראיתי את הדם Exod. 12. 13. *Si videro ſanguinem.* בי אדני, ויש יהוה עמנו, ולמה מצאתנו כל זאת Jud. 6. 13. *Quæſo, Domine, ſi eſt Dominus nobiſcum, cur invenit nos omne iſtud malum?*

Aut. מן הכבשים ומן העזים Exod. 12. 5. *De ovibus aut de capris.* מכה אביו ואמו מות יומת Exod. 21. 15. *Percutiens patrem aut matrem, morte morietur.* 2. Sam. 2. 19. *Et non declinavit ad eundum ad dexteram,* ועל השמאל *aut ad ſiniſtram.* ראש ועשר לא תתן לי Prov. 30. 8. *Paupertatem aut divitias ne dederis mihi.* ובאת אל הכהנים ואל השפט Deut. 17. 9. *Et venies ad Sacerdotes, aut ad Judicem.* Hinc quidam ſic interpretantur celebrem illum locum, Jud. 11. 31. de voto Jephte: *Quod egreſſum fuerit è foribus domus meæ in occurſum meum in redeundo me in pace de filiis Ammon,* והיה ליהוה *aut erit conſecratum Domino, aut offeram illud in holocauſtum.* Hinc etiam Matth. 11. 37. *Ex verbis tuis juſtificaberis,* &, id eſt, *aut ex verbis tuis condemnaberis.* Act. 3. 6. *Argentum,* &, id eſt, *vel aurum non eſt mihi.* Joan. 6. 53. *Niſi manducaveritis carnem filii hominis,* &, id eſt, *aut biberitis ejus ſanguinem.*

Sed, *autem*. ויעצר במלין מי יוכל Job. 4. 2. *Sed continere ſermonem quis poterit?* ומפרי Gen. 3. 2. *Sed de fructu*, vel *de fructu autem ligni, quod eſt in medio Paradiſi, non veſcimur*. לא אדני, ועבדיך באו לשבר אכל Gen. 42. 10. *Non*, *Domine*, *ſed ſervi tui venerunt ad emendum cibum*. לבנים נפלו וגזית נבנה Iſa. 9. 10. *Lateritii muri ceciderunt; ſed lapidibus quadris illos ædificabimus*. Hinc Matth. 12. 39. *Generatio mala & adultera ſignum quærit*, καὶ σημεῖον, &, id eſt, *ſed ſignum non dabitur ei*. Matth. 1. 8. *Et non cognoſcebat eam*, id eſt, *ſed non*. Joan. 5. 39. *Scrutamini Scripturas. Illæ teſtimonium perhibent de me*, καὶ, &, id eſt, *ſed non vultis venire ad me*. Act. 10. 28. *Scitis quomodo abominatum ſit viro Judæo accedere ad alienigenam*, καὶ ἐμοὶ ὁ Θεὸς ἔδειξε. &, id eſt, ut habet Vulgata, *ſed mihi oſtendit Deus*. 1. Cor. 16. 12. *Rogavi Apollo ut veniret ad vos*, καὶ, &, *ſed non fuit voluntas ut veniret*. Heb. 10. 38. *Juſtus ex fide vivit;* καὶ, *quod ſi*, ut habet Vulgata, *ſe ſubtraxerit*, *non placebit animæ meæ*.

Tamen. Pſal. 44. 18. *Totum venit nobis*, ולא & *non*, id eſt, *tamen non obliti ſumus te*. Exod. 5. 16. *Paleæ non dantur nobis*, ו &, id eſt, *nihilominus lateres ſimiliter imperantur*.

Quamvis. הנה נא הואלתי לדבר אל אדני

ואנכי עפר ואפר Gen. 18. 27. *Ecce nunc cuperem loqui ad Dominum*, ו *quamvis ego ſim pulvis & cinis*.

Ut. Gen. 23. 9. *Intercedite pro me apud Ephron*, ויתן לי &, id eſt, *ut det mihi*. Exod. 8. 1. *Mitte populum meum* ויעבדני *ut ſerviat mihi*. 70. ἵνα μοι λατρεύσῃ: Vulgata ſimiliter. Jon. 1. 11. *Quid faciemus tibi*, וישתק *ut quieſcat mare*.

Cum. 1. Sam. 14. 18. *Quia erat Arca Domini in die illa* ובני ישראל &, id eſt, *cum filiis Iſrael*, ut habet Vulgata.

Tunc. Gen. 3. 5. *Novit Dominus quod ſi comederitis*, ונפקחנה &, id eſt, *tunc aperientur oculi veſtri*. Hinc Luc. 21. 25. καὶ ἔσαι *Et erunt*, id eſt, *tunc erunt ſigna in ſole*, &c.

Donec. Gen. 18. 4. *Requieſcite ſub arbore*, &, id eſt, *donec ponam buccellam panis*.

Quando. ושכבתי עם אבתי Gen. 47. 40. *Cum dormiero cum patribus meis*, *tunc tolles me de Ægypto*.

II. Conſuetum eſt ut conjunctio ו in poſteriori alicujus periodi commate poſita, eumdem ſenſum habeat quem habet particula expreſſa, aut ſubintellecta in priori. כעבור סופה, ואין רשע Prov. 10. 25. *Sicut tranſit turbo*, *ſic non eſt impius*. מצרף לכסף, וכור לזהב; ובחן לבות יהוה Prov. 17. 3. *Sicut conflatorium eſt argento & caminus*

auro: ita probat corda Dominus. 1. Sam. 14. 24. *Maledictus vir qui comederit panem*, עד הערב, ונקמתי מאיבי *uſque ad veſperam, & vindicabor*, id eſt, *& uſquedum ulciſcar de inimicis meis*, ut habet Vulgata. Hinc Matth. 6. 10. *Fiat voluntas tua ſicut in Cœlo, &* id eſt, *ſic in terra*.

III. Conjunctio ו interdum eſt mere copulativa; interdum vero converſiva futuri in præteritum, & vice verſa præteriti in futurum, quod nullo negotio ſola loci exigentia deprehenditur. ויאמר אלהים Gen. 1. 3. *Et dixit Deus*. ויעבר יהוה Exod. 12. 23. *Et tranſibit Dominus*. Tunc autem potiſſimum converſiva eſt præteriti in futurum, cum præceſſit futurum; & e contrario futuri in præteritum, converſiva eſt, cum præceſſit præteritum, ad quod refertur verbum cui annectitur. Interdum etiam eſt mere converſiva, nullumque alium effectum habere deprehenditur. ביום השלישי וישא אברהם Gen. 21. 4. *Die tertia levavit Abraham oculos*. כל אכל חמץ, ונכרתה הנפש הוא Exod. 12. 15. *Quicunque comederit fermentatum, exſcindetur anima illa*. Id præſertim contingit in librorum ac periodorum initiis.

IV. Redundat ſæpiſſime conjunctio ו, præſertim in principio librorum, capitum, imo & verſuum. Omnes verſus libri

libri Ruth, exceptis octo, incipiunt ab iſta conjunctione. ותשב תמר רשממה 2. Sam. 13. 20. *Et manſit Thamar deſolata*. מצות שפתיו ולא אמיש Job. 23. 10. *Præcepta labiorum ejus non dejeram*. ואעלה באש מחניכם ובאפכם Amos. 4. 10. *Aſcendere feci fœtorem caſtrorum veſtrorum in naſum veſtrum*. Superfluit ו in voce ובאפכם. Hinc Matth. 9. 10. *Et factum eſt diſcumbente eo in domo*, καὶ ἰδοὺ, *ecce multi publicani*. Act. 1. 10. *Cumque intuerentur in cœlum*, καὶ ἰδοὺ, *ecce duo viri aſtiterunt*.

V. Deeſt etiam nonnunquam iſta conjunctio. כטל חרמון, שיורד על הררי ציון Pſal. 133. 3. *Sicut ros Hermon*, ושיורד *&* *qui deſcendit in montes Sion*. Mons enim Hermon longe diſtat a Jeruſalem. Iſa. 63. 11. *Et recordatus eſt dierum ſæculi* משה עמו *Moyſis & populi ſui*, ut fert Vulgata, & ſenſus exigit. שמש ירח עמד Habac. 3. 1. *Sol & luna ſteterunt*. Veriſimillimum eſt pleraſque iſtarum ellipſeωn ortas eſſe ex Amanuenſium incogitantia.

I I.

De Conjunctione conditionali אם *Si*.

I. PRIMARIA conjunctionis hujus ſignificatio eſt *ſi*. אם בקולו תשמעו. Pſal. 95. 7. *Si vocem ejus audieritis*.

Interdum *an*, *numquid*? אם שרה הבת

תשעים שנה תלד? Gen. 17. 17. *Numquid Sara nonagenaria pariet?* אם טוב משל בכם איש אחד? Jud. 9. 2. *An bonum eſt dominari in vos virum unum?* אם כח אבנים כחי Job. 6. 12. *Numquid fortitudo lapidum eſt fortitudo mea?* Hinc Matth. 14. 10. εἰ ἔξεστι, *ſi licet*, pro *an licet?* ut & alibi pluries.

Quando. אם תשכב Prov. 3. 24. *Quando cubueris, non timebis:* eo ſenſu quo dicitur Æneid. 5. *Præterea ſi nona diem mortalibus almum Aurora extulerit.*

Sive. אם מעט, ואם הרבה יאכל Eccl. 5. 11. *Sive parum, ſive multum comedat.*

Quamvis. אם יהיו חטאיכם Iſa. 1. 18. *Quamvis ſint peccata veſtra*, &c.

II. Uſurpatur ſæpe pro adverbio negandi. Verum id obſervandum, quod in juramentis ſola poſita neget, juncta vero particulæ negativæ לא affirmet. חי יהוה אם 1. Sam. 14. 45. *Vivit Dominus, ſi cadat de capillis ejus in terram*, id eſt, *non cadet*. חי פרעה אם Gen. 42. 15. *Vivit Pharao, ſi exibitis hinc*, id eſt, *non exibitis.* Gen. 14. 23. *Levo manum meam ad Deum excelſum*, אם *ſi a filo uſque ad corrigiam calceamenti accipiam*, id eſt, *nihil accipiam*. Hinc Marc. 8. 12. *Amen dico vobis*, εἰ δοθήσεται, *ſi dabitur generationi iſti ſignum*, id eſt, *non dabitur*, prout habetur Matth. 16. 4. Contra vero, Iſa. 14. 24. *Juravit Dominus exercituum, dicens*, אם לא

ſi non ut cogitavi ita fiet, id eſt, *ita fiet ut cogitavi*.

III. Redundat interdum conjunctio conditionalis. לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך. Gen. 28. 15. *Non derelinquam te, donec perfecero quæ dixi tibi*. אם eo loci nihil ſignificat. לא נשאר בלתי אם גויתנו Gen. 47. 18. *Non relictum eſt, niſi corpus noſtrum*.

IV. Interdum etiam deficit. אספרם מחול ירבון Pſal. 139. 8. *Dinumerabo eos, præ arena multiplicabuntur*, id eſt, *ſi dinumerare tentavero*.

I I I.

De Conjunctione cauſali כי quia.

I. PRIMARIA illius ſignificatio eſt *quia*. Gen. 3. 6. *Et vidit mulier* כי *quia bona erat arbor ad veſcendum*.

Interdum *ſed*. Pſal. 118. 17. *Non moriar*, כי *ſed vivam*.

Ut. Job. 6. 11. *Quæ eſt fortitudo mea*, כי *ut ſuſtineam?*

Tamen. Num. 14. 22. *Vivo ego, & gloria Domini replebitur omnis terra*. כי *Verumtamen omnes illi viri qui viderunt*, &c.

Tantum כי יהיה שלום בימי Iſa. 39. 8. *Tantummodo fiat pax in diebus meis*.

Quando. כי תעבד את אדמה Gen. 4. 12.

Quando colueris terram. כי ידבר אלכם פרעה Exod. 7. 9. *Cum alloquetur vos Pharao.*

Qui, quæ, quod. Gen. 4. 25. *Poſuit mihi Dominus ſemen aliud pro Abel,* כי *quem occidit Cain* Pſal. 90. 4. *Mille anni tanquam dies heſterna,* כי יעבר *quæ præteriit.* Prov. 11. 15. *Confringendo confringetur* כי *qui ſpoponderit pro extraneo*

Ideo. 1. Sam. 2. 25. *Et noluerunt obedire voci patris ſui,* כי *ideo placuit Deo eos occidere.*

Si. Num. 5. 20. *Et tu* כי *ſi declinaſti a viro tuo.*

II. Quandoque omittitur conjunctio כי. ידעו גוים אנש המה Pſal. 9. 21, *Cognoſcent Gentes quia homines ſunt.* שמענו אלהים עמכם Zachar. 8. 23. *Audivimus quia Deus eſt vobiſcum.* Gen. 17. 14. *Maſculus qui non fuerit circumciſus, exſcindetur anima ejus,* את בריתי הפר *quia pactum meum irritum fecit.*

III. Quandoque redundat. אתה כי אמנם כי אם גאל אנכי Ruth. 3. 12. *Et nunc vere redemptor ego ſum.* Hinc 1. Joan. 3. 20. *Si reprehenderit nos cor noſtrum,* ὅτι, *quia major eſt Deus corde noſtro. Quia* redundat.

IV. Dictum eſt ſupra conjunctionem אף כי in comparatione affirmante ſignificare *quanto magis;* in negante, *quanto minus.* Deut. 31. 27. *Me adhuc vivente rebelles fuiſtis?* ואף כי אחרי מותי *quanto*

magis poſt mortem meam? 1. Reg. 8. 27. *Ecce cæli cælorum te non capiunt*, אף כי *quanto minus domus hæc?* Gen. 3. 1. legitur אף כי longe diverſo ſenſu. Alii interpretantur, *verum ne eſt quod?* alii *quare?* &c.

CAPUT TRIGESIMUM.

De Interjectionibus.

SUBJICERE ſufficiet exempla nonnulla ſingularum.

I. Obſecrantis. כי, לו, אנה, אנא, נא. Gen. 18. 30. אל נא *Ne quæſo, iraſcatur Dominus.* אנא שא נא פשע אחיך Gen. 50. 17. *Obſecro, parce nunc prævaricationi fratrum tuorum.* אנה יהוה Pſal. 116. 4. *Quæſo, Domine.* לו שמעני Gen. 23. 13. *Quæſo, audi me.* בי אדני Gen. 43. 19. *Obſecro, Domine.*

II. Hortantis. הבה *Age.* הבה נלבנה לבנים *Agite, laterificemus lateres, faciamus lateres.*

III. *Abominantis.* חלילה *Abſit.* חלילה לך Gen. 18. 21. *Abſit a te, ut facias juxta verbum hoc.* Hanc interjectionem vertunt interdum 70. per ἵλεώς μοι ὁ Θεὸς, *propitius ſit mihi Deus.* Hinc Matth. 16. 22. Petrus ad Jeſum: ἵλεώς σοι Κύριε:

Abſit a te, Domine, non erit tibi hoc.

IV. Comminantis. אדה, הה, הוי, אוי, אי. οὐαὶ, *væ*. אי לך Eccl. 10. 16. *Væ tibi, terra*. אוי לך מואב Num. 21. 29. *Væ tibi, Moab*. הוי גוי חטא Iſa. 1. 4. *Væ genti peccatrici*. הה ליום Ezech. 30. 2. *Væ diei*. אהה ליום Joel. 1. 15. *Væ diei*.

V. Dolentis. אוי *Heu*. אוי אחי Jerem. 22. 18. *Heu, frater mi*.

VI. Exclamantis præ dolore. הו הו *Heu, heu*. בכל חוצות יאמרו הו הו Amos. 5. 16. *In omnibus plateis dicent, heu, heu*.

VII. Inſultantis & exprobrantis. האח *Euge*. ἐὰ, *Vah*. אמרו האח האח Pſal. 35. 21. *Dixerunt, Euge, euge*. 70. εὖγε. יען אמרך האח Ezech. 25. 3. *Propter dicere te*, id eſt, quia dicis, *Euge*.

CAPUT TRIGESIMUM-PRIMUM.

Exercitatio Grammatica in Caput primum Geneſeos.

HACTENUS traditæ ſunt præcipuæ Grammaticæ Hebraicæ præceptiones; nunc docendus eſt earum uſus, caputque aliquod Textus Hebraici quoad omnia vocabula accurate ac juxta regulas exponendum. Nihil hujuſcemodi exerci-

tationibus utilius eſt linguæ ſanctæ Tyronibus, præſertim ſi ad ſingula quæque vocabula regulæ conſulantur.

1. Verſus.

& cœlum Deus creavit principio In
ואת השמים את אלהים ברא בראשית
terram
הארץ.

בראשית. Dictionis hujus radix eſt ראש *caput*, *principium*. Tres enim litteræ ר א ש eo loci ſunt neceſſario radicales. cap. 21. n. 1. Huic radici addendo duas litteras finales ית fit nomen fœmininum: cap. 2. n. 2. quod ſignificat *principium*. ב eſt præpoſitio ſignificans *in*. cap. 17. n. 2. Vocabulum integrum בראשית pro variis locorum circumſtantiis, ſignificare poteſt *in principio*, *cum primum*, *primum*, &c.

ברא. Tertia perſona præteriti verbi ברא *creavit*, *fecit*. Verbum eſt activum accuſativum regens cum præpoſitione את. Hic notari poteſt nominativum verbi apud Hebræos non ſemper ante verbum ſuum collocari.

אלהים, cujus ſingulare אלוה ſeu אלה *Deus*. Quamvis ea vox terminationem habeat pluralem, ſitque interdum vere pluralis, communiter ſignificationem habet ſingularem. cap. 24. n. 9. Hic ver-

bo ſingulari jungitur. ברא אלהים.

Sub ultima ſyllaba dictionis hujus conſpicitur in Bibliis punctatis accentus diſtinguens, quem vocant אתנח *Athnach.* cap. 1. n. 5. Hoc exemplo patet accentum illum adhiberi etiam in iis locis, in quibus nulla eſt diſtinctionis & pauſationis neceſſitas.

את השמים. *Cælum*, vel *cælos*. שמים nomen eſt ex eorum numero, quæ carent ſingulari. cap. 2. n. 4. Eſt in accuſativo, ut indicat particula את, quæ accuſativi nota eſt. cap. 12. n. 6. Regitur a verbo activo ברא *creavit*. Præfigitur ei nomini littera ה, quæ quandoque æquivalet articulo Græcorum, quandoque vero otioſa eſt, nihilque ſignificat. cap. 25. n. 4.

ואת הארץ *Et terram*. ו conjunctio &. cap. 29. n. 1. ארץ *terra* fœminini generis, licet habeat terminationem maſculinam. cap. 2. n. 3. את הארץ alter accuſativus verbi ברא.

Poſt הארץ conſpiciuntur in Bibliis Hebraicis duo puncta quadrata, quæ puncto noſtro æquivalent. Sunt iſta duo puncta præcipuus accentus diſtinctionis Hebræorum, ab iis vocatus סוף פסוק *Soph Paſuk*, id eſt, *finis verſiculi*. cap. 1. n. 5.

2.

tenebræ &, vacua & inanis erat terra Et

וחשך ; ובהו, והארץ היתה תהו

Dei ſpiritus & : abyſſi faciem ſuper
על פני תהום : ורוח אלהים
aquarum faciem ſuper incubans
מרחפת על פני המים.

והארץ *Et terra*. Jam expoſita eſt ea vox.

היתה *Erat*. Tertia perſona ſingularis fœm. verbi היה fuit. cap. 12. n. 5. Verba *Lamed he* hoc modo formant iſtam perſonam. cap. 12. n. 4. Fœminini generis eſt, quia refertur ad ארץ fœminini generis. Præteritum pro imperfecto. cap. 4. n. 3.

תהו. Nomen ſubſtantivum maſc. proprie *inanitatem* ſignificans. Sæpe Hebræi ſubſtantiva pro adjectivis uſurpant, abſtracta pro concretis. cap. 23. n. 3.

ובהו. Nomen ſubſtantivum maſc. junctum conjunctioni ו ejuſdem fere ſignificationis ac præcedens. *Et vacuitas*. Iterum abſtractum pro concreto. Dici poſſet hæc duo ſubſtantiva gerere vicem ſuperlativi c. 24. n. 5.

Supra litteram penultimam hujus vocis conſpiciuntur in Bibliis punctatis duo puncta perpendiculariter diſpoſita. Accentus eſt dictus a Maſſorethis זקף קטן *Zakeph Katon*, reſpondens noſtro puncto cum virgula, & ſemicola diſtinguens. cap. 1. n. 5.

וחשך *Et tenebræ*. Nomen maſculinum. Radix חשך *obſcurus*.

Poſt חשך ſubintelligendum eſt verbum ſubſtantivum היה quod imperfecto reddi debet, cum id exigat loci ſenſus. cap. 26. n. 4.

על. Præpoſitio ſignificans *ſuper*. c. 17. n. 2.

פני. *Faciem*: a פנה *reſpicere*, fit פנים *facies*, nomen ſingulari carens. cap. 2. n. 4. Demta eſt littera ם altera formativa pluralis, ob ſtatum regiminis, id eſt, quia vox פנים ſequentem regit. cap. 1. n. 7.

תהום. *Abyſſi*. Radix תהם ex qua inſerto ו, uti fieri conſuevit in plurimorum nominum verbalium formatione, fit תהום. cap. 15. n. 2.

ורוח. *Et ſpiritus*, *flatus*, *ventus*. רוח nomen communis generis, ſæpius tamen fœminini, licet habeat terminationem maſculinam. cap. 2. n. 2. Regit nomen ſequens in genitivo, idque indicat loci exigentia, duorumque iſtorum terminorum conjunctio. cap. 24. n. 1.

רוח אלהים. Verti poſſet *ventus maximus*. Dictum eſt enim cap. 24. n. 5. ab Hebræis ſuperlativum ſæpe hoc modo exprimi.

מרחפת. *Incubans*. Participium *Hiphil* fœmininum verbi רחף *incubare*, *movere ſe*, *ferri*. מ participii nota. c. 7. n. 2. ת

finale pro ה nota generis fœminini. c. 2, n. 2. Fœminina enim cum ſunt in ſtatu regiminis, id eſt, cum poſt ſe regunt in obliquo nomen aliquod, mutant ה ſui generis formativum in ת. c. 2. n. 7. Sola exigentia loci docet iſtud participium eſſe participium *Benoni*, ſeu activum. Nam cum participia activa *Hiphil* ſæpe deperdant ſuum י, in nullo diſcrepant hoc in caſu a participiis *Paoul*, ſeu paſſivis ejuſdem conjugationis. c. 7. n. 2.

על פני. De his vocibus jam dictum eſt.

המים. *Aquarum*. Genitivus: nomen enim præcedens eſt in regimine, id eſt, deperdit ם finale. Radix מים *aqua*, ſingulari carens. c. 2. n. 4. Præfigitur littera ה, quæ præſertim genitivo jungitur; licet aliis omnibus caſibus jungi poſſit. c. 2. n. 6.

3.

lux eſt facta &; lux fiat, Deus dixit Et
ויאמר אלהים, יהי אור; ויהי אור.

ויאמר *Et dixit*. יאמר 3. perſ. ſing. fut. verbi אמר, quæ in præteritum convertitur per conjunctionem ו. cap. 4. num. 3.

יהי. 3. perſ. ſing. maſc. fut. verbi היה. Regulariter dicendum eſſet יהיה. Verum verba *Lamed he* ſæpe ultimam deperdunt in futuro. cap. 12. n. 4. Futurum eſſe pot-

eſt tam conjugationis *Kal*, quam *Niphal*. Futura enim harum conjugationum ſola loci exigentia diſtinguuntur. cap. 6. Hic ob loci exigentiam in conjugatione *Niphal* ſumendum eſt. Cumque futurum pro imperativo ponatur in tertiis perſonis, quibus caret imperativus, cap. 4. n. 3. recte ea vox redditur per iſtam *fiat*.

אור *lux*: nomen maſc. cujus radix אור *lucere*.

ויהי אור. *Et facta eſt lux*. יהי futurum per ו converſivum mutatum in præteritum. cap. 4. n. 3.

4.

bona quia lucem Deus vidit Et
וירא אלהים את האור כי טוב :
inter & , lucem inter Deus diſtinxit &
ויבדל אלהים בין האור , ובין
tenebras
החשך .

וירא *Et vidit*. 3. p. ſing. maſc. futuri verbi ראה *videre*. ירא pro יראה. Verba enim *Lamed he* in futuro perdunt ה. c. 12. n. 4. Verbum eſt activum regens accuſativum cum particula את. Futurum iſtud in præteritum mutatur ob ו converſivum. c. 4. n. 3.

כי *Quia*, *quod*. *Et vidit Deus lucem quia bona*, id eſt, *lucem eſſe bonum*, ſeu *quod*

lux erat bona. Subauditur verbum היה *erat*. c. 16. n. 3.

טוב. Adjectivum maſc. concordans cum ſubſtantivo אור.

ויבדל. *Et diviſit*. 3. p. ſing. maſc. fut. verbi בדל *dividere*, *ſeparare*. ו converſivum.

בין præpoſitio ſignificans *inter*.

בין האור, ובין החשך. *Inter lucem*, & *inter tenebras*: id eſt, *lucem a tenebris*.

5.

tenebras &; diem lucem Deus vocavit Et
ויקרא אלהים לאור יום; ולחשך
, veſpere eſt factum & noctem vocavit
קרא לילה: ויהי ערב,
unus dies mane eſt factum &
ויהי בקר, יום אחד.

ויקרא. *Et appellavit*. Futurum pro præterito verbi קרא

לאור caſus verbi קרא, quod etſi activum ſit, tamen nomen ſuum regit mediante littera ל, quæ nota eſt dativi. c. 26. n. 6.

יום *Dies*. Nomen maſculinum.

ולחשך. *Et tenebras*, alter caſus verbi קרא.

לילה. *Noctem*. Nomen maſculini generis, ut pluribus placet, etſi videatur terminationem habere fœmininam. cap.

2. n. 3. Fit a radice ליל *nox*, addito ה paragogico. cap. 18. n. 3.

ויהי. *Et ſuit*, *&* *factum eſt*. Futurum verbi היה per ו converſum in præteritum.

ערב. *Veſper*, tempus veſpertinum.

בקר. *Mane*, tempus matutinum.

יום אחד. *Dies unus*. *Unus*, id eſt, *primus*. cap. 24. n. 6. ſicut in Evangelio dicitur *una Sabbathorum*. Eodem modo dixit Cicero, *uno & octogeſimo anno mortuus eſt*. l. de Senectute.

6.

Et dixit Deus fiat firmamentum in
ויאמר אלהים, יהי רקיע
medio aquarum ; & ſit dividens inter
בתוך המים, ויהי מבדיל בין
aquas ab aquis
מים למים.

רקיע. *Firmamentum*, *expanſum*. Nomen maſculinum formatum a radice רקע *expandit*, per inſertionem י ante ultimam. c. 15. n. 2.

בתוך. ב *in*. תוך *medium*.

המים. Genitivus מים *aquæ*. המים *aquarum*. c. 2. n. 6.

מבדיל. Participium Benoni conjugationis *Hiphil* verbi בדל *dividere*. maſc. gen. Refertur enim ad רקיע maſculini item generis. *Sit dividens*, id eſt, *dividat*.

בין מים למים. Ad litteram, *inter aquas ab aquis*, id eſt, *aquas ab aquis*. c. 26. n. 4.

7.

dïviſit &, firmamentum Deus fecit Et
ויבדל , את רקיע , ויעש אלהים
firmamento ſub de quæ aquas inter
בין המים אשר מתחת לרקיע ,
: firmamento ſuper de quæ aquas inter &
ובין המים אשר מעל לרקיע :
ita eſt factum &
ויהי כן .

ויעש. *Et fecit*: futurum verbi עשה *facere*. Verba *Lamed he* in futuro perdunt ה. c. 12. n. 4. Futurum pro præterito ob ו converſivum.

אשר relativum *qui*, *quæ*, *quod*, cujuſvis generis ac numeri. c. 3. n. 5.

מתחת. Duæ propoſitiones ſimul junctæ. מ *de*, תחת *ſub*. c. 28. n. 5.

מעל. Duæ item præpoſitiones מ *de*, & על *ſuper*.

כן *ita*. Radix כון.

8.

; Cœlum firmamentum Deus vocavit Et
ויקרא אלהים לרקיע שמים ;
, mane eſt factum &, veſpere eſt factum &
ויהי ערב , ויהי בקר ,
ſecundus dies
יום שני .

Omnes hujus verſiculi voces jam explicatæ ſunt præter ultimam.

שני *ſecundus*. Nomen numerale ordinale maſc. gen. quia refertur ad יום. De his nominibus vide cap. 24. n. 6.

9.

aquæ congregentur Deus dixit Et
ויאמר אלהים יקוו המים

appareat &; unum locum in, cœlo ſub de
מתחת השמים אל מקום אחד ;ותראה

ita eſt factum &; arida
היבשה; ויהי כן.

יקוו 3. perſ. plur. maſc. fut. verbi קוה. Verba *Lamed he* ultimam deperdunt in futuro. cap. 12. n. 4. קוה in conjugatione *Kal* ſignificat *expectare*, in conjugatione *Niphal*, *confluere*. יקוו tam poteſt eſſe conjugationis *Kal*, quam *Niphal*. Hic ſenſus exigit ut ſumatur in conjugatione *Niphal*. Futurum pro imperativo. cap. 4. n. 3. & cap. 26. n. 8.

מקום *locus*. Nomen maſc. formatum a radice קום *ſtare*, *ſurgere*, litteram מ præponendo. c. 15. n. 2.

ותראה *& videbitur*, *& appareat*. 3. perſ. ſing. fœm. fut. verbi ראה *videre*. Futura *Kal* & *Niphal* litteris non diſtinguuntur. c. 6. תראה ergo tam poteſt eſſe in conjugatione *Kal*, quam in *Niphal*. Senſus loci

loci aperte oſtendit eſſe in *Niphal*; & *videbitur*. Futurum pro imperativo, *Et videatur*, & *appareat*. c. 4. n. 3. & cap. 26. n. 8.

היבשה. *Arida*. Nomen adjectivum fœm. יבש *aridus*. יבשה *arida*. Radix יבש *aruit*.

10.

, terram aridam Deus vocavit Et
ויקרא אלהים ליבשה ארץ ,
vocavit , aquarum congregationem &
ולמקוה המים קרא ,
bonum quia Deus vidit &; maria
ימים ; וירא אלהים כי טוב.

ולמקוה & *congregationem* מקוה nomen maſc. verbale formatum a verbo קוה, de quo ſupra, per additionem litteræ מ in fronte. c. 15. n. 2.

ימים *maria*, Radix ימם ſeu ים *mare*.

11.

herbam terra germinet, Deus dixit Et
ויאמר אלהים, תדשא הארץ דשא
lignum , ſemen ſeminantem , herbam
עשב , מזריע זרע , עץ
, ſuum genus juxta fructum faciens fructiferum
פרי עשה פרי למינו ,
; terram ſuper eo in ejus ſemen cujus
אשר זרעו בו על הארץ :
ita eſt factum &
ויהי כן.

תדשא. 3. perſ. ſing. fœm. (quia refertur ad ארץ fœmininum.) futuri verbi דשא *germinare*, *herbaſcere*.

דשא, *herba*. Nomen maſc. a radice דשא, *herbaſcere*.

עשב. Nomen maſc. *Herba*. דשא עשב. *Herbam herbam*, id eſt, *herbas cujuſvis generis ac ſpeciei*. c. 24. n. 5. & 7.

מזריע. Participium maſc. (quia refertur ad דשא ſeu עשב.) conjug. *Hiphil.* c. 7. n. 2. verbi זרע *ſeminavit*.

זרע *Semen.* Nomen maſc. ab eadem radice.

עץ. *Lignum*, ſeu *arbor*, radix duarum litterarum.

פרי. *Fructus*. Nomen ſubſtantivum maſc. a radice פרה *fructum edere*. פרי participium *Benoni* verbi פרה, vel nomen ſubſtantivum. פרי עץ *lignum fructus*, ſeu *fructiferum*.

עשה, radix עשה *facere*. Ea vox, ſi ſolæ litteræ ſpectentur, valde eſt ambigua. Nam poteſt eſſe præteritum *fecit*, participium activum *faciens*, participium paſſivum *factus*, imperativus *fac*, infinitivus *facere*. c. 12. n. 4. Tamen ſi loci exigentia conſulatur, facile conſtabit eſſe participium, & quidem activum. עשה פרי *faciens fructum*.

למינו. Tres voces in unam collectæ. ל, מין, ו. ל præpoſitio eſt eo loci ſignifi-

cans *juxta*. c. 28. n. 4. מין nomen ſubſtantivum maſc. primitivum ſeu radicale, *genus* ſeu *ſpecies*. ו pronomen affixum tertiæ perſonæ maſc. ſing. Refertur illud pronomen ad עץ, quod eſt maſculini generis. Hic reciprocum eſt. c. 3. n. 6. & c. 25. n. 7. למינו *juxta genus ſuum*.

אשר זרעו בו. *Cujus ſemen ejus in eo ſit*. In voce זרעו redundat pronomen ו. c. 25. n. 8. בו *in eo*: ſubauditur verbum ſubſtantivum *ſit*. c. 26. n. 4.

12.

, herbam herbam terra produxit Et
, עשב דשא הארץ ותוצא
; ſuum genus juxta ſemen ſementantem
; למינהו זרע מזריע
ejus ſemen cujus, fructum faciens lignum &
זרעו אשר , פרי עשה ועץ
quia Deus vidit & ; ſuum genus juxta eo in
כי אלהים וירא : למינהו בו
bonum
טוב.

ותוצא. *Et produxit*. Radix יצא *exivit*. תוצא 3. perſ. ſing. fœm. futuri. Nam littera ת eſt una ex formativis futuri. c. 5. n. 5. At quodnam futurum eſt? Non *Kal*; ſenſus enim repugnat, *Et exivit terra* non quadrat. Præterea littera ו inſerta poſt ת, denotat eo loci verbum eſſe in *Niphal*,

vel in *Hiphil*, vel in *Hophal*. Senſus non patitur ut ſit in *Niphal* & in *Hophal*. Reſtat ergo ut ſit in *Hiphil*, & perfectiſſime quadrat. *Et exire fecit*, id eſt, *produxit terra*. Verum quidem eſt conjugationem *Hiphil* habere י pro formativa, proinde ſcribi debuiſſe תוציא. At annotatum eſt cap. 7. n. 2. illud י ſæpiſſime omitti.

למינהו idem ac למינו ſupra, הו pro ו. c. 3. n. 2.

13.

eſt factum &, veſpere eſt factum Et
ויהי ערב, ויהי
tertius dies, mane
בקר, יום שלישי.

שלישי. *Tertius*. Radix שלש *tres*.

14.

luminaria fiant : Deus dixit Et
ויאמר אלהים, יהי מארת
diſtinguendum ad, cœli firmamento in
ברקיע השמים, להבדיל
ſint & ; noctem inter &, diem inter
בין היום, ובין הלילה; והיו
dies in &, tempora in &, ſigna in
לאתת, ולמועדים, ולימים,
annos &
ושנים.

מארת *luminaria*. Radix אור *lucere*, cui præponendo מ, fit מאור nomen verbale, *lumen*, *luminare*. c. 15. n. 2. In plurali מאורים & מאורות *luminaria*. c. 2. n. 4. Cum autem Hebræi vocales, præſertim א ו י, non raro omittant in medio dictionum; ex מאורות factum eſt מארות & מארת. Difficile eſt dijudicare hanc ultimam vocem מארת eſſe in numero plurali. In Bibliis punctatis infigitur ſuperne inter ת & ר punctum, quod vocant *Cholem* ſeu *hholem*. Indicat iſtud punctum ibi ſupplendum eſſe ו. At cum leguntur Biblia non punctata, major eſt difficultas. Qua autem ratione ſuperari facile poſſit, dictum eſt cap. 2. n. 4. & cap. 19. n. 9. Notandum non ſemper abſuiſſe illud ו a textu Hebraico; nec etiam nunc abeſſe a textu Samaritano.

יהי מארת. Ad verbum: *Fiat luminaria*. Regulariter dicendum fuiſſet יהיו מארת. Verum in lingua Hebraica non ſemper concordant nomen & verbum, quantum ad numerum. cap. 26. n. 1. Simile aliquid reperire eſt in idiomate Gallico, juxta quod non incongrue diceretur: *Qu' il ſoit fait*, aut *qu' il ſe faſſe des luminaires*.

להבדיל. *Ad ſeparandum*, id eſt, *ut ſeparent*. Gerundium *Hiphil* c. 7.

בין היום, ובין הלילה. *Inter diem*, & *inter noctem*; id eſt, *ut ſeparent* ſeu *diſtinguant diem a nocte*.

i. והיו. *Et ſint.* 3. perſ. plur. præteriti, verſa in futurum: *& erunt*. Futurum autem vim habet imperativi in tertiis perſonis. c. 5. n. 5.

לאתת. *In ſigna.* Radix אות *ſignum.* In plurali אותים & אותות *ſigna.* c. 2. n. 4. Ex אותות per detractionem ו jam memoratam fit אתת.

ולמועדים. *Et in tempora.* מועדים plurale, מועד ſingulare. Radix יעד *indixit*, ex qua mutando י in ו, quod frequens eſt verbis *Phe iod*, c. 10. n. 1. & præponendo מ, fit מועד nomen verbale, ſignificans *tempus ſtatutum*, &c.

ולימים. *Et in dies*. Dicendum eſſet יומים ab יום *dies*, uti frequenter legitur. Verum legitur etiam non minus frequenter ימים, quo in caſu nonniſi loci exigentiâ diſtingui poteſt ab ימים *maria*.

ושנים. *Et annos* שנה *annus.* In plurali שנים, non שנהים. cap. 2. n. 3. & 24. n. 2. obſervat. 2.

15.

firmamento in luminaria in ſint Et
ברקיע למאורת והיו
: terram ſuper illuminandum ad, cœli
: השמים להאיר על הארץ
ita eſt factum &
ויהי כן.

לַמְּאוֹרֹת. ל præpoſitio ſignificans *in.* c. 28. n. 4. מְאוֹרֹת idem quod ſupra מארת.

לְהָאִיר. Gerundium *Hiphil* verbi אור, quod in *Kal* ſignificat *lucere*, & in *Hiphil*, *facere lucere*, id eſt, *illuminare*. c. 4. n. 4. Verba *Ain ouau* in *Hiphil* perdunt ſuum ו. c. 11. n. 1.

16.

, magna luminaria duo Deus fecit Et
ויעש אלהים את שני המארת הגדלים,
; diei præfecturam ad magnum luminare
את המאור הגדל לממשלת היום;
præfecturam ad, parvum luminare &
ואת המאור הקטן, לממשלת
ſtellas & ; noctis
הלילה; ואת הכוכבים.

שְׁנֵי pro שְׁנַיִם *duo*. ם detractum, licet vox שְׁנֵי non ſit in regimine. c. 2. n. 7.

הַגְּדֹלִים. Plur. maſc. adjectivi גדל *magnus*.

לְמֶמְשֶׁלֶת. *Ad præfecturam.* ממשלה *præfectura*. Status conſtructus מֶמְשֶׁלֶת. ממשלה nomen verbale formatum a verbo משל *dominari*, additione duarum litterarum, ſcilicet מ in fronte, & a calce ה. c. 15. n. 2.

הַקָּטֹן. *Parvum*. Recte vertit Vulgata *luminare majus*, & *luminare minus*. Cum enim Hebræi comparativum non ha-

beant, poſitivum uſurpant loco comparativi, quod loci exigentia dignoſcitur. c. 24. n. 4.

ואת הכוכבים. *Et ſtellas.* Caſus verbi יעש *fecit.* כוכב *ſtella.* Radix ככב *idem.*

17.

, cœli firmamento in Deus illa dedit Et
ויתן אתם אלהים ברקיע השמים ,
terram ſuper illuminandum ad
להאיר על הארץ

ויתן. *Et dedit*, ſeu *poſuit.* 3. perſ. ſing. maſc. fut. verbi נתן *dare.* c. 13. n. 8. converſa in præteritum per ו. Verbum illud & cætera *Phe noun* in futuro amittunt ſuum נ. c. 10. n. 1.

אתם. Accuſativus plur. pronominis tertiæ perſonæ, gen. maſc. c. 3. n. 1. refertur quippe ad מארת generis maſc.

18.

, nocti & diei dominandum ad Et
ולמשל ביום ובלילה ,
inter &, lucem inter dividendum ad &
ולהבדיל בין האור , ובין
bonum quia Deus vidit &; tenebras
החשך ; וירא אלהים כי טוב.

למשל, gerundium *ad dominandum*, id eſt, *ut præeſſent.* Verbum משל regit

caſum ſuum mediante præpoſitione ב.

19.

eſt factum &, veſpere eſt factum Et
ויהי ערב , ויהי
quartus dies mane
בקר יום רביעי .

רביעי. Nomen numerale ordinale. c. 2. n. 8.

20.

reptile aquæ producant, Deus dixit Et
ויאמר אלהים , ישרצו המים שרץ
ſuper volet volatile &, viventis animæ
נפש חיה , ועוף יעופף על
cœli firmamenti faciem ſuper, terram
הארץ, על פני רקיע השמים.

ישרצו. Radix שרץ *repere*. ישרצו. 3. perſ. plur. maſc. fut. poſita pro imperativo. c. 4. n. 3.

נפש *anima*. Vox ſæpe ſuperfluens. c. 24. n. 8.

חיה. Participium verbi חיה *vixit*. c. 12. n. 5.

ועוף. *Et volatile*. Nomen collectivum. Radix עוף *volare*.

יעופף *volet*. 3. perſ. ſing. maſc. fut. poſita pro imperativo. c. 4. n. 3. יעופף pro יעוף, quia verba *Ain ouau* ſæpe duplicant ſecundam. c. 11. n. 2.

21.

& , grandia cete Deus creavit Et
ויברא אלהים את התנינם הגדלים , ואת
reptantem viventem animam omnem
כל נפש החיה הרמשת
; ſuas ſpecies juxta aquæ produxerant quam
אשר שרצו המים למינהם ;
; ſuam ſpeciem juxta alatum volatile omne &
ואת כל עף כנף למינהו :
bonum quia Deus vidit Et
וירא אלהים כי טוב

את התנינם. *Cete*. Radix תנן ſeu תנין, a quo in plurali תנינים, & detrahendo ultimum י, תנינם. Cognoſcitur in Bibliis punctatis omiſſum eſſe illud *iod*, quia ſub penultima vocis hujus littera, id eſt, ſub ſecundo נ, affixum eſt punctum quod vocant *Kirik*, ſeu *Khirik parvum*. In Textu Samaritano ſcribitur plene תנינים. Qua ratione dignoſcatur iſta omiſſio in noſtra Methodo, habetur cap. 19. n. 1. & 2.

כל *omnis*. Radix כלל *perfecit*.

הרמשת. Participium ſing. fœm. activum verbi רמש *repere*.

עף pro עוף *volatile*, de quo ſupra. Omittitur ו, cujus omiſſionis indicium habetur in Bibliis punctatis, in puncto quod vocant *Cholem*, inter ף & ע ſuperpoſito. Non deeſt illud ו in Samaritano.

כנף. *ala*. עוף כנף. *Volatile alæ*, id eſt, *alatum*. Abſtractum pro concreto. c. 24. n. 3.

22.

Creſcite : dicens, Deus eis benedixit Et
ויברך אתם אלהים לאמר: פרו
;maris aquas replete &, multiplicamini &
ורבו, ומלאו המים בימים;
terra in multiplicetur volatile &
והעוף ירב בארץ

ויברך. *Et benedixit*. 3. perſ. ſing. maſc. futuri verbi ברך in præteritum per ו converſa.

לאמר. Gerundium verbi אמר, *dicendo, dicens*. c. 5. n. 8.

פרו. Radix פרה *creſcere*. Verba *Lamed he* ſuum ה deperdunt ante crementa. פרו, non פרהו. c. 12. n. 4.

ורבו. Radix רבב *multiplicari*, a qua in imperativo רבו pro רבבו. c. 11. n. 4.

מלאו. Imper. plur. verbi מלא.

את המים בימים. Ad litteram, *aquas in mari*, id eſt, *aquas maris*. Litteræ ב ל מ non raro formandis genitivis inſerviunt. c. 23. n. 2. & 3.

ירב. Futurum verbi רבב. 3. perſ. ſing. maſc. c. 11. n. 4.

23.

eſt factum &; veſpere eſt factum Et
ויהי ערב ויהי

quintus dies mane
בקר יום חמישי .

חמישי . Nomen numerale ordinale. c. 2. n. 8.

24.

animam terra Producat: Deus dixit Et
ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש
, jumenta , ſuo genere in viventem
חיה למינה , בהמה ,
;ſuo genere in terræ beſtias &, reptile &
ורמש וחיתו ארץ למינה:
ita eſt factum &
ויהי כן

תוצא. Futurum *Hiphil.* 3. perſ. ſing. fœm. de qua ſupra verſu 12.

בהמה. Radix בהם, unde בהמה & בהמה *beſtia*, & in plurali בהמות, nomen collectivum & utriuſque ſexus.

חיתו Radix חיה *vivere*, unde חיה *vivens*, & mutando ה in ת, חית, cui addendo paragogicum ו, fit חיתו *beſtia*. cap. 18. n. 3. Abeſt illud ו a Samaritano.

25.

,ſuas ſpecies juxta terræ beſtias Deus fecit Et
ויעש אלהים את חית הארץ למינה ,
omne &, ſuas ſpecies juxta jumenta . &
ואת הבהמה למינה ואת כל

vidit & : ſuas ſpecies juxta terræ reptile
וירא למינהו האדמה רמש
bonum quia Deus
אלהים כי טוב

האדמה. אדמה *terra*. Radix אדם *ruber*.

26.

hominem Faciamus: Deus dixit Et
ויאמר אלהים נעשה אדם
noſtram ſimilitudinem juxta, noſtram imaginem ad
בצלמנו כדמותנו,
volatile ſupra &, maris piſces ſupra præſint &
וירדו בדגת הים, ובעוף
omnem ſuper &, jumenta ſuper &, cœli
השמים, ובבהמה, ובכל
reptans reptile omne ſuper &, terram
הארץ, ובכל הרמש הרמש
terram ſuper
על הארץ

נעשה. 1. perſ. plur. maſc. fut. verbi עשה *facere*, poſita pro imperativo, c. 4. n. 3. *faciamus*.

בצלמנו. Tres voces in unam collectæ. ב, צלם, נו. ב præpoſitio *ad*. צלם *imago*, unde vox *taliſman*. נו affixum plurale primæ perſonæ. c. 3. n. 2.

כדמותנו. Tres voces ſimiliter. כ, דמות, נו. כ præpoſitio *juxta*. c. 28. n. 3. דמות nomen verbale formatum a radice דמה, *ſimilem*

eſſe, mutando ה in ות. c. 15. n. 4. In textu Samaritano legitur וכדמותנו, & *juxta ſimilitudinem noſtram*. Obſervatum eſt repetitionem ejuſdem nominis aut alterius ſynonymi, ſæpe tenere locum ſuperlativi. *Ad imaginem & ſimilitudinem*, id eſt, *ad imaginem valde ſimilem*. c. 24. n. 5.

וירדו. ירדו 3. perſ. plur. maſc. fut. verbi רדה *dominari*. Omittitur ה radicale, quia verba *Lamed he* illud ה deperdunt ante crementa. c. 12. n. 4. Futurum pro imperativo, & *præſint*. c. 4. n. 3. Iſta vox etſi pluralis numeri, refertur ad vocem אדם, quæ ſingularis eſt. Vide cap. 26. n. 1.

בדגת. Duæ voces. ב præpoſitio. דגת *piſcis*, nomen collectivum. דג, דגה, דגת, *piſcis*, a דוג *piſcari*.

27.

;ſuam ſimilitudinem ad hominem Deus creavit Et
ויברא אלהים את האדם בצלמו :
maſculum; eum creavit Dei imaginem ad
בצלם אלהים ברא אתו זכר
.eos creavit fœminam &
ונקבה ברא אתם

בצלמו. ב *ad*, צלם *imaginem*, ו *ejus*, ſeu potius *ſuam*, quia pronomen tertiæ perſonæ uſurpatur pro reciproco. c. 3. n. 6.

זכר, *maſculus*, radix זכר *memorare*.

ונקבה *& fœmina*. Nomen fœmininum, a radice נקב.

28.

: Deus eis dixit &, Deus eis benedixit Et
ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים:
replete &, multiplicamini &, Creſcite
פרו, ורבו, ומלאו
dominamini &, eam ſubjicite &, terram
את הארץ, וכבשה ורדו
, cœli volucribus &, maris piſcibus
בדגת הים, ובעוף השמים,
terram ſuper reptanti beſtiæ omni &
ובכל חיה הרמשת על הארץ

להם. Dativus pronominis tertiæ perſonæ plur. maſc. c. 3. n. 2.

וכבשה. Legendum eſſet וכבשוה, *& ſubjicite eam*, uti legit codex Samaritanus. Verum omiſſum eſt ו, cujus abſentia in Bibliis punctatis dignoſcitur puncto, quod vocant *Kibbuts*, infra ש poſito. In Bibliis non punctatis non poteſt hæc abſentia dignoſci, niſi attente conſideretur exigentia loci. *Facta eſt non primi ſcribentis conſilio*, inquit Morinus l. 2. Exercit. Biblic. exercit. 18. c. 1. n. 3. *ſed Amanuenſis errore*. Cum ſatis frequentes ſint ejuſmodi omiſſiones, veriſimilius eſt eas Maſſoretharum conſilio factas, nimirum quia littera ו, admiſſo puncto *Kibbuts*, ſuperflua videbatur.

, vivens anima quibus in , terram ſuper
על הארץ אשר בו נפש חיה,
eſt factum &: cibum ad virens olus omne
את כל ירק עשב לאכלת: ויהי
ita
כן.

רומש. *Benoni* verbi רמש. Sed, ut jam viſum eſt, in iſtis participiis characteriſticum ו non rarò omittitur. c. 5. n. 3.

אשר בו נפש חיה. *Quo in eo eſt anima vivens*. Repenti omni quod in ſe animam viventem habet. Verbum *eſt* ſubintelligitur. c. 26. n. 4.

את כל ירק. Subauditur verbum ſuperiori verſu poſitum, נתתי. *Et cunctis animantibus dedi omne olus in cibum*.

31.

; fecerat quod omne Deus vidit Et
וירא אלהים את כל אשר עשה;
eſt factum &: valde bonum ecce &
והנה טוב מאד: ויהי
ſextus dies, mane eſt factum &, veſpere
ערב, ויהי בקר, יום הששי.

עשה. 3. perſ. præt. ſing. Hìc pro pluſquam perfecto ponitur, ut ſenſus indicat. c. 4. n. 3. & c. 26. n. 8.

והנה. *Et ecce*, adverbium demonſtrandi, poſt quod ſubintelligendum ver-

bum ſubſtantivum tempore congruo. *Et ecce erant.*

טוב מאד *bona valde.* Superlativum. c. 24. n. 5.

הששי. ה articulus eſt. ששי nomen numerale ordinale. c. 2. n. 8. *ſextus.*

CAPUT TRIGESIMUM-SECUNDUM.

Exercitatio altera ad faciliorem reddendam radicis inveſtigationem.

SUB finem capitis 21. indices nonnullos promiſimus, quibus radicis inveſtigatio planior redderetur. Tres idcirco adteximus.

Primum radicum duarum litterarum.

Secundum verborum omnium defectivorum per claſſes ſuas.

Tertium vocabulorum, quorum radix nonniſi aliquantulum exercitatis obvia eſt.

Cùm neceſſe ſit Hebraizantibus omnia illa vocabula memoriæ tandem aliquando mandare, erit eis admodum conducibile, ut a primis exercitationis diebus in eâ palæſtra ſe quotidie aliquantulum exerceant. Nihil poſtea ſupererit quod eos tantiſper in hoc negotio morari poſſit.

Radices enim quatuor aut quinque litterarum ſunt agnitu facillimæ: ut & illæ quæ tribus quidem tantùm litteris conſtant, ſed quarum nulla deperditur.

I.

Radices duarum litterarum.

NIHIL exercitandis officiet, etſi ex ſequentibus vocabulis quædam non poſſint accurate loquendo, inter radices annumerari.

או Aut.
אז Tunc.
אח Focus.
אי Inſula.
אך Tantùm.
אל Ne, non, ad.
אל Illi, illæ.
אם Si.
אן Quo.
אף Etiam.
אש Ignis.
את Cum, ligo.
בג Cibus.
בד Linum.
בי Quæſo.
בל Non.
בת Bathus.
גג Tectum.

גד	Coriandrum.
גם	Etiam.
גת	Torcular.
דד	Uber.
די	Sufficientia.
דל	Oſtium.
דם	Sanguis.
דר	Parius lapis.
דת	Edictum.
הא	En.
הה	Ah.
הי	Heu.
הם	Illi.
הן	En.
וו	Uncinus.
זג	Cutis uvarum.
זה	Hic, iſte.
יד	Manus.
יה	Deus.
ים	Mare.
יש	Eſt.
כה	Sic.
כי	Quia.
כך	Sic.
לא	Non.
לו	Utinam.
לז	Ille, illa.
מה	Quid.
מי	Quis.
מן	A.
מר	Stilla.

נא Obſecro.
נד Acervus.
נץ Accipiter.
סס Tinea.
עז Capra.
עט Stylus.
עץ Lignum.
פה Os, hîc.
פר Juvencus.
שד Mamma.
שה Pecus, agnus.
שי Munus.
שם Nomen, ibi.
שק Saccus.
שש Byſſus, ſex.
תא Thalamus.

I I.

Verba defectiva.

Phe iod.

יאב Deſideravit.
יאל Voluit.
יאש Deſperavit.
יאת Acquievit.
יבב Vociferatus eſt.
יבל Attulit.
יבם Leviri officio functus eſt.
יבש Aruit.
יגע Laboravit.
יגר Metuit.

ידע	Scivit.
יהב	Dedit.
יזם	Cogitavit.
יזע	Sudavit.
יחד	Adunavit.
יחל	Exſpectavit.
יחם	Incaluit.
יחר	Tardavit.
יחש	Genealogia.
יטב	Bonum eſſe.
יכח	Arguere.
ילד	Gignere.
ילך	Ire.
ילל	Ululare.
ינח	Dimittere.
ינק	Sugere.
יסד	Fundare.
יסך	Ungere.
יסף	Addere.
יסר	Erudire.
יעד	Condicere.
יעז	Confirmare.
יעט	Amicire.
יעל	Prodeſſe.
יעף	Laſſus fuit.
יעץ	Conſuluit.
יפח	Suſpiravit.
יפע	Illuxit.
יצב	Statuit.
יצג	Statuit.
יצע	Stravit.

יצק Fudit.
יצר Finxit.
יצת Succendit.
יקד Arſit.
יקע Pependit.
יקף Circumdedit.
יקץ Evigilavit.
יקר Pretioſus fuit.
יקש Laqueum tetendit.
ירד Deſcendit.
ירט Declinavit.
ירע Malus fuit.
ירק Spuit.
ירש Poſſedit.
ישב Sedit.
ישח Depreſſit.
ישט Porrexit.
ישם Deſolatus eſt.
ישן Dormivit.
ישע Salvavit.
ישר Rectus fuit.
ישש Decrepitus fuit.
יתר Reliquit.

Phe noun.

נאם Dixit.
נאף Adulteravit.
נאץ Sprevit.
נאק Gemuit.
נאר Deteſtatus eſt.
נבח Latravit.

נבט Intuitus eſt.
נבל Cecidit.
נבע Scaturivit.
נגד Nuntiavit.
נגה Ferire.
נגן Pulſare inſtrumentum muſicum.
נגע Tangere.
נגף Percutere.
נגר Defluere.
נגש Accedere.
נדב Sponte dare.
נדה Impellere.
נדף Diſpellere.
נדר Vovere.
נהג Ducere.
נהל Ducere.
נהם Rugire.
נהק Rudere.
נהר Fluere.
נזד Coquere.
נזל Fluere.
נזר Separare.
נחל Poſſidere.
נחם Conſolari.
נחץ Urgere.
נחש Augurari.
נחת Deſcendere.
נטל Tollere.
נטע Plantare.
נטף Stillare.
נטר Cuſtodire.

נטש Dimittere.
נכל Machinari.
נכר Agnovit.
נמל Circumcidit.
נסג Apprehendit.
נסח Avulſit.
נסך Fudit.
נסע Proficiſci.
נעל Peſſulo clauſit.
נעם Amœnus fuit.
נער Excuſſit.
נפח Flavit.
נפל Cecidit.
נפץ Sparſit.
נפש Reſpiravit.
נצח Vincere.
נצל Evadere.
נצר Cuſtodire.
נקב Perforare.
נקד Punctare.
נקם Ulciſci.
נקע Luxari.
נקף Concidit.
נקר Effodit.
נקש Illaqueavit.
נשב Sufflavit.
נשג Attigit.
נשך Momordit.
נשל Decuſſit.
נשף Flavit.
נשק Oſculatus eſt, incendit.

נשת	Periit.
נתח	Diviſit in fruſta.
נתך	Fudit.
נתס	Diruit.
נתץ	Demolitus eſt.
נתק	Avulſit.
נתר	Saliit.
נתש	Avulſit.

Ain ouau.

אוץ	Urgere.
אור	Lucere.
בוא	Venire.
בוז	Spernere.
בוך	Perplexum eſse.
בון	Intelligere.
בוס	Calcare.
בוש	Erubeſcere.
גוז	Abſcindere.
גוח	Educere.
גול	Exultare.
גוע	Exſpirare.
גוף	Claudere.
גור	Peregrinari.
דוג	Piſcari.
דוח	Diſpulit.
דוך	Contudit.
דום	Siluit.
דון	Judicavit.
דוץ	Exiliit.
דור	Habitavit.

דוש	Trituravit.
הום	Vexavit.
זוב	Fluxit.
זוד	Superbivit.
זול	Vilipendere.
זון	Paſcere.
זוע	Movere.
זור	Alienari.
חוג	Circinare.
חוד	Ænigma proponere.
חול	Parturire.
חום	Parcere.
חור	Albeſcere.
חוש	Feſtinare.
טוב	Bonum eſse.
טוח	Oblinere.
טול	Jacere, jecit.
טוש	Volare.
כול	Complecti.
כון	Aptare.
לוז	Recedere.
לוט	Operire.
לון	Pernoctare.
לוע	Abſorbere.
לוץ	Deridere.
לוש	Depſere.
מוג	Diſsolvere.
מוט	Moveri.
מוך	Attenuari.
מול	Circumcidi.
מוק	Tabeſcere.

מור	Mutare.
מוש	Recedere.
מות	Mori.
נוא	Rumpere.
נוב	Provenire.
נוד	Vagari.
נוח	Quieſcere.
נוט	Nutare.
נום	Dormitare.
נוס	Fugere.
נוע	Moveri.
נוף	Stillare.
נוץ	Germinare.
סוג	Avertere ſe.
סוך	Ungere.
סוף	Deficere.
סור	Recedere.
סות	Incitare.
עוב	Obnubilare.
עוג	Placentas parare.
עוד	Prædari, teſtari.
עוז	Congregare.
עול	Inique agere.
עוף	Volare.
עוץ	Conſulere.
פוג	Ceſsare.
פוח	Afflare.
פון	Hæſitare.
פוץ	Spargere.
פוק	Titubare.
פור	Diſrumpere.

פוש	Abundare.
צוד	Venari.
צות	Vociferari.
צום	Jejunare.
צוף	Effluere.
צוק	Arctari.
צור	Obſidere.
קוא	Vomere.
קוט	Faſtidire.
קום	Surgere, ſtare.
קון	Lamentari.
קוס	Succidere.
קוץ	Tœdere.
קור	Fodere.
קוש	Tendiculam ponere.
רוב	Litigare.
רוד	Dominari.
רות	Reſpirare.
רום	Extollere.
רוע	Malum eſſe.
רוף	Concuti.
רוץ	Currere.
רוש	Pauperare.
עוב	Reverti.
שוג	Avertere ſe.
עוד	Linere.
שות	Inclinari, meditari.
שוט	Diſcurrere.
שוך	Sepire.
שום	Ponere.
שוע	Vociferari.

שוק Appetere.
שור Canere, Principatum tenere.
שוש Gaudere.
שות Ponere.
תור Explorare.

Ain iod.

איב Inimicari.
הין Paratum eſſe.
חיב Debitorem eſſe.
ניק Lactavit.
ניר Novellavit.
עיט Invehi.
עיף Feſſum eſſe.
ציץ Floreſcere.
צית Accendere.
ריב Litigare.
ריח Odorari.
ריע Vociferari.
ריק Evacuare.
ריר Salivare.

Duplicantia ע.

אנן Lamentari.
אפף Circumdare.
ארר Maledicere.
בדד Solitarium eſſe.
בזז Prædari.
בלל Confundere.
בקק Exhaurire.
ברר Purgare.

בשש	Tardare.
גדד	Populatus eſt.
גהה	Sanare.
גזז	Tondere.
גלל	Volvere.
גנן	Protegere.
גרר	Secare.
גשש	Palpare.
דבב	Loqui.
דכך	Atterere.
דלל	Attenuare.
דמם	Silere.
דקק	Comminuere.
הלל	Inſanire.
המם	Conterere.
התת	Prava moliri.
זחח	Tollere.
זכך	Purum eſſe.
זמם	Cogitare.
זקק	Fundere.
זרר	Sternutare.
חבב	Diligere.
חגג	Feſtum celebrare.
חדד	Acuere.
חלל	Vulnerari.
חמם	Incaleſcere.
חנן	Miſereri.
חקק	Deſcribere.
חרר	Ardere.
חתת	Terreri.
טלל	Tegere.

Digitized by Google

טפף Incedere more parvulorum.
יבב Vociferari.
ילל Ejulare.
כלל Perficere,
כסס Numerare.
כפף Curvare.
כתת Contundere.
להה Inſanire.
לקק Lambere.
מדד Metiri.
מהה Morari.
מטט Dimoveri.
מכך Attenuari.
מלל Loqui.
מסס Liquefacere.
מצץ Exprimere.
מקק Tabeſcere.
מרר Amarum eſſe.
משש Palpare.
נדד Vagari.
נהה Lamentari.
נסס Vexillum erigere.
נצץ Scintillare.
סבב Circuire.
סכך Tegere.
סלל Aggerare.
ספף Limen cuſtodire.
סרר Contumacem eſse.
עדד Statuminare.
עזז Roborare.
עלל Facere.

עמם

עמם	Tegere.
ענן	Obnubilare.
ערר	Nudare.
עשש	Depaſci.
עתת	Tempeſtive loqui.
פזז	Roborari.
פלל	Judicare.
פסס	Deficere.
פתת	Frangere.
צחח	Candidum eſſe.
צלל	Obumbrare.
צפף	Pipire.
צרר	Ligare.
קבב	Maledicere.
קדד	Inclinare.
קהה	Obſtupeſcere.
קלל	Vileſcere.
קנן	Nidificare.
קצץ	Amputare.
קרר	Frigeſcere.
קשש	Inquirere.
רבב	Multum eſſe.
רדד	Extendere.
רהה	Timere.
רטט	Tremere.
רכך	Molleſcere.
רמם	Elevari.
רנן	Canere.
רעע	Frangere.
רצץ	Conterere.
רקק	Spuere.

רשש	Depauperari.
רתת	Tremere.
שגג	Errare.
שדד	Vaſtare.
שחח	Incurvari.
שכך	Sedari.
שלל	Spoliare.
שמם	Deſolare.
שנן	Acuere.
שסס	Diripere.
שקק	Diſcurrere.
תזז	Amputare.
תלל	Aggerere.
תמם	Complere.

Lamed aleph.

בדא	Mentiri.
בוא	Venire.
בטא	Pronuntiare.
ברא	Creare.
גמא	Abſorbere.
דכא	Atterere.
דשא	Herbaſcere.
חבא	Abſcondere.
חטא	Peccare.
טלא	Maculoſum eſſe.
טמא	Immundum eſſe.
יצא	Exire.
ירא	Timere.
כלא	Claudere.
מחא	Percutere.

מלא Implere.
מצא Invenire.
מרא Efferre.
נבא Prophetare.
נוא Rumpere.
נשא Tollere.
סבא Ingurgitare.
סלא Æſtimare.
פלא Mirabilem eſſe.
צבא Militare.
צמא Sitire.
קוא Vomere.
קנא Zelare.
קרא Vocare.
רפא Sanare.
רצא Currere.
שגא Creſcere.
שנא Odio habere.

Lamed he.

בזה Spernere.
בכה Flere.
בלה Veteraſcere.
בנה Ædificare.
בעה Bullas excitare.
ברה Comedere.
גאה Superbire.
גהה Sanare.
גלה Migrare.
געה Mugire.
גרה Miſcere.

Digitized by Google

דאה	Volare.
דדה	Vagari.
דחה	Impellere.
דכה	Atterere.
דלה	Haurire.
דמה	Similem eſſe.
הגה	Meditari.
הדה	Jacere, jecit.
הוה	Eſſe.
הזה	Stertere.
המה	Tumultuari.
הסה	Silere.
הרה	Concipere.
זכה	Purum eſſe.
זנה	Scortari.
זרה	Spargere.
חבה	Latitare.
חדה	Lætari.
חוה	Indicare.
חזה	Videre.
חיה	Vivere.
חכה	Exſpectare.
חלה	Ægrotare.
חנה	Caſtrametari.
חסה	Sperare.
חפה	Tegere.
חצה	Dimidiare.
חקה	Imprimere.
חרה	Ardere.
חשה	Silere.
חתה	Capere.

טוה Nere.
טחה Jaculari.
טעה Errare.
כאה Atterere.
כהה Caligare.
כוה Uri.
כלה Perfici.
כנה Cognominare.
כסה Tegere.
כפה Mitigare.
כרה Fodere.
כשה Operiri.
לאה Moleſte ferre.
להה Furere.
לוה Mutuari.
מדה Metiri.
מהה Cunctari.
מחה Delere.
מנה Numerare.
מסה Liquefacere.
מצה Exprimere.
מרה Rebellare.
משה Extrahere.
סחה Abradere.
סלה Sternere.
ספה Conſumi.
עבה Denſum eſſe.
עדה Ornare.
עוה Perverſe agere.
עטה Obvelare.
עלה Aſcendere.

ענה	Reſpondere.
עצה	Connivere.
ערה	Nudari.
עשה	Facere.
פדה	Redimere.
פלה	Segregare.
פנה	Reſpicere.
פעה	Exclamare.
פצה	Aperire.
פרה	Fructuoſum eſſe.
פשה	Diffundere ſe.
פתה	Seduci.
צבה	Intumeſcere.
צדה	Venari.
צוה	Præcipere.
צלה	Aſſare.
צעה	Peragrare.
צפה	Speculari.
קוה	Exſpectare.
קנה	Poſſidere.
קצה	Succidere.
קרה	Evenire.
קשה	Durum eſſe.
ראה	Videre.
רבה	Multum eſſe.
רדה	Dominari.
רוה	Inebriari.
רזה	Emaciare.
רטה	Inclinare.
רמה	Jacere, jecit.
רנה	Sonare.

רעה	Paſcere.
רפה	Deſidem eſſe.
רצה	Velle.
שאה	Vaſtari.
שבה	Captivum ducere.
שגה	Errare.
שוה	Æquari.
שחה	Abjicere, natare.
שטה	Declinare.
שכה	Aſpicere.
שלה	Tranquillum eſſe.
שנה	Iterare.
שסה	Diripere.
שעה	Reſpicere.
שפה	Eminere.
שקה	Potare.
שרה	Solvere.
ששה	Sextam partem offerre.
שתה	Bibere.
תאה	Determinare.
תוה	Signare.
תכה	Medium eſſe.
תלה	Suſpendere.
תנה	Mercede conducere.
תעה	Vagari.

Phe aleph, Lamed he.

אבה	Velle.
אוה	Deſiderare.
אלה	Adjurare.
אנה	Mœſtum eſſe.

אפה	Coquere.
ארה	Decerpere.
אתה	Venire

Phe iod, Lamed he.

יאה	Conveniens eſſe.
יגה	Mœrore afficere.
ידה	Jacere, jecit.
ינה	Opprimere.
יעה	Ejicere.
יפה	Pulchrum eſſe.
ירה	Projicere.
ישה	Eſt.

Phe noun, Lamed he.

נאה	Conveniens eſſe.
נדה	Separare.
נוה	Habitare.
נזה	Spargere.
נהה	Lamentari.
נחה	Ducere.
נטה	Inclinare.
נכה	Percutere.
נלה	Abſolvere.
נסה	Tollere.
נצה	Avolare.
נקה	Purum eſſe.
נשה	Oblivíſci.

Phe iod, Lamed aleph.

יצא	Exire.

ירא Timere.

Phe noun, Lamed aleph.

נבא Prophetare.
נשא Ferre.

III.

Indiculus vocum, quarum radix minus obvia eſt.

EX Gulielmo Robertſono, ſeu potius Antonio Hulſio excerptus eſt iſte index.

		Radix.
אב	Pater.	אבה
אב	Viror.	אבב
אבעבעות	Tumores.	בעה
אהה	Heu.	הה
אהי	Ubi.	איה
אז	Deſiderium.	אות
אובל	Fluvius.	יבל
אול	Fortitudo.	איל
אורות	Stabula.	ארה
אזנים	Arma.	זין
את	Unus.	אחד
אח	Frater.	אחה
אחלי	Utinam.	חלה
איפוא	Ubinam.	איה & פה
איתן	Robuſtus.	אית
אככה	Quando.	איך
אל	Fortis.	איל

אלון	Quercus.	אלה
אלון	Planities.	איל
אם	Mater, populus.	אמם
אמת	Veritas.	אמן
אנה	Quæſo.	נא
אסוך	Vas olearium.	סוך
אף	Facies.	אנף
אץ	Præceps.	אוץ
ארבה	Locuſta.	רבה
אתיק	Porticus.	נתק
בד	Linum.	בדד
בדים	Membra.	בדד
בדים	Mendaces.	בדא
בוץ	Cœnum.	בצץ
בורית	Smegma.	ברר
בז	Præda.	בזז
בלהה	Terror.	בהל
בלואים	Veteramenta.	בלת
בלט	Clam.	לוט
בור	Puteus.	באר
בר	Frumentum.	ברר
בת	Filia.	בנה
גבים	Locuſtæ.	גוב
גבן	Gibbus.	גבב
גבינה	Caſeus.	גבב
גד	Turma.	גדד
גו	Corpus.	גוה
גוה	Faſtus.	גאה
גרה	Rumen.	גרר
גרש	Contuſio.	גרס
דג	Piſcis.	דגה

דוב	Urſus.	דבב
דישון	Capra ſylveſtris.	דוש
דל	Oſtium.	דלת
דם	Silentium.	דמם
דשה	Herbilis.	דשא
הבהבים	Dona.	יהב
הגיג	Meditatio.	הגה
הד	Celeuſma.	הדד
הכרה	Agnitio.	נכר
הנחה	Quies.	נוח
הפגות	Intermiſſio.	פוג
הצלה	Liberatio.	נצל
הרון	Conceptus.	חרה
ולד	Filius.	ילד
זדון	Superbia.	זוד
זונות	Arma.	זין
זעה	Sudor.	יזע
זעוה	Commotio.	זוע
זקים	Scintilla.	זיק
זרא	Faſtidium.	זור
חג	Feſtum.	חגג
חגא	Titubatio.	חגג
חול	Prophanum.	חלל
חום	Calor.	חמם
חוף	Portus.	חפף
חטה	Triticum.	חנט
חך	Palatum.	חכך
חם	Socer.	חמה
חם	Calidus.	חמם
חמה	Excandeſcentia.	יחם
חמנים	Statuæ.	חמם

Digitized by Google

טלה	Agnus.	טלא
טלטלה	Ejectio.	טיל
יען	Propterea.	ענה
יקום	Subſtantia.	קום
יריב	Litigator.	רוב
יתור	Exploratio.	תור
כי	Aduſtio.	כוה
כיון	Kiun.	כון
כלי	Avarus.	כיל
כנה	Baſis.	כון
כנם	Copia pediculorum.	כנן
כס , כסה	Solium.	בסא
כעש	Indignatio.	כעס
כרים	Arietes.	כרר
לאט	Senſim.	אטט
לבד	Solus.	בדד
לדה	Partus.	ילד
ללאות	Laqueoli.	לול
למען	Propterea.	ענה
לנים	Pernoctantes.	לון
מארה	Maledictio.	ארר
מגמה	Hauſtus.	גמא
מדה	Elongatio.	נדד
מדון	Menſura.	מדד
מדוע	Quare.	ידע
מוסך	Tegmen.	סכך
מוסר	Caſtigatio.	יסר
מועקה	Preſſura.	עוק
מוקש	Laqueus.	יקש
מורה	Pluvia.	ירה
מזלות	Planetæ.	כזל

מחול	Chorus.	חלל
מחראות	Latrinæ.	חרר
מכולת	Cibus.	אכל
מכלה	Caula.	כלא
מכס	Numerus.	כסס
מעי	Cumulus.	עוה
מצלתים	Tintinnabula.	צלל
מקשה	Cucumerarium.	קשא
מרפש	Conculcatio.	רפס
משא	Onus.	נשא
משא	Debitum.	נשה
משאות	Vaſtitates.	שאה
משמרות	Clavi.	סמר
משפת	Scabies.	ספח
מתום	Integritas.	תמם
מתת	Donum.	נתן
נאד	Uter.	נוד
נדנים	Mercedes.	נדה
נואל	Stulteſcere.	אול
נוה, ני	Lamentum.	נהה
ניחות	Quies gratiſſima.	נוח
ניצוץ	Scintilla.	נוץ
נכאת	Aroma.	נכת
נסבה	Cauſa.	סבב
נקיא	Purus.	נקה
סוך	Tugurium.	סכך
סות	Veſtimentum.	כסה
סטים	Declinantes.	שטה
עב	Nubes.	עוב
עב	Denſitas.	עבה
עד	Teſtis.	עוד

עד	Uſque.	עדה
עועים	Perverſitates.	עוה
עי	Cumulus.	עיה
עלות	Lactantes.	עול
עפעפים	Palpebræ.	עוף
עש	Arcturus.	עוש
עש	Tinea.	עשש
עת	Tempus.	עתת
פתאום	Subito.	פתה
צא	Excrementum.	יצא
צאצאים	Prognati.	יצא
צעצעים	Motationes.	צעה
קא	Vomitus.	קוא
קינה	Lamentum.	קון
קיצון	Extremus.	קצה
קרקר	Deſtruxit.	קיר
קרית	Urbs.	קרה
ראמות	Sandaſtri.	רום
רזון	Princeps.	רזן
רחים	Molæ.	ריח
רחת	Pala.	רוח
רי	Irrigatio.	רוה
רישות	Primordia.	ראש
רש	Pauper.	ריש
שאנן	Tumultuans.	שאה
שאת	Vaſtatio.	שאה
שאת	Condonatio.	נשא
שגיא	Multus.	שגה
שדים	Dæmones.	שדד
שדרות	Ordines.	סדר
שוקת	Aqualiculus.	שקה

שת	Humilis.	שחת
שח	Meditatio.	שוח
שיא	Dignitas.	נשא
שילה	Schilo.	שלה
שכים	Spinæ.	שוך
שכר	Clauſura.	סכר
של	Error.	שלה
שלאנן	Tranquillus.	שאן
שנאן	Duplicitas.	שנה
שפת	Scabie affecit.	ספח
שפק	Exploſio.	ספק
שרורות	Contemplatio.	שור
שש	Marmor.	שיש
שש	Byſſus.	שש
שש	Sex.	ששה
שתים	Duo.	שנה
תאוה	Deſiderium.	אוה
תאוה	Terminus.	תוה
תאנים	Vanitates.	און
תבל	Confuſio.	בלל
תהלה	Stultitia.	הלל
תו	Signum.	תוה
תוא	Bubalus.	תאה
תואנה	Occaſio.	אנה
תוגה	Mœror.	יגה
תודה	Confeſſio.	ידה
תוך	Dolus.	תכך
תום	Integritas.	תמם
תועפות	Vires.	יעף
תורה	Lex.	ירה
תושיה	Subſtantia.	יש

תחלאים	Morbi.	חלה
תיכון	Medius.	תוך
תירוש	Muſtum.	ירש
תכיים	Pavones.	תכה
תמס	Liquefactio.	מסס
תפינים	Coctura.	אפה
תרופה	Sanatio.	רפא
תשוקה	Appetitus.	שקק

FINIS.

IN.

Digitized by Google

INDEX
CAPITUM AC SECTIONUM
Grammaticæ Hebraicæ.

CAPUT PRIMUM.
De litteris Hebraicis ac legendi ratione.

I. *ALphabetum Hebraicum.* pag. 1.
II. *Pronuntiationis litterarum Hebraicarum amplior declaratio.* 3.
III. *Præcipuæ litterarum Hebraicarum diviſiones.* 26.
IV. *Nova legendi ratio abſque punctis.* 30.
V. *De notis, & accentibus, quibus voces, & aliæ partes orationis a ſe invicem diſtinguuntur in Libris Hebraicis.* 34.
VI. *De Notis Hebræorum Arithmeticis.* 37.

CAPUT SECUNDUM.
De Nomine.

I. *Quotuplex nominum genus apud Hebræos?* 40.

II. *Per quid agnoſcatur Hebraicorum nominum genus?* 41.
III. *De numeris nominum Hebraicorum, & quomodo formentur.* 43.
IV. *Obſervationes & anomaliæ nonnullæ circa nominum Hebraicorum numeros.* 44.
V. *De Duali Hebræorum.* 46.
VI. *De Caſibus.* 51.
VII. *De ſtatu abſoluto, & regiminis nominum Hebraicorum.* 53.
VIII. *De variis Nominum Hebraicorum formis, ac ſpeciebus.* 56.

CAPUT TERTIUM.

De Pronomine.

I. DE *Pronomine Primitivo.* 62.
II. *De Pronomine Derivativo ſeu Poſſeſſivo.* 64.
III. *De Pronomine demonſtrativo.* 68.
IV. *De Pronomine relativo.* 69.
V. *De Pronominibus interrogativis.* 70.
VI. *De Pronominibus reciprocis.* 71.

CAPUT QUARTUM.

De Verbo in genere.

I. DE *variis verborum Hebraicorum ſpeciebus.* 72.
II. *De numeris, perſonis, ac generibus verborum Hebraicorum.* 74.

III. *De verborum Hebraicorum modis, ac temporibus.* 75.
IV. *De Hebraicorum verborum vocibus, & conjugationibus.* 78.

CAPUT QUINTUM.

De Verborum perfectorum Conjugationibus; & primo de Conjugatione *Kal.*

I. DE *Conjugatione* Kal. 90.
II. *Obſervationes circa Præteritum.* 91.
III. *Obſervationes circa Participium activum ſive* Benoni. 93.
IV. *Obſervationes circa Participium Paſſivum ſive* Paoul. 94.
V. *Obſervationes circa Futurum.* 95.
VI. *Obſervationes circa Imperativum.* 97.
VII. *Obſervationes circa Infinitivum.* ibid.
VIII. *Obſervationes circa Gerundia.* 98.

CAPUT SEXTUM.

De Conjugatione *Niphal.*

I. C*onjugatio* Niphal. 102.
II. *Obſervationes circa* Niphal. 104.

CAPUT SEPTIMUM.

De Conjugationibus *Hiphil*, & *Hophal*.

I. DE *Conjugatione* Hiphil. 106.
II. *Obſervationes circa Conjugationem*

Hiphil. 110.
III. *De conjugatione* Hophal. 111.

CAPUT OCTAVUM.

DE *Conjugatione* Hithpael. 112.

CAPUT NONUM.

DE *Verbis imperfectis ſeu defectivis in genere.* 117.

CAPUT DECIMUM.

De Defectivis *Phe.*

I. DE *Defectivis* פ י Phe iod, & פ נ Phe noun. 119.
II. *De Defectivis* פ א. 123.
III. *De Defectivis* פ ה. 124.
IV. *De Defectivis* פ ל. 125.

CAPUT UNDECIMUM.

De Defectivis *Ain.*

I. DE *Defectivis* ע ו & ע י. 127.
II. *De Conjugatione* Poel *Defectivis* ע ו *peculiari.* 130.
III. *De Verbo* בוא. ibid.
IV. *De Duplicantibus* Ain. 133.

CAPUT DUODECIMUM.

De Defectivis *Lamed*.

I. DE *Defectivis* לב. 136.
II. *De Defectivis* לת. ibid.
III. *De Defectivis* לא. 137.
IV. *De Defectivis* לה. 139.
V. *De Verbis* היה, חיה, השתחוה 145.

CAPUT DECIMUM-TERTIUM.

De Verbis dupliciter defectivis, & quatuor aut quinque litterarum.

I. QUot ſint Verborum dupliciter defectivorum ſpecies? 148.
II. *De Defectivis* פא לה. 150.
III. *De Defectivis* פי לא. 151.
IV. *De Defectivis* פנ לא. ibid.
V. *De Defectivis* פי לה. 152.
VI. *De Defectivis* פנ לה. 154.
VII. *De Verbo* ישה *ſeu* יש Eſt. 156.
VIII. *Verbum* נתן Dedit. 157.
IX. *De Verbis quatuor aut quinque litterarum.* 159.

CAPUT DECIMUM-QUARTUM.

V*Erborum defectivorum regulæ verſibus comprehenſæ.* 160.

CAPUT DECIMUM-QUINTUM.

De Nominibus derivatis ſeu verbalibus.

I. *Quotuplici modo formentur nomina verbalia?* 164.
II. *De Nominibus verbalibus formatis per alicujus litteræ additionem.* ibid.
III. *De Nominibus verbalibus formatis per alicujus litteræ detractionem.* 167.
IV. *De Nominibus verbalibus formatis tam per additionem, quam per detractionem alicujus litteræ.* 168.
V. *De Nominibus verbalibus formatis per ejuſdem litteræ repetitionem, aut tranſpoſitionem.* 170.

CAPUT DECIMUM-SEXTUM.

De Affixis Verborum.

I. *Affixa Verborum ſeparata.* 171.
II. *Affixa Verbo conjuncta.* 172.
III. *Quibus Verbis jungantur affixa?* 173.
IV. *Quæ mutatio contingat in Verbis propter affixa?* 175.

CAPUT DECIMUM-SEPTIMUM.

De Dictione ſeu de Particulis.

I. *Adverbia.* 180.
II. *Præpoſitiones.* 185.

III. *Conjunctiones*. 186.
IV. *Interjectiones*. 188.
V. *De Affixis Dictionum*. ibid.

CAPUT DECIMUM-OCTAVUM.

De litteris additis & redundantibus.

I. DE *Litteris Proſtheticis*. 190.
II. *De Litteris Epentheticis*. 191.
III. *De litteris Paragogicis*. 193.

CAPUT DECIMUM-NONUM.

De Litteris omiſſis.

I. DE *Litteris omiſſis ſigillatim*. 199.
II. *Qua via detegi poſſunt litteræ omiſſæ?* 201.

CAPUT VIGESIMU .

DE *Litteris tum radicalibus, tum ſervilibus*. 206.

CAPUT VIGESIMUM-PRIMUM.

De Radicis Inveſtigatione.

I. PRima *ratio inveſtigandæ radicis*. 214.
II. *Altera ratio inveſtigandæ radicis*. 223.

CAPUT VIGESIMUM-SECUNDUM.

SYnopſis *præcipuarum textus Hebraici Anomaliarum juxta ordinem Biblicum*. 234.

Digitized by Google

CAPUT VIGESIMUM-TERTIUM.

DE *Chaldaiſmis & Syriaſmis Hebraici textus.* 242.

CAPUT VIGESIMUM-QUARTUM.

De Syntaxi.

Et primo de Syntaxi nominum.

I. DE *Convenientia nominis ſubſtantivi & adjectivi.* 249.
II. *De Regimine nominis ſubſtantivi.* 251.
III. *De nominibus adjectivis.* 256.
IV. *De Comparativo.* 265.
V. *De Superlativo.* 266.
VI. *De Nominibus numeralibus.* 270.
VII. *De Nominum repetitione.* 273.
VIII. *Varii Hebraiſmi circa nomina generatim.* 276.
IX. *Varii Hebraiſmi circa nonnulla nomina ſpeciatim.* 283.

CAPUT VIGESIMUM-QUINTUM.

De Syntaxi Pronominum.

I. DE *Convenientia pronominis cum antecedente.* 291.
II. *De ordine ac valore pronominum ſeparatorum.* 293.
III. *De Pronominibus affixis.* 294.

Digitized by Google

IV. *De Pronominibus demonſtrativis*. 296.
V. *De Pronominibus interrogativis*. 297.
VI. *De Pronomine Relativo*. 298.
VII. *De Pronomine reciproco*. 302.
VIII. *Varii Hebraiſmi circa Pronomina*. 304.

CAPUT VGESMUM-SEXTUM.

De Syntaxi Verborum.

I. DE *Convenientia Verbi cum ſuo Nominativo*. 307.
II. *De Verbo activo generatim*. 314.
III. *De verbo paſſivo generatim*. 315.
IV. *De Verbo ſubſtantivo*. 318.
V. *Obſervationes nonnullæ circa Participia, Infinitivos, ac Gerundia*. 321.
VI. *De quibuſdam Claſſibus Verborum, quorum conſtructio habet aliquid præ cæteris obſervandum*. 324.
VII. *Notabiles quidam Hebraiſmi circa verborum conſtructionem*. 333.
VIII. *Alii Verborum Hebraiſmi*. 337.

CAPUT VIGESIMUM-SEPTIMUM.

De Syntaxi Adverbiorum.

I. DE *Adverbiis generatim*. 352.
II. *De Adverbiis loci, & temporis*. 353.
III. *De Adverbiis affirmandi, negandi, & interrogandi*. 356.
IV. *De Adverbio Similitudinis*. 361.

Digitized by Google

CAPUT VIGESMUM-OCTAVUM.

De Syntaxi Præpoſitionum.

I. DE ה *locali*. 365.
II. *De Præpoſitione* ב. 366.
III. *De Præpoſitione* כ. 370.
IV. *De Præpoſitione* ל. ibid.
V. *De Præpoſitione* מ. 374.
VI. *Varia de Præpoſitionibus*. 376.

CAPUT VIGESIMUM-NONUM.

De Syntaxi Conjunctionum.

I. DE *Conjunctione copulativa*. 380.
II. *De Conjunctione conditionali* אם Si. 385.
III. *De Conjunctione cauſali* כי quia. 387.

CAPUT TRIGESIMUM.

DE *Interjectionibus*. 389.

CAPUT TRIGESIMUM-PRIMUM.

EXercitatio Grammatica in Caput primum Geneſeos. 390.

CAPUT TRIGESIMUM SECUNDUM.

Exercitatio altera ad faciliorem reddendam radicis inveſtigationem.

I. R*Adices duarum litterarum.* 419.
II. *Verba defectiva.* 421.
III. *Indiculus vocum, quarum radix minus obvia eſt.* 441.

Finis Capitum, & Sectionum Tomi primi.

BIBLIOTECA ... ROMA ... VITTORIO EMANUELE
MAG 201437

Vidit D. Joſeph Ruſca Cleric. Regul. Sancti Pauli, & in Eccleſia Metrop. Bonon. Pœnit. pro SS. D. N. Papa Benedicto XIV. Archiep. Bononiæ.

Die 2. Septembris 1749.

Reimprimatur.

Fr. Seraphinus Maria Maccarinelli Vic. General. Sancti Officii Bononiæ.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google